

Lagrådsremiss

En ny alkohollag

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 14 januari 2010

Maria Larsson

Lars Hedengran
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I denna lagrådsremiss föreslås en ny alkohollag, som ersätter alkohollagen (1994:1738) och lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Flertalet av bestämmelserna har förts över från de gamla lagarna, men fått en modernare språkdräkt. Vissa justeringar av definitionerna av sprit och alkoholdrycker föreslås. Serveringsreglerna föreslås ändras. Den som bedriver cateringverksamhet ska kunna erhålla ett stadigvarande serveringstillstånd, rumsservering ska bli uttryckligen tillåtet på hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd, det ska i lagen införas en bestämmelse som medger för flera tillståndshavare att få serveringstillstånd för gemensamt serveringsutrymme, kraven på köksutrustning och matutbud moderniseras. Vidare ska det bli tillåtet att arrangera mässor och liknande med provsmakning av alkoholdrycker till allmänheten, att erbjuda provsmakning av gårdsproducerade alkoholdrycker samt att krydda brännvin för servering som snaps på det egna serveringsstället.

Kommunerna föreslås ska ha riktlinjer för vad som gäller för serveringstillstånd. Vidare ska kommunerna upprätta tillsynsplaner som ska ges in till länsstyrelsen. Sökande av serveringstillstånd ska avlägga ett prov avseende de kunskaper som krävs för alkoholservering. Det införs en ny sanktion för överträdelser av alkohollagens regler om serveringstillstånd samt att erinran eller varning i normalfallet ska föregå återkallelse av serveringstillstånd. Vid allvarigare förseelser kan återkallelse ske utan varning.

Systemet med tillstånd för tillverkning av sprit och alkoholdrycker tas bort och ersätts med en rätt för den som är godkänd som upplagshavare

eller skattebefriad förbrukare enligt reglerna i lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS) att bedriva tillverkning.

Tillstånden för införsel, försäljning och inköp av teknisk sprit avskaffas och ersätts i alkohollagen med en rätt för den som är godkänd upplagshavare enligt bestämmelserna i LAS att bedriva handel med teknisk sprit. För fullständigt denaturerad teknisk sprit ska gälla fri handel, utan krav på tillstånd för införsel eller försäljning.

Teknisk sprit som inte är fullständigt denaturerad och som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerad på ett sätt som så långt möjligt försvårar förtäring utan att hindra den avsedda användningen.

Försäljning inom landet får ske till annan som har rätt att sälja teknisk sprit, till den som har rätt att tillverka spritdrycker, till den som har godkänts som skattebefriad förbrukare för sådan sprit, till apotek, till universitet eller högskola för vetenskapligt ändamål samt till sjukhus för medicinskt ändamål.

Handeln med alkoholhaltiga preparat ska vara fri, utan krav på införseltillstånd eller godkännande. För att skydda folkhälsan föreskrivs dock vissa allmänna krav på preparaten för att de ska få säljas fritt.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2010, utom vad avser bestämmelserna om teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Innehållsförteckning

1	Beslut	6
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till alkohollag	7
2.2	Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:000)	28
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.	31
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:592) om kassaregister	33
2.5	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	34
3	Ärendet och dess beredning	35
4	Allmänna utgångspunkter	36
4.1	Den svenska alkoholpolitiken.....	36
4.2	Alkoholkonsumtionen i Sverige	37
4.3	Var kommer alkoholen ifrån?.....	38
4.4	Detaljhandelsmonopolet	39
4.5	Unionsrätt och fri handel	40
4.6	Tillsyn och kontroll	41
4.6.1	Effektiv kontroll	41
4.6.2	Regler för kontroll av punktskatt.....	41
4.7	Regelförenkling och skyddsaspekter	43
5	En ny alkohollag	45
6	Definitioner	47
6.1	Teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat m.m.	47
6.2	Alkoholdrycker.....	51
6.3	Denaturering	53
7	Tillverkning av sprit och alkoholdrycker m.m.	55
7.1	Tillverkning av sprit och alkoholdrycker	55
7.2	Tillstånds- och tillsynsavgifter	60
8	Ungdomar och alkohol.....	62
8.1	Ungdomars tillgång till alkoholdrycker.....	62
8.2	Försäljning av folköl	64
9	Frågan om gårdsförsäljning.....	67
10	Marknadsföring.....	73
11	Servering.....	76
11.1	Handläggningen av serveringstillstånd.....	76
11.2	Cateringverksamhet.....	82
11.3	Gemensamt serveringsutrymme	84
11.4	Köksutrustning, matutbud och lokal.....	86
11.5	Serveringsansvarig person, anställd personal och kassaregister	89
11.6	Rumsservering.....	93
11.7	Provsmakning av alkoholdrycker vid mässor m.m.....	94

11.8	Kryddning av snaps på serveringsställe	97	
11.9	Återkallelse och andra sanktioner	99	
12	Handel med teknisk sprit m.m.	102	
12.1	Handel med teknisk sprit.....	102	
12.2	Handel med alkoholhaltiga preparat	114	
12.3	Inköp av alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål.....	119	
13	Straffbestämmelser m.m.	120	
14	EU-rättsliga aspekter	128	
14.1	Fri rörlighet för varor enligt artikel 34 och 36 i EUF-fördraget	128	
14.2	Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter	129	
14.3	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 764/2008 av den 9 juli 2008 om förfaranden för tillämpning av vissa nationella tekniska regler på produkter som lagligen saluförts i annan medlemsstat och om upphävande av beslut nr 3052/95/EG	130	
14.4	Tjänstedirektivet.....	130	
14.5	Vilka anmälningsåtgärder blir aktuella i detta lagstiftningsärende?	131	
15	Konsekvenser.....	132	
16	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	136	
17	Författningskommentar.....	137	
17.1	Förslaget till alkohollag	137	
17.2	Förslaget till lag om ändring i alkohollagen (2010:000).....	157	
17.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1961:181) om tillverkning av teknisk sprit m.m.	158	
17.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:592) om kassaregister	159	
17.5	Förslaget till lag om ändring av offentlighets- och sekretesslagen	159	
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet En ny alkohollag (SOU 2009:22)	160	
Bilaga 2	Utredningens författningsförslag	163	
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser En ny alkohollag (SOU 2009:22)	185	
Bilaga 4	1	Promemorians lagförslag	187
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanser Departementspromemorian Teknisk sprit m.m. (Ds 2009:32).....	203	
Bilaga 6	Jämförelse mellan den nuvarande alkohollagen och den föreslagna nya alkohollagen	204	

Bilaga 7	Jämförelse mellan LFT och nya alkohollagen	209
Bilaga 8	Jämförelse nya alkohollagen, gamla alkohollagen och LFT	210

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över

1. förslag till alkohollag,
2. förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:000),
3. förslag till lag om ändring i lagen (1961:181) om teknisk sprit m.m.,
4. förslag till lag om ändring i lagen (2007:592) om kassaregister,
5. förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext

2.1 Förslag till alkohollag

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller tillverkning, marknadsföring och införsel eller import av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit samt införsel, import, utförsel, export och handel med sprit samt handel med alkoholhaltiga preparat.

2 § I denna lag finns bestämmelser om

- tillverkning m.m. (2 kap.),
- allmänna bestämmelser om försäljning (3 kap.),
- partihandel m.m. (4 kap.),
- detaljhandel (5 kap.),
- handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (6 kap.),
- marknadsföring av alkoholdrycker (7 kap.),
- servering av alkoholdrycker (8 kap.),
- tillsyn m.m. (9 kap.),
- överklagande (10 kap.),
- straffbestämmelser (11 kap.),
- förverkande (12 kap.), och
- register (13 kap.).

Definitioner

3 § Med *sprit* avses en vätska som framställts genom destillering och som innehåller alkohol.

Med *alkohol* avses etylalkohol.

4 § Med *teknisk sprit* avses sådan sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt eller annat jämförligt ändamål och som är hänförlig till KN-nr 2207 eller 2208 enligt den lydelse av den Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juni 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 19 oktober 1992¹.

5 § Med *alkoholdryck* avses en dryck med en alkoholhalt om minst 2,25 volymprocent. Alkoholdrycker delas i denna lag in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker.

Drycker med en alkoholhalt som understiger 2,25 volymprocent benämns *lättdrycker*.

6 § Med *spritdryck* avses en alkoholdryck som innehåller sprit.

¹ EGT L 256, 7.9.1987, s. 1-675 (Celex 31987R2658).

7 § Med *vin* avses en alkoholdryck som framställts genom jäsning av druvor eller druvsaft. Som vin betraktas även sådant vin som i framställningen har tillsatts sprit framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt som inte överstiger 22 volymprocent.

8 § Med *öl* avses en dryck som framställts genom jäsning med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. Öl med en alkoholhalt mellan 2,25 och 3,5 volymprocent benämns *folköl*, öl med en alkoholhalt överstigande 3,5 volymprocent benämns *starköl*.

9 § Med *annan jäst alkoholdryck* avses en alkoholdryck som framställts genom jäsning av frukt, bär eller andra växtdelar.

10 § Med *alkoholhaltigt preparat* avses en vara som färdigställts för slutlig användning, innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och som inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (1992:859).

11 § Med *tillverkare* avses den som driver yrkesmässig tillverkning enligt denna lag.

Försäljning till konsument benämns *detaljhandel* eller, beträffande alkoholdrycker, om det sker för förtäring på stället, *servering*. Annan försäljning benämns *partihandel*.

12 § Med *denaturering* avses ett förfarande varigenom ett eller flera ämnen sätts till sprit, eller en vara som innehåller sprit, för att göra spriten eller varan otjänlig för förtäring.

2 kap. Tillverkning m.m.

1 § Sprit och spritdrycker får tillverkas endast av den som enligt 9 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt har godkänts som upplagshavare för sådana varor eller som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § samma lag.

Apparat som uppenbarligen är ägnad för tillverkning av sprit (destillationsapparat) och del till sådan apparat får endast tillverkas för, överlåtas till eller innehas av den som har rätt att tillverka sprit.

Statens folkhälsoinstitut får medge undantag från vad som sägs i andra stycket. Ett sådant medgivande får ges tills vidare eller för viss tid och får återkallas om förhållandena medger det.

2 § Med *tillverkning av sprit* avses varje förfarande varigenom sprit framställs eller utvinns.

Med tillverkning av sprit likställs rening och återvinning av sprit. Med tillverkning av sprit likställs även borttagning eller försvagning av denaturering eller andra förfaranden med sprit eller alkoholhaltiga preparat i syfte att göra dem tjänliga för förtäring.

Kryddning av spritdryck för servering som snaps i egen serveringsrörelse enligt 8 kap. 3 § är inte att anse som tillverkning av spritdryck.

3 § Vin, folköl, starköl och andra jästa alkoholdrycker får tillverkas endast av den som enligt 9 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt godkännts som upplagshavare för tillverkning eller bearbetning av sådana drycker eller godkännts som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § samma lag.

Vad som föreskrivs i första stycket gäller inte tillverkning i hemmet för eget behov.

4 § En tillverkare av sprit får förfoga över den tillverkade spriten endast för export och för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

En tillverkare av alkoholdrycker får förfoga över den tillverkade drycken för försäljning endast enligt denna lag.

Bestämmelserna i första och andra styckena ska inte tillämpas i fråga om varor som har förbrukats på sätt som anges i 7 § första stycket 7 och 8 lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

3 kap. Allmänna bestämmelser om försäljning

1 § Alkoholdrycker får inte säljas om det inte föreligger rätt till det enligt denna lag.

Särskilda bestämmelser gäller för detaljhandel med och servering av folköl.

2 § Alkoholdrycker som inte får säljas i en butikslokal får inte heller förvaras i sådan lokal eller tillhörande utrymmen.

Med butikslokal avses en lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra serveringsställen.

3 § Utan hinder av bestämmelserna i denna lag får alkoholdrycker serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Genom vad som föreskrivs i denna lag inskränks inte den rätt till försäljning som följer av gällande bestämmelser om tullager som har inrättats för förvaring av proviant m.m. eller rätten till försäljning av obeskattade varor i exportbutik.

4 § I fråga om rätt att förfoga över alkoholdrycker som medförs som proviant på fartyg och luftfartyg i internationell trafik gäller särskilda bestämmelser.

5 § Försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

6 § Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap 7 § föräldrabalken får inte bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkoholdrycker.

7 § Alkoholdrycker får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år.

8 § Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

9 § Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförbart sätt anskaffa alkoholdrycker till den som enligt 7 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 4 § 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker.

Alkoholdrycker får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. För folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på enstaka glas alkoholdryck under förutsättning att förtäring sker på platsen och i kontrollerade former samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne. På serveringsställe gäller dock de åldersgränser som anges i 7 § andra stycket.

10 § Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker om det finns synnerliga skäl för det.

Kommunen får för visst tillfälle förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker om det anses påkallat för att upprätthålla ordning.

11 § Överlåts rörelse där det ingår verksamhet som kräver godkännande som anges i 2 kap. 1 § första stycket eller 4 § första stycket (tillverkning), 4 kap. 1 § första stycket (partihandel) eller 6 kap. 2 § (handel med teknisk sprit), får överlåtaren sälja sitt lager av sprit, spritdrycker, vin, öl eller andra jästa alkoholdrycker till efterträdaren, om denne är berättigad att bedriva sådan verksamhet.

Konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får utan hinder av bestämmelserna i denna lag sälja sprit eller alkoholdrycker till den som är berättigad att tillverka sådana varor. Alkoholdrycker får även säljas till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att godkännande som avses i första stycket har återkallats eller då det finns andra tvingande skäl.

4 kap. Partihandel m.m.

1 § Partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkohol- drycker får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller som registrerad varumottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Av detta följer att rätten till parti- handel endast avser den dryck som omfattas av godkännandet.

Med partihandlare avses i denna lag den som har godkänts i enlighet med de föreskrifter som anges i första stycket.

Utöver vad som anges i första stycket får partihandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker bedrivas av detaljhandels- bolaget i enlighet med vad som anges i 5 kap. 1 § tredje stycket.

Den som har serveringstillstånd får sälja enstaka varor som omfattas av tillståndet till partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor.

2 § En partihandlare får sälja varorna till

1. det i 5 kap. 1 § angivna detaljhandelsbolaget,
2. annan partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor,
3. den som har meddelats stadigvarande serveringstillstånd i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. samt
4. den som har godkänts som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § lagen (1994:1564) om alkoholskatt för användning i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet.

En partihandlare får också föra ut eller exportera varorna. Försäljning får också ske till den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om pro- viantering av fartyg och luftfartyg.

Endast partihandlare får förpacka om eller ombuteljera alkoholdrycker.

3 § Vid partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alko- holdrycker är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller återförsälja varan.

Införsel och import

4 § Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bola- get ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,
2. av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige, eller som utför arbete på transportmedel, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,
4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttat till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

5. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

6. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat land till en enskild person i Sverige som har fyllt 20 år om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

7. av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

5 kap. Detaljhandel

Detaljhandel med spritdrycker m.m.

1 § För detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker ska det finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten.

Detaljhandelsbolaget får inte föra ut eller exportera eller tillverka sådana drycker som anges i första stycket. Bolaget får införa eller importera sådana drycker endast för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 4 §.

Detaljhandelsbolaget får inte bedriva annan partihandel än försäljning till den som har serveringstillstånd. Vad som nu sagts gäller dock inte försäljning av enstaka partier till partihandlare.

Bestämmelser om detaljhandelsbolagets verksamhet och drift samt om särskild kontroll från statens sida ska finnas i ett avtal mellan staten och bolaget.

2 § Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker.

3 § Detaljhandelsbolaget beslutar om försäljningsställets förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Försäljning får ske för avhämtning eller genom rekvisition. Försäljning får även ske vid auktion av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker för någon annans räkning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

4 § Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas av bolaget på begäran av konsument.

Detaljhandel med folköl

5 § Detaljhandel med folköl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel

1. som ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien², och

2. som är avsedda för stadigvarande försäljning av livsmedel och där det också säljs mat.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket får detaljhandel med folköl bedrivas av detaljhandelsbolaget samt av tillverkare av sådan öl.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen sker. Försäljningen får inte påbörjas förrän anmälan har gjorts.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för försäljningen. För egenkontrollen ska det finnas ett särskilt program.

6 kap. Handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat

Handel med teknisk sprit

1 § Teknisk sprit får endast säljas, köpas, införas, importeras, föras ut eller exporteras om det föreligger rätt till det enligt denna lag.

Vad som sägs i första stycket gäller inte sprit som är fullständigt denaturerad i enlighet med kommissionens förordning (EEG) nr 3199/93 av den 22 november 1993 om ömsesidigt erkännande av förfaranden för att fullständigt denaturera alkohol för att erhålla punktskattebefrielse.³

2 § Försäljning av teknisk sprit får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare för sådan sprit enligt 9 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

3 § Teknisk sprit som ska användas eller säljas inom landet och som inte är fullständigt denaturerad enligt 1 § andra stycket, ska vara denaturerad på ett sätt som så långt möjligt hindrar förtäring av spriten utan att hindra den avsedda användningen.

4 § Vid försäljning av teknisk sprit är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

Säljaren ska förvissa sig om att otillåten användning av spriten förhindras.

² EUT L 139, 30.4.2004, s. 1-54 (Celex 32004R0852).

³ EGT L 288, 23.11.1993, s.12 (Celex 31993R3199).

5 § Den som har rätt att sälja teknisk sprit får också köpa samt föra in eller importera, föra ut eller exportera sådan sprit.

Försäljning får ske till

1. den som har rätt att tillverka alkoholdrycker,
2. den som har godkänts som skattebefriad förbrukare för sådan vara enligt 31 e § lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
3. apotek,
4. universitet eller högskola för vetenskapligt ändamål,
5. sjukhus för medicinskt ändamål.

Handel med alkoholhaltiga preparat

6 § Alkoholhaltiga preparat får, med de begränsningar som följer av denna lag, säljas inom landet under de villkor som gäller för handel i allmänhet.

Ytterligare begränsningar av handel med alkoholhaltiga preparat kan följa av annan lagstiftning.

7 § Alkoholhaltiga preparat får inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusnings-syfte.

8 § Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring, får inte genom smak, färg, förpackningsutformning eller annan liknande åtgärd, medföra risk för förväxling med alkoholdryck eller på annat sätt uppmuntra till förtäring.

9 § Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring och som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de förtärs.

Bemyndiganden

10 § Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om

1. vem som utöver vad som anges i 5 § och till vilket ändamål har rätt att köpa teknisk sprit,
2. anlåtande av kontrollbolag vid införsel och import av teknisk sprit,
3. denaturering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat och i vilka fall denaturering får underlåtas, samt
4. om handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv och hälsa.

7 kap. Marknadsföring av alkoholdrycker

1 § Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

2 § Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker får i sin rörelse lämna sådana drycker som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker får sådana drycker inte lämnas som gåva.

3 § Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter får inte kommersiella annonser i ljudradio- eller TV-program användas. Det gäller även sådana TV-sändningar över satellit som omfattas av radio- och TV-lagen (1996:844).

4 § Vid marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent alkohol till konsumenter får inte kommersiella annonser användas i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter. Detta gäller dock inte i fråga om skrifter som tillhandahålls endast på försäljningsstället för sådana drycker.

5 § Vid marknadsföring till konsumenter av alkoholdrycker genom kommersiella annonser får framställning i bild omfatta endast en återgivning av

1. varan eller råvaror som ingår i varan,
2. enstaka förpackningar, eller
3. varumärke eller därmed jämförligt kännetecken.

Kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, får inte vara större än 2100 spaltmillimeter. Annonsen ska på ett tydligt sätt ange dryckens alkoholhalt men får inte framställa en hög alkoholhalt som en positiv egenskap.

En sådan annons som avses i första och andra styckena får inte strida mot god sed genom det sammanhang där den förekommer, använda sig av metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller innehålla osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, alkoholens verkningar eller andra egenskaper.

6 § Marknadsföring i en kommersiell annons av alkoholhaltiga lätt-drycker till konsumenter ska utformas på ett sådant sätt att den inte kan förväxlas med marknadsföring av alkoholdrycker. Marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller högst 15 volymprocent alkohol i kommersiell annons till konsumenter ska utformas på sådant sätt att den inte kan förväxlas med marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent alkohol.

Första stycket första meningen gäller inte då marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller högst 15 volymprocent alkohol är tillåten.

Bestämmelserna om marknadsföring av alkoholhaltiga lätt-drycker i första stycket tillämpas inte i de fall detta är oskäligt.

7 § Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter genom kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, ska annonserna på ett tydligt sätt återge en text som informerar om alkoholens skadeverkningar (informationstext). Om det finns flera informationstexter ska minst en av dem återges. Vid upprepad annonsering ska de olika informationstexterna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka texter som ska återges och hur dessa ska utformas.

8 § En handling som strider mot 1–6 §§ och 7 § första stycket eller föreskrifter som utformats med stöd av 7 § andra stycket ska vid tillämpningen av 5, 23 och 26 §§ marknadsföringslagen (2008:486) anses vara otillbörlig mot konsumenter och, i fall som avses i 2 §, även mot näringsidkare. En handling som strider mot 3 § kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 29–36 §§ marknadsföringslagen.

9 § Regeringen får med avseende på främmande stat bestämma att följande ska gälla.

Vid marknadsföring av alkoholdrycker är det förbjudet att använda oriktiga eller vilseledande ursprungsbeteckningar, genom vilka dryckerna direkt eller indirekt anges vara frambragda eller tillverkade i den främmande staten eller i en region eller ort i den främmande staten. Detta gäller även om det äkta ursprunget anges, eller om beteckningen används bara i översättning eller åtföljs av uttryck som ”art”, ”sort”, ”typ”, ”kopia” eller liknande uttryck.

En handling som strider mot andra stycket ska vid tillämpning av marknadsföringslagen (2008:486) anses vara otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare.

8 kap. Servering av alkoholdrycker

1 § För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den person som vill bedriva serveringen har sitt hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Serveringstillstånd krävs dock inte om serveringen

1. avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
2. sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och
3. äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol eller lättdrycker.

Detaljhandelsbolaget får utan hinder av bestämmelserna i första stycket bedriva provning av alkoholdrycker för allmänheten enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

2 § Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande tillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Tillståndsmyndigheten får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid.

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller en eller flera av dessa drycker.

Tillstånd till provsmakning av alkoholdrycker enligt 6 och 7 §§ kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

3 § Den som har ett stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker har, efter anmälan till kommunen, rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna serveringsrörelsen.

4 § Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande tillstånd under förutsättning av den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av tillståndsmyndigheten.

Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

5 § På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker ske på hotellrummet (rumsservering). På sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

6 § Provsamakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåten under förutsättning att

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker som avses erbjudas provsmakning av samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller

2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och erhåller ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas.

En anmälan ska göras till kommunen innan arrangemanget äger rum av tillståndshavare som avses i första stycket 1.

7 § Den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

8 § Servering av folköl får, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, ske om verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel som

1. ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien⁴, och

2. är avsedda för stadigvarande verksamhet med livsmedel och där mat serveras samtidigt.

Utän hinder av första stycket får folköl serveras i sådana fall som anges i 1 § andra stycket samt av den som innehar serveringstillstånd.

Den som avser att bedriva servering av folköl ska anmäla verksamheten hos den kommun där serveringen ska ske. Servering får inte påbörjas innan anmälan har gjorts. Detta gäller inte i fall som avses i 1 § andra stycket eller den som har serveringstillstånd.

Den som är anmälningsskyldig enligt tredje stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program.

9 § Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

10 § Ansökan om serveringstillstånd görs skriftligen.

Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige. Avgift får även tas ut för kostnad för tillsyn enligt 9 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om serveringstillstånd.

11 § En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning.

Polismyndigheten ska i sitt yttrande redovisa samtliga omständigheter som ligger till grund för myndighetens bedömning i det enskilda fallet och särskilt yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten.

Om en ansökan avser servering inom eller invid ett militärt område ska yttrande dessutom inhämtas av vederbörande militära chef innan ansökan får bifallas.

12 § Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt

⁴ EUT L 139, 30.4.2004, s. 1-54 (Celex 32004R0852).

omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett lagenligt sätt utöva serveringsverksamheten.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om prov som avses i andra stycket och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov.

13 § Den som har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering till slutna sällskap, får köpa de spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som behövs för rörelsen endast av partihandlare eller av detaljhandelsbolaget. Den som har tillstånd för servering i slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle eller under enstaka tidsperiod, får köpa motsvarande drycker endast hos detaljhandelsbolaget.

Lokaler och utrustning

14 § Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

Särskilt tillstånd kan dock meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Varje tillståndshavare ska då svara för att ordning och nykterhet samt att vad som i övrigt gäller enligt denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering.

15 § Stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matsservering. Om det finns en drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av serveringsställets totala yta och vara belägen i nära anslutning till matsalen.

Tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhandahåller någon form av tillredd mat. Det samma gäller tillstånd för servering till slutna sällskap.

Tillstånd för servering av starköl och vin i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert får meddelas utan krav på matsservering. Det ställs inte heller krav på matsservering vid provsmakning enligt 6 eller 7 §.

16 § Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga för sitt ändamål från brandsäkerhetssynpunkt.

17 § Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och

nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Personal och serveringsregler

18 § Vid servering av alkoholdrycker ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

19 § Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till tillståndsmyndigheten anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Detta gäller dock inte ordningsvakter som är förordnade av Rikspolisstyrelsen eller en polismyndighet. Restaurangskolor med serveringstillstånd samt, efter överenskommelse med skolan, även andra restauranger med sådant tillstånd får i utbildningssyfte anlita restaurangskolans elever.

20 § Tillståndsmyndigheten beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte tillståndsmyndigheten beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller inte för rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

21 § Priset för en alkoholdryck får vid servering inte sättas lägre än inköpspriset för drycken jämte skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller på annat sätt förmås att köpa alkoholdrycker.

22 § Vid servering av alkoholdrycker ska lättdrycker finnas att tillgå i tillfredsställande urval och omfattning.

23 § Från en lokal med serveringstillstånd får inte någon medföra spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

24 § På ett serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon dricka eller tillåtas dricka andra alkoholdrycker än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

Det är inte tillåtet att inta alkoholdrycker på ett serveringsställe som saknar tillstånd för servering av sådana drycker eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker inte är tillåten.

Alkoholdrycker som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Förbuden enligt denna paragraf gäller inte i fråga om folköl.

9 kap. Tillsyn m.m.

1 § Statens folkhälsoinstitut har, med de begränsningar som anges i 3 och 4 §§, tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Länsstyrelsen har tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

2 § Kommunen och polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker.

Kommunen och polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

3 § För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 7 kap. 8 §.

4 § Skatteverket har tillsynen över efterlevnaden av bestämmelsen i 4 kap. 2 §.

5 § Kommunens uppgifter enligt denna lag ska fullgöras av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer.

6 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att uppgifter som kommunen har enligt denna lag ska ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenhet att avgöra ärenden som avser

1. åtgärd enligt 3 kap. 10 §,
2. meddelande av serveringstillstånd enligt 8 kap. 1 §,
3. meddelande av erinran eller varning enligt 9 kap. 17,
4. återkallelse av serveringstillstånd enligt 9 kap. 18,
5. meddelande av försäljningsförbud enligt 9 kap. 19 §.

7 § En kommun som har fattat ett beslut i ett ärende enligt denna lag ska sända en kopia av beslutet till Statens folkhälsoinstitut samt den länsstyrelse och polismyndighet som berörs av beslutet. Om beslutet avser de särskilda bestämmelserna om marknadsföring ska en kopia av beslutet också sändas till Konsumentverket.

En kommun ska utfärda bevis om tillstånd som kommunen har meddelat.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant bevis ska innehålla.

8 § På begäran av en annan tillsynsmyndighet ska kommunen lämna de uppgifter som myndigheten behöver för sin tillsyn. Kommunen ska även på begäran av Skatteverket eller Tullverket lämna de uppgifter som behövs för beskattning eller påförande av tull.

Polismyndigheten ska underrätta andra tillsynsmyndigheter om förhållanden som är av betydelse för dessa myndigheters tillsyn.

Kronofogdemyndigheten ska underrätta vederbörande tillståndsmyndighet om en tillståndshavare brister i sina skyldigheter att erlägga skatter eller socialavgifter. På begäran av länsstyrelsen ska sådan under rättelse ges till denna.

På begäran av en tillsynsmyndighet ska polismyndigheter samt Skatteverket och andra myndigheter som uppbär eller driver in skatter eller avgifter lämna uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för tillståndsprövning eller tillsyn.

9 § Polismyndighet ska på begäran lämna annan tillsynsmyndighet den hjälp som behövs vid tillämpningen av 13–15 §§.

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

10 § Statliga och kommunala myndigheter ska underrätta den myndighet som regeringen bestämmer om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna i 6 kap. om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat.

11 § Den som har beviljats tillstånd enligt denna lag ska anmäla hos tillståndsmyndigheten när han eller hon avser att påbörja verksamheten.

Anmälan ska också göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott sker i den. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägandeförhållandena.

Anmälan ska göras i förväg. Om det förhållande som föranlett anmälningskyldighet inte har kunnat förutses ska anmälan istället göras utan dröjsmål.

12 § Om den som har fått serveringstillstånd enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska

anmälan göras till kommunen Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla efter tidens utgång.

Har den som fått serveringstillstånd försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Beträffande den som bedriver tillverkning eller partihandel enligt denna lag ska motsvarande anmälan som avses i första och andra styckena göras till Statens folkhälsoinstitut

13 § Om en tillsynsmyndighet begär det ska tillståndshavaren, eller den som bedriver verksamhet med rätt enligt denna lag, lämna tillträde till driftställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten samt utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna varu- prover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling.

Vad som sägs i första stycket gäller även i förhållandet mellan en partihandlare och Skatteverket.

14 § Bokföringen i en rörelse som är tillståndspliktig eller som bedrivs med rätt enligt denna lag ska vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver rörelsen är skyldig att på begäran av en tillsynsmyndighet visa upp bokföringshandlingarna.

Tillståndshavare, tillverkare och partihandlare är skyldiga att till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna föra statistik över verksamhet enligt denna lag.

15 § På begäran av tillsynsmyndighet ska den som bedriver servering av eller detaljhandel med folköl lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten har rätt att få tillträde till rörelsens lokaler för att kunna utöva tillsynen.

16 § Skatteverket ska meddela Statens folkhälsoinstitut om verket i sin kontrollverksamhet får anledning anta att det har begåtts brott mot bestämmelserna i denna lag.

Ingripande och återkallelse

17 § En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

18 § En kommun ska återkalla ett serveringstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,

2. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit allvarlig brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller

3. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Om flera tillståndshavare har utnyttjat ett gemensamt serveringsutrymme enligt 8 kap. 14 § andra stycket får, om det inte kan utredas vilken tillståndshavare som är ansvarig för en händelse som ska föranleda återkallelse av serveringstillståndet, istället det gemensamma serveringstillståndet återkallas.

19 § Föranleder detaljhandel med folköl olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller om bestämmelserna i denna lag inte följs, får kommunen förbjuda den som bedriver försäljningen att fortsätta verksamheten eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning.

Ett förbud enligt första stycket kan inskränkas till att gälla för vissa närmare angivna tider eller under vissa närmare angivna omständigheter. Förbud meddelas för en tid av sex månader eller, vid upprepad eller allvarlig försummelse, tolv månader räknat från det att den som bedriver försäljningen fått del av beslutet.

Den kommun där försäljningsstället är beläget beslutar om ingripande enligt denna paragraf. Saknas fast försäljningsställe beslutar den kommun där det företag som bedriver försäljningen har sitt säte eller där den person som bedriver försäljningen har sitt hemvist eller, om personen inte har hemvist inom landet, Stockholms kommun.

10 kap. Överklagande

1 § Statens folkhälsoinstitutets eller en kommuns beslut enligt denna lag eller enligt föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

11 kap. Straffbestämmelser

1 § Den som

1. tillverkar sprit eller spritdrycker utan att ha rätt till det enligt denna lag eller,

2. förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar sprit eller spritdrycker som är olovligt tillverkade

döms för *olovlig befattning med sprit* till böter eller fängelse i högst två år.

2 § Den som tillverkar, överlåter eller innehar en destillationsapparat eller apparatdel i strid med 2 kap. 1 § andra stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer alkoholdrycker utan tillstånd eller, om tillstånd inte behövs, utan rätt enligt denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §

döms för *olovlig försäljning av alkoholdrycker* till böter eller fängelse i högst två år.

4 § Om ett brott som anges i 1 eller 3 § har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning, eller har varit inriktad mot ungdomar.

5 § Den som tillverkar folköl, starköl, vin eller andra jästa alkoholdrycker utan att ha rätt till det enligt denna lag, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

6 § Den som innehar alkoholdrycker i syfte att olovligen sälja dem döms för *olovligt innehav av alkoholdrycker* till böter eller fängelse i högst två år.

7 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker i strid med 3 kap. 9 § döms för *olovligt anskaffande av alkoholdrycker* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

8 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker i strid med 3 kap. 7 och 8 §§ till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för *olovlig dryckeshantering* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig dryckeshantering döms också den som

1. förvarar alkoholdryck i strid med 3 kap. 2 § eller 8 kap. 24 § tredje stycket,

2. tillåter alkoholförtäring i strid med 8 kap. 24 § första eller andra styckena eller

3. säljer folköl i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 19 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § eller 8 kap. 24 § tredje stycket förvarar alkoholdryck, om det framgår av den förvarade alkoholdrycken och omständigheterna i övrigt att drycken var avsedd för annat än försäljning respektive förtäring på platsen.

9 § Är gärning som avses i 1, 3, eller 5–7 §§ att anse som ringa ska inte dömas till straff.

10 § För försök eller förberedelse till brott som avses i 1, 3 och 7 §§ döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detta gäller dock inte gärningar som avses i 1 § 2 och som endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker har anskaffats för personligt bruk ska vara fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.

11 § Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av sprit och alkoholdrycker finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

12 kap. Förverkande

1 § Sprit eller alkoholdrycker som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagande utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 10 § andra stycket.

2 § Har sprit eller alkoholdrycker olovligen tillverkats ska även destillationsapparater, apparatdelar och redskap som har använts vid tillverkningen, råämnen som uppenbarligen har varit avsedda för tillverkningen och beredningen samt kärl och emballage som varorna har förvarats i, förklaras förverkade. Likaså ska förråd av renings- och filtreringsmedel vilka uppenbarligen avsetts för rening eller filtrering av olovligen tillverkad sprit förklaras förverkade.

Destillationsapparater och apparatdelar som har varit föremål för brott enligt 11 kap. 2 § eller värdet därav samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade.

3 § Utöver vad som sägs i 2 § får egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag om brottet har fullbordats eller förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat.

4 § Förordnande om förverkande enligt 1 eller 2 § ska inte meddelas om det skulle vara uppenbarligen oskäligt.

5 § I fråga om alkoholdrycker som kan antas bli förverkade gäller lagen (1998:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i tillämpliga delar. Alkoholdrycker som har lagts upp på sådant tillfälligt lager som avses i 3 kap. 7 § tullagen (2000:1281) ska anses om förverkade om de inte har tagits ut från lagret inom 30 dagar från uppläggningsdagen. Vad som nu har sagts gäller även i fråga om sådana drycker som har omhänder-

tagits av Tullverket för tillfällig förvaring utan att läggas upp på tillfälligt lager.

6 § Chefen för Utrikesdepartementet får medge undantag från 8 kap. 20 och 24 §§ på begäran av främmande stater och internationella organisationer som avses i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

13 kap. Register

1 § Statens folkhälsoinstitut ska med hjälp av automatiserad behandling föra ett centralt register för tillsyn, uppföljning och utvärdering av lagens tillämpning samt framställning av statistik.

2 § Registret får innehålla uppgifter om dem som har tillstånd eller bedriver verksamhet enligt denna lag.

I registret får behandlas uppgifter om

1. namn eller firma, person-, samordnings-, registrerings- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer och
2. den verksamhet som tillståndet avser och om villkor som har meddelats för denna.

3 § Regeringen får föreskriva att uppgifter till registret får hämtas från register som förs av en statlig eller kommunal myndighet.

4 § Skatteverket får för sin tillsyn enligt denna lag ha direktåtkomst till uppgifter om serveringstillstånd i registret.

5 § Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller även vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

1. Denna lag (nya lagen) träder i kraft den 1 juli 2010, dock med undantag för vad som sägs i punkt 2, då alkohollagen (1994:1738) (gamla lagen) upphör att gälla.

2. Bestämmelserna i 1 kap. 4 och 10 §§, 6 kap., samt 9 kap 10 och 16 §§ träder i kraft den 1 januari 2011.

3. Anmälan om detaljhandel med och servering av öl enligt 5 kap. 6 § respektive 6 kap. 1 a § gamla lagen gäller som anmälan av försäljning respektive servering av folköl enligt 5 kap. 5 § respektive 8 kap. 8 § nya lagen.

2.2 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:000)

Härigenom föreskrivs i fråga om alkohollagen (2010:000)

dels att nuvarande 11 kap. 8–11 §§ ska betecknas 11 kap. 9–12 §§,

dels att 2 kap. 4 §, 9 kap. 12 och 14 §§, 11 kap. 3 § samt 12 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 11 kap. 8 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

En tillverkare av sprit får förfoga över den tillverkade spriten endast *för export och* för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt *lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.*

En tillverkare av sprit får förfoga över den tillverkade spriten endast för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt *6 kap. 5 §.*

En tillverkare av alkoholdrycker får förfoga över den tillverkade drycken för försäljning endast enligt denna lag.

Från bestämmelserna i första och andra styckena är varor som har förbrukats på sätt som anges i 7 § första tycket 7 och 8 lagen (1994:1564) om alkoholskatt undantagna.

9 kap.

12 §

Om den som har fått serveringstillstånd enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan göras till kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla efter tidens utgång.

Har den som fått serveringstillstånd försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Beträffande den som bedriver tillverkning *eller* partihandel enligt denna lag ska motsvarande anmälan som avses i första och andra styckena göras till Statens folkhälsoinstitut.

Beträffande den som bedriver tillverkning, partihandel *eller handel med teknisk sprit* enligt denna lag ska motsvarande anmälan som avses i första och andra styckena göras till Statens folkhälsoinstitut.

14 §

Bokföringen i en rörelse som är tillståndspliktig eller som bedrivs med rätt enligt denna lag ska vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver rörelsen är skyldig att på begäran av en tillsynsmyndighet visa upp bokföringshandlingarna.

Tillståndshavare, tillverkare och partihandlare är skyldig att till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna föra statistik över verksamhet enligt denna lag.

Tillståndshavare, tillverkare, partihandlare och den som bedriver handel med teknisk sprit är skyldig att till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna föra statistik över verksamhet enligt denna lag.

11 kap.

3 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer alkoholdrycker utan tillstånd eller, om tillstånd inte behövs, utan rätt enligt denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §

döms för olovlig försäljning av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer *sprit eller* alkoholdrycker utan tillstånd eller, om tillstånd inte behövs, utan rätt enligt denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §

döms för olovlig försäljning av alkohol till böter eller fängelse i högst två år.

Till samma påföljd döms den som säljer sprit i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 § första stycket eller 5 §.

8 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter om denaturering meddelade med stöd av 6 kap. 10 § 3 döms till böter.

Till samma påföljd döms den som

1. säljer alkoholhaltiga preparat i strid med 6 kap. 7 §,

2. säljer teknisk sprit i strid med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 10 § 1 eller

3. hanterar teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 10 § 4.

12 kap.

1 §

Sprit *och* alkoholdrycker som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagande utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 10 § andra stycket.

Sprit, alkoholdrycker *och* *alkoholhaltiga preparat* som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagande utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 10 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011, då lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. ska upphöra att gälla.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

dels att 1, 9 och 14 §§ ska ha följande lydelse,
dels att 10 § ska upphöra att gälla.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Med teknisk sprit förstås sprit som är avsedd att användas för tekniskt industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat likartat ändamål och som är hänförlig till tulltaxenr 22.07 eller 22.08 B.1 eller B.2 tulltaxelagen (1987:1068).

Med alkoholhaltigt preparat förstås en vara som innehåller mer än 1,8 viktprocent etylalkohol och som inte är hänförlig till tulltaxenr 22.03–22.07 eller 22.08 B.1 eller B.2 tulltaxelagen och inte heller är sådant läkemedel, som omfattas av läkemedelslagen (1992:859)

Beteckning i denna lag har samma betydelse som i alkohollagen (1994:1738).

Bestämmelser om tillverkning av sprit och om handel med alkoholdrycker finns i alkohollagen (1994:1738).

Beteckning i denna lag har samma betydelse som i alkohollagen (2010:000).

Bestämmelser om tillverkning av sprit och om handel med alkoholdrycker finns i alkohollagen (2010:000).

9 §²

Den som säljer teknisk sprit utan att äga rätt därtill enligt denna lag eller överskrider dylik rätt eller bryter mot bestämmelserna i 7 § dömes för olovlig försäljning av teknisk sprit till påföljd som anges i 10 kap. 2 eller 3 § alkohollagen (1994:1738)

Den som säljer teknisk sprit utan att äga rätt därtill enligt denna lag eller överskrider dylik rätt eller bryter mot bestämmelserna i 7 § dömes för olovlig försäljning av teknisk sprit till påföljd som anges i 11 kap. 3 eller 4 § alkohollagen (2010:000)

14 §³

För försök till brott som avses i 9 och 10 §§ dömes till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. *Detta gäller dock inte gärningar som avses i 10 § andra stycket andra meningen och endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.*

För försök till brott som avses i 9 § dömes till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

¹ Senaste lydelse 1996:1158.

² Senaste lydelse 1994:1741.

³ Senaste lydelse 1999:1003.

Har flera medverkat till gärning som avses i 9 och 10 §§ eller vid försök som avses i första stycket, äger 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken motsvarande tillämpning. *Den till vilken teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat, i andra fall än som avses i 10 §, avyttrats eller anskaffats för personligt bruk skall dock vara fri från ansvar.*

Har flera medverkat till gärning som avses i 9 § eller vid försök som avses i första stycket, äger 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:592) om kassaregister

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2007:592) om kassaregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Skyldigheterna enligt denna lag gäller inte för den som

1. endast i obetydlig omfattning säljer varor eller tjänster mot kontant betalning,

2. är befriad från skattskyldighet enligt inkomstskattelagen (1999:1229) för inkomst från sådan försäljning som avses i 2 §,

3. bedriver taxitrafik enligt 1 kap 3 § 2 yrkestrafiklagen (1998:490),

4. säljer varor eller tjänster mot kontant betalning genom sådana distansavtal eller hemförsäljningsavtal som avses i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59),

5. säljer varor eller tjänster med hjälp av en varuautomat eller annan liknande automat eller i en automatiserad affärslokal,

6. anordnar automatspel enligt lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel eller enligt lotterilagen (1994:1000), eller

7. bedriver sådan torg- och marknadshandel som avses i lagen (1998:514) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.

Det i första stycket 7 angivna undantaget gäller inte den som enligt 8 kap 2 § alkohollagen (2010:000) har tillstånd för servering till allmänheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

2.5 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att 30 kap. 20 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

20 §

Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (1994:1738) för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende om tillstånd.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:000) för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 6 september 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av alkohollagen (1994:1738). I direktiven till utredaren angavs att utgångspunkten för den översyn som skulle göras är en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan (dir. 2007:127).

Utredningen antog namnet Alkohollagsutredningen. I december 2007 lämnades delbetänkandet Några alkoholfrågor med EG-rättslig anknytning (SOU 2007:113), som resulterade i propositionen 2007/08:119 Alkoholfrågor med EG-rättslig anknytning. Propositionen har antagits av riksdagen (bet. 2007/08:SoU19, rskr 2007/08:222).

Utredningen lämnade i februari 2009 sitt slutbetänkande En ny alkohollag (SOU 2009:22). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2009/1982/FH). I denna lagrådsremiss behandlas de förslag som regeringen har valt att gå vidare med.

Vissa av de frågor som behandlas i denna lagrådsremiss har också behandlats i betänkandet Ansvarsfull servering utan diskriminering (SOU 2006:56). Betänkandet har remissbehandlats och en remissammanställning finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2006/5442/FH). Förslagen har inte lett till något lagstiftningsärende.

I maj 2000 lämnade Alkoholutredningen betänkandet Bestämmelser om teknisk sprit m.m. (SOU 2000:60). Betänkandet remissbehandlades, men ledde inte till några lagstiftningsåtgärder. Inom Socialdepartementet har med utgångspunkt i det betänkandet utarbetats en departementspromemoria, Teknisk sprit m.m. (Ds 2009:32). Promemorians lagförslag finns i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2009/4959/FH).

Kommerskollegium har i två skrivelser till Socialdepartementet uppmanat departementet att verka för en liberalisering av handeln med teknisk sprit för att undanröja handelshinder i strid med EG-rätten. Vidare har SOLVIT, ett nätverk inom EU/EES i Europeiska kommissionens regi som har till uppgift att på informell väg lösa hinder som uppstår inom EU:s inre marknad, uppmärksammat att det föreligger handelshinder vid införsel av alkoholhaltiga preparat (S2003/10220/FH).

I detta lagstiftningsärende har lagförslagen från alkohollagsutredningen och departementspromemorian lagts samman till en lag. I samband med det har ytterligare redaktionella bearbetningar av lagförslagen gjorts.

4 Allmänna utgångspunkter

4.1 Den svenska alkoholpolitiken

Måttlig konsumtion av alkoholhaltiga drycker är för många ett väl etablerat och socialt accepterat inslag i mat- och umgängeskulturen. Samtidigt är alkoholens negativa medicinska och sociala konsekvenser och skadeverkningar en av vår tids stora utmaningar. Alkohol ligger bakom tusentals personliga tragedier och påverkar samhällsutvecklingen ekonomiskt, socialt och kulturellt. Barn och andra närstående till personer med ett missbruk är ofta särskilt utsatta.

Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion. Ett av de främsta och mest grundläggande politiska instrumenten för att nå detta mål är en restriktiv lagstiftning på alkoholområdet. Med en väl fungerande lagstiftning har samhället möjlighet att kontrollera hanteringen av alkohol i samhället och särskilt begränsa tillgängligheten till alkohol i vissa miljöer och sammanhang. Det är särskilt angeläget att regelverket ger barn och unga det skydd de behöver.

Alkoholskatten och detaljhandelsmonopolet är de enskilt viktigaste alkoholpolitiska verktygen för att nå målet. Genom skattebestämmelserna och Skatteverkets och Tullverkets kontroll regleras i hög grad tillgängligheten och flödet av alkoholhaltiga varor i landet. Genom detaljhandelsmonopolet har samhället kontroll över den allmänna tillgängligheten till alkoholdrycker. Alkoholskatten regleras i lagen (1994:1564) om alkoholskatt, medan bestämmelserna om detaljhandelsmonopolet finns i alkohollagen (1994:1738). I alkohollagen finns också andra bestämmelser som rör hanteringen av alkoholdrycker, som t.ex. tillverkning, handel, marknadsföring och servering. I lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. regleras hanteringen av alkoholhaltiga varor som används för andra ändamål än förtäring.

Förutom en väl fungerande lagstiftning krävs också, för att det alkoholpolitiska målet ska nås, ett samordnat och aktivt förebyggande arbete som involverar såväl offentliga som ideella aktörer. Det är framför allt det lokala samhället som är det förebyggande arbetets arena. Inom ramen för de nationella alkoholhandlingsplanerna har under den senaste tioårsperioden satsningar gjorts för att stimulera det förebyggande arbetet och öka samordningen. I dag finns en väl utvecklad struktur som involverar aktörer såväl på statlig som regional och lokal nivå. Inom Regeringskansliet sker samordning mellan politikområden och departement. Fr.o.m. 2009 presenteras regeringens prioriteringar i ett årligt åtgärdsprogram. Det är av stor vikt att samordningen av det förebyggande arbetet fortsätter att utvecklas på alla nivåer och att alla berörda huvudmän bidrar till att skapa de förutsättningar som behövs för ett effektivt arbete.

Den ökade rörligheten över gränserna innebär också att det, om målet ska nås, är nödvändigt att utveckla det alkoholpolitiska samarbetet inom ramen för de internationella organisationerna och att inom EU verka för en mer folkhälsobaserad och restriktiv alkoholpolitik.

4.2 Alkoholkonsumtionen i Sverige

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet (SoRAD) kartlägger utvecklingen av den totala alkoholkonsumtionen i Sverige. Kartläggningen utgår ifrån statistik över registrerad försäljning (via Systembolaget, på restauranger samt försäljning av folköl i livsmedelsbutiker) och lägger till skattningar av oregistrerad konsumtion med hjälp av en löpande frågeundersökning. Skattningarna av den oregistrerade alkoholkonsumtionen är mer osäkra eftersom de är baserade på stickprov ur den svenska befolkningen. Frågor om alkoholvanor är också svåra och känsliga att besvara och det finns en tendens att de som inte svarar har en högre konsumtion av oregistrerad alkohol. Det är därför inte möjligt att fastställa exakta nivåer för den oregistrerade alkoholkonsumtionen och resultaten av kartläggningen bör tolkas med viss försiktighet.

Den totala alkoholkonsumtionen i Sverige uppgick 2008 enligt SoRAD:s beräkningar till 9,5 liter ren alkohol per invånare (15 år och äldre). Från mitten av 1990-talet fram till 2004 ökade konsumtionen kraftigt, från 8,0 liter per invånare till 10,5 liter. Efter 2004 har konsumtionen minskat men ligger fortfarande på en nivå som är ca 20 procent högre än vid mitten av 1990-talet.

Svenskar dricker allt mer öl och vin, medan spritkonsumtionen har minskat. Män dricker mer än dubbelt så mycket som kvinnor men skillnaderna minskar och bland yngre ungdomar är könsskillnaderna inte alls lika uttalade. Unga män och unga kvinnor är de grupper som dricker mest.

Riskabla alkoholvanor kan definieras på flera sätt. Enligt en definition föreligger riskabla alkoholvanor vid en konsumtion av minst 14 glas alkohol i veckan för män och nio glas för kvinnor. Enligt SoRAD hade 2008 ca 15 procent av männen och 10 procent av kvinnorna mellan 16 och 80 år riskabla alkoholvanor enligt denna definition. Det var vanligast i åldersgruppen 20–24 år, 22 procent bland männen och 15 procent bland kvinnorna.

Riskabla alkoholvanor kan också definieras som intensivkonsumtion av minst en flaska vin (75 cl) vid ett och samma tillfälle minst en gång i veckan. Enligt SoRAD har 2009 ca nio procent av männen och två procent av kvinnorna mellan 18 och 80 år riskabla alkoholvanor enligt denna definition. I åldersgruppen 20–24 år hade 18 procent av männen och 7 procent av kvinnorna sådana vanor.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning följer årligen genom enkätundersökningar utvecklingen bland elever i årskurs nio. Utvecklingen i denna grupp följer till stora delar den allmänna trenden i hela befolkningen. Den självrapporterade konsumtionen ökade under början av 2000-talet fram till 2004, följt av en minskning under perioden 2005–2007. Under 2008 skedde dock en svag uppgång. Bland pojkarna har alkoholkonsumtionen sjunkit sedan 2000 från 5,3 liter ren alkohol per person till 3,2 liter 2008. Bland flickorna ökade under 1990-talet andelen intensivkonsumenter, dvs. de som uppger att de konsumerar alkohol motsvarande minst en flaska vin minst en gång i månaden. Under hela 2000-talet har ca 23 procent av flickorna uppgett att de intensivkonsumerar. Även bland pojkarna ökade intensivkonsumtionen på 1990-talet men

har sedan minskat och ligger nu på samma nivå som flickornas. Samtidigt har andelen elever i årskurs nio som uppger att de aldrig dricker alkoholdrycker ökat under 2000-talet och uppgår nu till nästan en tredjedel.

Det finns ett väldokumenterat samband mellan alkohol och olika typer av skador. Enligt en svensk analys ligger alkohol bakom 35 procent av männens sjukdomsburda av olyckor, skador och våld och 26 procent av kvinnornas. Alkohol kan också öka risken för att en olycka får allvarliga konsekvenser. I Sverige dör cirka 3 000 personer varje år i samband med skador, och enligt uppskattningar skulle en tredjedel kunna ha samband med alkohol.

Andelen personer som vårdats på sjukhus för alkoholförgiftning har ökat de senaste åren, bland både kvinnor och män och i alla åldersgrupper. Den alkoholrelaterade dödligheten ökar i äldre åldersgrupper men minskar bland män i åldersgruppen 25–65 år och bland kvinnor i gruppen 25–44 år.

Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) är den svenska totalkonsumtionen per invånare 15 år och äldre lägre än genomsnittet i Europeiska unionen (EU). En specialbeställd Eurobarometer om alkohol från 2006 visade att 54 procent av den vuxna befolkningen i Irland, 49 procent av befolkningen i Spanien men bara 12 procent av befolkningen i Sverige rapporterade att de intensivkonsumerade alkohol en eller flera gånger per vecka det senaste året. När det gäller yngres intensivkonsumtion visar 2007 års European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) att andelen 15–16-åringar som rapporterar att de har intensivkonsumerat alkohol någon gång den senaste månaden är lägre i Sverige än genomsnittet i Europa.

4.3 Var kommer alkoholen ifrån?

Den registrerade försäljningen stod 2008, enligt SoRAD:s bedömning, för 73 procent av den totala alkoholkonsumtionen, omräknad till liter ren alkohol. Den största delen, 57 procent, härstammade från Systembolagets försäljning. Restaurangernas försäljning stod för 10 procent av konsumtionen och folkölsförsäljningen i livsmedelsbutikerna för sex procent. Vid sidan av den registrerade försäljningen stod resandeförseln för 18 procent av totalkonsumtionen. Smuggling och hemtillverkning stod för sex respektive två procent. Trots att totalkonsumtionen minskat något de senaste åren har Systembolaget ökat sin andel. Det är framför allt resandeförselns andel som har minskat.

Antalet stadigvarande serveringstillstånd har ökat kraftigt de senaste decennierna, från ca 3 000 år 1977 till ca 12 300 år 2008. Restaurangförsäljningens andel av den totala försäljningen ökade också under 1980- och 1990-talen för att därefter minska något, trots att antalet tillstånd fortsatte öka fram till 2006. De senaste åren har antalet serveringstillstånd legat på en oförändrad nivå. Även restaurangförsäljningens andel av totalkonsumtionen har de senaste åren legat på en i stort sett oförändrad nivå, ca 10 procent.

Sedan den 1 juli 2008 är det tillåtet för privatpersoner att köpa spritdrycker, vin och starköl från ett annat land inom EES-området och föra

in varorna till Sverige via ett ombud eller annan oberoende mellanhand. Denna typ av privatinförsel, som till helt övervägande del sker genom beställning via Internet, står för en mycket liten andel av den totala alkoholkonsumtionen. Enligt SoRAD:s preliminära skattningar stod Internet-handeln under perioden oktober 2008–september 2009 för ca 0,3 procent av totalkonsumtionen, dvs. ca 0,03 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det innebar en ökning jämfört med motsvarande period tolv månader bakåt, då Internethandeln andel var ca 0,2 procent av totalkonsumtionen. Givet den låga nivån av den mängd alkohol som enligt skattningarna förs in på detta sätt får förändringen betraktas som marginell. Även om siffrorna för försäljning via Internet är osäkra, då de bygger på intervjudata och därför kan vara i underkant, finns det inget som tyder på att denna typ av privatinförsel hittills har fått någon större omfattning. Den svenska punktskatten jämte transportkostnaderna gör att varorna blir dyra i inköp och hanteringen av importen är krånglig. Den som själv ordnar med hemtransporten, t.ex. genom att anlita ett transportföretag, ska först anmäla införseln till Skatteverket och ställa en säkerhet för betalningen av alkoholskatten. Ett ledsagardokument ska medfölja transporten och när varorna förts in ska en deklaration lämnas till Skatteverket. Om istället säljaren ordnar med transporten ska denne vara registrerad som distansförsäljare hos Skatteverket och företrädas av en representant som Skatteverket har godkänt. Internethandeln låga omfattning kan troligen också förklaras av Systembolagets rikhaltiga utbud av alkoholvaror och bolagets skyldighet att på en kunds begäran bistå denne med privatimport av varor som inte finns i sortimentet. Konsekvenserna för folkhälsan av legaliseringen av denna typ av privatinförsel får därför anses vara mycket begränsade. Det kan dock finnas anledning att följa utvecklingen.

4.4 Detaljhandelsmonopolet

Det svenska detaljhandelsmonopolet är, vid sidan av alkoholskatten, det viktigaste verktyget för att nå den svenska alkoholpolitikens mål. Genom att staten genom Systembolaget AB kontrollerar butiksetableringar och öppettider samt att alkoholdrycker inte lämnas ut till personer under 20 år begränsas tillgängligheten. Detaljhandelsmonopolet är ett viktigt alkoholpolitiskt instrument och regeringen ser positivt på bolagets arbete med att bidra till att motverka alkoholens negativa effekter genom att utveckla och tydliggöra det sociala ansvaret. Samtidigt har Systembolaget AB ett brett sortiment av alkoholdrycker av hög kvalitet som finns tillgängligt i hela landet. På de flesta mindre orter där det inte finns någon systembolagsbutik finns ett ombud, ofta en lanthandel eller någon annan butik, där kunden kan beställa och hämta varor från bolagets sortiment. Om en vara inte finns i sortimentet kan kunden beställa varan genom Systembolagets privatimporttjänst.

Sedan 2001 mäter SIFO på uppdrag av Systembolaget svenska folkets inställning till alkoholmonopolet. Under 2008 svarade i genomsnitt 64 procent ja på frågan om monopolet på försäljning av starköl, vin och sprit ska behållas. Det är en ökning med 15 procentenheter sedan år 2001 då mätningarna började.

4.5 Unionsrätt och fri handel

Före den 1 januari 1993 var EG en tullunion med en gemensam tullmur utåt mot tredje land och inga tullar mellan medlemsländerna. Skatter reglerades nationellt och påfördes vid gränspassering även vid passage mellan medlemsländerna. När den inre marknaden genomfördes vid årsskiftet 1992/93 slopades gränskontrollerna mellan medlemsländerna vad avser kommersiell trafik och resandetransport. Huvudregeln är numera att inga gränsformaliteter ska förekomma enbart på grund av att en gräns mellan medlemsländer passerar.

Enligt artikel 34 i EUF-fördraget ska kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan vara förbjudna mellan medlemsstaterna. Enligt artikel 36 får dock en medlemsstat, trots detta, förbjuda eller sätta upp restriktioner för import, export eller transitering förutsatt att syftet är att skydda vissa allmänna intressen, som t.ex. människors hälsa och liv. Förbudet eller restriktionerna får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Det innebär att en avvägning måste göras mellan skyddsintresset och de effekter förbudet eller restriktionerna får för handeln inom unionen. De begränsande åtgärderna måste vara proportionella i förhållanden till de skyddseffekter som de syftar till. (EU-kommissionen bevakar detta och uppmärksammar medlemsstaterna på nationella bestämmelser som kan ifrågasättas). EU-domstolen är den instans som, om sådana nationella förbud och restriktioner blir föremål för prövning, slutligt avgör om de är förenliga med eller strider emot unionsrätten. EU-domstolens avgörande är då bindande.

Inför Sveriges inträde i EU 1995 avskaffades de tidigare svenska import-, export-, tillverknings- och partihandelsmonopolen för spritdrycker, vin och starköl. Monopolen ersattes av ett tillståndssystem. Detaljhandelsmonopolet, som bedömdes som det mest betydelsefulla monopolet ur ett alkoholpolitiskt perspektiv, kunde behållas förutsatt att verksamheten anpassades på ett sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor mellan medlemsstaternas medborgare skulle föreligga (i enlighet med bestämmelserna i artikel 37 i EUF-fördraget).

Detaljhandelsmonopolets förenlighet med EG-rätten prövades 1997 av EG-domstolen i samband med det s.k. Franzén-målet. Bakgrunden var att en livsmedelshandlare i sin butik hade sålt vin inköpt på Systembolaget eller importerat från Danmark. Han åtalades för brott mot alkohollagen men hävdade att bestämmelserna i lagen stod i strid med EG-rätten. Tingsrätten begärde förhandsprövning av EG-domstolen, som konstaterade att det svenska detaljhandelsmonopolet inte stod i strid med de EG-rättsliga villkoren. Däremot befanns det svenska tillståndssystemet för import av alkohol drycker och bestämmelserna kring det vara ett importhinder som inte kunde anses vara proportionerligt i relation till det alkoholpolitiska syftet. Som en följd av detta avskaffades tillståndssystemet för partihandel.

Den svenska lagstiftningen prövades åter av EG-domstolen 2007, denna gång angående en privatpersons rätt att på distans, via Internet, köpa vin för eget bruk från ett annat EES-land och ombesörja hemtransporten via t.ex. en transportfirma. Detta var då förbjudet enligt den

svenska alkohollagen. Utfallet blev att det inte är förenligt med EU-rätten att förhindra sådan privatimport. Den svenska lagstiftningen ändras som en följd av detta och sådan import är sedan den 1 juli 2008 tillåten.

EU-rätten ger medlemsländerna möjlighet att bibehålla nationella regler som, för att som i detta fallet värna folkhälsan, innebär handelshinder och således utgör ett undantag från den grundläggande principen om den fria rörligheten av varor och tjänster. Det är dock nödvändigt att medlemsstaterna kontinuerligt ser över och prövar om handelsbegränsande regler verkligen är proportionerliga i förhållande till skyddsbehovet.

4.6 Tillsyn och kontroll

4.6.1 Effektiv kontroll

En viktig förutsättning för den restriktiva alkoholpolitiken och skyddet för folkhälsan är att samhället har en effektiv kontroll av att lagar och regler följs. När det gäller hanteringen av alkohol har flera myndigheter tillsyns- och kontrolluppgifter. Statens folkhälsoinstitut ansvarar för den övergripande tillsynen av att alkohollagens bestämmelser efterlevs. Länsstyrelserna har tillsyn inom länet och biträder kommunerna med råd. För kontrollen av den direkta åtkomsten till alkoholdrycker, vid sidan av Systembolagets försäljning, är kommunernas och polisens tillsyn av serveringsverksamhet och av folkölsförsäljning centrala. Konsumentverket ansvarar för övervakningen av att de regler som gäller för marknadsföring av alkoholdrycker följs. När det gäller detta tillsynsansvar föreslås i detta lagstiftningsärende inga förändringar jämfört med vad som gäller i dag. För att upprätthålla skyddet för folkhälsan är det av stor vikt att tillsynen bedrivs så effektivt och aktivt som möjligt, både ur tillsynsmyndigheternas och ur tillsynsobjektens perspektiv. För att stödja en sådan utveckling föreslås därför i detta lagstiftningsärende bl.a. att kommunerna ska ha riktlinjer för serveringstillstånd och planer för tillsyn av servering och folkölsförsäljning.

När det gäller tillverkning av sprit och alkoholdrycker, handel med teknisk sprit och inköp av alkoholdrycker för bl.a. tekniska ändamål gäller i dag dubbla godkännandeförfaranden, dels ett tillståndsförfarande i enlighet med lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. och alkohollagen (1994:1738), dels ett godkännande som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare i enlighet med lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS). I detta lagstiftningsärende föreslås att detta dubbla godkännandeförfarande ska upphöra genom att tillståndskraven tas bort. Det finns därför skäl att närmare beskriva de regler som punktskattekontrollen enligt LAS utgår ifrån.

4.6.2 Regler för kontroll av punktskatt

Skatteverket ansvarar för kontrollen av att punktskattereglerna för alkoholvaror följs. Tullverket har genom reglerna i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter samt i lagen (2000:1225) om straff för smuggling också

ansvar för att kontrollera beskattning samt införsel och import av alkoholvaror.

Beskattningsreglerna för alkoholvaror är EG-harmoniserade, vilket innebär att samtliga EG-länder följer samma förfaranderegler vid beskattningen. Hittills har de gemensamma reglerna funnits i direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, det s.k. cirkulationsdirektivet, (EGT nr L 76, 23.3.1992, s. 1, Celex 31992L0012). Fr.o.m. den 1 januari 2010, med tillämpning fr.o.m. den 1 april 2010, ersätts detta av direktiv 2008/118/EG, det s.k. punktskattedirektivet (EUT L 9, 14.1.2009, s. 12, Celex 32008L0118).

Punktskattedirektivet kommer att ligga till grund för beskattningsförfarandet i lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS). I huvudsak har förfarandet, när det gäller skattskyldighet och godkännanden av aktörer, såvitt det är av intresse i detta sammanhang, överförs från cirkulationsdirektivet till punktskattedirektivet. Genom denna gemenskapsrättsliga reglering finns en ordning där godkända aktörer under vissa förutsättningar får hantera EG-harmoniserade varor under uppskov med punktskatten (uppskovsförfarandet).

En central aktör är den godkända upplagshavaren. Upplagshavaren är en fysisk eller juridisk person som såväl yrkesmässigt som regelmässigt tillverkar eller annars hanterar skattepliktiga varor och som har att ställa säkerhet för skattens betalning. Som upplagshavare för alkoholvaror kan godkännas den som i yrkesmässig verksamhet i Sverige avser att:

- tillverka, bearbeta eller i större omfattning lagra skattepliktiga varor,
- för yrkesmässig försäljning till näringsidkare ta emot skattepliktiga varor som flyttats enligt uppskovsförfarande,
- för försäljning till näringsidkare inom EG importera skattepliktiga varor från tredje land, eller
- bedriva verksamhet i exportbutik enligt lagen (1999:445) om exportbutiker.

För godkännande krävs att den som ansöker om att bli upplagshavare är lämplig för detta med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt samt disponerar över ett utrymme som kan godkännas som skatteupplag. Godkännandet kan vara generellt och omfatta samtliga varukategorier eller begränsat till vissa varuslag. Under vissa förutsättningar får upplagshavaren tillverka, lagra, föra in eller flytta de varor för vilka godkännandet gäller mellan skatteupplaget eller till andra godkända aktörer utan att alkoholskatten förfaller till betalning. Hanterar en upplagshavare alkoholvaror utanför ramen för uppskovsförfarandet blir upplagshavaren skyldig att betala alkoholskatten för varorna. Förvaring av de tillverkade varorna sker i ett skatteupplag, med de föreskrifter om säkerhet m.m. som gäller beträffande upplaget samt möjligheter till kontroll.

Ett godkännande av upplagshavare eller av skatteupplag får återkallas om

- förutsättningarna för godkännande inte längre finns,
- ställd säkerhet inte längre är godtagbar, eller
- upplagshavaren begär det.

Om ett godkännande av upplagshavare återkallas omfattar beslutet även godkännandet av dennes skatteupplag. Ett beslut om återkallelse gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

En annan aktör enligt LAS är den skattebefriade förbrukaren. Som skattebefriad förbrukare får godkännas den som använder alkoholvaror för t.ex. framställning av vinäger och smakämnen, för tillverkning av en vara som inte är avsedd att ätas eller drickas (under förutsättning att alkoholen i varan är denaturerad) eller för vetenskapligt ändamål. Samma lämplighetskrav ställs enligt LAS på den som ansöker om att bli skattebefriad förbrukare som på den som ansöker om att bli upplagshavare. Den som godkänts som skattebefriad förbrukare får ta emot obeskattade alkoholvaror från en upplagshavare utan att skatten förfaller till betalning. Används alkoholvarorna på något annat sätt än det sätt som är en förutsättning för skattefriheten blir den skattebefriade förbrukaren skattskyldig för alkoholskatten på varorna.

Ett godkännande av skattebefriad förbrukare får återkallas om

- förutsättningar för godkännande inte längre finns,
- alkoholvaror används för annat ändamål än som anges i godkännandet,
- förbrukaren inte fullgör sina skyldigheter att bokföra inköp och förbrukning,
- förbrukaren inte medverkar vid skatterevision enligt skattebetalningslagen (1997:483), eller
- förbrukaren begär det.

Ett beslut om återkallelse gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Särskilda bokföringskrav ställs både på godkända upplagshavare och skattebefriade förbrukare. Skatteverkets kontroll sker genom deklarationsgranskning, kontrollbesök och skatterevisioner. Skatteverket får göra skatterevision även hos den som ansökt om godkännande som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare.

4.7 Regelförenkling och skyddsaspekter

Regelförenkling är en av regeringens insatser för att främja fler jobb och växande företag. Målet med regelförenklingsarbetet är att åstadkomma en märkbar positiv förändring i företagets vardag. Som ett led i detta ingår också målet att minska företagets administrativa kostnader till följd av statliga regler med 25 procent till 2010.

25-procentsmålet är ett övergripande nettomål och omfattar samtliga statliga regler med såväl nationellt ursprung som EG-ursprung. Målet innebär att de administrativa kostnaderna för företagen ska vara 25 procent mindre 2010 jämfört med i början av mandatperioden. Varje departement och myndighet ansvarar för att ta fram underlag och vidta åtgärder inom sitt ansvarsområde för att bidra till målet. Förutsättningarna när det gäller att bidra till målen är olika inom olika regelområden. Inom Socialdepartementets område har regelverken ofta karaktären av skyddslagstiftning, vilket är fallet på t.ex. alkohol- och tobaksområdena. Eventuella regelförenklingar måste prövas mot ändamålen med skydds-

lagstiftningen. En avvägning mellan regelförenkling och skyddsnivån måste därför ske i varje enskilt fall.

Krav på tillstånd för olika typer av alkoholhantering finns i dag både i alkohollagen och i lagen om försäljning av teknisk sprit. Bestämmelser om godkännandeförfaranden finns också i lagen om alkoholskatt. Dessa regelverk träffar i viss utsträckning samma företag och samma ändamål. Den som t.ex. har tillstånd för inköp och tillverkning av sprit eller alkoholdrycker enligt alkohollagen ska också vara godkänd som upplagshavare av varor som är skattepliktiga enligt lagen om alkoholskatt. Den som i sin verksamhet vill servera starköl, vin eller spritdrycker ska ha tillstånd som söks hos kommunen. Hanteringen av tillståndsansökningarna och den påföljande tillsynsverksamheten kan se olika ut mellan olika kommuner. Det är i viss mån rimligt eftersom lokala hänsyn har betydelse för hanteringen. Det finns dock möjligheter till förenklingar genom att rutiner ses över och förtydligas och blir mer enhetliga i landet. Därmed ökar också rättssäkerheten i systemet.

Vissa förenklingar har redan genomförts inom ramen för det förenklingsarbete som de senaste åren bedrivits i statsförvaltningen. Möjligheten till ytterligare regelförenklingar har prövats i det utrednings- och beredningsarbete som föregått detta lagstiftningsärende och noga vägts mot behovet av skyddslagstiftning inom alkoholområdet. Ambitionen i detta lagstiftningsärende har varit att ta bort onödig byråkratisk reglering utan att göra avkall på skyddsintresset.

Regeringens förslag: Nuvarande alkohollag omarbetas och ersätts med en moderniserad ny alkohollag. Bestämmelserna om handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat arbetas in i alkohollagen.

De bestämmelser i nuvarande alkohollag som inte kommenteras i denna lagrådsremiss föreslås i huvudsak oförändrade föras över till den nya lagen.

Utredningens och promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig ställer sig positiva till utredningens förslag om en ny moderniserad och omredigerad alkohollag. Inga invändningar har heller framförts när det gäller att i alkohollagen föra in bestämmelserna avseende teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. *Socialstyrelsen* anför att en sammanhållen lagstiftning innebär en större tydlighet och ger en bättre överblick kring frågor som till exempel rör tillverkning, handel och försäljning av alkohol. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser det särskilt välkommet att den nya regleringen för de tekniska alkoholprodukterna föreslås inarbetas i alkohollagen, vilket tydliggör sambandet med övriga alkoholpolitiskt motiverade regler och syftet att skydda folkhälsan. *Åklagarmyndigheten* anför att genom de omfattande förändringar och omarbetningar av alkohollagen som har föreslagits jämte den gemensamma beredningen av utredningens och promemorians förslag, överväger skälen för att arbeta in bestämmelser om teknisk sprit m.m. i alkohollagen. Även *IOGT-NTO* tillstyrker förslaget och delar promemorians motiv till den lagtekniska lösningen. *Kammarrätten i Sundsvall* har i sitt yttrande över alkohollagsutredningen anført att lagen framstår som bitvis svårtillgänglig. En direkt inarbetning av bestämmelserna om teknisk sprit skulle göra den än mer svårtillgänglig. En översyn och samordning av de olika lagförslagen bör därför ske.

Skälen för regeringens förslag: Alkohollagen trädde i kraft den 1 januari 1995. Den ersatte då lagen (1977:292) om tillverkning av drycker m.m. och lagen (1977:293) om handel med drycker. Vissa av bestämmelserna från dessa båda lagar överfördes oförändrade. Alkohollagen har sedan dess varit föremål för ett antal omarbetningar och förändringar. Lagen har därigenom kommit att bli svårläst och innehåller i vissa fall motstridiga bestämmelser. I takt med att samhället har förändrats har också vissa begrepp och företeelser förändrats. Lagen är därför i behov av en genomgående modernisering och redigering. Beträffande de materiella förändringarna hänvisas till respektive avsnitt i detta lagstiftningsärende.

I detta lagstiftningsärende föreslås också att bestämmelserna om handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat förs över till alkohollagen. Som skäl härför vill regeringen anföra följande.

Det huvudsakliga syftet bakom alkohollagen och lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m., LFT, är detsamma, nämligen att söka förebygga missbruk och andra alkoholpolitiska olägenheter. Båda lagarna har således sin grund i alkoholpolitiska överväganden. Alkohollagen reglerar formerna för försäljning av alkoholdrycker för konsum-

tion. LFT fyller funktionen att hindra att teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat missbrukas eller i övrigt konsumeras som surrogat för alkoholdrycker. En särskild fråga gällande den nya regleringen för de tekniska alkoholprodukterna, som föreslås i detta lagstiftningsärende, är var bestämmelserna ska placeras; i alkohollagen eller i en särskild lag. Goda argument kan anföras både för alternativet att även fortsättningsvis ha ett separat regelverk för produkterna och för alternativet att arbeta in det nya regelverket i alkohollagen. Övervägande skäl talar dock för att arbeta in bestämmelserna i alkohollagen. Härför talar kanske främst att en placering i alkohollagen tydliggör sambandet med övriga alkoholpolitiskt motiverade regler och syftet att skydda folkhälsan.

Några remissinstanser, däribland *Kammarrätten i Sundsvall*, har framfört synpunkter om att lagen fortfarande är svårtillgänglig och påpekat behovet av ytterligare bearbetning. Regeringen instämmer i detta. Under beredningen av förslagen har därför ytterligare redaktionella bearbetningar med avseende på bestämmelsernas placering och utformning gjorts.

6 Definitioner

6.1 Teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat m.m.

Regeringens förslag: *Teknisk sprit* definieras som sprit avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt eller annat jämförligt ändamål och som är hänförlig till KN-nr 2207 eller 2208 enligt den lydelse av den Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juni 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 19 oktober 1992.

Alkoholhaltigt preparat definieras som en vara som färdigställts för slutlig användning, som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och som inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (1992:859).

Sprit definieras som en alkoholhaltig vätska där alkoholen har framställts genom destillering.

Begreppet mäsik utmönstras ur alkohollagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens i den del det avser begreppet mäsik.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna har kommenterat de föreslagna definitionerna. *Tullverket* instämmer i den definition som föreslås för alkoholhaltiga preparat men vill framföra att det är viktigt att definitionen av teknisk sprit blir så tydlig som möjligt. Detta gäller i synnerhet med avseende på gränsdragningsproblematiken mellan teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. För att undvika problem för de kontrollerande myndigheterna, däribland *Tullverket*, är det viktigt att det tillhandahålls närmare beskrivningar av de olika varianter av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som förekommer på marknaden. *Läkemedelsverket* anser att definitionen av alkoholhaltiga preparat har fått en olycklig utformning. *Statens folkhälsoinstitut (FHI)* påpekar att gränsdragningarna, framför allt mellan alkoholhaltiga preparat och spritdrycker, ibland är svåra att göra. Vidare framhålls att det inte framgår av promemorian huruvida teknisk sprit som säljs till någon som avser späda den för att göra spritdryck av den ska betecknas som teknisk sprit eller betecknas som spritdryck. Skatteverket framhåller att förslaget till definition av teknisk sprit skulle kunna leda till att samma vara kan bedömas olika beroende på vad som respektive användare har för avsikt att använda den till. *Kemikalieinspektionen* anför att ingen avgränsning till biocider gjorts i definitionerna för teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, eller att biocider tagits bort från regelområdet, vilket medför att vissa paragrafer är felaktiga. *Svenska Petroleum Institutet* framhåller att KN-nummer bör skrivas in i förordningar eller föreskrifter så att de enklare kan anpassas till förändringar som kan komma.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

De definitioner av teknisk sprit respektive alkoholhaltigt preparat som i dag återfinns i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m., förkortad LFT, är kopplade till en sedan länge upphävd tulltaxa. Redan detta faktum är skäl nog att förändra definitionerna och klä dem i en tidsenlig kontext. Definitionen av teknisk sprit bör knyta an till de begrepp som används i alkohollagen och i lagen om alkoholskatt, i synnerhet som det föreslås att regleringen av hantering av teknisk sprit framlades ska knytas till de skatterättsliga bestämmelserna om upplagshavare m.m. (se avsnitt 12). Gällande definition av teknisk sprit i LFT anger att ”sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat likartat ändamål och som är hänförlig till tulltaxenummer 22.07 eller 22.08 B.1 eller B.2 tulltaxelagen (1987:1068)”. Tulltaxenummer 22.07 i tulltaxan omfattade vad som i tullsammanhang benämns som ”odenaturerad etylalkohol med en alkoholhalt av minst 80 volymprocent; etylalkohol och annan sprit, denaturerade, oavsett alkoholhalt”. Tulltaxenummer 22.08 B.1 eller B.2 avsåg ”odenaturerad etylalkohol med en alkoholhalt av mindre än 80 volymprocent; sprit, likör och andra spritdrycker”. Motsvarande benämningar i den nu gällande Kombinerade nomenklaturen, vilken hänvisas till i lagen om alkoholskatt, är 2207 och 2208. Sprit definieras i alkohollagen som en vätska som innehåller alkohol i en koncentration av mer än 2,25 volymprocent. Med alkohol avses etylalkohol.

Som exempel på teknisk sprit kan, förutom finsprit (sprit med en alkoholhalt på 95–96 volymprocent), nämnas absolut alkohol (sprit med en alkoholhalt överstigande 99,5 volymprocent).

Enligt 1 § andra stycket LFT förstås med alkoholhaltigt preparat ”vara som innehåller mer än 1,8 viktprocent etylalkohol och som inte är hänförlig till tulltaxenummer 22.03–22.07 eller 22.08 B.1 eller B.2 och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (1992:859)”. Tulltaxenummer 22.03–22.06 omfattade olika slag av alkoholhaltiga drycker.

Alkoholhaltigt preparat är inget enhetligt begrepp, utan betecknar en vara eller produkt som innehåller alkohol över en viss koncentration och som inte är teknisk sprit eller alkoholdryck eller ett läkemedel enligt de definitioner som finns för dessa varor. Det finns ca 2 000 olika alkoholhaltiga preparat enligt den förteckning Läkemedelsverket har. Alkoholhaltiga preparat kan ha vitt skilda användningssätt. De kan vara avsedda för förtäring och de kan vara avsedda att inte förtäras. Bland de preparat som är avsedda för förtäring finns bl.a. vissa sammansatta alkoholhaltiga beredningar (som aromer) för framställning av exempelvis läskedrycker. Vidare kan nämnas frukt av olika slag i alkoholhaltig lag – fikon i cognac, hallonsylt med whisky, punschpraliner och matlagningsvin. Det finns också vissa alkoholhaltiga kosttillskott.

Som exempel på alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring kan nämnas parfym, vissa färger, förtunnningar, rengöringsmedel, kosmetika och köldbärare för kylanläggningar. Vidare kan nämnas

brännvätskor och bilvårdsmedel, såsom karburatorsprit och spolärvätska, samt etanolhaltiga drivmedel, såsom E85.

Definitionerna i den nya lagstiftningen

Avgränsningen mellan framför allt teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat kommer att vara av central betydelse även i fortsättningen, särskilt med beaktande av att handeln med alkoholhaltiga preparat fortsättningsvis i princip ska vara fri, alltså utan några krav på särskilda tillstånd eller godkännanden, under förutsättning att produkten är denaturerad enligt meddelade föreskrifter, se avsnitt 12.2. För handeln med teknisk sprit däremot föreslås gälla olika restriktioner för att rätt till försäljning och inköp ska föreligga, se avsnitt 12.1. För det fall att en koppling till tullbestämmelserna ska finnas kvar, bör en sådan koppling avse den nya tulllagstiftningen och den kombinerade nomenklaturen. En sådan koppling skulle också stämma överens med hur definitionerna av olika alkoholhaltiga produkter är definierade i lagen om alkoholskatt.

Kopplingen i LFT till tullbestämmelser har i sig enligt Läkemedelsverket i allt väsentligt fungerat tillfredsställande. Den tydliga gränsdragningen har haft fördelar. Det finns således anledning att även framgent ha en sådan koppling.

Vid definitionen av teknisk sprit bör man liksom i dag utgå från begreppet sprit. I dag definieras sprit som en vätska som innehåller alkohol med en koncentration av mer än 2,25 volymprocent. Vin, öl och starköl anses dock inte som sprit. Denna definition är mindre lyckad och bygger på ett cirkelresonemang. Begreppet sprit föreslås i den nya lagen förtydligas så att det avser en alkoholhaltig vätska där alkoholen har framställts genom destillering. Någon lägsta alkoholhalt behöver inte anges och inte heller vad som inte ska anses vara sprit. Definitionen blir tydlig i sig. Det blir också tydligare att sprit är råvaran för att framställa t.ex. spritdrycker. Detta är i överensstämmelse med hur sprit definieras i andra sammanhang och vad som betraktas av gemene man som sprit. Vad sedan anbelangar begreppet ”teknisk sprit” är den föreslagna definitionen i princip i överensstämmelse med den definition som gäller i dag. Med teknisk sprit menas således även i fortsättningen sprit som uteslutande är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt eller därmed jämförligt ändamål. Den förändringen som görs är av teknisk karaktär såtillvida att kopplingen till den upphävda tulltaxan (se ovan) ersätts med en koppling till de begrepp som används i lagen om alkoholskatt – den kombinerade nomenklaturen enligt rådets förordning (EEG) av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 19 oktober 1992. Någon särskild lägsta gräns av alkoholhalten för vad som kan betraktas som just ”teknisk” sprit behövs inte heller fortsättningsvis. En annan sak är att teknisk sprit ofta håller en så hög alkoholhalt som omkring 95–99 volymprocent etylalkohol just för att kunna användas för rengöring, i tillverkningsprocesser, vid experiment o.d. Spritdrycker kan komma att betecknas som teknisk sprit om de ska användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat sådant ändamål.

Alkoholhaltigt preparat föreslås även fortsättningsvis definieras som en vara som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol (vilket motsvarar den i LFT angivna gränsen 1,8 viktprocent) och som inte är teknisk sprit, alkoholdryck eller ett läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (1992:859). Det finns ingen anledning att i definitionen räkna upp tulltaxenumren för alkoholdrycker och teknisk sprit, i synnerhet som dessa produkter är klart definierade i samma lag. Till förtydligande föreslås att det ska anges att varan ska vara färdigställd för slutlig användning. I uttrycket att varan ska vara "färdigställd för slutlig användning" ligger bl.a. att produkten ska vara avsedd att användas direkt, alltså utan vidare bearbetning eller förädling, för visst, åsyftat slutligt ändamål. Ett alkoholhaltigt preparat finns i allmänhet att tillgå i detaljhandeln och dess användning riktar sig till konsumenter till skillnad från teknisk sprit som inte har någon enskild användare.

Beträffande den nedre gränsen för när en vara ska kunna anses som ett alkoholhaltigt preparat, 2,25 volymprocent alkohol, kan följande sägas. Denna gräns sammanfaller med den undre gränsen i alkohollagen för sprit och alkoholdryck. Genom denna gräns fångas emellertid även upp preparat som knappast utgör någon fara från missbrukssynpunkt, som t.ex. diskmedel, rengöringsmedel och liknande produkter. Genom förslaget om en friare handel med alkoholhaltiga preparat, utan krav på förhandsprövning eller motsvarande, medför detta dock knappast några olägenheter för näringsidkare eller andra användare.

Vissa gränsdragningsproblem

Vad avser gränsdragningen mellan teknisk sprit och alkoholhaltigt preparat gäller allmänt att ju fler tillsatser eller annars främmande ämnen som en vara som består av sprit innehåller, desto mindre får varan karaktär av sprit och desto mer karaktär av en annan, tillskapad vara; en produkt. Detta gäller oavsett om de främmande ämnena består av denatureringsämnen, färgämnen eller andra ämnen.

Om inte varans ingredienser entydigt visar att det rör sig om ett alkoholhaltigt preparat utan eventuellt om teknisk sprit får bl.a. förpackningsstorleken betydelse. En förpackning innehållande så mycket som flera liter av t.ex. aromer/essenser måste antas vara avsedd att användas vid yrkesmässig tillverkning av en annan vara. Den faller därmed inte under begreppet alkoholhaltigt preparat utan är i stället att betrakta som teknisk sprit (och ska därmed följa de strängare reglerna för handel med sådan sprit). Skulle aromen/essensen (med samma beståndsdelar) däremot vara förpackad i en 50 ml-flaska, avsedd för försäljning i dagligvaruhandeln till konsumenter, bör bedömningen kunna bli en annan. Yttre betingelser som förpackningens storlek och utseende, etiketter och bruksanvisningar etc. får alltså också beaktas när fråga uppkommer om en viss vara är att anse som alkoholhaltigt preparat eller som teknisk sprit.

En i princip helt fri handel med alkoholhaltiga preparat medför att andra överväganden än tidigare kan komma att behöva göras vid avgränsningen mellan vad som är teknisk sprit och vad som är alkoholhaltigt preparat. Kontrollen av handeln med teknisk sprit får inte undergrävas av en alltför vidsträckt tolkning av begreppet alkoholhaltigt preparat.

Teknisk sprit, odenaturerad eller denaturerad, kan således inte anses som ett alkoholhaltigt preparat. Inte heller kan alkoholdrycker eller läkemedel anses som alkoholhaltiga preparat.

Det ankommer på Statens folkhälsoinstitut att utöva tillsyn över tillämpningen av även dessa bestämmelser i alkohollagen, att noga följa utvecklingen på området och vid behov utfärda vägledande anvisningar för de tillämpande myndigheterna. Häri ligger som en viktig uppgift att tillhandahålla närmare beskrivningar av de olika varianter av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som förekommer på marknaden. I detta arbete har institutet att samverka med bl.a. Läkemedelsverket och Tullverket.

6.2 Alkoholdrycker

Regeringens förslag: Definitionerna av alkoholdrycker förtydligas. Begreppet *vin* förbehålls en dryck som har framställts genom jäsnings av druvor eller druvsaft. Som vin ska även räknas vin som i framställningen har tillsatts sprit framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt om högst 22 volymprocent.

Drycker som framställts genom jäsnings av frukt, bär eller andra växtdelar föreslås få benämningen *andra jästa alkoholdrycker*.

Öl är en jäst dryck som framställts med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. Begreppet *folköl* införs i lagen som beteckning för öl med en alkoholstyrka mellan 2,25 och 3,5 volymprocent.

Regeringens bedömning: Definitionerna av *spriddryck* och *starköl* behålls oförändrade.

Utredningens förslag: Utredningen hade föreslagit en förändrad definition av vin, och att drycker med en alkoholhalt upp till 22 volymprocent ska behandlas som vin, men huvudsakligen oförändrade definitioner i övrigt.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig över förslaget har även påtalat brister i gällande alkohollag. *Helsingborgs tingsrätt* instämmer i utredningens bedömning att de nuvarande definitionerna av alkoholdrycker är mindre lyckade. De föreslagna ändringarna innebär en viss förenkling, men kan fortfarande ge tillämpningsproblem. *Statens folkhälsoinstitut (FHI)* anför bl.a. att de definitioner som finns i alkohollagen är väl inarbetade men att det trots detta är nödvändigt med en harmonisering med annan lagstiftning. FHI föreslår därför att definitionerna av alkoholdrycker blir föremål för en grundlig genomgång. *Länsrätten i Dalarnas län* pekar på att definitionerna utgår från en form av cirkelresonemang, där man delvis definierar det första begreppet med en hänvisning till det andra och tvärtom, vilket är mindre lyckat. *Systembolaget* anför att de föreslagna definitionerna bör analyseras ytterligare, bl.a. avseende vilka konsekvenser de får för tillverkning av alkoholdrycker i hemmet för eget bruk.

Skälen för regeringens förslag: Alkohollagen innehåller inledningsvis ett antal definitioner av centrala begrepp i lagen. Syftet med detta är

att ge ledning vid tillämpningen av de materiella bestämmelserna, framför allt när det gäller försäljning och servering. Alkoholdryckerna delas in i spritdrycker, vin, öl och starköl. De nuvarande definitionerna av alkoholdrycker är dock i vissa avseenden mindre lyckade. De bygger som *Länsrätten i Dalarnas län* har påpekat i viss utsträckning på cirkelresonemang och avviker i onödigt hög grad från de begrepp som används inom EU-rätten och i lagen (1994:1564) om alkoholskatt, LAS. Bl.a. görs gränsdragningen mellan olika slag av drycker beroende av alkoholhalten istället för dryckens karaktär, vilket i sin tur skapar onödiga problem vid tillämpningen av lagens bestämmelser. Det är därför önskvärt med en viss justering av begreppen i alkohollagen, dels i förhållande till lagen om alkoholskatt, dels i förhållande till de definitioner som används i bl.a. livsmedelssammanhang. En total samordning är dock inte möjlig, bl.a. med hänsyn till lagarnas olika syften och användningsområden.

I LAS definieras alkoholdryckerna med utgångspunkt i KN-nummer (den Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juni 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 19 oktober 1992) och grupperas efter skattesatser. De grupperingar av drycker som finns i LAS är öl, vin, andra jästa drycker än vin eller öl, mellanklassprodukter samt etylalkohol. Syftet med definitionerna i den lagen är att varorna ska beskattas korrekt. Definitionerna i de olika EG-förordningar som finns inom livsmedelsområdet har ett annat syfte, framför allt för att garantera kvaliteten på de olika produkterna.

Emellertid är, såsom *Statens folkhälsoinstitut* har påpekat, de begrepp som finns i dag i alkohollagen väl inarbetade. Det är därför inte möjligt, men heller inte önskvärt, att göra någon större förändring. Vissa justeringar bör dock kunna göras utan att förändra strukturer och inarbetade begrepp.

Begreppet *spritdryck* behålls oförändrat, men genom den definition av sprit som föreslås (se avsnitt 6.1) blir det också tydligare vad som ska avses med spritdryck. Enligt utredningens förslag skulle gränsen för vad som ska benämnas spritdryck vara en alkoholhalt om 22 volymprocent. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Helsingborgs kommun* har anfört att det kan medföra tillämpningsproblem om s.k. ready-to-drink-drycker, som är utpräglade ungdomsdrycker, klassificeras som vin istället för spritdrycker. För att undvika sådana tillämpningsproblem föreslås att en dryck som innehåller sprit klassificeras som spritdryck, oavsett alkoholhalt.

Benämningen *vin* bör fortsättningsvis, i likhet med utredningens förslag, förbehållas en dryck som är framställd genom jäsning av druvor eller drusoft. Som vin ska även räknas sådant starkvin, med en alkoholhalt om högst 22 volymprocent som finns uppräknade under KN-nummer 2204 (se ovan). De viner som avses är t.ex. sherry, madeira, tokay, portvin. I förordning 479/2008 EG⁸ benämns dessa viner ”likörviner” och det ges en närmare definition av hur dessa viner får framställas. Drycker som framställts genom jäsning av frukt, bär eller andra växtdelar föreslås få

⁸ EUT L 148, 6.6.2008, s. 1-61 (Celex 32008R0479)

benämningen *andra jästa alkoholdrycker*. De drycker som avses är olika former av fruktviner, mjöd, cider m.m.

Öl är i dag i alkohollagens mening en jäst odestillerad dryck som framställts med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne och som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol. Öl som innehåller mer än 3,5 volymprocent alkohol benämns starköl. Denna definition stämmer överensstämmer inte med gängse beteckningar för öl. I vardagligt tal benämns öl som lättöl, folköl, mellanöl respektive starköl beroende på vilken alkoholstyrka ölet har. Det föreslås därför att öl i lagen fortsättningsvis definieras som en jäst dryck som framställs med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. Någon lägsta eller högsta alkoholhalt för vad som ska avses med öl bör inte föreskrivas, dock ska även fortsättningsvis olika regler för handel med och servering av öl med olika alkoholstyrka gälla. Det föreslås ingen förändring i den delen. Begreppet folköl föreslås föras in i lagen som beteckning för öl med en alkoholstyrka mellan 2,25 och 3,5 volymprocent. Öl med en alkoholhalt överstigande 3,5 volymprocent benämns även fortsättningsvis starköl. De nya definitionerna medför vissa redaktionella justeringar i lagtexten i övrigt. Detta kommenteras närmare i författningskommentaren.

6.3 Denaturering

Regeringens förslag: I alkohollagen införs en bestämmelse som definierar begreppet denaturering. Med denaturering förstås ett förfarande varigenom ett eller flera ämnen sätts till sprit, eller en vara som innehåller sprit, för att göra spriten eller varan otjänlig för förtäring.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har uttalat sig i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Begreppet denaturering har stor betydelse vid tillämpningen av lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. Någon uttrycklig definition av begreppet innehåller dock inte lagen. I Läkemedelsverkets verkställighets- och denatureringsföreskrifter för teknisk sprit m.m. (LVFS 1995:2) anges att med begreppet avses "ett förfarande varigenom ett eller flera ämnen tillsätts den tekniska spriten i syfte att göra den otjänlig för förtäring". Definitionen överensstämmer med den definition som både Socialstyrelsen och dessförinnan Skatteverket hade i sina föreskrifter på området.

Den nya lagstiftningen bör inrymma en definition av begreppet denaturering. Definitionen bör utgå från den i Läkemedelsverkets verkställighets- och denatureringsföreskrifter förekommande definitionen. Det bör således uttryckligen föreskrivas att denatureringsämnen ska ha tillsatts genom en medveten, aktiv handling. Detta stämmer också överens med Tullverkets nuvarande tillämpning. En vara, teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat, kan därigenom vara att betrakta som odenaturerad även om den rent faktiskt innehåller vissa denatureringsämnen. Se vidare be-

träffande denaturering avsnitten 7 (Tillverkning) och 12 (Handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat).

7 Tillverkning av sprit och alkoholdrycker m.m.

7.1 Tillverkning av sprit och alkoholdrycker

Regeringens förslag: Tillstånden avseende tillverkning av sprit samt spritdrycker, vin, starköl och öl avskaffas och ersätts i alkohollagen med en rätt att under vissa förutsättningar bedriva tillverkning av sådana varor. Dessa förutsättningar knyts till godkännande som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare enligt bestämmelserna i lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

Med tillverkning av sprit likställs bl.a. rening av sprit samt borttagning av denaturering i syfte att göra teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat tjänliga för förtäring.

I lagen förskrivs att tillverkare av sprit eller alkoholdrycker på begäran av tillsynsmyndigheten ska lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten har rätt att få tillträde till rörelsens lokaler för att kunna utöva tillsyn.

Det införs vidare en skyldighet för Skatteverket att meddela Statens folkhälsoinstitut om de i sin kontrollverksamhet får anledning anta att det har begåtts brott mot bestämmelserna i alkohollagen.

Bestämmelserna om förfogande av den tillverkade spriten/alkoholdryckerna överförs från den nuvarande alkohollagen, dock med det tillägget att sådant förfogande som avses i 7 § första stycket 7 och 8 lagen om alkoholskatt inte är i strid med alkohollagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är överlag positiva till de förändringar som föreslås i promemorian. Bl.a. *Statens folkhälsoinstitut (FHI)* och *IOGT-NTO* framhåller att det finns en risk att kontrollen över tillverkningen försvagas vilket medför risker ur ett folkhälsoperspektiv. FHI anför också att det inte framgår under vilka förutsättningar tillverkningsrätten i framtiden kan upphöra och vilka möjligheter till administrativa ingripanden som kommer att finnas. FHI påpekar att det kan behövas övergångsbestämmelser beträffande de innehavare av tillverkningsstillstånd som i dag inte är godkända upplagshavare. *Skatteverket* avstyrker förslaget i den delen att verket ska utöva tillsyn över bestämmelserna i alkohollagen om tillverkning av sprit och alkoholdrycker. Skatteverkets inställning är att rätten till tillverkning kan kopplas till de skatterättsliga subjekten upplagshavare och skattebefriad förbrukare utan att verket påförs tillsynsansvar avseende bestämmelserna i alkohollagen.

Skälen för regeringens förslag

Tillverkning

Sprit och spritdrycker får enligt 2 kap. 1 § nuvarande alkohollag inte tillverkas utan tillstånd (tillverkningstillstånd). Vin, starköl och öl får

enligt 2 kap. 2 § nuvarande alkohollag inte tillverkas utan tillstånd om det inte gäller tillverkning i hemmet för eget behov. Tillstånd meddelas av Statens folkhälsoinstitut.

I dag finns ca 86 företag som är innehavare av tillverkningstillstånd. Majoriteten av dessa är också godkända som upplagshavare enligt 9 § lagen om alkoholskatt, LAS. Några är godkända som skattebefriade förbrukare i enlighet med bestämmelserna i 31 e § LAS. Det handlar om tillverkare som använder spriten eller alkoholdrycken i egen verksamhet eller för vetenskapligt ändamål. Ytterligare några har tillverkningstillstånd för att krydda brännvin i sin restaurangrörelse.

Tillverkarna är i dag föremål för dubbla godkännandeförfaranden; Statens folkhälsoinstitut prövar ansökningar om och meddelar tillverkningstillstånd enligt alkohollagens bestämmelser, Skatteverket prövar ansökan om godkännande som upplagshavare respektive skattebefriad förbrukare enligt LAS. I båda prövningarna är det sökandens lämplighet som är avgörande och båda systemen reglerar hur de tillverkade varorna ska hindras att olagligt komma ut i samhället.

Det finns således goda skäl, bland annat av rationaliseringshänsyn, att samordna tillståndsprövningen och kontrollen av tillverkningen av sprit och av alkoholdrycker med den skattekontroll som redan i dag utövas av Skatteverket. Att utan inskränkningar grunda rätten till tillverkning av sprit och alkoholdrycker på den punktskatterättsliga regleringen i lagen om alkoholskatt skulle dock medföra vissa problem. Kretsen av tillverkare skulle bli svåröverskådlig och tillsynen över tillverkningen skulle försvåras. Det föreslås därför att det i alkohollagen föreskrivs när rätt att bedriva tillverkning av sprit och alkoholdrycker föreligger. Detta sker genom en koppling till vissa av de skattesubjekt som anges i lagen om alkoholskatt, i linje med den ändring som genomförts beträffande rätten till partihandel med alkoholdrycker från och med den 1 januari 2000 (prop. 1998/99:134, bet. 1999/2000:SoU4, rskr. 1999/2000:42).

Skillnaden jämfört med nuvarande ordning består främst i att de som bedriver tillverkning inte längre behöver ha särskilt tillstånd för denna verksamhet. De lagstadgade förutsättningarna för rätt till tillverkning av sprit och alkoholdrycker knyts i stället till de godkännande som ges att hantera obeskattade alkoholvaror enligt LAS.

Yrkesmässig tillverkning och förvaring av sprit och alkoholdrycker under uppskov med punktskatten kan ske endast om tillverkaren är godkänd som upplagshavare av Skatteverket och innehar ett av verket godkänt skatteupplag. Förvaring av de tillverkade varorna sker i ett skatteupplag med de föreskrifter om säkerhet m.m. som gäller beträffande upplaget samt möjligheter till kontroll. (Se även avsnitt 4.6.2 och 9 § LAS).

Som skattebefriad förbrukare kan den godkännas som använder alkohol i sin verksamhet för vissa i LAS angivna ändamål. Det handlar om framställning av produkter såsom vinäger, läkemedel, livsmedel, alkoholphaltiga preparat som är fullständigt denaturerade, tillverkningsprocesser där slutprodukten inte innehåller alkohol samt för vetenskapliga ändamål. Godkännande gäller för viss tid eller tills vidare och kan förenas med villkor (se även avsnitt 4.6.2). Ett godkännande kan återkallas under vissa i lagen angivna förutsättningar (31 e–g §§ LAS).

Det är viktigt att notera att för det fall en skattebefriad förbrukare tillverkar sprit eller spritdryck, inträder skattskyldighet för varan enligt LAS vid tillverkningen (8 och 19 §§ LAS). Det är endast upplagshavares tillverkning i skatteupplag som kan ske utan att skattskyldighet inträder.

Ytterligare en väsentlig skillnad mellan den som kommer att ha rätt att tillverka sprit och andra alkoholvaror utifrån godkännande som upplagshavare respektive godkännande som en skattebefriad förbrukare är att det enbart är den förstnämnde som enligt alkohollagen får idka handel med den sprit eller de alkoholdrycker som tillverkas. Nuvarande innehavare av tillverkningstillstånd enligt alkohollagen är, som framgår ovan, med några få undantag redan godkända som upplagshavare eller skattebefriade förbrukare enligt LAS. De är således föremål för dubbel kontroll från samhället. Det finns inga bärande alkoholpolitiska skäl för att bibehålla ett sådant system. Mot denna bakgrund bör rätten att tillverka sprit och spritdrycker i stället knytas till godkännande som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare enligt LAS. Motsvarande ska gälla för yrkesmässig tillverkning av vin, folköl, starköl och andra jästa alkoholdrycker.

Rening m.m.

Med tillverkning av sprit avses varje förfarande varigenom sprit framställs eller utvinns. Rening och återvinning av sprit som har använts i en tillverkningsprocess bör likställas med tillverkning. Företag som bedriver verksamhet som innefattar rening eller återvinning av sprit som dessförinnan använts av företaget i någon tillverkningsprocess, eller endast sysslar med återvinningsverksamhet, bör således också omfattas av reglerna om rätt att under vissa förutsättningar tillverka sprit, dvs. krav på godkännande som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare enligt LAS.

Borttagning eller försvagning av denaturering i teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat kan i lagtekniskt hänseende knappast bedömas eller behandlas som något annat än tillverkning av sprit. I alkohollagen bör därför föreskrivas att med tillverkning av sprit likställs borttagning eller försvagning av denaturering, och även andra förfaranden med teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i syfte att göra dem tjänliga för förtäring. Ett sådant förfarande faller därmed, om det sker olovligen, in under straffstadgandet om ansvar för olovlig befatning med sprit, se avsnitt 13.

Föreskrifter om tillverkning

I gällande alkohollag föreskrivs att närmare bestämmelser om tillverkning av alkoholdrycker och sprit meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut. Föreskrifterna (AIFS 1997:1, 3 och 7) innehåller bl.a. bestämmelser vilka uppgifter en ansökan om tillverkningstillstånd ska innehålla, journalanteckningar om förvaring och tillverkningsprocess, uttag, inventering och svinn samt säkerhetskrav på anläggningarna.

Skatteverket meddelar motsvarande föreskrifter med stöd av bemyndigande i förordningen (1994:1614) om alkoholskatt. Verket kan också meddela verkställighetsföreskrifter på beskattningsområdet enligt förord-

ningen (2007:780) med instruktion för Skatteverket. Något behov av att föra över angivna bestämmelse till nya alkohollagen föreligger därför inte.

Däremot behövs en bestämmelse om vilka uppgifter som en tillverkare ska lämna till tillsynsmyndigheten för att myndigheten ska kunna utöva tillsyn enligt alkohollagen. Likaledes kan det av folkhälsoskäl finnas ett behov av att få in även andra uppgifter om den tillverkning som bedrivs i landet för att kunna följa utvecklingen.

Kontroll m.m.

Att tillverkningstillstånden tas bort betyder inte att tillverkning av sprit och alkoholdrycker kommer att bedrivas utan kontroll. Skatteverket utövar redan i dag kontroll över att skattskyldigheten fullgörs. En upplagshavare eller skattebefriad förbrukare som inte längre uppfyller kraven på lämplighet eller missköter sina åligganden enligt LAS kan få sitt godkännande återkallat.

I förordningen om alkoholskatt bemyndigas Skatteverket att meddela föreskrifter om bl.a. godkännande av skatteupplag, säkerhet, tillsynen över att skattebefriade förbrukare förstör skattepliktiga varor m.m. I förordningen föreskrivs också bl.a. vilka uppgifter en skattebefriad förbrukare ska lämna till Skatteverket samt vilka uppgifter en upplagshavare ska lämna vid förändrade förhållanden.

Såsom *Skatteverket* har påpekat är det olämpligt att i lag påföra verket ett tillsynsansvar utöver den kontroll som verket utför redan i dag. Det är regeringens uppfattning att den kontroll Skatteverket har att utföra enligt LAS också uppfyller de alkoholpolitiska behov som föreligger när det gäller tillverkningen av sprit och alkoholdrycker. Det ska också i sammanhanget påpekas att FHI har ansvar för tillsyn av att alkohollagens bestämmelser iakttas, vilket naturligtvis också omfattar tillverkning. En förutsättning för att kunna utöva tillsyn är dock att det även i fortsättningen finns kunskap hos tillsynsmyndigheten om vilka aktörer som bedriver tillverkning av sprit och alkoholdrycker. FHI har enligt bestämmelser i nuvarande alkohollag rätt att föra register över dem som bedriver verksamhet enligt lagen. Regeringen förutsätter att registret även framledes kommer att innehålla uppgifter om vilka som bedriver tillverkning av sprit eller alkoholdrycker. För att säkerställa att tillsynsmyndigheten får de uppgifter den behöver för sin tillsyn bör Skatteverket åläggas att till berörd myndighet lämna uppgifter om upplagshavare och skattebefriade förbrukare som har godkänts enligt LAS. En sådan uppgiftsskyldighet finns redan i 24 § alkoholförordningen (1964:2046) avseende partihandlare. *Skatteverket* har i sitt remissvar också anfört att ett alternativ till tillsynsansvar är att verket ska anmäla misstänkta brott mot alkohollagen. En sådan skyldighet föreslås föras in i den nya alkohollagen. Det ska inte krävas någon särskild utredning från Skatteverkets sida, utan uppgiftsskyldigheten föreslås inträffa så snart det finns anledning att anta att ett förfarande som innebär brott mot alkohollagen föreligger. De uppgifter som Skatteverket kan förväntas lämna över FHI kommer således avse bl.a. misstankar om brottslig verksamhet. I ärenden enligt alkohollagen gäller sekretess hos Statens folkhälsoinstitut om en

enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs, 30 kap 20 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Exempelvis omfattas uppgifter om en tillståndshavares vandel normalt av sekretess enligt denna bestämmelse.

Förfogande över den tillverkade spriten/alkoholdryckerna

För den som tillverkar sprit föreskrivs i dag i alkohollagen att sådan tillverkare får förfoga över den av honom tillverkade spriten endast för export och, efter medgivande av FHI, för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit, LFT. Reglerna om försäljning av teknisk sprit föreslås fortsättningsvis att vara placerade i alkohollagen. Som närmare kommer att redogöras för i avsnitt 12.1 bör i alkohollagen regleras rätten att bedriva handel med teknisk sprit för den som är godkänd som upplagshavare enligt LAS. Den som sålunda enligt alkohollagen ges rätt att sälja sprit i sin verksamhet får sälja av honom tillverkad sprit till vissa i lagen särskilt utpekade subjekt samt, enligt särskilda föreskrifter, till vissa andra näringsidkare och undervisningsanstalter. Den som har rätt att sälja teknisk sprit kommer även att ha rätt att föra ut sådan vara ur landet.

När det gäller förfogande över tillverkade alkoholdrycker, kan konstateras att i princip samtliga tillverkare av alkoholdrycker i dag också är godkända som upplagshavare och därmed också berättigade att bedriva partihandel med alkoholdrycker. (Undantagen består av några tillverkare som använder dryckerna i vetenskapligt syfte.) De omfattas därigenom av de regler som finns i alkohollagen i dag om vem partihandlare får sälja sina varor till.

Skatteverket har anfört att det så som förslaget är utformat är oklart vilket förfogande som är i strid med alkohollagen. Det framgår inte vad som gäller för exempelvis varuprover och annan vara som tillhandahålls utan ersättning, svinn som uppdagas vid kontroll och som inte kan förklaras samt sådana alkoholvaror som förstörts till följd av sin karaktär eller under tillsyn av Skatteverket (20 § LAS jämförd med 7 § första stycket 7 och 8 i förslaget till ändring av LAS, prop. 2009/10:40). Regeringen instämmer med Skatteverket om att det behöver tydliggöras att sådant förfarande som avses i nämnda bestämmelse i LAS inte står i strid med bestämmelserna i alkohollagen. Vad gäller varuprover och svinn må det vara upp till kontrollerande myndighet att avgöra om det faller inom ramen för vad som är tillåtligt förfogande. Om alkoholvaror har förts ur ett skatteupplag utan att skatt har erlagts eller varan har använts i ett icke skattebefriat förbrukande, inträder dessutom skattskyldighet för varan.

Innehav av destillationsapparater

Enligt 2 kap. 1 § andra stycket nuvarande alkohollag gäller att apparat som uppenbarligen är ägnad för tillverkning av sprit (destillationsapparat) och del till sådan apparat endast får tillverkas för, överlätas till eller innehas av den som har tillstånd enligt alkohollagen att tillverka sprit

eller spritdrycker. Enligt tredje stycket i samma lagrum får Statens folkhälsoinstitut medge undantag från kravet på tillstånd. Ett sådant medgivande får ges tills vidare eller för viss tid och får återkallas om förhållandena föranleder det. Det som avses är bl.a. museer. Bestämmelsen är likalydande i förslaget till ny alkohollag.

7.2 Tillstånds- och tillsynsavgifter

Regeringens förslag: Nuvarande regler om tillstånds- och tillsynsavgifter av sprit och alkoholdrycker samt inköp av alkoholdrycker för tekniskt ändamål tas bort.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har uttalat sig i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 7 kap. 4 § nuvarande alkohollag ska den som ansöker om tillverknings- eller inköpstillstånd betala ansökningsavgift. Den som beviljas tillstånd ska även betala en årlig tillsynsavgift. Avgifternas storlek regleras i alkoholförordningen (1994:2046) och avgifterna uppbärs av Statens folkhälsoinstitut (FHI).

Genom Regeringsrättens dom den 20 december 2002 (RÅ 2002 ref. 108) blev dåvarande Alkoholinspektionen ålagd att betala tillbaka inbetalda ansöknings- och tillsynsavgifter för åren 1995–1997 till de företag som haft partihandelstillstånd. Avgifterna ansågs uttagna i strid med EG-rätten. Genom dom i Länsrätten i Stockholms län den 4 april 2005 (mål nr 2518–05 m.fl.) har FHI blivit ålagt att betala tillbaka ansöknings- och tillsynsavgifter för åren 1995–1999 till några företag som hade tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker under denna period. Institutet överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm, som avslog överklagandet den 14 juni 2006 (mål nr 2518-05 m.fl.). Kammarrätten framhöll i domen bl.a. att Regeringsrätten i sitt avgörande från 2002 inte hade gjort åtskillnad mellan verksamheterna tillverkning och partihandel. Regeringsrätten meddelade inte prövningstillstånd (mål nr 4614–06 m.fl.)

FHI har i anslutning till sistnämnda avgörande i en skrivelse (S2007/5815/FH) uppmärksammat regeringen på att dessa avgifter inte är i överensstämmelse med EG-rätten och hemställt om att avgifterna tas bort. Institutet har, med hänvisning till beslutets prejudicerande verkan och i avvaktan på att bestämmelsen i alkohollagen ses över, beslutat att återbetala debiterade avgifter för tillstånd att tillverka alkoholdrycker till och med 2007-11-30 och att inga nya avgifter ska debiteras efter detta datum. Institutet har vidare, med hänvisning till att avgifterna bedöms strida mot EU-rätten, beslutat att ansökningsavgifter avseende tillverkning av sprit och inköpstillstånd inte ska tas ut från och med 2007-12-01. Med samma motivering beslutades också att inte debitera tillsynsavgifter för 2007. Några avgifter för tillstånd eller tillsyn har inte debiteras för 2008 eller 2009.

Regeringen delar FHI:s bedömning. I och med förslaget om att ta bort kravet på tillverkningsstillstånd och inköpstillstånd faller också grunden för att ta ut avgifter. Inte heller finns skäl att försöka upprätthålla ett

system med tillsynsavgifter. Nuvarande bestämmelser i dessa avseenden bör därför inte föras över till den nya alkohollagen.

8 Ungdomar och alkohol

8.1 Ungdomars tillgång till alkoholdrycker

Regeringens förslag: Det ska av lagen klart framgå att det inte är tillåtet att bjuda barn och unga på alkohol. Det ska dock vara tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på enstaka glas om förtäringen sker på platsen och i kontrollerade former samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne. På serveringsställe gäller dock föreskrivna åldersgränser.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av bl.a. *Statens folkhälsoinstitut* och *Brottsförebyggande rådet*. Några instanser, t.ex. *Barnombudsmannen*, *Länsstyrelsen i Skåne län*, *Ungdomsstyrelsen* och flera *nykterhetsorganisationer* ser hellre ett totalförbud mot att bjuda den som inte fyllt 18 år på alkohol.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande bestämmelser får starköl, vin eller spritdrycker inte säljas eller lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Öl med en alkoholhalt mellan 2,25 och 3,5 volymprocent (folköl) får inte säljas eller lämnas ut till den som inte har fyllt 18 år. För servering gäller 18-årsgränsen för alla alkoholdrycker. Alkoholdrycker får inte heller lämnas ut om det finns särskild anledning anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon (s.k. langning). Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått rätt ålder.

Alkoholdrycker får inte heller överlämnas som gåva eller lån till den som inte har uppnått rätt ålder, dvs. 20 år för starköl, vin eller spritdrycker och 18 år för folköl. Det är dock tillåtet att bjuda den som inte uppnått den föreskrivna åldersgränsen om förtäringen sker på stället och om det inte, med hänsyn till den bjudnes ålder och omständigheterna i övrigt, är uppenbart oförsvarligt. I förarbetena till nuvarande bestämmelse nämns som exempel på tillfällen som kan vara tillåtliga, att servera nattvardsvin till unga, att bjuda unga deltagare på champagne vid en bröllopsfest och att en förälder låter egna barn i de övre tonåren få smaka på ett glas vin till maten.

Att alkoholkonsumtion är skadligt för barn och ungdomar är ett faktum som ingen på allvar kan ifrågasätta. Det gäller såväl risken för fysiska skador som de sociala konsekvenser ett bruk av alkohol kan få för unga människor som inte på samma sätt som vuxna kan förväntas ha utvecklat sina kontrollmekanismer. De undersökningar av barns och ungas alkoholvanor som genomförs av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) visar att såväl den genomsnittliga alkoholkonsumtionen som antalet konsumenter under 18 år är oroväckande högt.

På Systembolaget, i butiker som säljer folköl och på serveringsställen är åldersgränserna för försäljning respektive servering överlag väl kända och förankrade. Enligt CAN är det ovanligt att unga alkoholkonsumenter själva har köpt alkoholdrycken, vilket tyder på att kontrollen i handeln fungerar relativt väl för dessa ålderskategorier. Det förekommer så vitt

framkommit inte heller så ofta att barn och unga dricker sig berusade på folköl.

Det är framför allt genom langning, främst genom förmedling av kamrater och äldre syskon, som minderåriga får tillgång till alkoholdrycker. Det förekommer också att vuxna bistår med langning, ibland i större omfattning och med dunkla motiv. Det förekommer erfarenhetsmässigt också tämligen ofta att föräldrar handlar alkoholdrycker på uppdrag av framför allt äldre tonåringar.

Tillgången på s.k. svartsprit för ungdomar är också synnerligen god. I CAN:s undersökning 2008 uppgav 16 procent av pojkarna respektive 13 procent av flickorna i årskurs nio att det var lätt att få tag på hembränt och 29 respektive 22 procent att det var lätt att få tag på smugglad sprit. Förutom smuggling på traditionellt sätt införs stora mängder alkohol under förespeglning att det är för privat bruk och därmed laglig införsel. Alkoholen säljs sedan vidare, inte minst till ungdomar. Detta är brottsligt, liksom att i landet tillverka alkoholdrycker för försäljning utan att ha rätt till det. För att komma tillrätta med sådant krävs effektiva insatser av polisen och av Tullverket och Skatteverket. T.ex. bör kontrollen av större mängder alkohol som införs i landet under förespeglande av att varorna ska användas för privat bruk intensifieras.

Förbudet mot att förse den som inte uppnått föreskriven ålder med alkoholdrycker är i huvudsak tydligt formulerat i nuvarande lagstiftning. Problemen beror snarast på att inte alla känner till vad som gäller samt att risken för anmälan är liten. Det är t.ex. inte troligt att alla föräldrar har klart för sig eller inser meningen med ett förbud mot att förse sina äldre tonåringar med en mindre mängd vin att ta med på fest, medan det är tillåtet att bjuda på alkohol i hemmet och, om den unge fyllt 18 år, för denne att själv beställa in alkohol på restaurang. För att nå en bättre efterlevnad av reglerna behövs en ökad allmän medvetenhet om vad som gäller och skälen till den restriktiva hållningen.

Tolkningsproblem uppkommer dock vid tillämpningen av bestämmelsen om att det är tillåtet att bjuda även den som inte har fyllt 20 år på alkohol och den som är under 18 år på folköl för förtäring ”på stället” om det inte med hänsyn till omständigheterna är oförsvarligt. Denna regel bör därför stramas upp, inte minst av pedagogiska skäl. Den nuvarande lagens hänvisning till den unges ålder och omständigheterna i övrigt är i och för sig lämplig. Men även situationen – omständigheterna under vilka förtäringen sker – är av betydelse. Den nuvarande regeln bör därför omformuleras som ett undantag från huvudregeln om förbud på så sätt att förtäring på platsen endast kan tillåtas av enstaka glas om det sker i kontrollerade former och det, med hänsyn till den unges ålder och utveckling samt omständigheterna i övrigt, står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne.

Några remissinstanser har anfört att ett totalförbud vore att föredra. En sådan hållning kan visserligen försvaras utifrån behovet av tydlighet. Det vore dock ett alltför långt gående ingrepp i den personliga friheten att införa en bestämmelse som innebär ett totalt förbud. Den självklara utgångspunkten för bedömningen av vad som kan vara tillåtet är att alkohol som bjuds inte får medföra skada eller risk för skada. Det kan därför endast handla om att under kontrollerade former bjuda på något enstaka glas. Med kontrollerade former avses att förtäringen bör ske i närvaro av

någon ansvarskännande vuxen. De i tidigare förarbeten angivna exemplen – intagande av nattvardsvin eller ett glas champagne vid en bröllopsfest – torde vara enstaka företeelser som knappast är ägnade att utsätta några ungdomar för fara. Inte heller finns det skäl att tro att det i allmänhet skulle vara skadligt att en ungdom i de övre tonåren får ett glas vin till familjens söndagsmiddag eller vid högtidliga tillfällen. Att bjuda ungdomar under 18 år på starksprit får däremot anses vara direkt olämpligt och riskabelt, liksom att över huvud taget bjuda barn och yngre tonåringar på alkohol. Det bör också slutligen understrykas att åldersgränsen 18 år för servering på restaurang gäller även om förälder eller annan medföljer och vill bjuda någon som inte har uppnått denna ålder på alkoholdryck.

8.2 Försäljning av folköl

Regeringens förslag: Bestämmelsen om att folkölsförsäljning ska anmälas till kommunen förtydligas så att det tydligt framgår att folköl inte får säljas innan anmälan har skett. På samma sätt förtydligas bestämmelsen om anmälan av servering av folköl. I lagen införs en bestämmelse om att den som bedriver detaljhandel med folköl ska svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för folkölsförsäljning samt att kommunen ska ha en tillsynsplan.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen hade föreslagit att det skulle kopplas en ny straffbestämmelse till utebliven anmälan av försäljning och servering av folköl.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks bl.a. av *Åklagarmyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Statens folkhälsoinstitut, flera länsstyrelser och kommuner samt Svensk Dagligvaruhandel. Svea hovrätt* föreslår att tillsynsmyndigheten får befogenhet att utfärda sanktioner. *Västra Götalandsregionen* ser positivt på att den som bedriver detaljhandel med öl ska svara för att personalen har erforderliga kunskaper om gällande regler, men anser att en åtstramning av ålderskravet till minst 18 år för försäljningspersonal vore önskvärt. *IOGT-NTO* och *Nyktethetsrörelsens Scoutförbund* välkomnar förslaget, men hade gärna sett att utredningen föreslagit en åldersgräns på 20 år för personer som säljer folköl. *Göteborgs kommun, Jönköpings kommun* och *Tjänstemännens Centralorganisation* anser att krav på tillstånd borde återinföras. *Verdandi* anser att de föreslagna reglerna inte är tillräckligt långtgående. *Barnombudsmanen* anser att det är nödvändigt att skärpa och effektivisera tillsynen. *Handelsanställdas förbund* vill se lagbestämmelser som reglerar hur minderåriga får sälja öl och att grunden för denna reglering bör vara tobaksutredningens förslag i kombination med att straffansvaret ska ligga på näringsidkaren.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande bestämmelser krävs inte särskilt tillstånd för detaljhandel med öl som innehåller mer än 2,25 men högst 3,5 volymprocent alkohol (folköl). Den som avser att bedriva sådan handel ska dock senast när verksamheten påbörjas anmäla detta hos den kommun där försäljningen ska ske.

Detaljhandel med folköl är tillåten bl.a. under villkor att verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel som är avsedda för stadigvarande verksamhet med livsmedel. Lokalen ska från hygienisk synpunkt vara godkänd enligt Livsmedelsverkets föreskrifter eller registrerad hos kommunen i enlighet med förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien. Varje företag som bedriver sådan handel är skyldigt att utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen. För denna egenkontroll ska företaget ta fram och tillämpa ett för verksamheten lämpligt program.

Vid detaljhandel med folköl får varorna inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut sådan dryck ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått föreskriven ålder.

Tillsynen över att bestämmelserna om åldersgränsen följs utövas av kommunerna och av polismyndigheten. Det är i första hand kommunerna som ansvarar för den löpande tillsynen.

Folkölskonsumtionen bland ungdomar uppvisar en stadigt avtagande tendens. Antalet ungdomar som själva köper folköl i butik är relativt litet. Åtgärder mot butikernas bristande ålderskontroll kan därför endast påverka en mycket liten del av de underårigas konsumtion.

Genom provköpsstudier, genomförda av såväl Ungdomens nykterhetsförbund som av handeln själv, har dock vissa brister i butikernas ålderskontroller kunnat påvisas. Trots att program för egenkontroll uttryckligen krävs enligt alkohollagen har endast hälften av de butiker som säljer folköl ett sådant. Detta är inte acceptabelt. Personer under 18 år ska inte kunna köpa folköl. Även om folkölskonsumtionen bland unga för närvarande avtar kan man inte bortse från att konsumtionsmönstret kan komma att förändras.

Enligt FHI:s uppföljningar är den kommunala aktiviteten på detta område anmärkningsvärt låg. Endast ett mindre antal butiker får tillsynsbesök och sanktioner i form av varning och förbud är relativt sällsynta. Det finns sålunda ett uppenbart behov av åtgärder för att åstadkomma en mer effektiv ålderskontroll.

När nuvarande alkohollag trädde i kraft 1995 slopades det tidigare kravet på tillstånd för detaljhandel med folköl. Anmälningsskyldigheten och kravet på egenkontroll infördes 2001. Några remissinstanser anser att man borde återgå till det tidigare systemet med krav på tillstånd. Utredningen har dock, liksom tidigare utredningar på området, bedömt att en sådan åtgärd inte skulle leda till förbättrade ålderskontroller. Däremot skulle det innebära en permanent ökad arbetsbelastning för tillståndsmyndigheten och en omfattande och långtgående byråkrati för såväl kommunerna som för handeln. Det är svårt att på förhand göra en bedömning av näringsidkarens lämplighet och förmåga att klara av en effektiv ålderskontroll. En sådan åtgärd skulle vara alltför ingripande i proportion till den nytta den skulle medföra.

Det nuvarande systemet med anmälningsskyldighet bör därför bibehållas.

Försäljning av folköl utan rätt enligt lagen är redan i dag straffbelagt som olovlig försäljning av alkoholdrycker. Då det synes råda en viss oklarhet huruvida försäljning vid utebliven anmälan är i strid med lagens bestämmelse om när "rätt" till försäljning föreligger, föreslås att bestämmelsen om anmälningsskyldighet förtydligas. Det ska således klart

framgå av lagen att försäljning inte får påbörjas förrän anmälan till kommunen har skett. I sakens natur ligger att anmälan ska innehålla de uppgifter som kommunen behöver för att kunna utföra sin tillsyn.

Det kan vidare påpekas att kommunen kan förbjuda fortsatt försäljning eller servering av folköl om verksamheten medför olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller om lagens bestämmelser inte följs. Varning kan meddelas om förbud skulle anses vara en alltför ingripande åtgärd. *Handelsanställdas förbund* har anfört att straffansvaret för olovlig försäljning av folköl enbart bör läggas på näringsidkaren och inte på den enskilde butiksanställda. Förbundet vill särskilt uppmärksamma unga anställdas situation. Regeringen har förståelse för förbundets synpunkter, men såsom utredningen har fastslagit måste ansvarsfrågan grundas på en bedömning i varje enskild försäljningssituation. Det är endast den enskilde anställda som kan göra en faktisk och individuell bedömning av en kunds ålder.

Det är emellertid viktigt att butiksägaren utbildar och informerar sina anställda om reglerna för försäljning av öl, ålderskontroll och det personliga straffansvar som ligger på dem. Detta bör ingå i butikernas program för egenkontroll. För att understryka vikten av detta bör i lagen särskilt anges att den som driver detaljhandel med öl ska svara för att personalen har erforderliga kunskaper om de regler som gäller för försäljningen. Det ingår i kommunernas tillsynsverksamhet att se till att detta krav uppfylls.

Svensk Handel har i samarbete med bryggerinäringen utformat ett program för egenkontroll som kan tjäna som förebild för den som bedriver detaljhandel med folköl.

För att skärpa tillsynen bör det av lagen uttryckligen framgå att kommunerna ska ha en tillsynsplan.

9 Frågan om gårdsförsäljning

Regeringens bedömning: Regeringen avser tillsätta en utredning för att ta fram ett förslag till hur gårdsförsäljning av alkoholdrycker kan ske på ett sätt som är förenligt med EU-rätten liksom detaljhandelsmonopolet och utan att det leder till negativa konsekvenser för folkhälsan. Om det under utredningen visar sig att det inte är möjligt ska utredaren informera regeringen.

Utredningens bedömning: Utredningens bedömning var att försäljning av alkoholdrycker direkt från tillverkaren inte bör tillåtas då det inte är förenligt med detaljhandelsmonopolet. Sådan försäljning av starköl och spritdryck skulle enligt utredningen dessutom vara olämpligt från alkoholpolitisk synpunkt.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är splittrade i denna fråga. Till de remissinstanser som instämmer i utredningens bedömning hör bl.a. *Statens folkhälsoinstitut, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Sveriges Kommuner och Landsting, Systembolaget AB, IOGT-NTO, Blå bandet, Ungdomens Nykterhetsförbund* och *Verdandi*. *Kammarrätten i Sundsvall* anser att fortsatta överväganden i frågan bör ske. *Kommerskollegium* anser att gårdsförsäljning som sådan borde vara förenlig med EG-rätten. *Konkurrensverket* är inte övertygat om utredarens argument för att förbjuda gårdsförsäljning. *Svenska institutet för europapolitiska studier* anser inte att det finns EG-rättsliga hinder för gårdsförsäljning. *Livsmedelsverket* ser inga hinder när det gäller livsmedelssäkerheten för att tillåta provsmakning och gårdsförsäljning av lokalproducerade alkoholdrycker. Bland de instanser som anser att gårdsförsäljning bör tillåtas återfinns bl.a. *Statens jordbruksverk, Tillväxtverket, Gotlands, Kristianstads, Simrishamns, Höganäs, Nacka och Uddevalla kommuner, Visit Sweden AB, Näringslivets Regelnämnd, Företagarna, Lantbrukarnas riksförbund, Föreningen Svenska Vinodlare, Svenska Fruktvinsringen, Sveriges Bryggerier, Svenska Ölfrämjandet* och *Sveriges Biodlares riksförbund*.

Bakgrunden till att frågan aktualiserats

Detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl får bedrivas endast av Systembolaget AB. Därmed följer att det är förbjudet för tillverkare av exempelvis vin att på vingården sälja det egenhändigt producerade vinet till konsumenter. Däremot kan tillverkaren servera vin mot ersättning om han eller hon har erhållit ett serveringstillstånd. För att erhålla tillstånd till servering av vin ställs bl.a. krav på kök för allsidig matlagning. Nämnade regler gäller också för starköl. Vidare gäller att en tillverkare av alkoholdrycker, på grund av det s.k. gåvoförbudet i alkohollagen, inte får bjuda allmänheten på smakprov av några alkoholdrycker.

Frågan om försäljning av egenproducerade spritdrycker, vin och starköl till konsumenter, s.k. gårdsförsäljning, kommer sålunda i konflikt med den grundläggande regeln i alkohollagen om att detaljhandel med

sådana drycker ska vara förbehållen det statligt ägda detaljhandelsbolaget.

Utredningen hade bl.a. till uppgift att utreda konsekvenserna av en lagändring som innebär att tillverkare av spritdrycker, vin och starköl tillåts att på den egna gården sälja egenproducerade drycker till konsumenter. Om inga negativa konsekvenser vad gäller restriktiv alkoholpolitik bedömdes föreligga och det bedömdes vara förenligt med EG-rätten skulle utredaren föreslå förslag till reglering. Utredningens slutsats var att gårdsförsäljning inte är förenligt med detaljhandelsmonopolet och därför inte bör tillåtas. Att tillåta gårdsförsäljning av spritdrycker och starköl skulle dessutom enligt utredningens analys vara olämpligt av alkoholpolitiska skäl.

Det finska exemplet

Förhållandena i Finland framhålls ofta i debatten som ett exempel på att gårdsförsäljning är förenligt med ett detaljhandelsmonopol. Finland är det enda EU-land som i likhet med Sverige har ett detaljhandelsmonopol för alkoholdrycker. Den finska alkohollagen tillåter sedan 1995 gårdsförsäljning av frukt- och bärviner med en alkoholhalt av högst 13 volymprocent samt kvass (en produkt som närmast är att likna vid mjöd). Vilken produktion som är tillåten att sälja definieras närmare i ett beslut av Social- och hälsovårdsministeriet. Gårdsförsäljningen av vin utgör mindre än en promille av monolets försäljning i Finland idag.

Den finska gårdsförsäljningen togs upp som ett ärende hos kommissionen 1999 och vissa justeringar gjordes i den finska lagtexten. Något formellt överträdelseförfarande har hittills inte inletts, de finska reglerna om gårdsförsäljning har således inte prövats av EU-domstolen. I Finland pågår nu förberedelser för att utöka gårdsförsäljningen till att även innefatta gårdproducerade likörer med en alkoholhalt upp till 22 procent.

Skälen för regeringens bedömning

Gårdsförsäljning, folkhälsa och landsbygdsutveckling

Några remissinstanser, bl.a. *Statens folkhälsoinstitut, länsstyrelserna i Skåne län och Norrbottens län* samt *nykterhetsorganisationerna* anför alkoholpolitiska skäl för att inte tillåta gårdsförsäljning. Utredningens bedömning var, som nämnts ovan, att gårdsförsäljning av vin, fruktvin och liknande med en alkoholhalt av 13–15 volymprocent knappast skulle utgöra någon fara för folknykterheten. En produktion i så liten skala som det är fråga om medför att vinerna blir exklusiva och dyra och att turister sannolikt kommer att vara den huvudsakliga målgruppen. Även de finska erfarenheterna talar för detta. Däremot skulle det, enligt utredningen, ur alkoholpolitisk synpunkt vara olämpligt att tillåta gårdsförsäljning av spritdrycker och starköl. Som skäl anförde utredningen att spritdrycker av enklare slag är jämförelsevis billiga att tillverka och att billiga spritdrycker är särskilt begärliga för ungdomar.

Det finns emellertid inget direkt samband mellan låga produktionskostnader och ett lågt detaljhandelspris. Den inhemska småskaliga pro-

duktionen av gårdsproducerade alkoholdrycker bygger i stor utsträckning på exklusiva produkter där man medvetet väljer att prissätta produkterna i det högre prissegmentet för att därigenom skapa exklusivitet. Slutsatsen att all annan gårdsförsäljning än försäljning av vin skulle vara olämplig ur alkoholpolitisk synpunkt kan därför ifrågasättas.

Gårdsförsäljning av alkoholdrycker skulle kunna vara ett bidrag till utvecklingen av landsbygdens ekonomi. Med fortsatt ökade krav på marknadsanpassning och sannolikt lägre stöd till jordbruket behöver jordbruksföretagen bli allt mer rationella, effektiva och större för att kunna hävda sig i en konkurrensutsatt marknad. Dessa företag behöver fler ben att stå på för att fortsatt kunna producera, hålla landskapet öppet och bevara arbetstillfällena på landsbygden. Även turismen, för vilken upplevelsen av mat och dryck spelar en viktig roll, har stor betydelse för lantbruksutvecklingen och en rätt till gårdsförsäljning skulle även kunna ha gynnande effekter för angränsande branscher som exempelvis Bed & Breakfast och reseföretag. *Jordbruksverket* och *Tillväxtverket* har i sina remissyttranden framhållit betydelsen för landsbygdsutvecklingen som ett starkt skäl för att tillåta gårdsförsäljning av alkoholdrycker. Att öppna upp för gårdsförsäljning av alkoholdrycker ligger således i linje med regeringens övergripande mål att skapa förutsättningar för fler arbetstillfällen och växande företag, utan att för den delen äventyra detaljhandelsmonopolet eller folkhälsan.

EU-rättsliga konsekvenser

Detaljhandelsmonopolet är, vid sidan av alkoholskatten, det viktigaste verktyget för att nå den svenska alkoholpolitikens mål. De unionsrättsliga konsekvenserna av att tillåta försäljning av alkoholdrycker till allmänheten vid sidan av detaljhandelsmonopolet måste därför analyseras mycket noggrant.

Utredningen anför att gårdsförsäljning av alkoholdrycker, även om det enbart skulle röra försäljning av vin, inte skulle vara möjligt att förena med ett bibehållande av Systembolagets monopolställning när det gäller försäljning av alkoholdrycker direkt till konsument. Det skulle i första hand vara artikel 34 i EUF-fördraget, som säger att kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan inte är tillåtna mellan medlemsstaterna, som gårdsförsäljning enligt utredningen skulle innebära en överträdelse emot.

Ett antal remissinstanser med EU-rättslig kompetens har dock framfört kritik mot utredningens analys av EU-rätten. *Kommerskollegium* anför t.ex. att det förefaller som att gårdsförsäljning i sig inte strider mot artikel 28 EG (34 EUF). Vad som däremot kan utgöra oerättigade hinder för varurörligheten och därmed vara oförenliga med artikel 28 EG (34 EUF) är eventuella bestämmelser som reglerar gårdsförsäljningen, såsom exempelvis krav på enbart svenska råvaror.

Det finns, som några remissinstanser har anført, i och för sig inget EU-rättsligt hinder mot att införa en rätt för svenska tillverkare att sälja sina produkter direkt till konsument från sin gård. Frågan är hur en sådan rätt låter sig kombineras med ett fortsatt detaljhandelmonopol, om regleringen av försäljningen innebär att varor och producenter från andra

medlemsstater kan anses diskrimineras i förhållande till inhemska varor och producenter.

Europaparlamentsledamoten Christofer Fjellner har ställt en fråga till kommissionen huruvida det finns några juridiska hinder mot att Sverige tillåter en reglerad gårdsförsäljning av lokalproducerade alkoholdrycker trots att Sverige i övrigt bedriver handel med alkoholdrycker inom ramen för ett detaljhandelsmonopol. Kommissionären för konkurrensfrågor, Neelie Kroes, svarade att ett undantag från Systembolagets ensamrätt att sälja alkoholdrycker direkt till konsument skulle kunna falla inom ramen för artikel 31 EG (om statliga handelsmonopol), men underströk att ”denna ståndpunkt påverkar inte tillämpningen av bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i artiklarna 28 och 49 i fördraget”.

Gårdsförsäljning direkt till konsument innebär detaljhandel och är ett avsteg från den ensamrätt som Systembolaget har att i Sverige sälja alkoholdrycker direkt till konsument. En grundläggande princip i EU-rätten är icke-diskrimineringsprincipen. Inhemska varor eller producenter får inte gynnas i förhållande till producenter eller varor från andra medlemsstater. Om reglerna utformas på fel sätt skulle det det skulle kunna uppfattas som om svenska tillverkare av gårdsvin gynnas i förhållande till liknande tillverkare i andra medlemsländer när gårdsförsäljning av vin tillåts i Sverige.

Detaljhandelsmonopolet är en av hörnstenarna i den svenska alkoholpolitiken och har sanktionerats genom EG-domstolens dom i det s.k. Franzénmålet (C-186/95). En grundläggande förutsättning är att monopolet inte diskriminerar produkter från något EU-land, utan saluför varorna på lika villkor. Efter Franzéndomen har också ett antal förändringar skett av lagstiftningen för att möta de krav som ställs för att monopolet ska anses verka konkurrensneutralt.

Reglerna om gårdsförsäljning måste därför utformas på ett sätt som gör att tillverkare och säljare av alkoholdrycker i andra länder inom EES-området inte med framgång kan hävda att det skulle innebära ett handelshinder för dem och i förlängningen ett brott mot artikel 34 i EUF-fördraget. Inte heller får reglerna riskera att stå i strid med reglerna om rätten till etablering (artikel 49 i EUF-fördraget) och friheten att tillhandahålla tjänster (artikel 56 i EUF-fördraget) som även fr.o.m. 28 december 2009 regleras i sekundärrätten (det s.k. tjänstedirektivet).

Det är således angeläget att gårdsförsäljningen regleras på ett sådant sätt att negativa konsekvenser för upprätthållandet av detaljhandelsmonopolet och därmed folkhälsan undviks. Det ska också noteras att bestämmelser om gårdsförsäljning m.m. kan komma att behöva notifieras till kommissionen under sekundärrätten.

Vad kan göras för att underlätta för de svenska vinproducenterna att få avsättning för sina varor?

Tillverkare av alkoholdrycker kan enbart sälja sina produkter till enskilda konsumenter via Systembolaget. Systembolagets butiker finns i hela landet. På mindre orter finns ombud, där kunden kan beställa och hämta varor. Under 2008 har ombudsverksamheten utvecklats och valfriheten ökat. Kunder som handlar hos ombuden har nu tillgång till hela sorti-

mentet genom att de nu får leveranser från två varudepåer, i stället för som tidigare från närmaste butik med ett mer begränsat utbud.

För de svenska vinproducenterna, och för den delen även för småskaliga tillverkare av öl och spritdrycker, kan dock den småskaliga produktionen i sig utgöra ett hinder för försäljning via Systembolaget. För att en produkt ska tas in i det ordinarie sortimentet ställer Systembolaget, förutom krav på kvalitet, även krav på produktionsvolym som det kan vara svårt för mindre tillverkare att tillgodose. Eftersom Systembolaget är skyldigt att på begäran ta hem även varor som inte lagerförs i bolagets butiker kan tillverkarna själva lägga in sina produkter i det s.k. beställningssortimentet. Med anledning av den kritik som framförts om bolagets hantering av och regler för beställningssortimentet har bolaget bedrivit ett systematiskt arbete för att förbättra servicen. Ett led i detta arbete är att göra det lättare för producenter att lista sina produkter i beställningssortimentet, ett annat att lokala producenter sedan sommaren 2008 kan få sina produkter listade på närmaste Systembolagsbutik. I oktober 2009 fanns 185 artiklar från 52 olika producenter listade på 45 butiker i landet. Systembolaget utvecklar för närvarande detta ytterligare och utvärderar olika förbättringar avseende bl.a. butiksurlag, beställningsrutiner, exponering samt administrativa rutiner.

Systembolaget förbereder även införandet av en elektronisk beställningstjänst, som innebär att kunden kan beställa varor ur beställningssortimentet via Internet. Varorna levereras sedan för uthämtning i en systembolagsbutik, som kunden själv har valt. En pilotverksamhet inleddes i oktober 2009 i butiker i Malmö och Uppsala. Under våren 2010 kommer tjänsten att utökas till samtliga butiker. Systembolaget för under detta arbete dialog med berörda intressenter i syfte att tjänsten ska utvecklas så att den på bästa sätt kan möta såväl kundernas som tillverkarnas behov. Regeringen välkomnar denna utveckling och en del kunder kan uppskatta att inte behöva bära med sig produkter. Det kan dock upplevas som ett hinder att kunden inte kan köpa med sig en dryck som minne från ett besök på en producerande gård, vilket i sin tur kan leda till att producenten går miste om försäljningstillfällen.

Ett ytterligare hinder för småskaliga tillverkare av alkoholdrycker, förutom försäljningsförbudet, är att det inte heller är tillåtet att erbjuda provsmakning av produkterna. Tillverkare som bedriver matservering kan servera sina drycker i sin serveringsverksamhet, förutsatt att serveringstillstånd enligt alkohollagens bestämmelser har medgetts. Det vore dock en stor fördel om tillverkaren kunde erbjuda provsmakning utan de förbehåll som gäller för den som avser att bedriva restaurangverksamhet. Regeringen anser att sådan provsmakning, i likhet med vad som bör gälla för mässor och liknande arrangemang, ska vara tillåtet och lämnar i detta lagstiftningsärende förslag på detta, se vidare avsnitt 11.8.

En utredning bör tillsättas

Regeringen konstaterar att gårdsförsäljning av alkoholdrycker å ena sidan skulle kunna bidra till landsbygdsutvecklingen och även ha ett värde ur ett turistperspektiv. Utredningen anser, å andra sidan, att sådan försäljning av alkoholdrycker direkt till konsument ur ett EU-rättsligt perspek-

tiv skulle kunna innebära ett ifrågasättande av detaljhandelsmonopolet, som är ett mycket viktigt verktyg för den svenska alkoholpolitiken. Flera remissinstanser har ifrågasatt utredningens EU-rättsliga analys. Regeringen anser därför att en ny utredning ska tillsättas för att ytterligare analysera förslag till en lagändring som innebär att försäljning av gårdsproducerade alkoholdrycker tillåts vid tillverkningsstället. Reglerna för gårdsförsäljning ska utformas så att de inte står i strid med EG-rätten och därmed inte heller ifrågasätter detaljhandelsmonopolet. Regeringen förutsätter därtill att reglerna kan utformas på ett sätt så att de inte leder till negativa konsekvenser för folkhälsan, mot bakgrund av de små kvantiteter det rör sig om.

Om det under utredningen skulle framkomma att det inte är möjligt att tillåta gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker på ett sätt som är förenligt med EU-rätten, detaljhandelsmonopolet och folkhälsan ska utredaren informera regeringen.

Regeringens förslag: Bestämmelsen i alkohollagen som anger vad framställning i bild får innehålla vid kommersiell annonsering för alkoholdrycker utvidgas så att den blir generellt tillämplig oavsett val av medium.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Bl.a. *Statens folkhälsoinstitut (FHI)*, *Barnombudsmannen* och *Länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker förslaget. *Konsumentverket* tillstyrker när det t.ex. gäller produktblad eller banderoller och affischer vilka är avsedda att placeras på säljställe samt annonsering på Internet som sker på webbsidor vilka inte är annonsörens egen. Ett generellt förbud mot bilder på ett företags egna webbplats, som återger annat än vad som är uppräknat i nuvarande 11 a §, är dock enligt verket sannolikt inte proportionerligt. *IOGT/NTO* välkomnar förslaget, men tycker inte att de är tillräckligt långtgående och vill egentligen ha totalförbud för alkoholreklam. *Sveriges Tidskrifter* tillstyrker förslaget. *Svenska tidningsutgivarföreningen* har inget att erinra mot förslaget men invänder mot att det alltfjämt kommer att råda olika regler för olika medier vad gäller vilka alkoholdrycker som får marknadsföras. *Sveriges Annonsörer*, *Sveriges Marknadsförbund*, *Sveriges Reklamförbund* och *Sveriges Bryggerier* motsätter sig förslaget, bl.a. med motiveringen att det inte står i proportion till vad som krävs för folkhälsans skull. Även *Sprit & Vinleverantörsföreningen* motsätter sig förslaget av samma skäl, i vart fall när det gäller annonsering på branschaktörernas egna webbplatser.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om marknadsföring

Enligt nuvarande bestämmelser i alkohollagen ska särskild måttfullhet iakttas vid all marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol. Den får inte heller rikta sig till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

Kommersiella annonser för marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter är förbjudna i ljudradio- eller tv-program. AV-utredningen, som har haft i uppdrag att se över radio- och tv-lagen, bl.a. med anledning av antagandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG (det s.k. AV-direktivet), har föreslagit att förbudet ska gälla även s.k. beställ-tv, dvs. audiovisuella medietjänster där användaren har möjlighet att se program på begäran utifrån en katalog av program som har valts ut av leverantören och vid den tidpunkt som användaren själv väljer (SOU 2008:116). Förslaget bereds inom ramen för beredningen av AV-utredningens betänkande.

Sedan 2003 är det i periodisk press tillåtet med kommersiella annonser för marknadsföring av alkoholdrycker med högst 15 volymprocent alkohol. För sådan annonsering gäller strikta marknadsföringsregler. Bl.a. får

i bild inte något annat återges än den vara som marknadsförs, råvaror som ingår i varan, enstaka förpackningar eller varumärke eller därmed jämförligt kännetecken. Annonsen ska även innehålla en varningstext.

Konsumentverket har utarbetat allmänna råd för marknadsföring av alkoholdryck till konsumenter. Där anges bl.a. vad som är att anse som måttfullhet. Framställning i text bör presenteras så sakligt som möjligt och undvika att spela på känslor eller stämningar. Marknadsföring ska inte förekomma i eller kunna förknippas med situationer där alkohol inte ska förekomma – som t.ex. trafik, arbete, sport eller utbildning. Bilder bör endast återge varan, råvaror, förpackningar eller varumärke. Reklam som riktar sig direkt till en enskild konsument (genom post, e-post, telemarketing, i brevlådan etc.) strider också mot kravet på måttfullhet. Utomhusreklam får bara förekomma i direkt anslutning till säljställe eller tillverkningsplats.

Den svenska marknadsrättsliga lagstiftningen bygger på den s.k. effektlandsprincipen. Denna innebär dels att svensk marknadsrätt är tillämplig på marknadsföring som har effekt på eller riktar sig mot den svenska marknaden, även om marknadsföringen härrör från utlandet, dels att svensk myndighet är behörig att ingripa mot sådan marknadsföring. Effektlandsprincipen följer inte av uttrycklig lagstiftning utan grundar sig på förarbetsuttalanden och praxis från Marknadsdomstolen (prop.1970:57 s. 92 f., prop. 1992/93:75 s. 34 f. och MD 1989:6).

Genomförandet av vissa EG-rättsakter grundade på den s.k. ursprungslandsprincipen har medfört att effektlandsprincipen på senare år kommit att luckras upp. Ursprungslandsprincipen kommer t.ex. till uttryck i lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster (e-handelslagen) och innebär att det vid e-handel, som huvudregel, är tillräckligt att den som tillhandahåller tjänsten iakttar det egna landets regler för t.ex. marknadsföring. Detta innebär att det territoriella tillämpningsområdet för delar av svensk rätt påverkas.

Utredningen har konstaterat att ny teknik för kommunikation har medfört att reklam och annan marknadsföring finner nya spridningsvägar och att gränserna mellan olika medier och kommunikationssätt delvis suddas ut. Enligt Konsumentverket har bl.a. marknadsföring via Internet och tv sänd från annat EU-land ökat kraftigt under senare tid. Tillgången till information om alkohol är på 2000-talet långt större än för 20–30 år sedan. Marknadsföring sker i allt större utsträckning via nya tekniker, t.ex. via Internet och de interaktiva sociala nätverk som finns, och blir därmed också mer tillgänglig för unga. En sammanställning av forskning som gjorts på EU-nivå visar att det finns ett samband mellan exponering för marknadsföring och ungas konsumtion. Den marknadsföring som sker via nya former av media är ofta gränsöverskridande och svår att kontrollera genom nationella lagar och regler. Marknadsföringen av alkoholdrycker och dess effekter på ungas alkoholkonsumtion och skador har därför varit en prioriterad fråga inom folkhälsoområdet under det svenska ordförandeskapet i EU. Sverige har tagit initiativ till rådsslutsatser som bl.a. lyfter fram vikten av att minska marknadsföring av alkoholdrycker riktad till unga. I det fortsatta nationella samarbetet inom alkohol-, narkotika, dopnings- och tobaksområdena kommer marknadsföringsfrågan att särskilt uppmärksammas.

Framställning i bild i kommersiella annonser

Bland annat med tanke på den betydelse Internet numera har finns skäl att utvidga tillämpningsområdet för bestämmelsen om vad som får återges i bild i kommersiella annonser vid marknadsföring av alkoholdrycker så att samma regler, som i dag gäller för vad som i bild får återges i sådana annonser i periodisk press, även ska gälla annonser i annan media. Förutom marknadsföring via Internet kommer även annan marknadsföring, t.ex. i form av produktblad eller banderoller och affischer som är avsedda att placeras på säljställe, att omfattas av bestämmelsen.

Förslaget är begränsat till kommersiella annonser. På Internet kan visserligen ett företags hela hemsida generellt betraktas som en del i företagets marknadsföring. Fråga uppkommer då om hela hemsidan eller bara delar av den faller under det något smalare begreppet kommersiell annons. Ytterst bör detta avgöras i varje enskilt fall med beaktande av utformning, presentation och framför allt innehåll på respektive sida, eftersom det på en webbplats på en och samma sida kan förekomma såväl kommersiella texter som text och bild av redaktionell natur.

Även fortsättningsvis kommer det i andra media än periodisk press att vara tillåtet med kommersiell annonsering för drycker med en alkoholhalt som överstiger 15 volymprocent. Försäljning av alkohol över Internet är under vissa förutsättningar tillåten. Det är därför rimligt att producenten också kan marknadsföra hela sortimentet av varor så länge kravet på måttfullhet uppfylls.

11 Servering

11.1 Handläggningen av serveringstillstånd

Regeringens förslag: I lagen intas en bestämmelse om att kommunerna ska ha riktlinjer för vad som gäller för att få serveringstillstånd.

För att få serveringstillstånd ska den sökande, utöver att visa att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden är lämplig att bedriva verksamheten, genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har tillräckliga kunskaper om alkohollagen och anslutande föreskrifter.

Yttrande från polismyndighet ska inhämtas även beträffande tillfälliga tillstånd för servering till allmänheten innan tillstånd meddelas, undantaget arrangemang av obetydlig omfattning.

Bestämmelsen om att en serveringslokal ska vara lämplig för sitt ändamål från brandsäkerhetssynpunkt utsträcks till att omfatta även lokal som används för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd.

Den nuvarande bestämmelsen om olägenheter i fråga om ordning och nykterhet behålls med ett tillägg som särskilt framhåller serveringsställets belägenhet.

Kommunen ska upprätta en särskild tillsynsplan för efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker. Planen ska ges in till länsstyrelsen.

Regeringens bedömning: Statens folkhälsoinstitut bör få i uppdrag att utarbeta en modell för utformning av kommunala riktlinjer. I uppdraget bör även ingå att ta fram enhetliga ansökningsblanketter och liknande samt prov för prövningen av den sökandes kunskaper om alkohollagstiftningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Vad gäller kunskap om alkohollagstiftningen föreslår utredningen att den sökande ska ha genomgått av Statens folkhälsoinstitut godkänd examination eller på annat sätt visa att han eller hon har de erforderliga kunskaperna.

Remissinstanserna: Förslaget om kommunala riktlinjer för serveringstillstånd stöds bl.a. av *Rikspolisstyrelsen*, *Statens folkhälsoinstitut*, *länsstyrelserna*, *Konkurrensverket*, flera *kommuner*, *IOGT-NTO*, *Verdandi*, *Ungdomens Nykterhetsförbund* och *Företagarna*. *Konkurrensverket* betonar vikten av att riktlinjerna får en enhetlig utformning. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* framhåller att likformigheten av riktlinjerna ska gälla formen och inte innehållet. *Kommunala alkoholhandläggares förening* framhåller att det bör tydliggöras vad en kommun har rätt att införa riktlinjer om.

Förslaget om yttrande från polismyndighet stöds bl.a. av *Rikspolisstyrelsen*, *Brottsförebyggande rådet*, *Länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Kommunala alkoholhandläggares förening*. Ingen instans avstyrker förslaget.

Majoriteten av remissinstanserna stöder förslaget om att den sökandes kunskap om alkohollagstiftningen ska prövas genom en av FHI godkänd

examination. Många avstyrker dock att en sökande ska kunna styrka sina kunskaper på annat sätt än genom examination, bl.a. *Statens folkhälsoinstitut*, flera av länsstyrelserna, flera kommuner, *Sveriges Kommuner och Landsting* samt flera nykterhetsorganisationer. *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* tillstyrker förslaget men anser att det i lagen tydligt bör framgå att examinationskravet inte ska gälla den som redan har tillstånd och en välskött verksamhet. *Näringslivets Regelnämnd* anför en liknande ståndpunkt.

Förslaget att vidga tillämpningsområdet för bestämmelsen om brandsäkerhet stöds av flera instanser, bl.a. *Rikspolisstyrelsen*, *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* och flera kommuner. *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* anser att frågor om brandskydd – liksom andra frågor som inte handlar om försäljning eller servering av alkohol – inte bör regleras i alkohollagen, utan i den särskilda lagstiftning som finns i respektive avseende.

Flera instanser, bl.a. *kommuner* och *nykterhetsorganisationer* instämmer i utredningens överväganden angående utformningen av bestämmelsen om olägenheter i fråga om ordning och nykterhet. *IOGT-NTO* hade dock velat se att utredningen gått längre i sitt förslag och infört en möjlighet att avslå en ansökan av folkhälsoskäl med hänvisning till att antalet serveringstillstånd på orten skulle bli för högt.

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till utredningens förslag om kommunala tillsynsplaner. Till de remissinstanser som stödjer förslaget hör bl.a. *Rikspolisstyrelsen*, *Statens folkhälsoinstitut*, flera *länsstyrelser* och *kommuner*, *Sveriges Kommuner och Landsting* samt *nykterhetsorganisationer*.

Skälen för regeringens förslag:

Kommunala riktlinjer för serveringstillstånd m.m.

Omsorgsfullt utarbetade kommunala riktlinjer för serveringstillstånd är till gagn för de sökande genom att dessa på förhand kan bedöma om en tänkt etablering kan ges tillstånd. Riktlinjerna utgör också ett handfast stöd i kommunens beredning av ansökningsärenden och bidrar därigenom till att ansökningar om serveringstillstånd handläggs effektivt och likformigt.

I många kommuner finns redan riktlinjer för serveringstillstånd. Utredningens genomgång av ett femtiotal kommunala riktlinjer visar att det, även om merparten av riktlinjerna är väl genomarbetade, finns stora variationer mellan de olika kommunerna. Somliga innehåller i stort sett bara en kortfattad redogörelse för gällande regler medan andra är ytterst detaljerade. I flera kommuner är riktlinjerna av äldre datum och i somliga är formuleringarna alltför vaga eller allmänt hållna för att kunna ge någon egentlig vägledning i det enskilda fallet.

Det är av stor vikt att kommunerna har noggrant utformade riktlinjer för serveringstillstånd. Ett dokument med riktlinjer bör dels innehålla en redogörelse för vad som gäller enligt lagen och anslutande föreskrifter, dels en redogörelse för de omständigheter som hänsynen till lokala förhållanden ger anledning till. Väl genomtänkta och noggrant utformade

riktlinjer skapar goda förutsättningar för att tillståndsgivningen kan ske rättssäkert, snabbt och effektivt. Förutom att ge god vägledning för beslutsfattaren bidrar de till att ansökningarna utformas korrekt och att ofullständiga sådana kan undvikas.

Det bör därför fastslås i lag att kommunerna ska ha riktlinjer för serveringstillstånd. För att såväl polismyndighetens yttrande som miljöförvaltningens ska få en ökad tyngd i beslutsprocessen bör riktlinjerna innehålla tydliga och konkreta besked om vad som gäller i detta avseende.

Det skulle därutöver vara till stor fördel både för sökandena och för kommunerna och till gagn för rättssäkerheten om riktlinjerna till sin form kunde göras mera enhetliga inom riket. Statens folkhälsoinstitut (FHI) bör därför få i uppdrag att utarbeta en modell för riktlinjernas utformning. Även ansökningsblanketter, remisser och liknande bör kunna göras mera likformiga och det bör ingå i FHI:s uppdrag att även se över dessa. Vid denna översyn bör man beakta sökandenas intresse av att ansökningsproceduren utformas så smidigt som möjligt.

Restaurangägare har klagat på att man, om man har tillstånd i en kommun och vill öppna restaurang i en annan kommun, måste gå igenom samma prövning varje gång och fylla i samma blanketter. Det är emellertid oundvikligt att en prövning måste göras vid varje tillståndsbegäran även med avseende på annat än lokaler. Förhållandena kan ju t.ex. ha ändrats. Proceduren bör emellertid kunna underlättas om kommunen så långt som är möjligt och med respekt för de sökandes integritet utnyttjar information från den kommun som tidigare givit tillstånd. Även det centrala register som förs av FHI bör kunna underlätta kontrollen av de sökande.

Kontroll av sökandes kunskap om alkohollagstiftningen

Enligt nuvarande bestämmelser får serveringstillstånd endast meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten.

Med stöd av förarbetsuttalanden till nuvarande och tidigare lagstiftning (prop. 1976/77:108 s. 46 och prop. 1994/95:89 s. 63 f.) uppställs sedan länge ett krav på att sökanden och andra personer med betydande inflytande som är aktiva i serveringsrörelsen ska ha kunskap om svensk alkohollagstiftning. Som en norm för hur utbildningen bör vara beskaffad till innehåll och omfattning hänvisas i FHI:s handbok till det måldokument för restauratörsutbildning som dåvarande Alkoholinspektionen ursprungligen tog fram (måldokument 2000:3), den s.k. krögarutbildningen. Den anvisade normen har fått stort genomslag i kommunerna.

För att säkerställa att endast seriösa aktörer kommer i fråga för serveringstillstånd är det av central betydelse att kommunernas tillståndsprövning håller en hög kvalitet och sker med stor omsorg. Att servera alkohol till allmänheten är en socialt ansvarsfull uppgift. Det är därför nödvändigt att den som anförtros uppgiften, förutom annan lämplighet, har en god kunskap om det regelverk som omgärdar alkoholserveringen. Utredningen har gjort bedömningen att tillståndsprövningen, såvitt den avser den sökandes personliga vandel och ekonomiska skötsamhet, i allt

väsentligt fungerar väl. Med hänsyn till rättssäkerheten och dagens varierande utbildningsutbud på området finns det dock skäl att vidta åtgärder för att förtydliga vad kunskapskravet innebär. Många kommuner och även länsstyrelser har därför tillstyrkt utredningens förslag att kunskapsprövningen ska ske genom en av FHI godkänd examination. Även *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* anser att kunskapskrav ska ställas på innehavare av serveringstillstånd och framhåller särskilt att kraven bör vara lika över hela landet.

Även FHI tillstyrker förslaget men konstaterar att uppgiften kommer att kräva avsevärda insatser från institutets sida. Eftersom FHI saknar regional organisation har utredningen föreslagit som en tänkbar lösning att examinationen, även om den sker i FHI:s regi, förläggs till länsstyrelserna. Några länsstyrelser har framfört att detta i så fall kan kräva extra resurstillskott.

Det är av stor vikt att den som har serveringstillstånd också har god kännedom om alkohollagens bestämmelser. Det är också viktigt att den prövning som görs är så enhetlig som möjligt i hela landet. Samtidigt är det av stort värde att prövningen av den sökandes lämplighet sker på den lokala nivån. Det är kommunen som har den lokala kännedom som behövs för att ta ställning till tillståndsansökningar och kontakten och kommunikationen mellan kommunen och de berörda företagen på orten är central i hanteringen av serveringstillstånden och uppföljningen av hur bestämmelserna efterlevs. Det är mycket positivt att det bland remissinstanserna finns ett tydligt och brett stöd för skärpta kunskapskrav. Det bör dock även fortsättningsvis vara kommunen som har det odelade ansvaret för prövningen av en sökandes lämplighet att inneha serveringstillstånd. Att dela upp detta på flera instanser kan innebära en ökad byråkrati och även ökade kostnader för såväl det allmänna som för de sökande.

Det bör av lagen tydligt framgå att tillräcklig kunskap om alkohollagen och anslutande föreskrifter krävs av den som har serveringstillstånd. Kravet bör gälla såväl stadigvarande som tillfälliga tillstånd. Nivån för vad som kan anses vara tillräcklig kunskap kan dock skilja sig åt mellan olika typer av tillstånd. Till stöd för kommunernas kunskapsprövning och för att främja att bedömningen sker på ett likvärdigt sätt bör FHI ansvara för att prov tas fram som kan ligga till grund för kommunernas prövning. FHI bör även ge vägledning för hur prövningen i övrigt bör utformas.

Flera remissinstanser har motsatt sig utredningens förslag att en sökande på ett annat sätt än genom den föreslagna examinationen skulle kunna påvisa tillräckliga kunskaper. Framför allt anser man att det inte bör vara tillräckligt att åberopa vana inom branschen som ett tillräckligt bevis för kunskap. Regeringen instämmer i att enbart branschvana inte är ett tillräckligt skäl för att underlåta prövning av den sökandes kunskap. Huvudregeln ska vara att kunskapsprövning ska ske. I vissa fall bör dock kommunen kunna underlåta sådan prövning, t.ex. om en person som redan har serveringstillstånd söker ytterligare tillstånd i samma kommun och det inte finns några skäl att ifrågasätta den sökandes kunskaper. Likaså bör krav på avläggande av prov kunna underlåtas om någon som har serveringstillstånd i en kommun ansöker om tillstånd i en annan kommun, förutsatt att den sökande kan dokumentera gedigen erfarenhet utan anmärkningar. Det är inte heller rimligt att den som t.ex. inför varje sommar söker tillfälligt serveringstillstånd varje gång ska avlägga

kunskapsprov. I sådana fall bör ett avlagt prov kunna gälla för en viss tid. Det bör ankomma på FHI att bistå med den vägledning som behövs i sådana fall. Det bör också framhållas att den nya bestämmelsen inte berör den som redan har serveringstillstånd när bestämmelsen träder i kraft.

Yttrande från polismyndighet

Enligt nuvarande bestämmelser får inte tillstånd ges till servering året runt eller årligen under viss tidsperiod utan att yttrande från polismyndigheten har inhämtats. Genom polismyndighetens yttrande får kommunen information om förhållanden i det område, där den sökande vill etablera serveringsverksamhet, och polisens bedömning av på vilket sätt dessa förhållanden kan antas bli påverkade av den sökta etableringen eller en utökning av densamma. Vidare lämnar polisen information om sökanden utifrån belastnings- och misstankeregister vilka uppgifter sedan, tillsammans med andra, ligger till grund för kommunens bedömning av om sökanden är lämplig att anförtros servering av alkoholdrycker till allmänheten. Polismyndighetens yttrande till kommunen fyller därmed en viktig funktion. Remissförfarandet ger även värdefull information till polisen.

Dessa aspekter är dock gällande i lika hög grad när det gäller tillfälliga tillstånd för servering till allmänheten, i vart fall när det gäller större tillställningar som festivalarrangemang och liknande. Kravet på yttrande från polismyndighet bör därför utvidgas till att även gälla tillfälliga tillstånd för servering till allmänheten. Det bör dock inte vara obligatoriskt vid arrangemang av obetydlig omfattning.

Brandsäkerhet

Enligt nuvarande bestämmelser ska ett serveringsställe med tillstånd till servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt.

Bestämmelser om brandskydd i byggnader eller andra anläggningar finns visserligen även i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Dessa bestämmelser tar dock inte hänsyn till om det ska bedrivas alkoholservice i en lokal eller inte. De tar heller inte sikte på den som driver verksamheten utan är mer riktade mot fastighetsägaren. Ett åsidosättande av brandskyddsbestämmelserna kan leda till en långvarig rättsprocess och under tiden sker kanske ingen förändring av verksamheten. Det är av särskild vikt att lokaler med serveringstillstånd alltid har ett väl fungerande brandskydd eftersom människor som har förtärt alkohol kan bete sig irrationellt och ha svårare att uppfatta eventuell brandfara.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap anser att den koppling som har gjorts mellan brandskydd och alkoholtillstånd i nuvarande alkohollag har bidragit till ett bättre brandskydd i utskänkningslokalerna. Genom kravet på att lokalerna ska vara lämpliga, även ur denna synvinkel, har den lokala myndigheten fått ett mycket tydligt argument om man behöver anmärka på brandsäkerheten.

Regeringen delar utredningens bedömning att brandskyddskravet i alkohollagen bör vara kvar och även omfatta lokaler som används för

servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande tillstånd för sådan servering. Slutna sällskap är i princip inte begränsade till storleken och skiljer sig egentligen inte heller i andra nu aktuella avseenden från allmänheten. Att kravet inte gäller cateringverksamhet som sker i lokaler som inte är avsedda för allmänheten, t.ex. enskilda hem, ligger i sakens natur.

Olägenheter i fråga om ordning och nykterhet

Kommunerna ska enligt nuvarande bestämmelser vid tillståndsgivning bedöma riskerna för eventuella olägenheter i fråga om ordning och nykterhet samt risk för människors hälsa. Om sådana olägenheter kan befaras får serveringstillstånd vägras även om övriga krav är uppfyllda.

För att ge större eftertryck åt att det är närheten till särskilt utpekade miljöer, såsom platser där ungdomar vistas eller samlas, redan etablerade missbruks- eller brottsbelastade miljöer, trafikleder, utpräglade bostadsområden där buller från serveringsstället kan ge upphov till störningar m.m., som typiskt sett innebär risker för uppkomsten av olika alkoholrelaterade olägenheter bör bestämmelsen förtydligas genom att serveringsställets belägenhet särskilt framhålls. *IOGT-NTO* har framfört att det borde finnas möjlighet att av folkhälsoskäl avslå en ansökan med hänvisning till att antalet serveringstillstånd på orten skulle bli för högt. Detta kan dock jämföras med den formulering som bestämmelsen hade före 2005 och som ändrades efter kritik av Riksdagens ombudsmän. Uttrycket uppfattades som alltför diffust och svårtolkat och ersattes därför med den nuvarande formuleringen om olägenheter i fråga om ordning och nykterhet samt risk för människors hälsa.

Tillsynsplan

Kommunen har det primära tillsynsansvaret över efterlevanden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker. Länsstyrelserna biträder med råd och stöd och följer hur kommunerna tillämpar bestämmelserna i alkohollagen. FHI meddelar allmänna råd och följer utvecklingen på nationell nivå.

FHI:s uppföljning visar att antalet tillsynsbesök i kommunerna har ökat. Sedan 2003 har antalet besök varit fler än antalet serveringstillstånd. Av FHI:s årliga undersökning framgår dock att inga kontrollbesök alls sker i tio procent av landets kommuner. Vad detta beror på är inte närmare klarlagt. Sannolikt är det i vissa fall en fråga om resurser. I en del kommuner är antalet serveringstillstånd så få att tillstånds- och tillsynsavgifterna skulle bli orimligt höga om de bestämdes så att de skulle ge full kostnadstäckning för en heltidsanställd alkoholhandläggare. Alkohollagen medger dock att en kommun får träffa avtal med en annan kommun om att ombesörja kommunens uppgifter enligt lagen. Det förekommer t.ex. att en eller flera mindre kommuner delar på en alkoholhandläggartjänst. Genom ett sådant samarbete vinner kommunerna också fördelar genom att det bidrar till en kontinuitet i arbetet och till en enhetlig handläggning i kommuner som gränsar till varandra.

För legitimiteten av systemet och för upprätthållandet av både tillståndshavarnas och allmänhetens förtroende är det helt nödvändigt att kontrollbesök verkligen äger rum. Med anledning av de förändringar som föreslås i detta lagstiftningsärende, t.ex. ifråga om krav på köksutrustning och matutbud, är det särskilt angeläget med en aktiv och effektiv tillsynsverksamhet. Det är samtidigt viktigt att tillsynsverksamheten tar hänsyn till den administrativa börda som läggs på tillståndshavarna i samband med tillsyn i enlighet med de riktlinjer som ställs upp i regeringens skrivelse till riksdagen om en tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn (skr. 2009/10:79)

Enligt FHI:s undersökning uppgav ca två tredjedelar av kommunerna 2008 att de arbetade utifrån en årlig tillsynsplan. Ca 40 procent av planerna hade antagits genom politiska beslut. För att betona vikten av ett effektivt tillsynsarbete bör tillsynsplaner finnas i alla kommuner. En väl genomtänkt tillsynsplan utgör ett grundläggande verktyg för inventering, prioritering och uppföljning av verksamheten. Det ökar förutsättningarna för att tillsynsverksamheten fungerar på ett effektivt sätt över hela landet och det ges mindre utrymme för utebliven eller otillräcklig tillsyn. Tillsynsplanerna kan vara årliga eller fleråriga men bör revideras vid behov. De ska tillställas länsstyrelsen efter att de upprättats eller reviderats och fungera som ett stöd i dialogen mellan länsstyrelserna och kommunerna. Arbetet med att ta fram planerna och att kommunicera dessa med länsstyrelsen bör dock inte ta mer resurser i anspråk än vad som är rimligt inom de ramar som finns. Det centrala är att den direkta tillsynen faktiskt bedrivs i den utsträckning som behövs för en effektiv kontroll av att bestämmelserna efterlevs. Det primära syftet med tillsynsplanerna är att de ska fungera som ett stöd för den direkta tillsynsverksamheten och därmed bidra till ökad kostnadseffektivitet.

11.2 Cateringverksamhet

Regeringens förslag: Ett cateringföretag som bedriver verksamhet för slutna sällskap ska kunna erhålla stadigvarande serveringstillstånd. Ett villkor ska vara att varje serveringstillfälle anmäls till kommunen. Samma villkor beträffande matutbud och eget kök som gäller restauranger ska gälla för cateringföretag. Dock behöver företaget inte ha ett kök och tillagningsställe i varje kommun där det söker tillstånd. För att undvika onödig byråkrati och tidsutdräkt bör kommunerna hitta smidiga samarbetsformer för tillståndshandlingen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks bl.a. av *Länsstyrelsen i Norrbottens län* och några av *kommunerna*, bl.a. *Uppsala*, *Jönköpings* och *Gotlands kommuner*. Även *Kammarrätten i Sundsvall*, *Tillväxtverket*, *Lantbrukarnas riksförbund*, *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare (SHR)* och *Näringslivets regelnämnd* tillstyrker förslaget, men anser att tillstånd inte ska behöva sökas för varje kommun i vilken företaget bedriver verksamhet. Andra instanser avstyrker förslaget, bl.a. *Statens folkhälsoinstitut (FHI)*, *länsstyrelserna i Skåne*, *Dalarnas* och *Västra Göta-*

lands län, flera kommuner, IOGT-NTO, Verdandi, Kommunala alkohol-handläggares förening och Sveriges landsråd för alkohol- och narkotikafrågor. Ett återkommande argument mot förslaget är att det uppfattas som tveksamt ur ett ansvars- och tillsynsperspektiv.

Skälen för regeringens förslag: För cateringföretag gäller i dag att de i avsaknad av fast serveringslokal inte kan komma i fråga för stadigvarande serveringstillstånd. De är därför hänvisade till att söka tillfälliga serveringstillstånd inför varje leverans av mat och dryck till kund. Med catering förstås här servering av färdiglagad mat och av alkoholdrycker på beställning av slutna sällskap som sker antingen i för tillfället förhyrd lokal eller i hemmet.

Reglerna om tillfälliga serveringstillstånd är närmast utformade med tanke på festivalarrangemang och andra evenemang som inte typiskt sett återkommer vid upprepade tillfällen under kort tid och passar därför inte för cateringbranschen där servering av alkohol sker med täta mellanrum till en rad olika slutna sällskap och där serveringslokalen vanligtvis skiftar från gång till annan. Det är en krånglig och dyr procedur för företagen att för varje beställning från kund tvingas söka tillfälligt tillstånd.

Att ge cateringföretag möjlighet till stadigvarande tillstånd skulle således innebära en betydande förenkling för alla inblandade. Har en cateringföretagare som söker serveringstillstånd en gång bedömts uppfylla de krav på personliga och ekonomiska förhållanden m.m. som gäller för serveringstillstånd finns inte anledning att pröva detta på nytt varje gång vederbörande ska anordna servering av alkohol.

Stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet bör dock kombineras med en skyldighet att för varje tillfälle anmäla den lokal där serveringen ska äga rum. Lokalen bör också godkännas av tillståndsmyndigheten. I vissa fall torde denna vara känd, medan man i andra fall måste göra en kontroll. Man kan därför inte helt komma tillrätta med de olägenheter som dagens handläggningstider ger upphov till för cateringföretagen. Rutiner för hur ett sådant godkännande ska gå till avgörs lämpligen av kommunen själv.

Såsom *SHR* har anfört är cateringverksamhet till sin natur sådan att ett företag ofta har engagemang i flera olika kommuner. Detta gör sig särskilt gällande i storstadsområden där flera kommuner omger centralorten. Det vore därför, enligt regeringens mening, orimligt att kräva att ett cateringföretag måste ha sitt säte och sitt kök i den kommun där verksamheten bedrivs. Detta bör framgå tydligt av lagen. Vad gäller frågan om att ett tillstånd ska kunna gälla även i en annan kommun än i den kommun, där tillståndet har utfärdats, kan regeringen förstå bevekelsegrunderna för detta. Det är emellertid inte, enligt regeringens bedömning, varken lämpligt eller möjligt att genom lagstiftning införa ett sådant system. Däremot kan kommuner på frivillig väg samarbeta i sådana fall för att undvika onödig byråkrati och tidsutdräkt. *Kammarrätten i Sundsvall* har anfört att det borde gå att åstadkomma någon form av gemensam handläggning så att det räcker med en ansökan utan att det inkräktar på respektive kommuns bestämmanderätt. Det finns inget lagligt hinder för att göra så, men det är något som de berörda kommunerna i så fall får komma överens om och finna formerna för.

Vad gäller de invändningar som har framförts av bl.a. *FHI* samt ett antal kommuner, länsstyrelser och nykterhetsorganisationer om att för-

slaget skulle medföra oklarheter när det gäller tillsynen framför allt vid servering i privata hem, vill regeringen framhålla följande. Förslaget innebär ingen skillnad mot i dag vad gäller ansvars- och tillsynsfrågor. Förslaget handlar om att göra det enklare och smidigare för företagen och även för kommunerna. Genom anmälningsskyldigheten får kommunen kännedom om var och när servering ska ske och kan utöva den tillsyn man anser befogad. Inte heller i dag, då det krävs tillstånd för varje tillfälle, bedrivs någon tillsyn i enskilda hem.

En ytterligare konsekvens av den föreslagna förändringen är att en cateringföretagare med serveringstillstånd inte längre kommer att enbart vara hänvisad till Systembolaget för inköp av alkoholdrycker, utan kan göra sina inköp hos partihandlare på samma sätt som andra innehavare av stadigvarande serveringstillstånd. Det kan slutligen också anföras att förslaget torde medföra en minskad administrativ börda för kommunerna jämfört med nuvarande system.

11.3 Gemensamt serveringsutrymme

Regeringens förslag: Tillstånd ska kunna ges för flera tillståndshavare att utnyttja gemensamt serveringsutrymme. Vid misskötsamhet, som inte kan härledas till viss restauratör, kan det gemensamma tillståndet komma att återkallas. Varje tillståndshavare ska svara för att ordning och nykterhet upprätthålls.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av bl.a. *Sveriges Kommuner och Landsting, Stockholms kommun, Gotlands kommun* och *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare*. Samtidigt är de dock tveksamma till eller avstyrker förslaget om kollektiv återkallelse av tillstånd. Andra instanser avstyrker förslaget helt, bl.a. *Statens folkhälsoinstitut (FHI), länsstyrelserna i Skåne, Västra Götalands, Kalmar och Jämtlands län, flertalet kommuner, Kommunala alkoholhandläggares förening, IOGT-NTO* och *Motorförarnas helnykterhetsförbund*. Svårigheter med tillsyn och ansvar framförs som de huvudsakliga skälen. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker förslaget endast för tillfälliga arrangemang. *Rikspolisstyrelsen* anser att ansvarsfrågorna i de fall flera tillståndshavare delar på ett gemensamt serveringsutrymme bör förtydligas. *Kammarrätten i Sundsvall* anser att förslaget verkar väl drastiskt mot tillståndshavarna om den gemensamma serveringen inte fungerar och det blir aktuellt att återkalla tillstånden och föreslår istället att, om ett arrangemang med gemensamt serveringsutrymme inte fungerar tillfredsställande, tillståndet till det gemensamma utrymmet återkallas och att de medverkande företagen som en följd av det får inhägna sina egna utrymmen och svara för ordningen där.

Skälen för regeringens förslag: Serveringstillstånd ska enligt nuvarande bestämmelser avse viss lokal eller annat avgränsat utrymme. Med lokal menas utrymme inomhus. Med annat avgränsat utrymme avses del av serveringsställe som är beläget utomhus och där alkoholservering förekommer, dvs. i vanligt tal uteservering. Ett grundläggande krav för

såväl serveringslokaler som avgränsade serveringsutrymmen är att de ska vara överblickbara för att serveringspersonalen ska kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt kunna se om olägenheter uppstår. I tillståndsbeslutet ska noga anges vilka av serveringsställets utrymmen som får användas som serveringslokal.

Behov av gemensamt serveringsutrymme uppkommer framför allt i samband med festivaler och andra tillfälliga arrangemang, där flera restauranger deltar. Sådana arrangemang har blivit allt vanligare och mycket uppskattade av besökarna. De förutsätter som regel att deltagarna får använda ett gemensamt serveringsutrymme. Tillstånd till detta har givits ibland och i andra fall har man kringgått reglerna genom diverse konstruktioner. Det finns knappast skäl att motarbeta ofta årligen återkommande evenemang som festivaler, mässor och liknande med mat och alkoholservering som är populära bland befolkning och turister och, såvitt känt, som regel inte har medfört några allvarigare ordningsproblem. Även andra fall kan tänkas då det kan vara motiverat att flera restauranger använder ett gemensamt utrymme, som t.ex. mattorg (s.k. food courts) i köpcentra. Hittills har det givits ett sådant tillstånd (Kungshallen i Stockholm). Såvitt känt har det inte förekommit några ingripanden eller anledningar till återkallelse av det tillståndet.

Frågan om möjligheten att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme har tidigare behandlats av Alkoholutredningen (SOU 2000:59). Utredningen konstaterade att det varken i alkohollagen eller dess förarbeten fanns något hinder mot att flera serveringsställen kunde ha samma serveringslokal. I den proposition som följde på Alkoholutredningen (prop. 2000/01:97) gjorde regeringen bedömningen att det även fortsättningsvis borde vara möjligt för två eller flera tillståndshavare att dela på en gemensam serveringsyta samt att det inte behövdes några ytterligare klarlägganden i denna fråga. I handboken med kommentar till alkohollagen uttalar dock FHI att det av reglerna om bl.a. ansvar för och tillsyn av serveringsverksamheten följer att en och samma serveringsyta inte samtidigt kan användas av flera restaurangföretag. Man kan alltså konstatera att det föreligger en diskrepans mellan FHI:s uppfattning och regeringens uttalande i prop. 2000/01:97 i denna sak. Även bland kommunerna råder olika uppfattningar. Ett förtydligande i lagen av tillåtligheten av gemensamt serveringsutrymme är därför påkallat.

En förutsättning för att erhålla tillstånd att nyttja gemensamt serveringsutrymme ska vara att varje sökande har ett eget serveringstillstånd för sin verksamhet. Flera tillståndshavare kan sedan gemensamt ansöka om att få nyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Med tanke på de komplikationer som ett gemensamt serveringsutrymme kan medföra bör tillstånd till detta föregås av särskilt noggrann prövning. Det är sålunda viktigt att lokalen eller platsen som helhet är överblickbar och att tillståndsmyndigheten uppställer sådana villkor att förutsebara problem i möjligaste mån undviks.

Invändningarna mot en sådan möjlighet gäller främst svårigheter att utreda ansvarsfrågan vid ordningsstörningar av olika slag. Huvudprincipen bör vara att varje tillståndshavare ansvarar för ordningen för sin servering varvid vanliga regler gäller och att det så långt det är möjligt bör utredas vilken tillståndshavare som bär ansvaret för en eventuell överträdelse av alkohollagens regler. Om detta misslyckas är det dock

varken rimligt eller rättssäkert att utdela någon form av sanktion till samtliga tillståndshavare. Såsom *Kammarrätten i Sundsvall* har anfört bör det rimliga vara att återkalla tillståndet för det gemensamma serveringsutrymmet. Varje restauratör kan sedan inhägna sitt eget serveringsområde och fortsätta verksamheten där. Regeringen delar denna uppfattning. Om det rör sig om ett tillfälligt arrangemang kan det inte heller komma ifråga att återkalla de stadigvarande tillstånd som deltagarna eventuellt har för sin vanliga rörelse. Vid upprepade eller allvarliga incidenter bör man däremot, om det handlar om återkommande arrangemang, överväga om gemensamt tillstånd bör ges i framtiden.

I lagen bör således föreskrivas att tillståndshavare ska kunna ges tillstånd till servering på gemensamt serveringsutrymme. Vid ordningsstörningar avseende ordning och nykterhet, där det inte går att fastställa någon ansvarig bland tillståndshavarna är det det gemensamma tillståndet som kan komma att återkallas.

11.4 Köksutrustning, matutbud och lokal

Regeringens förslag: För att serveringstillstånd ska medges för servering till allmänheten året runt eller under viss tid ska krävas att serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. För servering efter kl. 23.00 får matutbudet begränsas. Nu gällande krav på lokalen i övrigt bibehålls.

Tillstånd för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle kan medges om någon form av tillredd mat tillhandahålls. Bestämmelsen om att lättdrycker ska finnas att tillgå i tillfredsställande urval och omfattning tas in i alkohollagens avsnitt om servering.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna är delade i denna fråga. Flera instanser stöder utredningens förslag, bl.a. *länsstyrelserna i Skånes och Norrbottens län*, flera *kommuner*, *Kommunala alkoholhandläggares förening* och *Motorvägarnas helnykterhetsförbund*. De flesta anser dock att förslaget behöver kompletteras med förtydliganden av innehåll och begrepp. *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* tillstyrker förslaget men ifrågasätter kravet på eget kök. Förslaget avstyrks bl.a. av *Statens folkhälsoinstitut (FHI)*, *länsstyrelserna i Västra Götalands, Dalarnas och Kalmar län*, några *kommuner*, *IOGT-NTO* och *Ungdomens Nykterhetsförbund*. Det främsta skälet är att man uppfattar formuleringarna som alltför otydliga och befärar att det medför en oacceptabel ökning av antalet serveringstillstånd.

Förslaget att ta in bestämmelsen om tillgång till lättdrycker i alkohollagens kapitel om servering får stöd av flera remissinstanser.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande bestämmelser får tillstånd för servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod meddelas endast om serveringsstället har ett kök för allsidig matlagning och tillhandahåller lagad mat. Serveringsstället ska ha ett

med hänsyn till omständigheterna tillräckligt antal sittplatser och eventuell drinkbar får endast vara en mindre del av stället.

Kravet på matservering som förutsättning för alkoholservering har funnits sedan länge. Det har motiverats med att berusningseffekten blir mindre om alkoholen intas samtidigt med mat än om den intas på fastande mage. Under en tid fanns ett direkt mattvång, dvs. alkoholdrycker fick serveras endast tillsammans med mat. I samband med att detta tvång på 1970-talet togs bort uppställdes mer generella krav på de rörelser som ville servera alkohol. En koppling mellan mat- och dryckesservering har i princip behållits. Detta har bidragit till att begränsa antalet serveringsställen med tillstånd att servera alkoholdrycker till allmänheten.

I tidigare lagstiftning reglerades kopplingen mellan mat- och alkoholservering genom att serveringstillstånd endast kunde medges om det kunde antas att tillhandahållande av lagad mat skulle komma att utgöra en betydande del av rörelsen. Denna bestämmelse visade sig dock vålla avsevärda problem i tillämpningen av lagen och togs därför bort i samband med att nuvarande alkohollag trädde i kraft. Istället förbands rätten till serveringstillstånd med krav på den utrustning som måste finnas i restaurangernas kök, i lagtexten uttryckt genom kravet på kök för allsidig matlagning och tillhandahållande av lagad mat. FHI har, med stöd av lagens förarbeten och förvaltningsdomstolarnas rättstillämpning, i Handbok Alkohollagen närmare tolkat och kommenterat hur bestämmelsen bör tillämpas av tillsynsmyndigheterna.

Redan i förarbetena till den nuvarande lagstiftningen betonades att detta krav, eftersom det successivt pågår en utveckling av olika matlagningstekniker, inte skulle innebära att endast en viss typ av maskinutrustning kunde godkännas. Höga krav skulle emellertid fortsätta ställas på restaurangernas kapacitet för matlagning. Köksutrustningen skulle vara av sådan beskaffenhet att lagad mat i tillräcklig omfattning skulle kunna beredas av råvaror. Lägenhetsspisar och mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerade maträtter angavs som exempel på otillräcklig utrustning.

Sedan alkohollagens tillkomst har matkulturen i Sverige förändrats. Detta kan delvis ses som en följd av ökad invandring samt svenskarnas ändrade resvanor men förändringen kan också tillskrivas ett ökat miljö- och hälsomedvetande hos befolkningen. Det finns nu en utbredd uppfattning både i restaurangbranschen och bland tillsynsmyndigheterna om att bestämmelserna om matutbud och köksutrustning, så som de kommit att uttolkas, behöver moderniseras så att tillämpningen bättre kan anpassas till den pågående utvecklingen.

Matservering ska även i fortsättningen vara ett grundläggande krav för serveringstillstånd. Sett enbart utifrån det förhållandet att berusningsnivån blir lägre om alkohol intas samtidigt med mat finns det dock inte något egentligt skäl till att behålla kravet på kök för allsidig matlagning. Huvudsaken ur denna aspekt är att det serveras sådan mat som gästerna kan förväntas beställa.

Det är den allmänna standarden, såväl på maten som på miljön, som ska vara avgörande för möjligheten att få serveringstillstånd, inte typen av köksutrustning eller mat. En grundläggande förutsättning för restaurangverksamhet är att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning

enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004, vilket innebär att de livsmedelshygieniska krav som gäller inom EU ska vara uppfyllda och garanterar att lokal och utrustning håller en viss standard. Restaurangen ska ha ett tillräckligt antal sittplatser inom restaurangområdet, en överblickbar serveringsyta och en god standard på den allmänna utrustningen. Gästerna ska i normalfallet kunna beställa och bli serverade vid bordet. Tillståndshavaren ska kunna tillhandahålla ett varierat utbud av maträtter, dvs. mat som har tillagats eller tillretts för att utgöra en del av en måltid. Såväl förrätter och huvudrätter som efterrätter ska kunna erbjudas. Det ska inte vara ett nödvändigt krav att varma maträtter kan serveras, förutsatt att matutbudet och förhållandena i övrigt har den allmänna standard som krävs för serveringstillstånd. Ett kök som möjliggör att ett varierat utbud av maträtter kan tillhandahållas ska finnas i anslutning till serveringslokalen. Ny matlagningsteknik, som till exempel s.k. sous-vide-teknik, ska inte i sig vara ett hinder för en restaurang att få serveringstillstånd. Utrustningen måste dock hålla en viss standard, t.ex. ska fortfarande inte vanliga lägenhetsspisar eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerade maträtter anses vara tillräcklig utrustning. Serveringstillstånd ska inte medges om enbart enklare anrättningar, såsom t.ex. smörgåsar, hamburgare eller varm korv med bröd, erbjuds. Det innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen inte heller i fortsättningen ska kunna komma ifråga för serveringstillstånd. Detsamma gäller sådana restauranger, t.ex. många hamburgerrestauranger, vars verksamhet i huvudsak är inriktad på barnfamiljer och ungdomar. Det är den sammanvägda bedömningen av utbud, kvalitet och allmän standard som ska vara avgörande. En noggrann prövning bör göras för varje enskilt serveringsställe. För inrikes trafikservering får tillståndsmyndigheten som hittills anpassa de restaurangmässiga kraven till de olika förhållanden som råder på flyg, tåg och båtar.

Kravet på att det ska finnas ett varierat utbud av maträtter ska i princip gälla under hela den tid som serveringstillståndet gäller, men med hänsyn till allmänna matvanor och svårigheter att ha full personalstyrka i köket under hela denna tid vid nattöppna restauranger bör det vara tillräckligt att det efter kl. 23.00 erbjuds ett enklare utbud, t.ex. kalla maträtter eller maträtter som värms i mikrovågsugn.

Det sagda gäller servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod. För servering till allmänheten under enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle, liksom för servering till slutet sällskap, kan liksom hittills kraven ställas något lägre. För tillstånd till sådan servering bör det vara tillräckligt att det tillhandahålls någon form av tillredd mat. I dessa fall kan alltså även lägenhetsspisar eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerad mat anses vara tillräckligt. Beträffande cateringföretag, se avsnitt 11.2.

Flera remissinstanser har uttryckt oro för att en ändring av bestämmelserna i enlighet med detta förslag kommer att innebära en olycklig utvidgning av den krets av verksamheter som framöver kommer att kunna göra anspråk på att erhålla serveringstillstånd. Det bör emellertid av vad ovan sagts tydligt ha framgått att rätten till serveringstillstånd även fortsättningsvis ska förbehållas verksamheter som erbjuder matsservering med en viss nivå av standard på såväl matutbud som på lokaler och service.

Genom att matkravet utformas på ett annat sätt än tidigare och kravet på viss köksutrustning ersätts med att det ska finnas kök för tillagning av mat i anslutning till serveringslokalen är det rimligt att anta att antalet serveringstillstånd kommer att öka något. Det är därför angeläget att tillståndsmyndigheternas prövning av dem som söker tillstånd är så noggrann som möjligt och att myndigheterna bedriver en aktiv tillsynsverksamhet. En extremt låg omsättning av mat bör t.ex. utgöra en signal för noggrann tillsyn. Kommunerna bör också i större utsträckning än vad som nu är fallet utnyttja sin möjlighet att medge tillstånd endast för servering av vin eller starköl.

I dag finns en bestämmelse bland alkohollagens försäljningsregler om att lättdrycker ska finnas att tillgå i tillfredsställande urval och omfattning vid såväl detaljhandel som servering. Bestämmelsen har ingen egentlig betydelse för detaljhandeln. Systembolaget behöver knappast anvisningar i lagen för sitt produkturval och vad gäller folkölsförsäljning gäller särskilda bestämmelser som torde garantera att även alkoholfria drycker finns att tillgå. Däremot förtjänar det att framhållas att det på restauranger som serverar alkoholdrycker ska finnas ett utbud av lättdrycker som är tillfredsställande i förhållande till serveringstillståndet och de alkoholdrycker som tillhandahålls. Denna bestämmelse bör därför placeras bland serveringsreglerna och tillsynsmyndigheterna bör vara uppmärksamma på att den iakttas.

11.5 Serveringsansvarig person, anställd personal och kassaregister

Regeringens förslag: Förutom de krav som nu gäller föreslås att den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller inhyrd av bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Undantag gäller för ordningsvakter som är förordnade av Rikspolisstyrelsen eller en polismyndighet och i vissa fall restaurangskoleelever.

Den som har serveringstillstånd för servering till allmänheten ska inte omfattas av det generella undantag från krav på kassaregister som enligt lagen (2007:592) om kassaregister m.m. gäller för torg- och marknads-handel.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget om att den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år har ett starkt stöd bland remissinstanserna. Även förslaget i övrigt har ett starkt stöd. Några instanser vill gå längre och föreslår att även garderobspersonal ska vara anställd av tillståndshavaren, bl.a. *Rikspolisstyrelsen*, *Skatteverket* samt några *länsstyrelser* och *kommuner*. *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* och *Lantbrukarnas riksförbund* avstyrker förslaget. Förslaget om kassaregister tillstyrks bl.a. av *Ekobrottsmyndigheten*, *Rikspolisstyrelsen* och *Skatteverket*. *Kommerskollegium* påpekar avseende kassaregister att EG-domstolen i sin praxis har fastställt att utvidgningen av tillämpningsområdet för en teknisk

föreskrift ska ses som en ny teknisk föreskrift och därmed är anmälningspliktig.

Skälen för regeringens förslag

Serveringsansvarig person ska vara minst 20 år

Enligt nuvarande bestämmelser ska den som har serveringstillstånd, eller av denne utsedd serveringsansvarig person, utöva tillsyn över serveringen och vara närvarande under hela serveringstiden. Den serveringsansvarige ska med hänsyn till sina egenskaper och övriga omständigheter var lämplig för uppgiften. Tillståndshavaren ska anmäla till tillståndsmyndigheten vem eller vilka som utsetts att ansvara för alkoholserveringen.

Att alkoholserving sker på ett ansvarsfullt sätt är en förutsättning för att serveringstillstånd ska kunna medges och behållas. Förutom att den som kommer i fråga för tillstånd att servera alkohol till allmänheten ska visa sig lämplig för uppgiften i olika avseenden ställs en rad regler upp för själva serveringsverksamheten i syfte att förhindra överservering, servering till minderåriga och störningar av olika slag.

Den som är serveringsansvarig kan ställas inför svåra och grannliga uppgifter när det t.ex. gäller att bedöma om ytterligare alkoholserving ska förvägras en gäst. En bedömning av en sådan situation ställer krav på viss mognad och livserfarenhet. I nuvarande alkohollag finns bestämmelser om åldersgränser för försäljning och inköp av alkoholdrycker liksom för att bli serverad alkohol. Någon åldersgräns för den som är serveringsansvarig uppställs däremot inte.

Regeringen anser därför att det med hänsyn till de krav som ställs på den serveringsansvarige bör införas en lägsta åldersgräns om 20 år för en sådan person.

Anställd personal

För servering av spritdrycker, vin och starköl ska enligt gällande alkohollag endast sådan personal anlitas som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd från bemanningsföretag. Undantag görs för restaurangskolor med serveringstillstånd, som i utbildningssyfte får anlita skolans elever.

Den nu gällande bestämmelsen är otydlig då den enligt sin ordalydelse endast omfattar serveringspersonal, medan den i själva verket och i enlighet med förarbetena omfattar flera andra kategorier, såsom köks- och städpersonal. Dessa grupper torde inte ha någon befattning med vare sig alkoholserving eller övervakning av gästerna. Anställningskravet har emellertid också – liksom åtskilliga andra bestämmelser i nuvarande alkohollag – till syfte att garantera att arbets- och skattelagstiftning följs. Det är väl känt att restaurangnäringen, och kanske särskilt restauranger som serverar alkohol, är en bransch där svartarbete varit vanligt och alltjämt förekommer.

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att bestämmelsen bör förtydligas. Liksom vad som hittills har gällt ska köks- och serverings-

personal vara anställd av tillståndshavaren eller inhyrd av bemanningsföretag. En grupp som bör undantas är elever vid restaurangskolor. För att tillgodose behovet av utbildningsplatser bör restaurangskolorna ges en möjlighet att hänvisa eleverna inte bara till skolornas egna restaurangverksamheter utan även till andra restauranger med serveringstillstånd.

Kravet på anställning hos tillståndshavaren bör inte heller gälla ordningsvakter som är förordnade av Rikspolisstyrelsen eller polismyndighet och som därmed står under polismyndighetens kontroll. De flesta ordningsvakter tjänstgör som ordningsvakt på fritiden med ett begränsat antal tjänstgöringstillfällen per år. En mindre andel är anställda av bevakningsföretag, som i sin tur måste vara auktoriserade av länsstyrelsen. Det är vanligt att ordningsvakter tjänstgör som vakter vid offentliga tillställningar men arbetsuppgifterna kan variera. Det är inte rimligt att kräva att dessa skulle vara anställda av en viss tillståndshavare och därmed ofta också knutna till en viss restaurang. Detta skulle för många innebära osäkra anställningsförhållanden och ett beroende av restaurangägaren. Självfallet ska det dock inte vara otillåtet för en tillståndshavare att direktanställa en eller flera ordningsvakter. Det ankommer under alla förhållanden på polismyndigheten att ha kontroll över att de lever upp till de krav som ställs på dem.

De s.k. entrévärdarna ersätter ibland ordningsvakter och arbetar ibland jämte sådana. De har ingen auktorisation och inga befogenheter att utöva våld. Deras uppgift är vanligtvis att ta emot gäster, avgöra vilka som ska släppas in och vid behov ordna kö för insläpp. Systemet med entrévärdar har uppmärksammats under en längre tid. Vid kontroller som polisen gjort har det t.ex. visat sig att ett antal entrévärdar i Stockholm förekommer i polisens register, vissa t.o.m. dömda för mycket grova våldsbrott. Vidare sägs att det också har förekommit uppgifter om oseriösa företag som mer eller mindre tvingar sig till att bli anlitade för att tillhandahålla entrévärdstjänster.

Då entrévärdarna i högsta grad har inflytande över nykterhet och ordning genom att avgöra vilka personer som ska släppas in för servering, samt då de till skillnad från ordningsvakter med polisförordnande saknar varje form av godkännande, anser regeringen att även dessa bör omfattas av kravet att vara anställda av tillståndshavaren eller inhyrda av bemanningsföretag. Då det även kan tänkas att annan personal än entrévärdar har uppgifter som är av betydelse för ordning och säkerhet bör lagtexten ges en mer generell utformning så att all personal med uppgifter av betydelse för ordning och nykterhet omfattas, med undantag av ordningsvakter med förordnande av polis.

Flera remissinstanser menar att även garderobspersonal bör ingå i den krets som ska vara anställd av tillståndshavaren eller inhyrd av bemanningsföretag. *Skatteverket* har t.ex. i flera fall konstaterat oklar ansvarsfördelning mellan vakter, entrévärdar och garderobspersonal och därmed också ett samband mellan garderobsverksamheten och ordning och nykterhet på restaurangen. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* menar att garderobspersonalen har ett klart samband till förhållandet vad gäller ordning och nykterhet i en restaurangverksamhet.

Personal som både har till uppgift att ansvara för garderob och vaka över ordning och nykterhet bör vara anställd av tillståndshavaren. Regeringen anser dock inte att den enskilde företagarens frihet att själv

strukturera sin verksamhet bör inskränkas ytterligare genom att utvidga bestämmelsen till att i alla lägen även gälla garderobspersonal. Det bör även framhållas att det förhållandet att personal inte är anställd inte innebär att tillståndshavaren saknar ansvar för eventuella oegentligheter. De krav som ställs på denne innebär att ingen ekonomisk misskötsamhet får förekomma i verksamheten oberoende av om en eller flera delar av verksamheten är uthyrd. Om oredovisade intäkter eller svart arbetskraft förekommer i uthyrda delar med tillståndshavarens vetskap utan att denne gör något åt det bör serveringstillståndet ifrågasättas. För att underlätta sådan kontroll kan kommunen i serveringstillståndet ställa villkor att personal som inte är anställd av tillståndshavaren ska anmälas till kommunen.

Krav på certifierat kassaregister

Den 1 juli 2003 infördes i alkohollagen en skyldighet för innehavare av serveringstillstånd att registrera all försäljning i ett certifierat kassaregister. Kommunen kunde bevilja undantag för servering inom ideella föreningar eller liknande slutna sällskap. Denna bestämmelse i alkohollagen upphörde att gälla den 1 januari 2010, då lagen (2007:592) om kassaregister m.m. trädde i kraft. Genom denna lag har kravet på registrering av kontantförsäljning i kassaregister utvidgats till att omfatta alla företag som säljer varor och tjänster mot kontant betalning.

Enligt lagen om kassaregister undantas dock torg- och marknadshandel. Sådan handel definieras i lagen (1998:514) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel som all handel utom sådan som en näringsidkare stadigvarande bedriver i permanenta lokaler eller i omedelbar anslutning till dessa. Undantagsbestämmelsen i lagen om kassaregister är därmed bl.a. tillämplig på alkoholserving som bedrivs med stöd av tillfälligt serveringstillstånd utomhus eller i en icke permanent lokal, t.ex. vid festivaler och liknande och på sommarrestauranger i tillfälliga lokaler.

Skälet till att torg- och marknadshandeln undantogs från kravet på certifierade kassaregister var bl.a. att det mot bakgrund av de speciella förhållanden som råder för torg- och marknadshandeln fanns mycket som talade för att ett sådant krav skulle innebära en orimlig börda för denna typ av handel. Att detta får till följd att tillfällig restaurangverksamhet med alkoholserving, för vilken kassaregister tidigare har krävts enligt den tidigare bestämmelsen i alkohollagen, nu oavsett verksamhetens omfattning är undantagen från kravet på kassaregister är dock en effekt som inte är önskvärd. Kravet på serveringsställen att ha certifierat kassaregister har setts som ett effektivt verktyg för att motverka förekomsten av oredovisade intäkter och svart arbetskraft och omsättningen för en sådan verksamhet är ofta relativt omfattande. Den som har tillstånd för servering av alkoholdrycker till allmänheten bör därför, till skillnad från övrig torg- och marknadshandel, omfattas av skyldigheten att föra kassaregister. Lagen om kassaregister bör ändras i enlighet härmed.

Det är den som i näringsverksamhet säljer varor eller tjänster mot kontant betalning som enligt lagen om kassaregister omfattas av kravet på certifierat kassaregister. Det innebär att servering inom t.ex. en ideell

förening eller ett liknande slutet sällskap, som kräver serveringstillstånd, inte omfattas av kravet, förutsatt att verksamheten inte bedrivs som näringsverksamhet. Kassaregisterskravet gäller inte heller enligt 3 § 1 lagen om kassaregister den som endast i obetydlig omfattning säljer varor eller tjänster mot kontant betalning. Detta undantag kommer även fortsatt att gälla den som har serveringstillstånd. I lagens förarbeten (prop. 2006/07:105 s. 38) anges fyra prisbasbelopp som riktvärde för avgränsningen av vad som ska anses vara försäljning av obetydlig omfattning.

11.6 Rumsservering

Regeringens förslag: I lagen anges uttryckligen att rumsservering ska vara tillåten för hotell som i sina lokaler har restaurangverksamhet med serveringstillstånd. Rumsserveringen begränsas inte av de tider som anges i serveringstillståndet för restaurangen.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att det ska krävas särskilt tillstånd för rumsservering.

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till utredningens förslag, bl.a. *Statens folkhälsoinstitut*, flera *kommuner*, *Svensk Turism AB* och *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare*. *Borlänge kommun*, *Mora kommun* och *Kommunala alkoholhandläggares förening* avstyrker den del av förslaget som innebär att annat företag ska kunna servera alkoholdrycker i hotellet. *Örebro kommun* menar att det även fortsättningsvis ska krävas att hotellet har ett eget serveringstillstånd för att minibar och rumsservering ska kunna komma ifråga.

Skälen för regeringens förslag: I den nuvarande alkohollagen saknas såväl definition som reglering av alkoholservering i samband med rums-service och tillämpningen varierar i olika kommuner. Alkoholservering via minibarer och rums-service har i praktiken förekommit mycket länge. De båda serveringsformerna är tämligen likartade. Till skillnad för vad som gäller för rumsservering är servering av alkoholdrycker från minibar på hotell med serveringstillstånd uttryckligen tillåtet sedan alkohollagens tillkomst 1995. Rumsservering kan inte anses mera riskabelt från nykterhetssynpunkt än servering från minibar, som är en ren självservice utan kontroll beträffande överservering. Några beaktansvärda skäl att inte tillåta rumsservering, som ju redan praktiseras i relativt stor omfattning utan några kända problem, finns knappast. I lagen bör därför införas en regel av innebörd att sådan servering är tillåten.

I likhet med vad som annars gäller vid restaurangservering bör servering vägras underårig och hotellgäst som är berusad eller uppträder störande. Däremot kan det inte krävas att serveringspersonalen ska ha tillsyn under den tid förtäringen pågår. Detta skulle vara ett intrång i den privata sfär som ett hotellrum utgör.

En förutsättning för alkoholservering från minibar är att hotellet har serveringstillstånd. Frågan om rumsservering bör bedömas på samma sätt, eftersom tillstånd till servering via rumsservering bör anses ingå som en del i hotellets serveringstillstånd. Det förutsätts även att tillredd

mat kan tillhandahållas. Då det numera inte sällan förekommer att även väletablerade hotell anlitar annat företag för restaurangverksamheten i hotellets lokaler bör emellertid tillstånd till rumsservering liksom för minibar kunna ges även till sådant företag. Vad gäller tidpunkten för servering bör det inte införas några begränsningar i lagen. Det får ankomma på hotellet självt att reglera när sådan service kan erbjudas, med beaktande av de villkor beträffande ansvarsfull servering som alkohollagen i övrigt uppställer.

I bestämmelsen i nuvarande alkohollag som reglerar frågan om minibar (7 kap. 8 § femte stycket) finns ett bemyndigande för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut, att meddela närmare bestämmelser om serveringen. I av FHI meddelade föreskrifter (FHIFS 2002:5) om servering från minibar sägs följande:

- 1 § Med minibar avses skåp med alkoholdrycker på hotellrum.
- 2 § Minibar ska vara låsbar.
- 3 § Tillgång till minibar får endast lämnas till hotellgäst efter begäran från denne.
- 4 § Tillgång till minibar får inte lämnas till gäst som inte har fyllt 18 år.

Att åldersgränsen är 18 år för servering av alkoholdrycker framgår av 3 kap. 8 § nuvarande alkohollag. Det behöver således inte regleras särskilt genom föreskrifter. Övriga krav i föreskrifterna förefaller som naturliga åtgärder för tillståndshavaren för att kunna göra ålderskontroll. Föreskrifterna tillför inget och fyller ingen självständig funktion, varför bemyndigandet i bestämmelsen inte föreslås föras över till den nya lagen.

11.7 Provsbakning av alkoholdrycker vid mässor m.m.

Regeringens förslag: Det ska bli tillåtet att arrangera provsmakning av alkoholdrycker vid arrangemang riktade till allmänheten. Om arrangören har ett serveringstillstånd, som omfattar de alkoholdrycker som kommer att erbjudas provsmakning av och den lokal där mässan arrangeras, ska anmälan göras till kommunen om arrangemanget. Det ska också vara möjligt för utställarna att enskilt eller gemensamt erhålla ett tillfälligt tillstånd för provsmakning. Kravet på matservering ska inte gälla vid provsmakning.

Den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården ska kunna erbjuda provsmakning på tillverkningsstället. För den som har ett serveringstillstånd ska det vara tillåtet att inom ramen för detta, efter anmälan till kommunen, anordna provsmakning. Den som inte har serveringstillstånd ska kunna erhålla ett särskilt tillstånd för anordnande av provsmakning.

Utredningens förslag: Överensstämmer i med huvudsak med regeringens. Utredningen hade föreslagit att var och en av utställarna vid mässor ska ha ett eget serveringstillstånd. samt att det ska föreskrivas att det ska finnas tillgång till lagad mat i lokalen. Beträffande provsmakning

av gårdsproducerat vin har utredningen uttalat att det inte är lämpligt att tillåta det.

Remissinstanserna: Förslaget om att tillåta mässor med provsmakning riktade till allmänheten får stöd av bl.a. flera *länsstyrelser* och *kommuner*, *Föreningen länsstyrelsernas alkoholhandläggare*, *Kommunala alkoholhandläggares förening*, *Svensk Turism AB*, *Sprit & Vinleverantörsföreningen* och *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare (SHR)*. Flera anser att begreppet ”liknande arrangemang”, som används i lagförslaget, bör preciseras ytterligare eller strykas. *Barnombudsmannen* vill understryka att personer under 18 år inte får släppas in till mässor. *Örebro kommun* föreslår att även arrangörer ska ha möjlighet att erhålla serveringstillstånd. Förslaget avstyrks av några *kommuner* och flera *nykterhetsorganisationer*. Vad avser provsmakning av gårdsproducerat vin har *Lantbrukarnas riksförbund (LRF)* anfört att det bör tillåtas. *Livsmedelsverket* har anfört att det inte föreligger några hinder vad beträffar livsmedelssäkerheten i att tillåta provsmakning på gården. *Statens folkhälsoinstitut* motsätter sig att provsmakning ska tillåtas då det skulle innebära en unik marknadsföring direkt till konsumenter.

Skälen för regeringens förslag: Vinnmässor och liknande arrangemang där det förekommer provsmakning av alkoholdrycker är företeelser som har kommit att bli allt vanligare i takt med ett ökat intresse för kvaliteten på olika alkoholdrycker. Vanligast är vinnmässor som anordnas tillsammans med restauranger eller större hotell med serveringstillstånd. Även mässor för andra alkoholdrycker förekommer, såsom Öl- och Whiskymässan i Nacka Strand och Svenska Hembryggarföreningens arrangemang. Nämnas kan också den årligen återkommande Mat- och köksmässan Det Goda Köket på Stockholmsmässan där det förekommer såväl provsmakning av drycker som särskilda vinprovningar. Det vanliga förfarandet är att deltagarna köper en biljett, vari ingår ett visst antal kuponger som sedan lämnas som betalning för provsmakningen. Oftast finns också utställare av mat på mässorna som också erbjuder provsmakning av sina produkter.

De nu gällande reglerna i alkohollagen medger inte att partihandlare marknadsför sina produkter direkt till allmänheten genom mässor och provningar. Där tillstånd har getts till sådana arrangemang har det skett genom tjänjning av lagen på ett sätt som inte varit i enlighet med lagstiftarens intentioner. Tillfälliga serveringstillstånd har getts till utställarna eller också har en restauratör medgivits att ordna sådana aktiviteter inom ramen för existerande serveringstillstånd. Länsstyrelsen i Stockholms län har i en skrivelse till Socialdepartementet i juli 2006 (S2006/5656/FH, överlämnad till alkohollagsutredningen) uppmärksammat departementet på att det enligt gällande lagstiftning inte finns möjlighet att arrangera spritdrycks-, öl- eller vinnmässor till allmänheten trots att det inte är ovanligt att sådana mässor anordnas. Länsstyrelsen har efterlyst en reglering som tillåter sådana mässor.

Det kan också anföras invändningar mot anordnande av vinnmässor utifrån de allmänna reglerna om marknadsföring av alkoholdrycker, då det kan uppfattas som uppmanande till bruk av alkohol. En mässa har emellertid karaktär av konsumentupplysning och vänder sig främst till personer som vill prova kvalitén på olika drycker. Den som går dit är

medveten om att det handlar om marknadsföring av sådana. De allmänna reglerna för marknadsföring av alkoholdrycker gäller dock.

Såvitt känt har inte några anmärkningar med avseende på ordning och nykterhet föranletts av mässor eller liknande arrangemang som varit öppna för allmänheten. Det finns därför skäl att i alkohollagen uttryckligen tillåta denna typ av arrangemang.

En bra utgångspunkt är att ta fasta på hur kommunerna hanterar sådana tillstånd i dag. Det föreslås sålunda att en restauratör som har serveringstillstånd ska kunna anordna provsmakning av alkoholdrycker inom ramen för sitt serveringstillstånd. Innan arrangemanget äger rum ska en anmälan ges in till kommunen. I anmälan bör anges, förutom tid och plats, vilka utställarna kommer att vara, vilka drycker som kommer att erbjudas provsmakning av, hur biljettförsäljning eller liknande kommer att gå till samt hur ordning och nykterhet ska säkerställas.

Det ska också vara möjligt för partihandlare/utställare att erhålla ett tillfälligt tillstånd för provsmakning, antingen enskilt eller gemensamt. Något serveringstillstånd på sätt som utredningen föreslagit ska inte behövas. Det är istället viktigt att särskilja provsmakning från servering. Vid provsmakning av en dryck ges normalt en mycket liten mängd, oftast motsvarande en matsked eller mindre. Ett serveringstillstånd medger servering av viss dryck och har sålunda en vidare tillämpning. Rent teoretiskt skulle den utställare som har fått ett serveringstillstånd kunna sätta upp en drinkbar inom mässområdet, vilket inte är önskvärt. Därför införs en ny form av tillstånd som enbart medger provsmakning av den eller de alkoholdrycker som tillståndet omfattar. För tillstånd till provsmakning ska inte ställas krav på att samtidigt tillhandahålla mat.

Vad gäller möjligheterna till sanktioner för den som inte sköter sig är det ingen skillnad när det gäller innehavare av serveringstillstånd. Beträffande de tillfälliga tillstånden för provsmakning ska samma regler gälla som för tillfälliga serveringstillstånd. Den som missköter sig kan knappast räkna med att få ett tillstånd nästa gång han/hon söker.

FHI m.fl. remissinstanser har rest invändningar mot användande av uttrycket "eller liknande arrangemang" och befarat att ett tillstånd till mässor med provsmakning skulle kunna användas för att vid festivaler kringgå alkohollagens krav på matsservering. Med mässor avses sådana arrangemang där ett flertal utställare marknadsför sina produkter. Syftet är att nå konsumentgrupper med information om de varor som man saluför. De mässor som avses är sådana där syftet är att ställa ut spritdrycker, vin eller öl. Uttrycket "eller liknande arrangemang" syftar på att det kan förekomma olika slag av mässor, dels renodlade vin- öl- eller spritdrycksmässor, dels kan dryckerna vara en del av andra produkter som mässan omfattar. Som exempel kan nämnas "Det goda köket" på Stockholmsmässan som innehåller såväl kokböcker, kastruller och andra köksattiraljer, som mat och vin. Genom den utformning av reglerna och att det uttryckligen i lagen sägs att det gäller provsmakning, torde farhågorna för att reglerna skulle kringgåas av festivalarrangörer som vill servera alkoholdrycker utan att servera mat, vara obefogade. Det förtjänar också att påpekas att det är kommunen som ger tillstånd och kommunen som har att utöva tillsyn över att alkohollagens regler iakttas. Detta gäller naturligtvis även att åldersgränser respekteras.

Provsmakning på gårdar

Det har i diskussionen om gårdsförsäljning framförts önskemål om att det ska vara tillåtet för producenterna att kunna erbjuda provsmakning av produkterna på gården. Några folkhälsoskäl emot detta kan knappast anföras. Provsmakning är, som uttrycket anger, fråga om att smaka en liten mängd av en vara för att kunna göra sig en uppfattning om smak m.m.

Utredningen har kommit till den slutsatsen att detta inte bör tillåtas. Regeringen menar tvärtom att provsmakning skulle kunna vara ett bra sätt för producenterna att få sina produkter kända och efterfrågade på Systembolaget.

Flera av de svenska vinproducenterna driver restaurangverksamhet med serveringstillstånd där de serverar de egenproducerade vinerna eller andra egenproducerade alkoholdrycker. För den som har ett serveringstillstånd bör det vara tillåtet att inom ramen för detta också erbjuda provsmakning av de egna produkterna. Den producent som inte har serveringstillstånd bör kunna erhålla ett särskilt tillstånd för att kunna erbjuda provsmakning. För ett sådant tillstånd bör gälla samma regler som för serveringstillstånd, bl.a. krav på sökandens lämplighet och laglydnad. Något krav på matservering bör däremot inte ställas.

11.8 Kryddning av snaps på serveringsställe

Regeringens förslag: Den som har tillstånd att servera spritdrycker ska, efter anmälan till kommunen, ha rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna verksamheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget får stöd bl.a. av *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, flera *kommuner* samt *Kommunala alkoholhandläggares förening (KAF)*. Även *Svensk Turism AB*, *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* samt *Lantbrukarnas riksförbund* stöder förslaget men anser, liksom även *Nacka* och *Gotlands kommuner*, att det inte ska krävas ett särskilt tillstånd för detta utöver det ordinarie serveringstillståndet. *Statens folkhälsoinstitut*, *länsstyrelserna i Skåne* och *Dalarnas län* samt *Verdandi* motsätter sig utredningens förslag, liksom även några *kommuner*, bl.a. *Malmö* och *Borlänge kommuner*. Man befarar en ökad risk för användning av illegal alkohol och försvårade kontrollmöjligheter. *Livsmedelsverket* anser att ombuteljering och kryddning av brännvin efter recept för servering i den egna verksamheten även fortsättningsvis bör betraktas som spritdryckstillverkning. Detta ska dock inte gälla verksamhet i liten skala och då den ingående spritråvarans alkoholhalt inte ändras mer än marginellt.

Skälen för regeringens förslag: Kryddning av brännvin för att servera som snaps till julbord eller liknande arrangemang är tämligen vanligt förekommande på restauranger runt om i landet. Att själv krydda sitt brännvin med lokala smakämnen uppfattas av många som en del av vår kulturtradition. KAF har på utredningens begäran gjort en förfrågan hos alkoholhandläggare i ett representativt urval av landets kommuner, vil-

ken bekräftar bilden. De flesta har någon gång stött på krögare som kryddar och ombuteljerar spritdryck för servering på den egna krogen och då främst som julsnaps. Detta upplevdes inte som något problem. Enligt dagens bestämmelser är vidareförädling av alkoholdrycker, som t.ex. filtrering, sötning eller blandning av olika produkter för att förbättra produkternas kvalitet eller förändra deras karaktär att likställa med tillverkning och får således inte ske utan tillverkningstillstånd. Enbart omförpackning eller ombuteljering av produkten anses inte som tillverkning, men kräver att man har rätt att bedriva partihandel. I dag har två restauranger, båda i Stockholm, tillstånd för tillverkning av spritdrycker. Enligt ett annat förslag i detta lagstiftningsärende, se avsnitt 7.1, kommer det nuvarande systemet med tillverkningstillstånd att tas bort. Rätten att tillverka spritdrycker kommer istället framöver att knytas till godkännande som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare för sådana varor enligt bestämmelser i lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

De nu gällande reglerna förhindrar däremot inte blandning av drinkar etc., som sker direkt på gästernas beställning. Inte heller har beredning av glögg i allmänhet uppfattats vara i strid med alkohollagens bestämmelser.

De farhågor som har framförts med anledning av förslaget att tillåta kryddning av snaps är att en sådan möjlighet skulle öka risken för att illegal alkohol används på krogarna och att kontrollen av detta skulle försvåras. Det finns också en oro för ökade problem med till exempel s.k. shots-blandningar och blandningar och kryddningar av andra spritdrycker än snaps.

Förslaget handlar dock enbart om att som snaps kunna servera vad som i allmänt tal benämns brännvin, som har kryddats på restaurangen efter eget recept. *FHI* har påpekat att beteckningen brännvin enligt EG:s förordning nr 110/2008 inte längre får användas vid märkning av spritdrycker och att det därför kan uppstå oklarheter kring vilka typer av spritdrycker som kan komma ifråga för kryddning på serveringsställe. Det är i och för sig riktigt att begreppet ”brännvin” inte förekommer i nämnda förordning. Brännvin är dock ett gammalt svenskt begrepp på en spritdryck som har framställts genom destillering av potatis eller spannmål. För att inte riskera att införa begrepp som är främmande för den EU-rättsliga nomenklaturen, används begreppet ”snaps” i lagtexten. Det är dock spritdrycker som motsvarar det traditionella svenska okryddade brännvinet som ska komma ifråga, oavsett vilken kategori drycken sorterar under enligt EU-bestämmelserna. Verksamheten ska vidare vara i liten skala. Avsikten är inte att öppna för egentillverkning av olika spritdrycker utan enbart att man på ett serveringsställe ska kunna krydda brännvin för servering i den egna verksamheten.

Den tillståndshavare som har för avsikt att krydda sin egen snaps för servering på serveringsstället ska anmäla detta till kommunen, som därmed får kännedom om verksamheten och kan utöva den kontroll som krävs. Det är i sammanhanget också relevant att påpeka de andra instrument som samhället har för att utöva tillsyn över restaurangägare, reglerna om bokföring, deklaration, skatteinbetalning, kassaregister m.m. Genom den skattekontroll som utövas av Skatteverket torde förekomsten av illegal sprit kunna upptäckas. Mängden inköpta spritdrycker bör rimligen stämma överens med mängden försålda och eventuellt spill kunna förkla-

ras. Risken för att illegal sprit skulle användas i detta sammanhang bör sålunda kunna motverkas genom en aktiv tillsyn och skattekontroll.

11.9 Återkallelse och andra sanktioner

Regeringens förslag: Ytterligare en påföljd för innehavare av serveringstillstånd, erinran, införs i den nya alkohollagen. Erinran eller varning ska vara ett förstahandsalternativ vid överträdelse av bestämmelserna i alkohollagen. I allvarigare fall ska återkallelse kunna ske utan föregående varning.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen hade också föreslagit att en återkallelse i vissa fall får begränsas till en viss tid, högst en månad.

Remissinstanserna: Utredningens förslag om att införa ytterligare en påföljd har mottagits väl av flertalet remissinstanser, liksom förslaget att tydliggöra att varning eller erinran ska vara förstahandsalternativet. Några remissinstanser, bl.a. *Statens folkhälsoinstitut, länsstyrelserna i Dalarnas och Norrbottens län*, en del kommuner, *IOGT-NTO* och *Motormännens helnykterhetsförbund* är dock kritiska mot förslaget att införa erinran som ny påföljd. Utredningens förslag om tidsbegränsad återkallelse har mötts av en massiv kritik från flertalet remissinstanser, bl.a. *Skatteverket, Statens folkhälsoinstitut, Länsrätten i Dalarnas län, Länsstyrelserna i Skåne, Västra Götalands och Dalarnas län, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare och Kommunala alkoholhandläggares förening*.

Skälen för regeringens förslag: Nuvarande reglering i alkohollagen anger att kommunen ska återkalla serveringstillstånd om tillståndet inte längre utnyttjas, om det inte endast tillfälligt uppkommer olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, om tillståndshavaren inte följer gällande villkor för servering eller serveringstillstånd eller meddelade föreskrifter eller villkor, om de förutsättningar som gäller för meddelande av tillstånd inte längre föreligger, eller om tillståndshavaren tillåter brottslig verksamhet på serveringsstället (7 kap. 19 §). I stället för återkallelse kan tillståndshavaren meddelas varning, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd (7 kap. 20 §).

I författningskommentaren till nuvarande alkohollag (prop. 1994/95:89 s. 102–103 och 109–110) framhålls att utgångspunkten är att återkallelse ska ske i de fall som anges i 7 kap. 19 §. Om emellertid tillståndshavaren vidtar erforderliga åtgärder för att rätta till förhållandena så att det kan antas att verksamheten i fortsättningen kommer att bedrivas i enlighet med gällande föreskrifter och meddelade villkor kan dock ingripandet begränsas till varning. Även andra fall kan tänkas, t.ex. att överträdelsen varit tillfällig eller berott på ett missförstånd. Det erinras också om möjligheten att meddela villkor. Som exempel på olämplighet som bör medföra återkallelse för tillståndshavaren nämns att denne har begått brott som har anknytning till rörelsen, narkotikabrott, trafiknykterhetsbrott eller våldsbrott. Ekonomisk misskötsamhet, även om den inte är brottslig, bör också medföra omprövning av tillståndet.

Punkt 5 i 7 kap. 19 § nuvarande alkoholag, dvs. tillåtande av brottslig verksamhet, tillkom genom lag 2001. I förarbetena kan utläsas kraven för att denna punkt ska bli tillämplig. Det krävs dels att det är fråga om sådan brottslighet som skulle medföra att tillståndshavaren ansetts olämplig vid tillståndsprövning, dels att den brottsliga verksamheten varit känd eller borde ha varit känd av tillståndshavaren, dels att denne inte har gjort vad som rimligen kunnat krävas för att avbryta verksamheten och dels att den brottsliga verksamheten förekommit på serveringsstället eller i dess omedelbara närhet. Som exempel på brottslig verksamhet som kan föranleda återkallelse nämns narkotikabrott, häleri, koppleri, olaga diskriminering samt dobbleri och annan olovlig spelverksamhet (prop. 2000/2001:97).

Såväl länsstyrelserna som FHI för statistik över antalet beslut om återkallelse och varning. År 2007 meddelade 86 kommuner 261 beslut om varning. De vanligaste orsakerna var brister i ekonomisk skötsamhet, ”annan grund” och brister i ordning och nykterhet. Det innebär en gradvis ökning sedan 1998, då antalet varningar uppgick till omkring 150. Samma år, dvs. 2007, återkallades 164 tillstånd exklusive sådana som dragits in för att de inte utnyttjades. År 2006 uppgick återkallelserna till 175 och åren 1998–2004 till mellan 110 och 150 per år (statistiken för 2005 har inte tagits med då den inkluderar återkallelser av icke utnyttjade tillstånd). Den vanligaste orsaken var brister i ekonomisk skötsamhet, brister i den personliga lämpligheten samt brister i ordning och nykterhet. Variationerna mellan kommunerna är stora. Under 2007 uppgav 44 kommuner att de inte fattat något beslut om varning eller återkallelse.

Det kan således konstateras att i nuvarande alkoholag behandlas i formell mening ringa förseelser och allvarliga överträdelser på likartat sätt. Redovisad statistik tyder dock på att varning används som ett förstahandsalternativ av kommunerna. En återkallelse är en synnerligen ingripande åtgärd och bör förekomma endast i de allvarligaste fallen. Det finns således goda skäl att vidta de av utredningen i denna del föreslagna justeringarna i lagen. Även en varning är en ingripande åtgärd och ett allvarligt utpekande av en restaurangägare. Utredningen har därför föreslagit att en mildare påföljd, erinran, ska införas. Såsom utredningen har konstaterat, förekommer det redan hos vissa kommuner genom att man ger skriftliga anmärkningar, ibland t.o.m. benämnda erinran.

Regeringen delar utredningens bedömning och föreslår att erinran införas som en påföljd i alkoholagen samt att erinran och varning ska vara ett förstahandsalternativ vid överträdelser av lagen. En återkallelse bör dock inte obligatoriskt föregås av varning.

De allmänna kriterier som i dag gäller för utdelande av påföljd bör i huvudsak bibehållas.

Beträffande användningen bör följande gälla

- Erinran ska kunna användas vid lindriga förseelser. Därmed är inte avsikten att *varje* förseelse ska medföra påföljd; det kan ju röra sig om missförstånd eller av andra skäl te sig som ursäktligt. Om det uppenbarligen rör sig om enstaka tillfälle bör påföljd också kunna underlåtas.
- Varning bör ifrågakomma som en påföljd vid överträdelser som är allvarliga, dock inte i sådan grad att en återkallelse ter sig nödvändig. Det kan röra sig om brister i ekonomiskt hänseende eller personlig

lämplighet, servering av underårig samt upprepade förseelser av i och för sig lindrig art. Om någon har erhållit flera erinringar, särskilt om de avser samma typ av förseelse, bör varning tillgripas vid ett upprepande.

Om en tillståndshavare tidigare har tilldelats en eller flera varningar och gör sig skyldig till en ny förseelse som inte endast är bagatellartad eller underlåter att rätta till missförhållande som föranlett varning bör man överväga att dra in tillståndet. Vid bedömningen bör man ta hänsyn till varningens eller varningarnas art samt vilken tid som förflutit mellan de olika händelser som föranlett denna eller dessa samt den aktuella förseelsen.

Även med en ordning där påföljderna kan trappas upp successivt är det uppenbart att det finns tillfällen då återkallelse måste ske utan föregående varning. Exempel på sådana fall är allvarlig ekonomisk misskötsamhet, att tillståndshavaren gjort sig skyldig till brott som gör honom olämplig, att det förekommit brottslig verksamhet i eller i anknytning till serveringsstället med hans vetskap och utan att han ingripit eller det visar sig att mer än tillfällig servering av underårig eller upprepade fall av ordningsstörningar har förekommit utan att tillståndsmyndigheten har fått kännedom om det.

Det bör framhållas att avsikten inte är att försvåra erforderliga ingripanden genom återkallelse. Genom utdelande av erinran eller varning ger man emellertid tillståndshavaren möjlighet att rätta till påtalade missförhållanden för att undgå återkallelse. Självfallet är det viktigt att den som erhållit en påföljd hålls under uppsikt och att åtgärden dokumenteras, inte minst inför en eventuell domstolsprövning av åtgärden.

12 Handel med teknisk sprit m.m.

12.1 Handel med teknisk sprit

Regeringens förslag: Tillstånden för införsel, försäljning och inköp av teknisk sprit avskaffas och ersätts i alkohollagen med en rätt för den som är godkänd upplagshavare enligt bestämmelserna i lagen (1964:1564) om alkoholskatt att bedriva handel med teknisk sprit. Den som enligt alkohollagen har rätt att sälja teknisk sprit får även köpa samt införa, importera, föra ut eller exportera sådana varor. För fullständigt denaturerad teknisk sprit ska gälla fri handel, utan krav på tillstånd för införsel eller försäljning.

Teknisk sprit som inte är fullständigt denaturerad och som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerad på ett sätt som så långt möjligt försvårar förtäring utan att hindra den avsedda användningen.

Försäljning inom landet får ske till annan som har rätt att sälja teknisk sprit, till den som har rätt att tillverka spritdrycker, till den som har godkänts som skattebefriad förbrukare för sådan sprit, till apotek, till universitet eller högskola för vetenskapligt ändamål samt till sjukhus för medicinskt ändamål.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om denaturering och i vilka fall denaturering får underlåtas, om vilka som utöver vad som anges i lagen ska ha rätt till inköp av teknisk sprit, om anlåtande av kontrollbolag vid införsel och import av teknisk sprit samt handel i övrigt med teknisk sprit som behövs till skydd för liv och hälsa.

Statliga och kommunala myndigheter ska underrätta den myndighet som regeringen bestämmer om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna i alkohollagen om teknisk sprit.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser uttrycker en generell positiv inställning till förslaget. *Kommerskollegium* framhåller att regeländringen är nödvändig ur ett EG-rättsligt perspektiv samt att den innebär en förenkling för företagen och minskar företagens administrativa börda vid införsel och import. Andra remissinstanser som specifikt kommenterar och ställer sig bakom förslaget är *Kammarrätten i Sundsvall*, *Konkurrensverket*, *Tillväxtverket* och *Kemisk-tekniska leverantörsförbundet*. *Kemikalieinspektionen* ställer sig bakom förslagen, men framhåller att teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat i vissa sammanhang är att betrakta som bekämpningsmedel (biocider) och därmed föremål för godkännandeförfarande på liknande sätt som läkemedel, vilket inte har beaktats. *Svenska Petroleum Institutet* och *SEKAB Biofuels and Chemicals AB* har framfört synpunkter avseende denatureningskraven. *Regelrådet* konstaterar att enligt den upprättade konsekvensutredningen kommer företagens administrativa kostnader att minska betydligt bl.a. genom att de särskilda tillstånden för tillverkning, handel, införsel, försäljning och inköp tas bort och att antalet tillsyns-

myndigheter begränsas, varför förslaget tillstyrks. *Läkemedelsverket, Statens folkhälsoinstitut (FHI)* och *IOGT-NTO* avstyrker förslaget och framhåller att det medför ökade risker för att produkterna kan komma att användas i icke avsett syfte. *Skatteverket* avstyrker förslaget att verket ska utöva tillsyn över bestämmelserna i alkohollagen om handel med teknisk sprit. Verket har också framfört vissa synpunkter beträffande denaturering och oklarheter i tillsynsansvaret.

Gällande ordning

Handel med teknisk sprit regleras i dag i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m., LFT. Läkemedelsverket är den myndighet som utfärdar tillstånd att köpa, sälja och införa/importera teknisk sprit.

Årligen handläggs ca 1 300 ansökningar, varav merparten avser tillstånd att köpa teknisk sprit. Antalet tillståndshavare vid varje given tidpunkt är svår att bedöma, men antalet uppskattas av Läkemedelsverket till ca 2000–3000. De utgörs av såväl privata företag som använder spriten i sin tillverkning som universitetsinstitutioner, skolor, sjukhus, vattenreningsverk, länsstyrelser m.fl. Drygt 20 företag säljer teknisk sprit till ett flertal kunder. Ett trettiotal företag har i dagsläget tillstånd att införa eller importera teknisk sprit. Bland dem återfinns majoriteten av partihandlarna samt företag som hanterar drivmedelsetanol. Det finns inte lagligen några enskilda personer som hanterar teknisk sprit. Partihandlarnas inköp inom eller utom landet avser ofta så stora kvantiteter att leveranserna sker med tankbåt. Andra företags inköp, vilka oftast sker inom landet, avser leveranser i allt från tankbilar till enlitersflaskor.

Då ansökan gäller större mängder (mer än 1000 kg) odenaturerad eller ”lättare denaturerad” teknisk sprit, t.ex. teknisk sprit avsedd för kosmetiska och hygieniska produkter, kan planritning över lagerområdet, uppgift om maximal lagrad mängd sprit inom området, ritning/beskrivning över anordningar, rör m.m. som används vid transport av teknisk sprit inom lagerområdet samt beskrivning av åtgärder som vidtagits för att förhindra stöld eller otillåten användning av teknisk sprit behöva bifogas ansökan.

Vid handläggningen av ansökningarna bedöms om ansökt denaturering/spritsort kan godtas för det angivna ändamålet. Icke denaturerad sprit kan beviljas för ett ändamål om det finns särskilda skäl för det och fara för missbruk inte föreligger. Går det att använda denaturerad sprit beviljas enbart denaturerad sprit för ändamålet.

Det görs vidare en bedömning om det finns behov av oberoende kontrollbolag för kontroll av hanteringen av teknisk sprit. Bedömningen görs utifrån risken för avledning, bland annat kopplat till mängden och sorten teknisk sprit som hanteras. Krav på närvaro av kontrollbolag vid införsel ställs enbart på införsel av stora volymer i bulk (med båt eller järnvägsvagn).

Förutom tillståndsgivning utövar Läkemedelsverket tillsyn över området. Tillsynen kan antingen vara planerad eller initieras efter signal om behov av tillsyn som inkommer till Läkemedelsverket. Utövningen av tillsyn sker antingen genom inspektioner eller genom inhämtande av information på annat sätt. Tillsyn utövas också genom de oberoende

kontrollbolag som anlitas av säljare och införare av teknisk sprit för kontroll av sprithantering. De rapporter som inkommer från säljare och införare av teknisk sprit enligt krav i denatureringsföreskrifterna (LVFS 1995:2) på redovisning utgör också underlag för tillsyn.

Den som vill föra in eller importera teknisk sprit till landet måste iaktta de skatterättsliga reglerna i lagen (1994:1564) om alkoholskatt, LAS. Reglerna grundar sig på EU-rättsliga regler och innebär bl.a. att yrkesmässig införsel av obeskattad sprit kan göras av den som har godkänts som upplagshavare enligt LAS. Även den som är registrerad eller oregistrerad varumottagare kan föra in obeskattade alkoholvaror. I dessa fall förfaller dock skatten till betalning när varorna tas emot här i Sverige. Inom landet sker hantering av obeskattad sprit således endast av upplagshavare. Obeskattad sprit ska förvaras i godkänt skatteupplag. Förvaras spriten på annan plats, förfaller alkoholskatten till betalning. Upplagshavare eller registrerad varumottagare som inte längre uppfyller kraven på lämplighet kan få godkännandet eller registreringen återkallad av Skatteverket.

I Skatteverkets föreskrifter (Riksskatteverkets föreskrifter 1996:18) regleras förutsättningar för godkännande av skatteupplag. Bl.a. föreskrivs att godkännande av skatteupplag ska meddelas för visst utrymme där upplagshavaren hanterar obeskattade varor, såsom tillverkningslokal, lagerlokal, byggnad, depå, lagringscistern eller anläggning. Obeskattade varor som förvaras i sådant utrymme ska vara skyddade mot tillgrepp. Utrymmet ska vara försedd med lås- och reglingsanordningar samt inbrottslarm. Om utrymmet saknar sådant skydd får utrymmet ändå godkännas om upplagshavaren visar att varorna på annat sätt skyddas mot tillgrepp.

Skälen för regeringens förslag

Samordning av tillstånd och kontroll

På samma sätt som anförts när det gäller tillverkning av sprit och alkoholdrycker (avsnitt 7) framstår det som angeläget att så långt möjligt rationalisera och samordna de olika tillstånds- och kontrollsystemen för handeln med teknisk sprit. Lagstiftningen bör även på detta område i första hand bygga på den skatterättsliga regleringen, då kontrollbehoven är särskilt framträdande vad gäller den obeskattade spriten. Rätten att enligt alkohollagen föra in och handla med teknisk sprit skulle i princip kunna grunda sig på enbart det godkännande som ges enligt LAS. Att utan inskränkningar helt ersätta tillstånden enligt LFT med regleringen i lagen om alkoholskatt skulle dock medföra vissa kontrollproblem. Kretsen av importörer och försäljare skulle bli svåröverskådlig och försvåra, om inte omintetgöra, en effektiv kontroll ur ett folkhälsoperspektiv. Dessutom behövs vissa närmare föreskrifter för den inhemska handeln, bl.a. i form av föreskrifter om denaturering.

Bakom lagstiftningen om begränsningar i handeln med teknisk sprit ligger sådana folkhälsoaspekter som avses i artikel 36 i EUF-fördraget, och som under vissa förutsättningar kan motivera avsteg från den inom EU gällande principen om varors fria rörlighet. Även den nya lagstiftningen på området för teknisk sprit har till syfte att förhindra att den

tekniska spriten förtärs. Den ska exklusivt reglera rätten att till landet föra in, inom landet sälja och köpa och från landet föra ut sådan sprit. Särskilda överväganden måste dock göras beträffande teknisk sprit som faller under begreppet fullständigt denaturerad teknisk sprit.

Fullständigt denaturerad sprit

Beträffande fullständigt denaturerad sprit har medlemsländerna i EU kommit överens om avvikande beskattnings- och förfaranderegler. Enligt EU-reglerna ska dock ledsagardokument användas även vid transport av fullständigt denaturerad teknisk sprit. Spriten ska, enligt vad man kommit överens om på gemenskapsnivå, vara skattebefriad i alla EU-länder om den innehåller något medlemslands för fullständig denaturering godkända denatureringsämnen. Möjligheterna att i Sverige utöva kontroll över detta slag av sprit är betydligt mindre än möjligheterna att utöva kontroll över annan, skattepliktig, teknisk sprit. I en bilaga till kommissionens förordning (EEG) nr 3199/93 av den 22 november 1993 om ömsesidigt erkännande av förfaranden för att fullständigt denaturera alkohol för att erhålla punktskattebefrielse finns en förteckning över godkända (fullständiga) denatureringar i medlemsstaterna.

Vad gäller möjligheterna att försvaga eller ta bort denatureringsämnen i fullständigt denaturerad sprit är avsikten att detta i princip inte ska kunna ske. Genom att incitamentet att vidta sådana åtgärder är olika stort i medlemsländerna, med hänsyn till ländernas olika skattesatser, är det dock ofrånkomligt att denatureringsämnens styrka varierar, oavsett vad medlemsländerna har förbundit sig beträffande denatureringsämnen i det avseende som nu är i fråga. Ett medlemsland som finner att något annat medlemslands godkända denatureringsämnen är otillräckliga för att hindra missbruk, har möjlighet att vägra skattebefrielse. En anmälan om att man önskar få en förändring till stånd ska då lämnas till Europeiska kommissionen för vidare hantering (se artikel 27 punkten 5 i rådets direktiv 92/83/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker).

Det kan således inte från svensk sida ställas upp några generella begränsningar för införsel, import, försäljning och inköp inom landet av fullständigt denaturerad teknisk sprit. Att härvid göra åtskillnad så att fri handel skulle gälla endast beträffande fullständigt denaturerad sprit från annat EU-land kan inte ses som en lämplig ordning, bl.a. med hänsyn till att svensk nationell lagstiftning genom 7 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt med ger skattebefrielse för sådana varor även från tredje land.

Trots att det enligt förslaget i lagen inte uppställs några särskilda begränsningar för handeln m.m. med fullständigt denaturerad sprit, bör det dock finnas möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att vid behov utfärda föreskrifter som kan omfatta även sådan teknisk sprit. Föreskriftsrätten avseende handel med teknisk sprit bör således inte inskränkas till att avse endast odenaturerad eller ofullständigt denaturerad teknisk sprit. Det ligger i sakens natur att föreskrifter om försäljning av fullständigt denaturerad teknisk sprit får meddelas endast om det är särskilt angeläget ur folkhälsosynpunkt.

Handel med teknisk sprit som inte är fullständigt denaturerad

Enligt föreslaget till ny lagstiftning föreskrivs när rätt att sälja teknisk sprit, inbegripet rätt till införsel/import samt utförsel/export, föreligger. Denna ordning kan jämföras med regleringen av rätten att bedriva parti-handel med och införsel/import respektive utförsel/export av alkohol-drycker (4 kap. 1, 2 och 5 §§ alkohollagen). Det bör således inte längre krävas något särskilt tillstånd för den som önskar bedriva handel med teknisk sprit. I stället ska, i likhet med vad som har föreslagits för rätten att tillverka sprit och alkoholdrycker, gälla en reglering med en tydlig koppling till EG-rättens förfaranderegler för punktskattepliktiga varor på samma sätt som gäller för partihandel med alkoholdrycker.

Till skillnad från vad som gäller beträffande partihandel bör emellertid inte både godkända upplagshavare och registrerade varumottagare ges rätt att sälja teknisk sprit, utan endast den förstnämnda kategorin. Den tekniska spriten håller ofta en mycket hög alkoholhalt (ibland ända upp till 99 volymprocent). Förvaringen och hanteringen i övrigt avser ofta betydande kvantiteter. En upplagshavare får inte förvara obeskattad sprit på annat ställe än i ett av Skatteverket godkänt skatteupplag. Även folk-hälsoskäl talar för att den tekniska spriten företrädesvis förvaras i ett sådant upplag. Systemet med skattebefriade förbrukare i LAS bygger också på att den skattefria spriten tas emot från en upplagshavare.

Samtliga i dag av Läkemedelsverket för handel med teknisk sprit licen-sierade företag är också godkända som upplagshavare enligt LAS och befinner sig således redan inom det kontrollsystem som gäller för alko-holskatten.

För den lagstadgade rätten att bedriva handel, inklusive införsel/import och utförsel/export, bör – i likhet med regleringen för rätten till parti-handel med alkoholdrycker – ställas krav på att den vara som verksamheten i fråga tar sikte på omfattas av ett godkännandet som upplagshavare. Reg-leringen innebär också att den upplagshavare som tillverkar sprit avsedd för tekniska ändamål kan sälja sina varor med stöd av reglerna om för-säljning av sådan sprit i alkohollagen.

I överensstämmelse med vad som gäller i dag bör försäljning av tek-nisk sprit utan rätt härtill medföra straffansvar (se vidare avsnitt 13).

Lika lite som beträffande tillverkning kommer det att finnas någon på det nya regelverket grundad administrativ sanktion för den som i och för sig är berättigad att bedriva handel med teknisk sprit men som bryter mot reglerna för hantering av spriten. Även i dessa fall utkrävs straffrättsligt ansvar, t.ex. vid försäljning till någon som inte är berättigad att köpa spriten. Härtill kommer att hantering av varorna vid sidan av systemet med skatteuppskov medför att skatten omedelbart förfaller till betalning. Vidare kan Skatteverket meddela beslut om återkallelse av godkännandet som upplagshavare, vilket beslut också kommer att medföra förlust av rätten att sälja teknisk sprit enligt alkohollagen.

I den nya lagstiftningen bör vidare föreskrivas att försäljning av tek-nisk sprit ska skötas på ett sådant sätt att otillåten användning av spriten förhindras. Något motsvarande aktsamhetskrav finns inte i LFT som emellertid innehåller bestämmelser om förbud mot försäljning av teknisk sprit om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att an-vändas i berusningssyfte.

Ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att utfärda de föreskrifter om försäljning och inköp av teknisk sprit som behövs till skydd för liv och hälsa bör föras in i lagen. Såvitt avser föreskrifter om försäljning bör dessa omfatta framför allt vissa säkerhets- och kontrollåtgärder vid sidan av de regler för hanteringen av spriten som följer av LAS.

LFT innehåller också vissa regler om apoteks försäljning och utlämnade av teknisk sprit (se 5 § 3 mom. och 5 a–5 c §§ LFT). Det handlar här om försäljning och utlämnande till bl.a. läkare och tandläkare som fått sin förskrivningsrätt indragen eller begränsad. Dessa regler om utlämnande m.m. hör sakligt sett bättre hemma i en reglering med receptföreskrifter m.m. I föreslagen lydelse från den 1 januari 2011 av 22 c § läkemedelslagen (1992:859), som reglerar förbud att lämna ut vissa läkemedel som ordinerats av läkare eller tandläkare som har fått sin förskrivningsrätt begränsad eller indragen kommer även teknisk sprit att omfattas av den regleringen (prop. 2009/10:xxx). Mot bakgrund härav finns inget behov av att föra över motsvarande i den nya lagstiftningen.

Krav på denaturering

I dag gäller, enligt reglerna i LFT och genom Läke-medelsverkets praxis, att all hantering av teknisk sprit i princip ska avse denaturerade produkter. Läke-medelsverket har i sin verksamhet eftersträvat att denatureringen dessutom ska vara så kraftig och ändamålsenlig som möjligt. Tillstånd till inköp av odenaturerad sprit ges endast för det fall annan sprit inte kan komma i fråga med hänsyn till den avsedda användningen.

Av den sprit som hanteras på den öppna marknaden består i dag endast ca 20 procent av odenaturerad sprit. Även fortsättningsvis bör eftersträvas att odenaturerad sprit används endast när detta är nödvändigt. I övrigt bör sprit med starkast möjliga denaturering i stället användas. För själva införseln eller importen bör dock, med tanke på en sådan begränsningskaraktär av importhinder, inte uppställas motsvarande krav. Mot bakgrund av vad som sagts bör föreskrivas att teknisk sprit som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerad på ett sätt som så långt möjligt försvårar förtäring av spriten utan att hindra den avsedda användningen.

Det kommer att åvila behörig myndighet att meddela närmare föreskrifter om denaturering enligt vad som ovan sagts och även om i vilka fall denaturering får underlåtas. Att utarbeta och följa upp sådana föreskrifter kommer att vara en central uppgift för den berörda myndigheten. Inledningsvis torde myndigheten i huvudsak kunna utgå från Läke-medelsverkets redan nu gällande föreskrifter på området. Därigenom kommer den behöriga myndigheten också att överta den rådgivande funktion som Läke-medelsverket har i dag i förhållande till företagare i frågor om denaturering.

Genom föreskrifterna kan komma att regleras t.ex. att sprit för användning vid tillverkning av kosmetika ska vara denaturerad på visst sätt. På samma sätt kan för sprit avsedd för tillverkning av desinfektionsmedel föreskrivas användning av för detta ändamål lämpliga denatureringsämnen. Vid föreskriftsarbetet måste också uppmärksammas de EU-rätts-

liga aspekter som kan komma in i bilden. Sådana tekniska regler som det är fråga om måste vara proportionerliga med avseende på skyddsintresset (folkhälsan) och är anmälningspliktiga till kommissionen enligt EU-regler.

Skatteverket har i sitt remissvar påtalat att det i LAS finns regler om skattefrihet för en vara som är denaturerad i enlighet med någon EU-medlemsstats krav. Bestämmelser om vilken denaturering som uppfyller dessa krav finns dock inte i LAS. I dagens system utfärdar Läkemedelsverket tillstånd där det anges hur respektive vara ska vara denaturerad. I avsaknad av bestämmelser i LAS har Läkemedelsverkets tillstånd fått utgöra grund för bedömning av skattebefrielse. När det nu föreslås att Läkemedelsverket inte längre ska utfärda tillstånd utan att dessa ska ersättas med föreskrifter om denaturering anser Skatteverket att relationen mellan dessa föreskrifter och skattebefrielsen i LAS bör klargöras.

På samma sätt som i gällande system är det den företagare som vill åtnjuta skattebefrielse som har att visa att hans varor är denaturerade så att de uppfyller bestämmelsen i LAS. Ansvarig myndighet utfärdar föreskrifter om vilken denaturering som krävs för att varan ska få saluföras eller användas inom landet, och det kommer att ankomma på företagaren att visa att hans vara uppfyller de kraven. Skillnaden mot i dag blir att företagaren inte har ett tillstånd från Läkemedelsverket att visa upp, utan får istället använda sig av något annat dokument för att visa att rätt till skattebefrielse föreligger. Det må ankomma på Skatteverket att närmare utarbeta sina rutiner i detta avseende.

Beträffande synpunkterna från *Svenska Petroleum Institutet* och *SEKAB* hänvisas till vad som anförs under avsnittet om handel med alkoholhaltiga preparat.

Vem får köpa teknisk sprit?

Rätten till inköp av teknisk sprit regleras i dag genom 6 § LFT, vari stadgas att försäljning av teknisk sprit i annat fall än från apotek, med vissa undantag, får ske endast till den som fått Läkemedelsverkets tillstånd. I och med att inköpstillstånden föreslås slopas, bör det av lagen framgå vilka som har rätt att köpa teknisk sprit. Det föreslås ingen utvidgning av kretsen förbrukare.

De förbrukare som enligt LAS har rätt att använda teknisk sprit utan att betala skatt eller rätt till skattebefrielse i efterhand bör anges särskilt i alkohollagen.

Den som är godkänd som skattebefriad förbrukare har rätt att från en upplagshavare ta emot alkoholvaror utan skatt (prop. 2009/10:40 s. 63). Som skattebefriad förbrukare får godkännas den som använder alkoholvaror för framställning av vinäger som hänförs till KN-nr 2209, läkemedel, smakämnen för tillverkning av livsmedel och drycker med en alkoholhalt som inte överstiger 1,2 volymprocent, livsmedel eller ingrediens i halvfabrikat för framställning av livsmedel – fyllda eller ej – förutsatt att alkoholhalten inte överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kilogram chokladprodukter och 5 liter ren alkohol per 100 kilogram av något annat livsmedel, eller vara som inte är avsedd att ätas eller drickas, under förutsättning att ingående alkohol är denaturerad i enlighet med

någon EU-medlemsstats krav; i en tillverkningsprocess förutsatt att slutprodukten inte innehåller alkohol; eller för vetenskapligt ändamål.

Bland de näringsidkare som enligt nämnda regler kan åtnjuta skattefrihet vid inköp av teknisk sprit finns bl.a. tillverkare av alkoholhaltiga preparat som färger, kosmetika och livsmedel.

Här kan erinras om att skattskyldighet inträder om skattepliktiga varor har levererats utan skatt för skattebefriad användning och varorna används till annat än avsett ändamål.

Någon annan form av förhandskontroll för rätten till inköp än den vandelprövning som ska föregå ett godkännande som skattebefriad förbrukare framstår i detta sammanhang inte som meningsfullt. I sammanhanget måste också beaktas att ett godkännande som skattebefriad förbrukare kan återkallas bl.a. om förutsättningarna för godkännande inte längre finns eller om alkoholen används för annat ändamål än som angivits i beskattningsmyndighetens beslut, se 31 g § i lagen om alkoholskatt.

Precis som i dag bör apotek kunna göra sina inköp av teknisk sprit utan krav på särskilt godkännande. Det finns således inte anledning att inordna apoteken bland de skattebefriade förbrukarna. Apotekens rätt till inköp av sprit bör således följa direkt av alkohollagen. Motsvarande bör gälla den som har rätt att tillverka spritdrycker enligt alkohollagen, dvs. som har godkänts som upplagshavare för sådana varor. Det är här fråga om inköp av spriten för användning i samband med framställning av spritdrycker.

Vidare bör spriten kunna säljas med direkt stöd i alkohollagen till universitet eller högskola för vetenskapligt ändamål och till sjukhus för medicinskt ändamål. Det kan i sammanhanget uppmärksammas att inköp av sprit för vetenskapliga ändamål av andra än universitet eller högskolor kan ske efter godkännande som skattebefriad förbrukare. *Jordbruksverket* har i sitt remissvar anfört att även djursjukhus bör omfattas. Regeringen instämmer i den uppfattningen. Även djursjukhus ska ha rätt att inköpa teknisk sprit för medicinskt bruk.

Vad härefter gäller inköp av beskattad teknisk sprit för vissa ändamål, bl.a. inköp för vilka återbetalning av alkoholskatten senare kan komma att ske i vissa fall, bör även sådana inköp kunna ske utan krav på förhandsprövning i varje enskilt fall. Rätten till inköp i dessa fall, som således endast avser beskattad sprit, kan i stället med fördel kopplas till generella föreskrifter från regeringen eller, efter subdelegation, en myndighet om när rätt till inköp ska föreligga. Dessa föreskrifter bör inrymma en möjlighet till dispens för enskilda fall, samt även innehålla erforderliga bestämmelser om denaturering, allt utifrån den tänkta användningen av spriten.

Sådana föreskrifter om rätt till inköp och om denaturering, vilka relativt enkelt kan kontrolleras av säljarna av spriten, torde i tillräcklig grad tillgodose intresset av att spriten inte används för förtäring. I sammanhanget måste också beaktas att inte bara försäljning av teknisk sprit utan rätt därtill utan även en felaktig försäljning av sådan sprit föreslås vara förenad med straffansvar, se avsnitt 13. En ytterligare kontroll av användningen av spriten inträder också genom Skatteverkets prövning i de fall då användaren ansöker om återbetalning av den erlagda skatten.

Vad särskilt gäller användning för vetenskapligt ändamål (32 § första stycket 8. a) LAS) går såvitt gäller undervisningsverksamhet, enligt

Skatteverkets mening, gränsen för vad som kan anses vara vetenskapligt ändamål vid högskola/universitet. Grundskolors och gymnasieskolors undervisningsverksamhet bör således inte med denna utgångspunkt anses som vetenskaplig, vilket innebär att de enligt skattelagstiftningen inte kan göra skattefria inköp.

Bland de nuvarande ca 10 000 innehavarna av inköpstillstånd enligt LFT finns ca 4 000 skolor, universitet m.m. som har behov av teknisk sprit i forsknings- eller undervisningssammanhang. På högskole- och universitetsnivå kan, som ovan redovisats, inköp ske med stöd direkt i alkohollagen. De skolor på t.ex. gymnasienivå som för sin undervisningsverksamhet kan ha ett behov av teknisk sprit, har däremot att köpa beskattad sådan sprit. Det rör sig i dag om inköp av exempelvis 1 liter odenaturerad sprit och drygt 20 liter fullständigt denaturerad sprit per läsår. Fullständigt denaturerad sprit kommer med förslaget att kunna köpas fritt av exempelvis skolor. Inköp av sprit av annat slag som skolorna på grundskole- och gymnasienivå kan behöva i sin verksamhet kommer att kunna ske med stöd av föreskrifter som utfärdas av behörig myndighet.

Motsvarande kommer att gälla för vissa näringsidkare som i sin verksamhet behöver mindre kvantiteter sprit. Det är här framför allt fråga om mindre näringsidkare som har ett reellt behov av teknisk sprit i stället för annat lösningsmedel – dock i en mindre mängd – t.ex. för rengöring av instrument eller annan utrustning, eller för ytbehandling av möbler. Det är angeläget att systemet för dessa småföretagares begränsade inköp av beskattad teknisk sprit inte är komplicerat. Det föreslås därför att det öppnas en möjlighet för de aktuella näringsidkarna att göra begränsade inköp med stöd av föreskrifter hos någon som är berättigad att sälja teknisk sprit. Det är här fråga om endast sådan yrkesverksamhet där ett verkligt behov av teknisk sprit föreligger.

Regeringen föreslår således att det ges ett bemyndigande för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om vilka typer av verksamhet som omfattas och vilken eventuell denaturering som spriten ska innehålla. Det åvilar härefter, liksom i dag, den som säljer spriten att förvissa sig om att den som vill köpa spriten också har rätt att göra detta. I tveksamma fall kan den som har rätt att sälja spriten, dvs. en godkänd upplagshavare, ta kontakt med myndigheten och efterhöra om rätt till försäljning enligt alkohollagen föreligger för det angivna ändamålet. Normalt torde det dock inte uppstå problem för den som har rätt att sälja spriten att utifrån föreskrifterna på området och köparens uppgifter ta ställning till om rätt till försäljning föreligger. Kontroll kan också ske genom registreringsbeviset för näringsidkare.

Särskilt om avfallssprit

När teknisk sprit använts i en tillverkningsprocess, t.ex. i samband med tillverkning av läkemedel, finns det ofta kvar alkohol som en restprodukt. Denna sprit, ibland benämnd avfallssprit, är stundtals så pass lätt förorenad att den direkt, alltså utan föregående rening, kan återanvändas, då som råvara i en annan tillverkningsprocess, t.ex. för framställning av

spolarvätska. Ibland tas avfallsspriten om hand för återvinning, dvs. genom destillation återvinns ur den förorenade spriten ren sprit. De företag inom landet som återvinner alkohol gör det inom ramen för sin verksamhet i övrigt. Några inhemska företag som sysslar endast med återvinningsverksamhet finns inte i dag. Det förekommer emellertid att avfallssprit säljs till företag i andra länder, för t.ex. återvinning.

Ibland förstörs (destrueras) spriten. Detta kan ske genom att spriten bränns upp. Ibland släpps i stället spriten ut direkt i företagets avlopp. Det förekommer även att sprit säljs till reningsverk, för att doseras i avloppet under kontrollerade former. För försäljning till reningsverken har Läkemedelsverket meddelat försäljnings- respektive inköpstillstånd.

Beträffande de krav som i dag, i LFT, alkohollagen och LAS, uppställs för de olika slagen av hantering kan framhållas följande. LFT innehåller regler för införsel samt handel inom landet. Någon reglering som tar sikte på sådan hantering som består i att teknisk sprit utan rening återanvänds av det företag inom vilket avfallsspriten har uppstått, finns inte. Beskattningsreglerna innebär att skattskyldighet inte inträder för teknisk sprit som återanvänds i en upplagshavares tillverkningsverksamhet (20 § första stycket 3 LAS i dess nuvarande lydelse). För en sådan näringsidkare inträder inte skattskyldighet för återanvändningen så länge spriten används för samma ändamål som var förutsättningen för skattefriheten vid inköpet. Ligger återanvändningen utanför den avsedda användningen inträder däremot skattskyldighet (8 § första stycket 7 LAS).

I avsnitt 7 har föreslagits att återvinning av sprit i fortsättningen ska likställas med tillverkning av sprit. På samtliga företag som bedriver sådan verksamhet kommer därmed genom alkohollagen att ställas krav på att de är godkända upplagshavare.

Vad gäller export av avfallssprit så uppställer inte LFT några krav i detta avseende. När företag som bedriver partihandel med teknisk sprit för ut sådan sprit från landet brukar Läkemedelsverket begära in rapporter över den mängd sprit som förts ut. Några motsvarande rapporter begärs inte in vid utförsel av restalkohol. Den nya lagstiftningen reglerar även i vilka fall export av teknisk sprit får ske. Förslaget innebär att endast den som är godkänd som upplagshavare kommer att kunna sälja sin vara lagligt enligt alkohollagen till någon i ett annat land. Detta kommer även att gälla utförsel av avfallssprit till utländska företag som bedriver t.ex. återvinningsverksamhet.

Tillsyn och kontroll

FHI och *Läkemedelsverket* har framfört farhågor att borttagande av tillståndssystemet för införsel/import av och handel med teknisk sprit kommer att medföra ett okontrollerat flöde av teknisk sprit i samhället med stora risker för folkhälsan. Att tillståndssystemen för införsel och försäljning tas bort innebär emellertid inte att handeln med teknisk sprit kommer att kunna bedrivas utan samhällets kontroll. Rätten att bedriva handel med teknisk sprit kommer fortsättningsvis att knytas till godkännande som upplagshavare enligt LAS. De aktörer det är fråga om omfattas redan i dag av Skatteverkets kontroll. Det är regeringen uppfattning att den kontroll som Skatteverket utför av de aktörer som handlar med tek-

nisk sprit, på samma sätt som när det gäller tillverkare av sprit och alkoholdrycker, i stor utsträckning tillgodoser de alkoholpolitiska behoven. *Skatteverket* har i sitt remissvar avstyrkt att verket därutöver ska utöva tillsyn över att alkohollagens bestämmelser om försäljning av teknisk sprit följs. Regeringen har förståelse för verkets invändning. Även om den kontroll som *Skatteverket* utför i stor utsträckning också tillgodoser de alkoholpolitiska behoven, måste den kompletteras med tillsynen över handeln efter att varorna lämnat skatteupplaget. FHI är den myndighet som har tillsynsansvar över alkohollagens bestämmelser. Den ordningen bör gälla även för de nya bestämmelser som i detta lagstiftningsärende föreslås föras in i den nya alkohollagen.

En förutsättning för att kunna utöva tillsyn är naturligtvis att det hos tillsynsmyndigheten finns kunskap om vilka aktörer som bedriver handel med teknisk sprit. FHI har sedan tidigare enligt andra bestämmelser i alkohollagen rätt att föra register över dem som har tillstånd enligt alkohollagen samt partihandlare, för tillsyn, uppföljning och utvärdering av lagens tillämpning. Dessa bestämmelser föreslås ändras så att de omfattar dem som bedriver verksamhet enligt alkohollagen. Som anförts tidigare under avsnitt 7 om tillverkning av sprit och alkoholdrycker bör *Skatteverket* åläggas att till tillsynsmyndigheten lämna uppgifter om de upplagshavare och skattebefriade förbrukare som har godkänts enligt LAS och därmed kan förutsättas bedriva verksamhet enligt alkohollagen. En sådan uppgiftsskyldighet finns redan i 24 § alkoholförordningen (1994:2046) avseende partihandlare. *Skatteverket* har i sitt remissvar också anförts att ett alternativ till tillsynsansvar är att verket ska anmäla misstänkta brott mot alkohollagen. Det ska inte krävas någon särskild utredning från *Skatteverkets* sida, utan uppgiftsskyldigheten föreslås inträffa så snart det finns anledning att anta att ett förfarande som innebär brott mot alkohollagen föreligger. De uppgifter som *Skatteverket* förväntas lämna till FHI kommer således avse bl.a. misstankar om brottslig verksamhet. I ärenden enligt alkohollagen gäller sekretess hos FHI för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs, 30 kap. 20 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Exempelvis omfattas uppgifter om en tillståndshavares vandel normalt av sekretess enligt denna bestämmelse.

För att en effektiv tillsyn ska kunna genomföras finns i dag bestämmelser i 8 kap. 4 § alkohollagen om en tillståndshavares skyldighet att på tillsynsmyndighets begäran lämna tillträde till driftsställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten. Tillståndshavaren ska vidare utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna de varuprover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling. Denna bestämmelse föreslås överföras till den nya lagen och kompletteras så att den gäller även i förhållande till den som bedriver verksamhet enligt alkohollagen. Bestämmelsen kommer därigenom att gälla visavi alla tillsynsobjekt enligt den nya alkohollagen

På området för teknisk sprit finns därutöver ett stort behov av att få del av iakttagelser från ”fältet”. Ett stort antal myndigheter kan tänkas göra observationer av betydelse för den ansvariga myndighetens föreskrifts- och tillsynsarbete på området. En sådan underrättelseskyldighet bör emellertid inte begränsas enbart till att meddela tillsynsmyndigheten

enligt alkohollagen, även Skatteverket kan i sin kontrollverksamhet ha nytta av iakttagelser från fältet. Det bör därför i den nya alkohollagen föreskrivas en skyldighet för statliga och kommunala myndigheter att underrätta den myndighet som regeringen bestämmer om de får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om teknisk sprit. Någon särskild utredning från dessa myndigheters sida krävs inte, utan vad som avses är endast en underrättelse om i verksamheten gjorda iakttagelser.

För att minimera risken för svinn och missbruk av teknisk sprit hos vissa företag och för att säkerställa att villkoren på köparnas tillstånd uppfylls, ställer Läkemedelsverket krav på anlåtande av oberoende kontrollbolag enligt villkor i företagets tillstånd, för kontroll av hanteringen. Kontrollbolagen är oberoende företag som kontrollerar mängd och kvalitet hos olika produkter. De är flitigt anlåtade av bl.a. företag i olje- och petroleumbranschen. Produkterna de kontrollerar är dyra, eftertraktade, ofta miljöfarliga och hanteras i stora mängder. Vid handel med produkterna utgör kontrollbolaget en oberoende part som kan kontrollera att mottagaren fått rätt mängd och rätt kvalitet. Det sker genom fysisk närvaro, kontroll av plomberingar och andra låsanordningar, mätning av mängder och provtagning. Många av kontrollbolagen är certifierade och verkar internationellt. Kontrollbolagen utför kontroll utifrån villkor i säljarnas och införarnas tillstånd för teknisk sprit.

Vid uttag hos säljbolaget för leverans till köparen kontrollerar kontrollbolaget att mängden sprit som ska levereras ligger inom ramen för vad köparens tillstånd omfattar samt att denatureringen är i enlighet med inköpstillståndet. Kontrollbolaget rapporterar därefter via säljbolaget till Läkemedelsverket eller direkt till verket. Omfattningen av och genomförandet av kontrollen varierar beroende på bl.a. hur stora leveranserna av sprit är. Vissa säljbolag är "kvalitetssäkrade" enligt ISO 9000 eller liknande kvalitetssäkringssystem. För dessa bolag har Läkemedelsverket ansett att uttag, helt eller delvis, får ske i säljarens "egen regi", medan inleveranser ansetts böra skötas av kontrollbolaget. Kontrollbolaget i fråga gör då t.ex. månatliga stickprovsvisa kontroller av utleveranser och denatureringar. Vidare kontrolleras (pejlas) tankar och plomberingar samt lämnas månatliga rapporter till Läkemedelsverket.

Det kan antas att företag som i större omfattning bedriver handel med teknisk sprit även fortsättningsvis kommer att anlita kontrollbolag för sin egen övervakning av bl.a. försäljning och inköp. I den nya lagen bör införas en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att utfärda föreskrifter om i vilken utsträckning det ska ställas krav på anlåtande av kontrollbolag samt hur och vad dessa ska rapportera till myndigheten.

Transportlagen

Enligt 4 § andra stycket LFT gäller i fråga om hanteringen av oförtullade tekniska alkoholprodukter lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. (transportlagen). Denna lag är tillämplig utan att det behöver erinras om detta i annan lag. Om lagstifta-

ren däremot ser behov av att inskränka tillämpningen av transportlagen måste detta regleras särskilt.

Någon inskränkning av transportlagen finns numera inte vad avser alkoholdrycker. Det torde inte finnas någon anledning att inskränka tillämpningen av lagen vad avser hanteringen av teknisk sprit.

12.2 Handel med alkoholhaltiga preparat

Regeringens förslag: Handeln med alkoholhaltiga preparat ska vara fri, utan krav på införseltillstånd eller godkännande. För att skydda folkhälsan föreskrivs dock vissa allmänna krav på preparaten för att de ska få säljas fritt. Alkoholhaltiga preparat får inte lämnas ut om det kan antas att varan är avsedd att användas i berusningssyfte. Vidare föreskrivs att alkoholhaltiga preparat, som inte är avsedda för förtäring, får inte genom smak, färg, förpackningsutformning eller liknande medföra risk för förväxling med alkoholdryck eller på annat sätt uppmuntra till förtäring. Alkoholhaltiga preparat, som inte är avsedda för förtäring, ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de förtärs.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela de föreskrifter som behövs till skydd för liv och hälsa.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har uttryckt en positiv inställning till promemorians förslag i sin helhet. Av dem som särskilt kommenterat förslaget avseende alkoholhaltiga preparat kan nämnas att *Kommerskollegium* framhåller att regeländringen är nödvändig ur ett EU-rättsligt perspektiv. *Kemisk-tekniska leverantörsförbundet* framhåller att tillståndsprövningen för alkoholhaltiga preparat bör avskaffas då den i sig inte på något sätt motverkar missbruk av alkohol. Andra remissinstanser som specifikt uttryckt att de ställer sig bakom förslagen om alkoholhaltiga preparat är *Konkurrensverket* och *Tillväxtverket*. *Kemikalieinspektionen (KemI)* ställer sig bakom förslagen, men framhåller att teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat i vissa sammanhang är att betrakta som bekämpningsmedel (biocider) och därmed föremål för godkännandeförfarande på liknande sätt som läkemedel, vilket inte har beaktats. *Svenska Petroleum Institutet* och *SEKAB Biofuels and Chemicals AB* har framfört synpunkter avseende denatureringskraven. *Läkemedelsverket*, *Statens folkhälsoinstitut (FHI)* och *IOGT-NTO* avstyrker förslagen. Deras främsta argument är att en avreglering medför ökade risker för att produkterna kan komma att användas i icke avsett syfte.

Skälen för regeringens förslag

Handeln med alkoholhaltiga preparat, dvs. en vara som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och som inte är en alkoholdryck, teknisk sprit eller läkemedel, omgärdas i dag av de restriktioner som föreskrivs i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m., förkortad LFT. I den lagen föreskrivs att sådana alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda

för förtäring ska vara denaturerade på ett sätt som godkänts av Läke-
medelsverket för att få införas eller försäljas inom landet (3 §). Det ska
här påpekas att den nu föreslagna regleringen i alkohollagen, liksom i
LFT, av handeln med alkoholhaltiga drycker har sin grund i alkoholpoli-
tiska överväganden. Därutöver kan det finnas begränsningar när det
gäller handeln med varor som innehåller alkohol enligt annan lagstift-
ning, t.ex. beträffande bekämpningsmedel såsom påpekats av *Kemi-
kalieinspektionen*. De regleringar som finns i andra lagar beträffande
handel med preparat som innehåller alkohol och som per definitionen
enligt alkohollagen är att anse som alkoholhaltiga preparat påverkas inte
av att bestämmelserna förs över från LFT till alkohollagen.

Som framhållits tidigare i detta lagstiftningsärende är den fria rörlig-
heten av varor ett av grundfundamenten för den europeiska unionen,
artikel 34 i EUF-fördraget. Vissa begränsningar är dock tillåtna t.ex. för
att skydda folkhälsan, artikel 36 i EUF-fördraget. De begränsningar som
införs ska dock vara proportionerliga till ändamålet. Att ha generella krav
på tillstånd för handeln med varor enbart av den anledningen att varan
innehåller alkohol är i strid med EUF-fördraget.

En allmän utgångspunkt bör således vara att handeln med alkoholhal-
tiga preparat ska vara fri, utan krav på sådant införseltillstånd eller för-
säljningsgodkännande som föreskrivs i LFT. Vissa allmänna krav som är
motiverade med hänsyn till skyddet för folkhälsan bör dock ställas upp
för att varorna ska få säljas fritt inom landet. Möjlighet måste dessutom
finnas att ingripa i vissa situationer då fara föreligger för liv och hälsa.

Det sagda innebär att det i alkohollagen inte ska finnas någon särskild
reglering i detalj beträffande hanteringen av alkoholhaltiga preparat,
varken vad avser produkter som är avsedda för förtäring eller vad avser
produkter som inte är avsedda att förtäras. En annan sak är att andra
regelverk kan innehålla handelsbegränsningar, inbegripet föreskrifter om
bl.a. införsel/import, för varor som är att betrakta som alkoholhaltiga
preparat enligt alkohollagen. En stor del av de alkoholhaltiga preparaten
faller in även under livsmedelslagstiftningen. Som exempel kan nämnas
"fikon i cognac", choklad med likörfyllning och aromer.

På livsmedelsområdet har den EU-rättsliga harmoniseringen kommit
särskilt långt och antalet rättsakter är stort. Vad gäller de nationella reg-
lerna kan nämnas bestämmelsen i livsmedelslagen (2006:804) om att
livsmedel som saluhålls inte får ha sådan sammansättning eller beskaf-
fenhet i övrigt att livsmedlet kan antas vara skadligt att förtära. Livs-
medelsverket har möjlighet att av bl.a. hälsoskäl förbjuda eller föreskriva
villkor för hantering av visst slag av livsmedel. I övrigt kan nämnas bl.a.
Läkemedelsverkets föreskrifter om kontroll av kosmetiska och hygie-
niska produkter (LVFS 2004:12). Enligt sistnämnda föreskrifter gäller
bl.a. att den som yrkesmässigt tillverkar eller importerar en kosmetisk
eller hygienisk produkt ska till Läkemedelsverket dels anmäla sin verk-
samhet, dels anmäla produkten för förteckning i ett produktregister.

Kemikalieinspektionen (KemI) har i sitt remissvar påpekat att s.k. bio-
cider borde undantas från att ingå i begreppet alkoholhaltiga preparat.
Biocider kräver godkännande från KemI för att få släppas på marknaden.
Som exempel lyfter KemI fram handdesinfektionsmedel, som är en bio-
cid och som inte, när godkännandeförfarandet för desinfektionsmedel är
infört i Sverige, får säljas utan godkännande från KemI. Som framgått

ovan finns det även för andra varor som innehåller alkohol begränsningar enligt andra lagstiftningar än alkohollagen. Dessa specialregleringar beträffande vissa varor, som utöver andra egenskaper också är alkoholhaltiga, påverkas inte av att bestämmelserna om handel m.m. förs över från LFT till alkohollagen.

Enligt LFT får ett alkoholhaltigt preparat inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte. En motsvarande regel bör finnas även i den nya lagstiftningen. Det bör vidare föreskrivas vissa allmänna krav på alkoholhaltiga preparat för yrkesmässig försäljning.

Missbruk av alkoholhaltiga preparat har förekommit, såvitt är känt, främst av preparat såsom T-röd, rakvatten och munvatten. I dag gäller beträffande denatureringen av bl.a. sådana preparat att denna ska förhindra konsumtion med minsta möjliga skada hos den som ändå konsumerar varan. Detta bör gälla även fortsättningsvis.

Alkoholhaltiga preparat kan dock innehålla även andra ämnen än denatureringsämnen som ensamma eller tillsammans med andra ämnen gör att varan får en sådan sammansättning att den medför allvarlig fara för liv eller hälsa. Vidare kan tänkas att alkoholhalten hos en vara, där risk finns för förtäring, är så hög att halten i sig medför allvarlig fara för liv eller hälsa. Mot bakgrund härav bör därför ges möjlighet för regeringen eller, den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om försäljning av alkoholhaltiga preparat om det behövs för att skydda liv och hälsa. Föreskrifterna bör även kunna innefatta förbud mot försäljning vid synnerliga skäl.

För att skydda folkhälsan bör även ställas upp ett allmänt krav på att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring inte får genom smak, färg, förpackningsutformning eller liknande, medföra risk för förväxling med alkoholdryck eller på annat sätt uppmuntra till förtäring. Även i dessa fall bör finnas möjlighet att meddela föreskrifter för försäljningen.

Som exempel på föreskrifter som kan komma i fråga kan nämnas t.ex. att ett visst slag av alkoholhaltigt preparat får säljas endast till personer över 20 år, endast över disk, endast i vissa förpackningsstorlekar eller endast på apotek.

Denaturering

För de alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring måste som i dag finnas grundläggande bestämmelser om denaturering. I dag gäller, enligt LFT och genom Läke-medelsverkets praxis, att all hantering av alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring, i princip ska avse denaturerade produkter. Läke-medelsverket har i sin verksamhet eftersträvat att denatureringen dessutom ska vara så kraftig som möjligt. Även fortsättningsvis bör eftersträvas att de alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring är denaturerade med starkast möjliga denaturering. Liksom vad gäller teknisk sprit bör för själva införseln eller importen, med tanke på en sådan begränsnings karaktär av importhinder, inte uppställas motsvarande krav. Mot bakgrund av det anförda bör föreskrivas att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring och

som ska användas eller säljas inom landet, ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de konsumeras.

Det kommer att åvila behörig myndighet att meddela närmare föreskrifter om denaturering enligt vad som nu sagts och även om i vilka fall denaturering får underlåtas. Att utarbeta och följa upp sådana föreskrifter kommer att vara en central uppgift för myndigheten. Inledningsvis torde institutet kunna utgå från Läkemedelsverkets normer för sammansättning av alkoholhaltiga preparat ej avsedda respektive avsedda för förtäring. Det ligger i sakens natur att den behöriga myndigheten därigenom också kommer att få överta den rådgivande funktion som Läkemedelsverket i dag har i förhållande till företagare beträffande vad som kan vara lämpliga eller alternativa denatureringar.

För alkoholhaltiga preparat som tillverkas i Sverige erhålls med den nya lagstiftningen viss kontroll av preparatens sammansättning genom inköpen av teknisk sprit. För de preparat som inte tillverkas i landet utan förs in hit kan komma att inträffa att de inte innehåller för preparatet i fråga i Sverige föreskriven denaturering. Möjligheten att meddela försäljningsbegränsningar bör i ett sådant fall ta sikte på föreskrifter beträffande på vilket sätt produkten får tillhandahållas köparna.

Stommar, aromer m.m.

Det finns i dag bland de alkoholhaltiga preparaten varor som innehåller mycket hög alkoholhalt och därmed medför särskild risk för missbruk eller annan inte avsedd användning. Detta gäller de s.k. stommarna, vilka utgör utgångspunkt för yrkesmässig tillverkning av bl.a. spritdrycker. Stommarna kommer dock, med den avgränsning av begreppet alkoholhaltigt preparat som nu föreslås, i allmänhet inte att omfattas av reglerna om fri handel. I stället blir reglerna om handel med teknisk sprit tillämpliga.

Vidare finns bland de alkoholhaltiga preparaten också vad som ibland benämns aromer. Aromerna kan ha en alkoholhalt om allt mellan 2 och 93 volymprocent. De kan förekomma i både mycket stora och mycket små förpackningar.

Läkemedelsverket uppställer i dag begränsningar i fråga om vilka aromer som tillåts förekomma i dagligvaruhandeln för försäljning till konsumenter. Bland annat gäller att aromer får säljas endast i små förpackningar om i regel 30–50 ml, dessutom med en begränsning avseende alkoholhalten till högst ca 30–33 volymprocent. Det är här fråga om små förpackningar med beskattat innehåll. I den mån särskilda regler för försäljningen av sådana aromer bedöms nödvändiga kan föreskrifter meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i enlighet med det ovan sagda.

Särskilt om drivmedelsetanol

Svenska Petroleum Institutet (SPI) har framfört vissa synpunkter beträffande hanteringen av drivmedelsetanol och förhållandet till regleringen av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. Först ska konstateras att etanol (etylalkohol) avsedd att blandas med bensin för att användas som

drivmedel är att anse som teknisk sprit. Drivmedlet E85 däremot är att anse som ett alkoholhaltigt preparat. Så även bensinen Blyfri 95, som i dag har en inblandning av 5 % etanol, men som i framtiden kommer att iblandas med 10 % etanol⁹. Såsom SPI påpekar kan inte drivmedelsetanol med dagens regler anses som fullständigt denaturerad teknisk sprit och inte heller med den föreslagna regleringen. SPI menar att det är ett problem att drivmedelsetanolen inte befrias från krav på tillstånd. Det ska påpekas att det nya systemet inte innehåller några krav på tillstånd. Den som avser att införa eller importera drivmedelsetanol utan att skattskyldighet inträder i Sverige måste dock vara godkänd som upplagshavare enligt reglerna i LAS. SPI påpekar vidare att flyttning av drivmedelsetanol mellan skatteupplag bör ingå i lagens uppräknings av sådana situationer där mottagaren får rätt att köpa teknisk sprit. Regleringen i alkohollagen avseende handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat syftar till att motverka att sådana varor när de kommer utanför skatteupplag används på ett icke avsett sätt. Det finns därför ingen anledning att i alkohollagen reglera förflyttning av varor mellan skatteupplag. Den reglering som finns i LAS tillgodoser de intressen samhället har av kontroll av sådan hantering.

SEKAB har anfört att det är viktigt att se över och likställa denatureringskraven i Sverige med andra länder inom EU samt att företaget ska få anlita vilket godkänt kontrollbolag som helst vid varje enskilt tillfälle. När det gäller kraven på denaturering föreslås som framgått att ansvarig myndighet ska föreskriva vilka denatureringskrav som ska gälla för att en vara ska få hanteras inom Sverige. För sådana varor som inte är fullständigt denaturerade enligt vad som krävs för skattebefrielse enligt LAS¹⁰, gäller således samma denatureringskrav oavsett om varan tillverkats i Sverige eller införts hit. Beträffande kontrollbolag, innehåller den nya lagstiftningen inga krav på anlitan av kontrollbolag, men ett bemyndigande som möjliggör för kontrollerande myndighet att föreskriva när och i vilken utsträckning kontrollbolag ska användas.

Underrättelseskyldighet

I den nya alkohollagen kommer det att åligga behörig myndighet att utöva tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna om alkoholhaltiga preparat. För utövandet av denna tillsyn och meddelandet av föreskrifter på området är det av central betydelse att ansvarig myndighet tillförsäkras tillgång till information. I det föregående har föreslagits att statliga och kommunala myndigheter ska underrätta den myndighet som regeringen bestämmer om de får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om teknisk sprit. Detsamma bör gälla om dessa myndigheter i sin verksamhet får kännedom om att en viss typ av alkoholhaltigt preparat medför fara för liv eller hälsa, t.ex. om ett visst preparat har börjat användas i berusningssyfte. Härigenom kan ansvarig myndighet tidigt få vetskap om nya slag av alkoholhaltiga pre-

⁹ När Sverige har implementerat bränslekvalitetsdirektivet (2009:30/EG) i svensk lagstiftning.

¹⁰ Se 7 § första stycket 1. LAS och den föreslagna 6 kap. 1 § andra stycket alkohollagen.

parat, eller om ändrad användning av redan kända preparat, som eventuellt påkallar åtgärder i form av föreskrifter för försäljningen.

12.3 Inköp av alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål

Regeringens förslag: Kravet på tillstånd för inköp av alkoholdrycker för tekniska ändamål tas bort och ersätts med en rätt för den som är godkänd som skattebefriad förbrukare enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt att köpa in dryckerna direkt från en partihandlare.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har uttalat sig specifikt i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 4 kap. 4 § nuvarande alkohollag får Statens folkhälsoinstitut ge tillstånd till inköp av spritdrycker, vin och starköl som används i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet. Tillståndet medför rätt att köpa in varorna hos den som är berättigad att bedriva partihandel med sådana varor. Bland de aktuella inköparna finns endast näringsidkare som har behov av att kunna köpa dryckerna på bulk eller annars i större förpackningar för användning vid framför allt livsmedelsframställning.

De som i dag inte är godkända som skattebefriade förbrukare gör inköp av beskattade alkoholvaror mot senare återbetalning av alkoholskatten. Att inte kunna erhålla skattebefrielse redan vid inköpstillfällena kan för vissa mindre företag medföra likviditetsproblem. Det ter sig rimligt att inte endast företag som i sin verksamhet köper sprit för tekniska m.fl. ändamål utan även företag som i sin verksamhet köper alkoholdrycker för motsvarande användning ska kunna köpa obeskattad alkohol.

Kraven på tillstånd föreslås därför tas bort och ersättas med en rätt för samtliga aktörer som har godkänts som skattebefriade förbrukare enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS) att köpa alkoholdrycker direkt från en partihandlare. Det blir härigenom möjligt för dessa näringsidkare att göra inköp av obeskattade alkoholdrycker för teknisk användning om partihandlaren är godkänd upplagshavare enligt LAS.

Det bör uppmärksammas att skattskyldighet inträder om skattepliktiga varor har levererats utan skatt för skattebefriad användning men varorna används till annat än avsett ändamål.

Ifrågavarande näringsidkare kan naturligtvis även i fortsättningen välja att göra sina inköp hos detaljhandelsbolaget, dvs. Systembolaget AB. Bolaget säljer emellertid endast beskattade alkoholdrycker, varför skattebefrielse i dessa fall kan uppnås först i efterhand genom ansökan härom hos Skatteverket.

Regeringens förslag: Bestämmelsen i nuvarande alkohollag om olovlig försäljning av alkoholdrycker utvidgas till att också omfatta olovlig försäljning av sprit. Brottet benämns härefter *olovlig försäljning av alkohol*. Vidare föreskrivs i den nya alkohollagen ansvar för försäljning av teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter om denaturering. Likaså införs i lagen bestämmelser om ansvar för försäljning av alkoholhaltiga preparat om det kan antas att varan ska användas i berusningssyfte samt för annan hantering av teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter som meddelats av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Alkoholhaltiga preparat som har varit föremål för brott enligt alkohollagen ska kunna förklaras förverkade.

En ny brottsrubricering, *olovlig befattning med sprit* införs i den nya alkohollagen.

Bestämmelsen i nuvarande alkohollag om ansvar för beredning av mäsik i uppenbart syfte att tillverka sprit eller spritdrycker förs inte över till nya alkohollagen

Regeringens bedömning: Föreslagna förändringar beträffande tillverkning av alkohol bedöms inte medföra några behov av ändringar i ansvarsbestämmelserna i den nya alkohollagen. Avdenaturering av teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat likställs med tillverkning av sprit och kommer att omfattas av straffbestämmelserna för olovlig tillverkning.

Det bedöms inte i heller övrigt behöva vidtas några åtgärder i avseende på bestämmelserna i den nya alkohollagen om förverkande med anledning av att LFT föreslås upphöra att gälla.

Straffbestämmelserna i övrigt i nuvarande alkohollag överförs i huvudsak oförändrade till den nya alkohollagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Utredningens förslag: Den del av utredningens förslag som behandlas här avser utmönstringen av begreppet mäsik ur lagen. Regeringens förslag överensstämmer med utredningens i den delen.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig instämmer överlag i promemorians och utredningens förslag. *Svea hovrätt* ifrågasätter om den undantagsregel som föreslås för teknisk sprit beträffande möjligheten att bedöma olovlig försäljning som ringa brott är nödvändig. Därutöver har *Svea Hovrätt* samt *Kammarrätten i Sundsvall* framfört vissa lagtekniska synpunkter

Skälen för regeringens förslag

I denna lagrådsremiss föreslås att bl.a. lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. (LFT) ska upphöra att gälla och att regleringen av bl.a. försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat ska föras in i alkohollagen. Kraven på tillstånd för handel med teknisk sprit föreslås

ersättas med en rätt för den som är godkänd som upplagshavare för sådana varor enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt att bedriva handel. Likaså föreslås att borttagande eller försvagning av denaturering ska likställas med tillverkning av sprit. En följd av detta blir att de ansvarsbestämmelser som finns i LFT bör föras över och inarbetas i alkohollagen.

Det föreslås vidare att kravet i alkohollagen på tillstånd för att få tillverka sprit, spritdrycker, vin, starköl eller öl avskaffas och ersätts av en rätt för den som är godkänd som upplagshavare eller som skattebefriad förbrukare för sprit eller alkoholdrycker att bedriva tillverkning av sådana varor.

Föreslagna förändringar i nämnda avseenden medför konsekvenser för straffbestämmelserna.

Tillverkning av sprit och alkoholdrycker

Regler om ansvar för olovlig tillverkning av sprit eller spritdrycker finns i 10 kap. 1 § nuvarande alkohollag. Enligt bestämmelsen gäller att den som olovligen tillverkar sprit eller spritdrycker, eller bereder mäsik i uppenbart syfte att olovligen tillverka sprit eller spritdrycker, döms till böter eller fängelse i högst två år. Till samma påföljd döms även den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar sprit eller spritdrycker som är olovligt tillverkade, eller mäsik som är avsedd för olovlig tillverkning av sprit eller spritdrycker.

I 10 kap. 3 § nuvarande alkohollag anges vad som gäller för att brott enligt 1 § ska bedömas som grovt.

För olovlig tillverkning av vin, starköl eller öl döms till böter eller fängelse i högst sex månader, se 10 kap. 4 § nuvarande alkohollag.

Den som i fortsättningen tillverkar sprit eller alkoholdrycker utan att ha rätt till detta, dvs. utan att vara upplagshavare eller skattebefriad förbrukare, kommer på samma sätt som tidigare att kunna fällas till ansvar för den olovliga tillverkningen. Några ändringar av bestämmelserna i 10 kap. 1 och 4 §§ nuvarande alkohollag behöver således inte göras med anledning av de nya reglerna om rätt att bedriva tillverkning.

I dag finns straffbestämmelser avseende olovlig borttagning eller försvagning av denaturering i teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat i 10 § LFT. Förfarandet bestraffas med påföljd som anges i 10 kap. 1 och 3 §§ nuvarande alkohollag. Fortsättningsvis kommer dock borttagande eller försvagning av denaturering, rening av sprit, att likställas med tillverkning av sprit. Straffbestämmelserna avseende olovlig tillverkning av alkohol i nuvarande alkohollag kommer därigenom att omfatta även sådana gärningar. För att bättre stämma överens med de gärningar som beskrivs i bestämmelsen, föreslås att brottet fortsättningsvis benämns *olovlig befattning med sprit*.

En följd av att gärningen nu kommer att i sin helhet omfattas av ansvarsbestämmelserna i alkohollagen blir att även förberedelse till avdenaturering kommer att bli straffbart (jfr 10 kap. 9 § nuvarande alkohollag) samt att gärningar som bedöms som ringa brott inte straffbeläggs (10 kap. 8 §). Det finns inga skäl till att bibehålla den skillnad som föreligger i dag beträffande straffbarhet av förberedelse till tillverkning och

förberedelse till avdenaturering. Båda förfarandena är att anse som tillverkning, slutprodukten är densamma, det är bara förfarandet som skiljer. Den skillnad i straffbarheten som föreligger i dag kan enbart förklaras med att förfarandena regleras i två olika lagar som har tillkommit vid olika tidpunkter.

När det gäller möjligheten att straffbefria ringa brott, som är en avkriminalisering i förhållande till dagens system, kan anföras att detta också är en följd av systematiken i alkohollagen. Det finns när det gäller tillverkning av sprit genom avdenaturering, på samma sätt som vid tillverkning av sprit från grunden, förfaranden som är av sådan karaktär, t.ex. avseende mängden varor som hanteras eller alkoholhalten i slutprodukten, som gör att en gärning ska anses som ringa och därmed kunna gå fri från straff.

Försäljning av teknisk sprit m.m.

De lagförslag som avser teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat återfinns i förslag till lag om ändring av alkohollagen (2010:000), som föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Försäljning av teknisk sprit utan tillstånd är i dag straffbelagt i 9 § LFT. Försäljning av avdenaturerad teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat straffbeläggs i 10 § andra stycket första meningen LFT. Straffskalorna är desamma som i 10 kap. 2 och 3 §§ nuvarande alkohollag. I 10 kap. 2 § stadgas ansvar för olovlig försäljning av alkoholdrycker, i 3 § vad som gäller för att ett brott enligt 2 § ska betraktas som grovt. I detta lagstiftningsärende (avsnitt 12.1) har föreslagits att nuvarande reglering med krav på tillstånd för att sälja teknisk sprit ska upphöra att gälla och ersättas med en rätt för den som är upplagshavare för sådana varor enligt lagen om alkoholskatt att bedriva försäljning. Det faller sig naturligt att då införliva bestämmelsen om olaga försäljning av teknisk sprit med bestämmelsen om olaga försäljning av alkoholdrycker i alkohollagen (10 kap. 2 § nuvarande alkohollag). Brottsrubriceringen ändras till *olovlig försäljning av alkohol*. I ansvarsbestämmelsen framgår också att försäljning i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 § första stycket och 5 § förslaget till ny alkohollag omfattas av straffbestämmelsen. I 6 kap. 4 § första stycket anges att säljaren är skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare. Vem som får sälja teknisk sprit regleras i dag i 5 § 2 mom. LFT, där det stadgas att det erfordras särskilt försäljningstillstånd utom för tillverkare av sprit. Bestämmelsen i 6 kap. 5 § förslaget till ny alkohollag reglerar till vem försäljning får ske. Uppräkningen motsvaras av de huvudsakliga kategorier som i dag ges inköpstillstånd av Läkemedelsverket (jfr 6 § LFT).

Inköpstillstånd ges idag utöver till i 6 kap. 5 § nämnda kategorier användare till bl.a. skolor, vissa näringsidkare m.fl. till specificerade ändamål. I förslaget till ny alkohollag finns ett bemyndigande för behörig myndighet att meddela föreskrifter om vem som utöver uppräknningen får köpa teknisk sprit och till vilket ändamål. Försäljning i strid med sådana föreskrifter föreslås straffbeläggas med böter. Att sälja till någon i strid med föreskrifter, vilket framförallt kan röra sig om fel mängd eller till fel

ändamål kan inte anses ha lika högt straffvärde som att sälja till någon som över huvud taget inte har rätt att köpa teknisk sprit.

Överflyttningen av straffbestämmelsen till den nya alkohollagen medför vissa straffrättsliga konsekvenser till följd av strukturella skillnader i alkohollagen och LFT. Det straffbara området utvidgas genom att oaktsamhet samt förberedelse till olovlig försäljning av sprit kommer att bli straffbart.

Vad först beträffar de subjektiva rekvisiten kan konstateras att det i nuvarande alkohollag beträffande olovlig försäljning av alkoholdrycker föreskrivs ansvar för såväl oaktsamhet som för uppsåt, medan olovlig försäljning av teknisk sprit enligt LFT enbart är straffbelagd vid uppsåtligt brott. Skillnaden kan inte förklaras med annat än att det är två olika lagstiftningar från olika tidpunkter. Alkoholpolitiskt och även ur ett fiskalt perspektiv gör sig samma intressen gällande vid bedömningen av straffbarheten av gärningarna. Teknisk sprit är ofta mycket alkoholstark och kan redan av den anledningen vara livshotande att förtära. Den kan också innehålla ämnen som är direkt livsfarliga. Det är således väl så allvarligt om sådan sprit kommer i omlopp i samhället som att t.ex. insmugglade spritdrycker säljs på restauranger. Teknisk sprit hanteras dessutom vanligen i stora mängder, varför det kan handla om avsevärda skattebelopp som staten riskerar gå miste om. Ett exempel på när oaktsamhet kan föreligga är att försäljning sker till någon som nyligen fått sitt tillstånd som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare indraget. Det vore orimligt om det skulle vara straffbart att av oaktsamhet sälja alkoholdrycker till någon som inte har sitt serveringstillstånd i ordning men inte att av oaktsamhet sälja 96-procentig sprit till någon som inte har rätt att köpa in varan.

Samma alkoholpolitiska och fiskala överväganden som ovan gör sig gällande även avseende straffbeläggande av förberedelse till olovlig försäljning av sprit.

I departementspromemorian har föreslagits att det ska införas en undantagsbestämmelse i lagen med innebörden att det inte ska vara möjligt att bedöma olovlig försäljning av teknisk sprit som ringa. Ringa fall av olovlig försäljning av alkoholdrycker är i dag straffria. Någon motsvarande möjlighet att bedöma olovlig försäljning av teknisk sprit som ringa finns inte i LFT. Som skäl för att undanta olovlig försäljning av teknisk sprit anfördes att teknisk sprit ofta är mycket alkoholstark och hanteras i stora volymer samt att något behov av att nu införa en sådan möjlighet inte framkommit. I LFT finns inte den möjligheten. *Svea Hovrätt* har ifrågasatt om denna särreglering är nödvändig. Hovrätten anför att det visserligen säkert är på det sätt som anförs i promemorian att en gärning av nu aktuellt slag sällan är att bedöma som ett ringa brott. Det kan dock enligt hovrätten inte uteslutas att gärningar som faller under straffstadgandet, i likhet med övriga gärningar som omfattas av undantagsregeln, har ett så lågt straffvärde att inte ens ett bötesstraff kan anses motiverat. Regeringen delar *Svea Hovrätts* bedömning. Någon bestämmelse om att olovlig försäljning av teknisk sprit inte ska kunna bedömas som ringa brott föreslås därför inte.

I 9 § LFT straffbeläggs också som *olovlig försäljning av teknisk sprit* brott mot bestämmelsen i 7 § LFT att teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat inte får säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning

anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte. Detsamma gäller i fråga om att hjälpa någon att anskaffa sådana medel. Beträffande teknisk sprit finns i förslaget till ny alkohollag en bestämmelse som täcker den gärning som avses i 7 §, det aktsamhetsrekvisit vid försäljning som föreslås i 6 kap 4 § nya alkohollagen. Beträffande försäljning av alkoholhaltiga preparat i strid med 7 § kan först konstateras att en motsvarande bestämmelse om att alkoholhaltiga preparat inte får säljas eller lämnas ut om det finns anledning anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte föreslås införas i nya alkohollagen (6 kap 7 §). Till denna bestämmelse knyts en ansvarsbestämmelse (11 kap. 8 § andra stycket) där påföljden bestäms till böter. Detta innebär i och för sig en skillnad mot i dag, då försäljning i strid med 7 § LFT ska bedömas enligt 10 kap. 2 eller 3 alkohollagen, där påföljden i normalfallet är böter eller fängelse högst två år. Beträffande olovlig försäljning av alkoholhaltiga preparat finner regeringen det motiverat att låta straffvärdet stanna vid böter.

Övriga straffbestämmelser i LFT

I 10 § andra stycket första meningen LFT stadgas, utöver ansvar för försäljning av avdenaturerad sprit, ansvar för den som tillhandagår med anskaffande av avdenaturerad teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat. Någon motsvarande bestämmelse föreslås inte införas i alkohollagen. Avdenaturering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat kommer i den nya lagen att vara likställt med tillverkning av sprit, se 2 kap 2 § förslaget till alkohollag. Handeln med teknisk sprit är med de föreslagna regleringarna omgärdad av bestämmelser som tillgodoser de krav som rimligen kan ställas för att spriten inte ska komma i orätta händer, varför en sådan bestämmelse inte kan motiveras.

I 10 § andra stycket andra meningen LFT stadgas ansvar för den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar avdenaturerad teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat. Såsom anförts ovan kommer avdenaturering av teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat föreslås likställas med tillverkning av sprit och försäljning av sådana produkter därmed att omfattas av bestämmelserna om olovlig försäljning av alkohol. I 11 kap 1 § första stycket 2 förslaget till alkohollag stadgas ansvar för den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar sprit eller spritdrycker som är olovligt tillverkade. Det finns således motsvarigheter till bestämmelserna i LFT i dessa delar, varför någon ytterligare lagstiftningsåtgärd med anledning härav inte behöver vidtagas. Däremot kan konstateras att i och med att dessa förfaranden nu kommer att regleras i alkohollagen gör sig motsvarande överväganden gällande beträffande ansvar för oaktsamhet och förberedelse som anförts ovan under avsnittet om försäljning av teknisk sprit.

I LFT regleras vidare ansvar för försäljning av teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat som inte har denaturerats enligt föreskrifter utfärdade av Läke-medelsverket (12 § jämfört med 3 §). Straffet för förseelsen är penningböter. Likaledes föreskrivs i samma paragraf straffansvar för den som bryter mot föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. I 9 a § föreskrivs straff för den som bryter mot bestämmelserna om försäljning eller utlämnande av sprit från apotek. Påföljden är böter.

När det gäller försäljning av teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat i strid med föreskrifter om denaturering, föreslås en i stort motsvarande bestämmelse föras in i den nya alkohollagen. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat i strid med föreskrifter om hur denaturering ska ske kan dömas till böter. Straffbestämmelsen i den nya alkohollagen föreslås alltså, till skillnad från vad som i dag gäller enligt LFT, även omfatta oaktsamma handlingar. Bestämmelserna om denaturering är tillkomna för att förhindra förtäring. Teknisk sprit kan, förutom att användas i berusningssyfte redan på grund av sin alkoholstyrka vara direkt hälsofarlig att förtära, varför det är motiverat av såväl alkoholpolitiska skäl som skyddet för liv och hälsa att även oaktsamhet ska kunna bestraffas. Beträffande alkoholhaltiga preparat kommer handeln att, under vissa i lagen givna förutsättningar, vara fri och försäljning ske direkt till konsumenter i detaljhandeln. En av dessa förutsättningar är att denaturering har skett enligt de föreskrifter som meddelas av behörig myndighet. Det är således alkoholpolitiskt motiverat att även ett oaktsamhetsbrott ska kunna bestraffas.

Beträffande bestämmelsen i 9 a § föreslås ingen motsvarighet i den nya alkohollagen. Detta motiveras av att bestämmelserna i 5 a och c §§, till vilka 9 a § relaterar, inte föreslås överföras till den nya alkohollagen. Skälet för detta är att bestämmelser om receptföreskrifter m.m. och sanktioner vid överträdelse naturligen hör hemma i den lagstiftning som reglerar sådana frågor i övrigt. I föreslagen lydelse av 22 c § läkemedelslagen (1992:859), som reglerar förbud att lämna ut vissa läkemedel som ordinerats av läkare eller tandläkare som har fått sin förskrivningsrätt begränsad eller indragen kommer även teknisk sprit att omfattas av den regleringen (prop. 2009/10:000). Föreskrifter om utlämnande av teknisk sprit finns för övrigt redan i Receptföreskrifterna (LVFS 1997:10) utfärdade av Läkemedelsverket.

Därutöver finns en straffbestämmelse i 11 §, som anger att den som för obehörigt ändamål använder teknisk sprit som han inköpt eller till riket infört enligt bestämmelserna i lagen, om gärningen inte är belagd med straff enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling, döms till böter. Denna bestämmelse är kopplad till kraven på tillstånd för införsel eller inköp av teknisk sprit, som inte har någon motsvarighet i den nu föreslagna regleringen. Någon motsvarande bestämmelse föreslås därför inte föras över till alkohollagen.

I 12 § LFT straffbeläggs också brott mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. En motsvarande bestämmelse föreslås föras in i den nya lagen (11 kap. 8 § andra stycket). En skillnad mot nuvarande reglering är att brott mot 12 § LFT medför penningböter, medan bestämmelsen i alkohollagen föreslås föreskriva böter. Regeringen menar att en sådan straffskärpning är motiverad.

Bestämmelser om mäsk m.m.

Begreppet mäsk som förekommer i nuvarande alkohollag, fyller ingen självständig funktion med hänsyn till den rättspraxis¹¹ som har

¹¹ Dom av Svea Hovrätt (RH1999:26) och NJA 2002 s. 123).

fastslagits. I den mån mäsik påträffas får man bedöma från fall till fall beroende på omständigheterna om vätskan ska betraktas som tillverkning av vin, vilket är tillåtet, eller sprittillverkning eller förberedelse till detta brott, vilket är straffbart. Det föreslås därför att bestämmelsen i 10 kap 1 § 2. nuvarande alkohollagen om ansvar för beredning av mäsik i uppenbart syfte att tillverka sprit eller spritdrycker inte förs över till den nya alkohollagen.

Kammarrätten i Sundsvall har påpekat att försök eller förberedelse till brott enligt 10 kap. 2 § är straffbart enligt 10 kap. 9 § nuvarande alkohollagen och ifrågasätter om bestämmelsen i nuvarande 10 kap. 5 § är nödvändig. Bestämmelsen i 10 kap. 5 § nuvarande alkohollag omfattar dock gärningar som inte nödvändigtvis täcks av bestämmelserna om försök eller förberedelse. Regeringen ser inga skäl att inskränka omfattningen av vilka gärningar som är straffbelagda i detta avseende. Bestämmelsen bör således överföras även till den nya alkohollagen.

Förverkande

Bestämmelser om förverkande finns både i LFT och i nuvarande alkohollag. Bestämmelserna motsvarar huvudsakligen varandra. Således stadgas i LFT att om någon begår brott enligt 9–11 §§, dvs. olovlig försäljning eller borttagande av denaturering, ska, om det inte är uppenbart oskäligt, befintliga förråd av teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat, kärl och emballage samt renings- och filtreringsmedel förklaras förverkade. Detsamma ska gälla redskap som använts vid borttagning av denaturering. Egendom som använts som hjälpmedel vid brott enligt lagen får förverkas om det behövs för att förebygga brott eller av andra skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas för brott om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök. I stället för egendom får dess värde förklaras förverkat.

Motsvarande bestämmelser i alkohollagen anger att sprit, alkoholdrycker och mäsik som varit föremål för brott eller dess värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Har sprit olovligen tillverkats ska även destillationsapparater, apparatdelar och redskap som använts vid tillverkningen, råämnen som uppenbarligen varit avsedda för tillverkningen och beredningen samt kärl och emballage som varorna har förvarats i, förklaras förverkade. Likaså ska förråd av renings- och filtreringsmedel vilka uppenbarligen avsetts för rening eller filtrering av olovligen tillverkad sprit förklaras förverkat. Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott kan förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller om det annars föreligger särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt lagen, om brottet fullbordats eller om förfarandet utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse. I stället för egendom får dess värde förklaras förverkat.

De skillnader som kan konstateras i bestämmelserna om förverkande är dels att enligt alkohollagen kan utbyte av samtliga brott enligt lagen förklaras förverkat samt att egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid förberedelsebrott kan förverkas.

Bestämmelsen i LFT om att alkoholhaltiga preparat som har varit föremål för brott ska kunna förklaras förverkade föreslås flyttas över till alkohollagen. De brott det är fråga om återfinns i 11 kap. 8 § i förslaget till ny alkohollag. Det är dels försäljning i strid med föreskrifter om denaturering, dels utlämnande eller försäljning om det finns särskild anledning anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte.

Det behöver därutöver inte vidtas några ytterligare åtgärder med avseende på bestämmelserna om förverkande med anledning av att LFT föreslås upphöra att gälla.

14 EU-rättsliga aspekter

14.1 Fri rörlighet för varor enligt artikel 34 och 36 i EUF-fördraget

Kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan ska enligt artikel 34 i EUF-fördraget vara förbjudna mellan medlemsstaterna. Utgångspunkten är att en vara som lagligen saluförs i en medlemsstat också ska få säljas i övriga. Alla åtgärder som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, kan utgöra ett hinder för handeln inom gemenskapen ska enligt EU-domstolens praxis anses som åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa importrestriktioner¹². Det innebär att även åtgärder som gäller inhemska och importerade varor utan åtskillnad kan vara förbjudna. Exempel på åtgärder som skapar problem för den fria rörligheten är tekniska föreskrifter av olika slag samt försäljnings- och marknadsföringsförbud. Artikel 34 i EUF-fördraget har direkt effekt och kan åberopas av enskilda inför nationell domstol.

Artikel 36 i EUF-fördraget innehåller undantag från förbudet mot kvantitativa importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan. Med stöd av undantaget kan åtgärder som motiveras av hänsyn till bl.a. allmän moral, allmän ordning, allmän säkerhet eller skydd för människors och djurs hälsa eller liv under vissa förutsättningar vara tillåtna. Åtgärden får inte vara ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. För att åtgärden ska kunna godtas måste den vara nödvändig för att det angivna skyddsändamålet ska kunna uppnås. Vidare ska åtgärden vara proportionerlig, vilket innebär att den inte får ha större handelshindrande verkningar än vad som krävs för att tillgodose skyddsändamålet.

EU-domstolen har genom praxis utvecklat ytterligare undantag från förbudet i artikel 34 i EUF-fördraget. I domen *Cassis de Dijon*¹³ och efterföljande rättspraxis har EG-domstolen erkänt att det finns grupper av legitima nationella regleringsändamål utöver dem i artikel 30 EG-fördraget (artikel 36 i EUF-fördraget), s.k. tvingande hänsyn. Hinder för handeln inom gemenskapen som uppstår på grund av nationella bestämmelser kan godtas i den mån bestämmelserna kan anses vara nödvändiga för att tillgodose sådan tvingande hänsyn. Denna doktrin kan endast tillämpas när det saknas regler på gemenskapsnivå och i fall där den nationella bestämmelsen gäller utan skillnad för inhemska varor och varor från en annan medlemsstat. Det krävs också att åtgärden är nödvändig och proportionerlig på motsvarande sätt som vid tillämpning av undantaget i artikel 30 (artikel 34 i EUF-fördraget).

Genom sitt avgörande i *Keck och Mithouard*¹⁴ ändrade EU-domstolen sin praxis när det gäller omfattningen av artikel 28 i EG-fördraget (artikel 34 i EUF-fördraget). Vissa typer av nationella åtgärder undantas från artikelns tillämpningsområde. Begränsningen innebär att nationella

¹² EG-domstolens dom i mål 8/74, *Dassonville*.

¹³ EG-domstolens dom i mål 120/78, *REWE Zentral AG*.

¹⁴ EG-domstolens dom i målen C-267 och 268/91, *Keck och Mithouard*, se även EG-domstolens dom i mål C-292/92, *Hünermund*.

regleringar av olika typer av icke-diskriminerande försäljnings- eller marknadsföringsåtgärder, t.ex. regler om hur varor får marknadsföras, som inte påverkar varornas utseende eller sammansättning i sig ska anses falla utanför artikel 28 EG-fördraget.

Av avgörandena i C-142/05 och C-110/05 framgår att regler om användning i vissa fall kan beröras av artikel 28 EG-fördraget (artikel 34 i EUF-fördraget).

14.2 Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter

Sedan 1983¹⁵ finns inom EU ett informationssystem som syftar till att motverka handelshinder orsakade av tekniska föreskrifter på det icke-harmoniserade området. Bestämmelserna finns nu i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998¹⁶ om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/48/EG). Enligt direktivet ska länderna som ingår i proceduren¹⁷ anmäla förslag till nya tekniska föreskrifter till Europeiska kommissionen. När en anmälan görs påbörjas i regel en frysningstid om tre månader under vilken den tekniska föreskriften inte får antas. Kommissionen och medlemsstaterna har möjlighet att lämna synpunkter på förslagen och påverka dem. I vissa fall kan sådana reaktioner förlänga frysningstiden.

Direktivet är i Sverige implementerat genom bl.a. förordningen (1994:2029) om tekniska regler¹⁸. Förordningen innehåller föreskrifter som statliga myndigheter under regeringen ska iaktta när det gäller tekniska regler.

Vad händer om en medlemsstat inte följer direktivet?

En utebliven anmälan eller att frysningstiderna inte respekteras får till följd att de delar av den nationella föreskriften som utgör tekniska föreskrifter saknar rättslig verkan och att de därför inte kan tillämpas gentemot enskild¹⁹. Det kan även utgöra skäl för kommissionen att inleda ett överträdelseförfarande enligt artikel 258 i EUF-fördraget.

¹⁵ Rådets direktiv 83/189/EEG av den 28 mars 1983 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter.

¹⁶ EGT L 204, 21.7.1998, s. 37–48, celex 31998L0034.

¹⁷ EU-medlemsstater, Norge, Island, Liechtenstein, Turkiet och Schweiz.

¹⁸ Kommerskollegiums föreskrifter om tekniska regler (KFS 2008:1) innehåller bestämmelser om samråd med och underrättelse till Kommerskollegium. Skyldigheten för Regeringskansliet att anmäla författningar i enlighet med informationsförfaranden som följer av Sveriges medlemskap i unionen återfinns i 20 § 6. förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Regeringskansliets interna förfaranderegler återfinns i Cirkulär 8 – ”Informationsförfarande enligt direktiv 98/34/EG m.m.”.

¹⁹ EG-domstolens dom i mål C-194/94, CIA Security International, REG 1996, s. I-2201, punkterna 33 och 34, här anm.

Den svenska staten kan dessutom bli skadeståndsskyldig för fel och försummelse vid myndighetsutövning enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen vid sådan underlåtelse²⁰.

14.3 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 764/2008 av den 9 juli 2008 om förfaranden för tillämpning av vissa nationella tekniska regler på produkter som lagligen saluförts i annan medlemsstat och om upphävande av beslut nr 3052/95/EG

Förordning (EG) nr 764/2008²¹ antogs den 13 maj 2009. Syftet med den aktuella förordningen är att stärka den inre marknadens funktion genom att förbättra den fria rörligheten för varor på det icke-harmoniserade området. Den är tillämplig när en myndighet fattar ett administrativt beslut om att antingen förbjuda en produkt på marknaden, beslutar om ändring eller ytterligare provning av produkten eller beslutar om återkallelse av produkten från marknaden, baserat på en teknisk regel. Ett sådant beslut kräver en dialog med den ekonomiska aktören, att beslutet motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset och att hänsyn tas till proportionalitetsprincipen. Förordningen har kompletterats med en svensk förordning (2009:52) om kontaktpunkt och informationsförfaranden angående tillämpning av ömsesidigt erkännande av tekniska regler för produkter. Den reglerar bl.a. de berörda myndigheternas rapporteringsskyldigheter och den kontaktpunktsfunktion som enligt rättsakten ska inrättas.

14.4 Tjänstedirektivet

Grundläggande bestämmelser om tjänsters fria rörlighet finns i artikel 56–62 i EUF-fördraget. Närmare bestämmelser av vikt för tjänster, dit bl.a. försäljning av en vara räknas, finns i Europaparlamentets och Rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet). Tjänstedirektivets genomförande i Sverige har behandlats i regeringens skrivelse Genomförande av tjänstedirektivet (Ds 2008:75) och proposition med samma namn (prop. 2008/09:187, bet. 2009/10:NU6, rskr. 2009/10:18).

Tjänstedirektivet innehåller bestämmelser som syftar till att förenkla förfaranden och formaliteter som är tillämpliga på tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet och tjänsteleverantörer ska kunna fullgöra vissa förfaranden och formaliteter samt få information genom gemensamma kontaktpunkter i medlemsstaterna. Om medlemsstaterna t.ex. har krav på tillstånd för att få utöva vissa tjänster eller krav på legitimation, användande av viss utrustning m.m. får dessa krav inte vara diskrimi-

²⁰ Ett exempel är Justitiekanslerns beslut den 19 september 2001 (dnr 4243-99-4) där en taxiägare tillerkändes skadestånd av staten på 16 000 kr med anledning av att Vägverkets föreskrifter om krav på taxametrar inte anmälts i vederbörlig ordning, här anm.

²¹ EUT L 218, 13.8.2008, s. 21-29, celex 32008R0764l.

nerande, de måste kunna motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset och det eftersträlvade målet ska inte kunna uppnås med en mindre begränsande åtgärd.

Enligt artikel 39.5 andra stycket ska medlemsstaterna till kommissionen översända alla förändringar i sina krav på tillfällig tjänsteverksamhet, inbegripet nya krav och skälen för dessa. Sådana krav måste dock vara icke-diskriminerande, nödvändiga och proportionerliga. Kommissionen ska underrätta övriga medlemsstater om de översända kraven. En sådan översändning ska inte hindra medlemsstaterna från att anta bestämmelserna i fråga. Kommissionen ska dock varje år tillhandahålla analyser och riktlinjer avseende tillämpningen av bestämmelserna inom ramen för direktivet.

Enligt punkten 7 i artikel 15 ska medlemsstaterna till kommissionen även anmäla alla förslag till nya lagar och andra författningar som innefattar vissa krav som omnämns i punkten 2 i artikel 15 samt skälen för dem. Exempel på sådana krav är kvantitativa eller geografiska begränsningar, skyldighet för tjänsteleverantören att ha viss juridisk form och krav som rör företagets kapitalinnehav. Kommissionen ska underrätta de övriga medlemsstaterna om bestämmelserna. Anmälan hindrar inte medlemsstaten från att anta de aktuella bestämmelserna. Kommissionen ska dock inom tre månader från mottagandet av anmälan undersöka om kraven är förenliga med gemenskapsrätten och vid behov fatta ett beslut om att begära att medlemsstaten i fråga ska avstå från att anta dem eller upphäva dem.

14.5 Vilka anmälningsåtgärder blir aktuella i detta lagstiftningsärende?

I detta lagstiftningsärende blir reglerna i direktiv 98/34/EG och tjänstedirektivet aktuella. Det kan även bli aktuellt med notifiering till WTO av bestämmelser som har påtaglig betydelse för handeln.

Bestämmelserna om handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som föreslås flyttas över till den nya alkohollagen från lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. innehåller ett flertal begränsningar av handeln. Det gäller såväl bestämmelserna om vem som har rätt att bedriva handel, innefattande införsel, import, försäljning, köp samt utförsel och export, som de andra bestämmelser som syftar till att reglera handeln. Därutöver föreslås att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska bemyndigas att utfärda föreskrifter i syfte att ytterligare reglera handeln med ifrågavarande varor. Reglerna motiveras av hänsyn till människors hälsa, liv och säkerhet.

De bestämmelser i alkohollagen som omfattas av reglerna i tjänstedirektivet är huvudsakligen de som reglerar en tillstånds- eller anmälningsplikt.

15 Konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

Ansvaret för beslut om serveringstillstånd och för tillsyn över servering och försäljning av folköl ligger på kommunerna. I detta lagstiftningsärende föreslås bl.a. att kraven på köksutrustning och matutbud anpassas till mer moderna förhållanden och att tillstånd ska kunna medges för användande av gemensamma serveringsutrymmen och för provsmakning vid mässor och på vingårdar. Dessa förslag kan tänkas medföra en viss ökning av antalet tillståndsärenden och därmed viss ökad arbetsbelastning för kommunerna. Däremot minskar tillståndshanteringen när det gäller cateringföretag, eftersom dessa ges möjlighet till stadigvarande tillstånd.

I detta lagstiftningsärende betonas vidare vikten av att kommunerna bedriver en aktiv tillsyn på alkoholområdet. I den nyligen till riksdagen avlämnade skrivelsen (skr. 2009/10:79) om en tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn anför regeringen att tillsynsplaner hör till de grundläggande förutsättningarna för en väl fungerande tillsyn. Förslagen om att kommunerna ska upprätta riktlinjer för serveringstillstånd och tillsynsplaner ska fungera som stöd för tillståndshanteringen och tillsynen och därigenom bidra till en mer effektiv verksamhet både för kommunerna och för näringsidkarna.

Förslaget att den som söker serveringstillstånd genom ett prov ska visa att han eller hon har tillräckliga kunskaper om alkohollagstiftningen innebär ett förtydligande av det kunskapskrav som redan nu ställs på den sökande. Det är inför kommunen som den sökande ska visa att han eller hon uppfyller de krav som lagen ställer. Avsikten med det kunskapsprov, som Statens folkhälsoinstitut ska ta fram, är att det ska fungera som ett stöd i kommunernas bedömning av de sökandes förutsättningar.

Förslagen medför vissa tillkommande uppgifter inom ramen för tillsynen. För tillsyn och för prövning av ansökan om serveringstillstånd får kommunerna enligt 7 kap. 13 § andra och tredje stycket nuvarande alkohollag ta ut avgifter (bestämmelsen motsvaras i förslaget till ny alkohollag av 8 kap. 10 § andra stycket). Kommunerna har därmed möjlighet att finansiera kostnader, som förslagen kan medföra, med avgifter.

Statlig regelstyrning och konsekvenser för den kommunala självstyrelsen etc.

Förslaget om att det ska vara obligatoriskt att upprätta en tillsynsplan som ska granskas av länsstyrelsen innebär en viss utökad statlig tillsyn av kommunal verksamhet. Det huvudsakliga syftet med detta är dock att stödja dialogen mellan kommunerna och länsstyrelserna, vars uppgift det är att biträda kommunerna med råd i deras verksamhet. Kommunerna får även på vissa områden en ökad handlingsfrihet, förutom vad som följer av vissa regler som angetts i föregående avsnitt, även beträffande tillämpning av sanktionssystemet.

Ekonomiska konsekvenser för statliga myndigheter

Statens folkhälsoinstitut (FHI) avsätter i dag en årsarbetskraft för tillståndsgivning och tillsyn avseende tillverkning av sprit och alkoholdrycker samt inköpstillstånd. Dessa uppgifter försvinner till stor del. Istället tillkommer nya uppgifter: utökade tillsynsuppgifter samt utfärdande av föreskrifter beträffande denaturering och försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. För dessa uppgifter behövs vidare kemisk-teknisk kompetens för att vid behov godkänna sådan denaturering som inte omfattas av de allmänna riktlinjer som föreskrifterna kan komma att ange. Sådan kompetens finns till viss del sedan FHI övertog ansvaret för hälsofarliga varor från Läkemedelsverket 2006. Den verksamheten är under uppbyggnad och de likartade nya uppgifterna bör i viss mån kunna förstärka det arbetet. Regeringens bedömning är att detta kan ske genom vissa omprioriteringar inom ramen för institutets budget.

Övriga uppgifter för FHI som presenteras i detta lagstiftningsärende, t.ex. att ta fram test för kommunernas prövning av om den som söker serveringstillstånd har tillräckliga kunskaper om alkohollagen, att ta fram en modell för kommunala riktlinjer för serveringstillstånd liksom ansökningsblanketter m.m., bör kunna finansieras inom ramen för befintliga resurser.

Den tillståndsgivning och kontroll som Läkemedelsverket utövar över försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat kommer att upphöra. Läkemedelsverket sysselsätter i dag ca fyra personer med frågor som rör teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. Myndighetens uppgifter finansieras genom att kontrollavgifter tas ut av företagen. Någon motsvarighet till dessa avgifter föreslås inte i det nya systemet.

För Skatteverkets och Tullverkets del innebär inte förslagen några nya uppgifter vid sidan av den ordinarie skattekontrollen och tullverksamheten.

Några märkbara kostnadsökningar för myndigheterna inom rättsväsendet torde inte uppkomma. Antalet serveringstillstånd kan möjligen öka något till följd av att matkravet ändras, vilket eventuellt kan medföra ett ökat antal överklagningsärenden. Som motvikt till det kan anföras att regelsystemet i andra avseenden föreslås lättas upp, vilket i sin tur kan innebära färre överklaganden av kommunernas beslut. Såsom *Domstolsverket* anført i sitt remissvar är det angeläget att följa utvecklingen.

Konsekvenser för sysselsättning

Vad som närmast kommer i fråga är om förslagen påverkar sysselsättningen i restaurangbranschen. Då branschens villkor beror av så många andra faktorer, främst samhällsekonomin, är det svårt att göra några förutsägelser om detta. Det finns dock inte anledning att tro att förslagen skulle få några mera omfattande konsekvenser för sysselsättningen, i vart fall inga negativa sådana.

Regelförenkling m.m.

Det sociala skyddsintresse som bär upp alkohollagen innebär att utrymmet för regelförenklingar är begränsat, särskilt när det gäller marknadsföring, försäljning och servering av alkoholdrycker. Med detta som bakgrund har regeringen i detta lagstiftningsärende strävat efter att så långt som möjligt modernisera och förenkla regelverket utan att fördenskull ge avkall på skyddsintresset.

Flera av förslagen innebär förändringar och förtydliganden som efterfrågats av näringsidkarna. Regeringen föreslår t.ex. att kraven som ställs på köksutrustning och matutbud för att få serveringstillstånd förändras så de blir bättre anpassade till den utveckling som skett i samhället vad gäller ny matkultur och ny köksutrustningsteknik. Det ges möjlighet för flera serveringsställen att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme och den som har tillstånd att servera spritdrycker får möjlighet att inom ramen för detta krydda brännvin för servering som snaps i den egna verksamheten. Lagen förtydligas så det tydligt framgår att rumsservering är tillåten för hotell som i sina lokaler bedriver restaurangverksamhet med serveringstillstånd. Cateringföretag får möjlighet till stadigvarande serveringstillstånd, vilket innebär en stor förenkling då de idag är hänvisade till att söka särskilt tillstånd för varje serveringstillfälle. Denna förändring innebär även att cateringföretagen inte som idag enbart är hänvisade till Systembolaget för inköp av alkoholdrycker, utan kan göra sina inköp hos partihandlare på samma sätt som andra innehavare av stadigvarande serveringstillstånd.

De nuvarande reglerna om serveringstillstånd har av näringsidkarna uppfattats som i vissa hänseenden krångliga och onödigt restriktiva. Så t.ex. har det anförts att tillståndsmyndigheten själv skulle kunna inhämta de uppgifter som behövs från andra myndigheter och att det i fall då man bedriver verksamhet i flera kommuner skulle räcka med att uppgifter lämnas till en av dessa.

Med hänsyn till vikten av en ansvarsfull hållning till alkoholservering är dock inga av de uppgifter som nu normalt avkrävs de sökande onödiga. En ordning som skulle innebära en överflyttning av ansvaret för insamlande av uppgifter från enskilda näringsidkare till kommunerna skulle knappast förkorta ansökningstiderna och inte heller spara kostnader för näringsidkarna då kommunerna tar ut avgift enligt självkostnadsprincipen. Vidare kräver lokala förhållanden att varje kommun gör sina egna bedömningar beträffande serveringstillstånd. För cateringföretagen kommer möjligheten att medges stadigvarande tillstånd att innebära minskade kostnader och minskad byråkrati.

För att förenkla administrationen skulle emellertid kommunerna, som framhålls i avsnitt 11.1, kunna tillhandahålla blanketter som underlättar för de sökande att inhämta de uppgifter som krävs. Vidare skulle kommunerna i större utsträckning än som nu sker kunna inhämta uppgifter från varandra. Ansökningsblanketterna, liksom remisser m.m. skulle också kunna göras mer likformiga. Som aviserats i avsnitt 11.1 avser regeringen ge Statens folkhälsoinstitut (FHI) i uppdrag att se över detta.

Det har även framförts som ett problem att kommunerna hanterar tillståndsprövningar och bedriver tillsyn på olika sätt, vilket gör att näringsidkarnas förutsättningar kan skilja sig åt mellan olika kommuner.

Även de avgifter som tillståndshavarna betalar skiljer sig åt mellan olika kommuner. I viss mån är det rimligt att det finns ett utrymme för kommunerna att själva bestämma om t.ex. prioritering, resurser, finansiering och praktiskt utförande av tillsynen. Om skillnaderna är alltför stora ökar dock risken för rättsosäkerhet och oklarhet för näringsidkarna om vad som gäller. Det är FHI:s och länsstyrelsernas roll att genom uppföljning tydliggöra de skillnader som finns och genom vägledning bistå kommunerna i deras tillsynsarbete. Ett effektivt sådant arbete bör kunna leda till att skillnaderna minskar, samtidigt som kommunernas rätt att själva bestämma om sin tillsynsverksamhet kvarstår. De förslag som presenteras i detta lagstiftningsärende om att kommunerna ska ha riktlinjer för vad som ska gälla för att få serveringstillstånd, en kommunalt upprättad tillsynsplan samt att den sökandes kunskap om alkohollagen ska prövas genom ett av FHI utarbetat test bör bidra till ytterligare tydlighet för näringsidkarna om vad som gäller och också ökad rättssäkerhet.

När det gäller handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat samt tillverkning av sprit och alkoholdrycker innebär förslagen i detta lagstiftningsärende uppenbara regelförenklingar och minskade administrativa kostnader för företagen. Förenklingarna består bl.a. i att de särskilda tillstånden för försäljning eller inköp av teknisk sprit tas bort, att handeln med alkoholhaltiga preparat ska vara utan krav på införseltillstånd eller godkännande samt att tillstånden för tillverkning av sprit och alkoholdrycker samt för försäljning eller inköp av teknisk sprit tas bort. I den departementspromemoria (Ds 2009:32) om teknisk sprit m.m., som legat till grund för vissa av förslagen i detta lagstiftningsärende, redovisas de administrativa kostnader som denna tillståndshantering innebär för företagen. Sammantaget är det framför allt förslaget att avskaffa kravet på tillstånd för handel med teknisk sprit som kommer att innebära en stor lättnad för företagen. Enligt Tillväxtverkets beräkningar uppgick 2008 den administrativa kostnaden för företagen för första-gångsansökningar och förnyanden totalt till ca 12,7 miljoner kronor, utöver de avgifter som företagen är ålagda att betala. Även de kostnader som hänger samman med dagens krav på införseltillstånd och godkännande av alkoholhaltiga preparat kommer att minska väsentligt. Här bör dock påpekas att FHI enligt föreliggande förslag ges ansvar för att ta fram föreskrifter på området vilket kan komma att ställa krav på företagen även inom den nya ordningen.

16 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya alkohollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2010, med undantag för bestämmelserna som avser teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. Dessa bestämmelser föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

I samband med den nya alkohollagens ikraftträdande upphör den gamla alkohollagen. Det finns några behov av övergångsbestämmelser. En anmälan om försäljning och servering av öl enligt den gamla lagen bör gälla som en anmälan om försäljning eller servering av folköl enligt den nya lagen.

Beträffande tillstånd för tillverkning av sprit eller alkoholdrycker som har utfärdats med stöd av bestämmelserna i gamla lagen kan anföras följande. Enligt uppgifter från FHI och Skatteverket är de tillståndshavare som finns i dag, med två undantag, godkända upplagshavare eller skattebefriade förbrukare enligt bestämmelserna i lagen om alkoholskatt. Det uppfyller således redan i dag de krav som ställs i den nya lagen. De två undantagen avser restauranger som har tillstånd för tillverkning av sprit, och använder tillståndet till att krydda snaps. I den nya lagen föreslås införas en rätt för den som har stadigvarande serveringstillstånd som omfattar spritdrycker att, efter anmälan till kommunen, få krydda brännvin för servering i den egna rörelsen. Det finns således inget behov av övergångsbestämmelser. De nuvarande tillstånden föreslås således upphöra i och med att den gamla lagen upphör att gälla. Det bör ankomma på FHI att informera berörda tillståndshavare om de nya reglerna.

I detta lagstiftningsärende föreslås vidare att tillstånden för införsel, försäljning och inköp av teknisk sprit ska utmönstras och ersättas med en rätt för den som är godkänd som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare enligt reglerna i lagen om alkoholskatt att bedriva handel med eller köpa in teknisk sprit. Då hanteringen av teknisk sprit är nära kopplad till bestämmelserna om punktskatt i lagen om alkoholskatt är samtliga tillståndshavare i dag godkända upplagshavare eller skattebefriade förbrukare enligt de reglerna. Några övergångsbestämmelser i det avseende torde därför inte vara behövliga.

Läkemedelsverkets roll när det gäller tillsyn över samt utfärdande av föreskrifter gällande handeln med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat föreslås föras över till Statens folkhälsoinstitut. För att de båda myndigheterna ska få skäligen tid för att anpassa sig till de nya reglerna och även för FHI att utfärda de föreskrifter som behövs, föreslås att reglerna om teknisk sprit träder i kraft den 1 januari 2011.

17 Författningskommentar

17.1 Förslaget till alkohollag

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 1 kap. 1 § gamla alkohollagen. Ändringarna är föranledda av att bestämmelserna om teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat arbetas in i den nya alkohollagen och att lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit föreslås upphöra att gälla.

Med *införsel* avses att en vara förs in eller tas emot från ett annat EU-land. *Import* innebär att en vara förs in eller tas emot från tredje land. Motsvarande gäller beträffande *utförsel* respektive *export*.

Med EU-land förstås de områden som tillhör Europeiska Gemenskapens punktskatteområde. Med tredje länder förstås länder och områden utanför detta område. Denna definition ansluter till de begrepp som används i lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

2 §

Paragrafen är en förteckning över alkohollagens innehåll och kapitelindelning.

3 §

I denna och följande paragrafer (4–12 §§) ges definitioner av vissa centrala begrepp i lagen. Definitionerna behandlas närmare i avsnitt 6.

Till skillnad från gamla alkohollagen definieras *sprit* som en vätska som innehåller alkohol och där alkoholen har framställts genom destillering utan angivande av en lägsta alkoholhalt. Med *alkohol* avses, liksom tidigare, etylalkohol (etanol).

Paragrafen motsvarar 1 kap. 2 § gamla alkohollagen och behandlas närmare i avsnitt 6.2.

4 §

Definitionen av *teknisk sprit* har, med vissa moderniseringar, förts över från lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. (LFT).

Definitionen av teknisk sprit utgår i den nya lagstiftningen, på samma sätt som i LFT, från ordet sprit i dess betydelse enligt första stycket i föregående paragraf. Med teknisk sprit avses även i fortsättningen sprit som uteslutande är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat jämförligt ändamål. Hänvisningen i LFT till tulltaxenummer ersätts med en hänvisning till de KN-nr som används i lagen om alkoholskatt.

Som exempel på teknisk sprit kan nämnas absolut alkohol (sprit med en sammanlagd etanol- och metanolhalt överstigande 99,5 volymprocent), cellulosaråsprit (sprit framställd ur en biprodukt från cellulosa-industrin och med en sammanlagd etanol- och metanolhalt på 95–96 volymprocent) samt finsprit (sprit med en alkoholhalt på 95–96 volymprocent). Även andra former av teknisk sprit förekommer beroende på tillverkningsteknik och råvaror.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 6.1.

5 §

I denna bestämmelse definieras begreppet *alkoholdryck*. Alkoholdryck är en sammanfattande benämning på drycker med en alkoholhalt om minst 2,25 volymprocent. Alkoholdrycker delas in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker. Drycker som innehåller mindre än 2,25 volymprocent alkohol benämns *lättdrycker*. En lättdryck behöver inte innehålla någon alkohol alls.

Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 3 och 7 §§ gamla alkohollagen och behandlas i avsnitt 6.2.

6 §

I paragrafen ges definitionen på *spritdryck*. En spritdryck är en alkoholdryck som innehåller sprit. En ytterligare förutsättning är att alkoholhalten överstiger 2,25 volymprocent (jfr 5 §).

Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 4 § gamla alkohollagen och behandlas närmare i avsnitt 6.2.

7 §

Begreppet *vin* förbehålls en dryck som är framställd genom jäsnings av druvor eller druvsaft. Med vin förstås således fortsättningsvis den dryck som i övriga Europa betecknas vin. Som vin ska även definieras sådant vin som i tillverkningsprocessen har tillsatts sprit framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt icke överstigande 22 volymprocent. Det som åsyftas med denna definition är sådant vin som i EG-förordning 479/2008 benämns "likörvin". Som exempel på sådana viner kan nämnas sherry, madeira och portvin.

Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 5 § gamla alkohollagen och behandlas närmare i avsnitt 6.2.

8 §

I denna paragraf återfinns definitionen av *öl*. Begreppet öl är förbehållet en dryck som framställs genom jäsnings, med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. I denna del innebär begreppet ingen förändring mot nuvarande bestämmelse. Den ändring som gjorts är att begreppet öl innefattar alla styrkor av öl, dvs. lättöl, folköl, mellanöl och starköl. Begreppet *folköl* förs in i lagen som begrepp för öl med en alkoholhalt mellan 2,25 och 3,5 volymprocent, dvs. den dryck som i dagligt tal benämns folköl. *Starköl* innebär även fortsättningsvis öl med en alkoholhalt över 3,5 volymprocent.

Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 6 § gamla alkohollagen och behandlas närmare i avsnitt 6.2.

9 §

I denna paragraf införs ett nytt begrepp i alkohollagen – *annan jäst alkoholdryck*. Begreppet omfattar alkoholdrycker som framställts genom jäsnings av frukt, bär, eller andra växtdelar och som inte omfattas av definitionerna av vin eller öl. Bland drycker som omfattas av definitionen kan nämnas cider, fruktviner, bärviner, maskrosvin och mjöd. Detta begrepp har tillkommit som en följd av att vin i nya lagen förbehålls den

dryck som enligt gängse definition är vin. I sak innebär definitionen ingen egentlig förändring avseende regleringen i lagen av dessa drycker.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 6.2.

10 §

Definitionen av begreppet *alkoholhaltigt preparat* har till viss del sin motsvarighet i 1 § andra stycket LFT, men innebär en något snävare avgränsning av begreppet genom lokutionen ”färdigställd för slutlig användning”. I uttrycket ligger bl.a. att varan ska vara avsedd att användas direkt, alltså utan vidare bearbetning eller förädling, för visst, åsyftat slutligt ändamål. Alkoholhaltiga preparat är i allmänhet avsedda för enskilda konsumenter och finns att tillgå i detaljhandeln. Alkoholhaltigt preparat är inget enhetligt begrepp, utan ett samlingsbegrepp för varor som innehåller alkohol men som inte är vare sig alkoholdryck, sprit eller läkemedel. Dessa varor, som kontrolleras i annan ordning, utgör således aldrig alkoholhaltiga preparat. Den nedre gränsen för när en vara ska betraktas som ett alkoholhaltigt preparat är 2,25 volymprocent alkohol, samma gräns som gäller för när en dryck ska anses vara en alkoholdryck.

Det kan i sammanhanget anmärkas att även vissa beskattningsbestämmelser utgår från ordet vara; se t.ex. 20 § lagen om alkoholskatt.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 6.1.

11 §

Bestämmelsen i *första stycket* är överförd från 1 kap. 8 § första stycket och bestämmelsen i *andra stycket* från 1 kap. 8 § tredje stycket gamla alkohollagen.

12 §

Denaturering definieras i dag genom föreskrifter som meddelats av Läkemedelsverket. Definitionen är överförd därifrån.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 6.3.

2 kap. Tillverkning m.m.

1 §

I *första stycket* slås fast vad som gäller för rätten att tillverka sprit eller spritdrycker. De nuvarande tillverkningstillstånden avskaffas och ersätts med en reglering som är kopplad till lagen (1994:1564) om alkoholskatt, LAS. Rätt att bedriva tillverkning av sprit och spritdrycker föreligger således endast för den som är godkänd som upplagshavare för sådan vara enligt 9 § LAS eller godkänd som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § samma lag. Tillverkning av och förvaring av en vara utan att skattskyldighet ska inträffa kan ske endast i ett godkänt skatteupplag. För sådana upplag finns föreskrifter, meddelade av Skatteverket, om säkerhet m.m. Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 1 § första stycket gamla alkohollagen. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.1.

Tillverkning utan rätt därtill enligt paragrafen medför straffansvar, se 11 kap. 1 § 1.

Andra och tredje styckena motsvarar 2 kap. 1 § andra och tredje styckena gamla alkohollagen med vissa redaktionella ändringar.

2 §

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar 1 kap. 2 § första stycket andra meningen gamla alkohollagen med den ändring som föranleds av att definitionen av sprit har snävats in.

Andra stycket innehåller en bestämmelse som inte återfinns i gamla alkohollagen. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.1 och anger att rening och återvinning av sprit ska likställas med tillverkning. Detsamma gäller borttagning eller försvagning av denaturering eller andra förfaranden med sprit eller alkoholhaltiga preparat i syfte att göra dem tjänliga för förtäring. Den som tar bort eller försvagar denaturering i tekniska alkoholprodukter utan att vara godkänd som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare gör sig således skyldig till olovlig befatning med sprit enligt 11 kap. 1 §.

Bestämmelsen i *tredje stycket* äger ingen motsvarighet i gamla alkohollagen. I bestämmelsen tydliggörs att sådan kryddning av spritdryck för servering som snaps i egen restaurangrörelse som är tillåten enligt 8 kap. 3 § inte är att anse som tillverkning. Annan "egentillverkning" av drycker, som inte är blandning på kundens beställning, är fortfarande att betrakta som tillverkning av spritdryck och kräver tillverkningstillstånd. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.9.

3 §

I paragrafen anges vad som gäller för rätten att tillverka vin, folköl, starköl och andra jästa alkoholdrycker. Liksom vad som gäller för tillverkning av sprit och spritdrycker krävs inte längre något särskilt tillstånd, utan rätten att tillverka knyts till godkännande som upplagshavare eller skattebefriad förbrukare enligt lagen om alkoholskatt. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.1

Andra stycket som säger att tillverkning i hemmet för eget bruk är tillåten utan särskilt godkännande, äger sin motsvarighet i 2 kap. 2 § nuvarande alkohollag.

4 §

Första och andra styckena motsvarar i huvudsak 2 kap. 5 och 4 §§ gamla alkohollagen. Den förändring som har gjorts i första stycket har sin grund i att det inte längre behövs tillstånd för tillverkning av sprit, se avsnitt 7.1.

Tredje stycket anger att ett sådant förfarande med varorna som anges i 7 § första stycket 7 och 8 LAS inte utgör ett olovligt förfarande. I nämnda paragraf anges att alkoholskatt inte ska betalas för varor som under ett uppskovsförfarande blivit fullständigt förstörda eller oåterkalleligen gått förlorade och därigenom blivit oanvändbara som punkt-skattepliktiga varor på grund av varornas beskaffenhet, oförutsedda händelser eller force majeure eller att varorna har förstörts under tillsyn av Skatteverket.

3 kap. Allmänna bestämmelser om försäljning m.m.

1–5 §§

Motsvarar 3 kap. 1–4 §§ gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

6 §

Bestämmelsen, som motsvarar 3 kap. 7 § gamla alkohollagen, har förtydligats så att det framgår att det är bedrivande av näringsverksamhet som avses.

7–8 §§

Paragraferna motsvarar, med smärre redaktionella justeringar, 3 kap. 8 § gamla alkohollagen.

9 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 § gamla alkohollagen.

I första och andra styckena har endast smärre redaktionella justeringar gjorts.

Tredje stycket innehåller den s.k. bjudregeln. Bestämmelsen har justerats i förhållande till gamla alkohollagen så att det tydligt framgår huvudregeln är att det är förbjudet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på alkoholdrycker. Åldersgränsen är 20 år för alla sorters alkoholdrycker utom för folköl där åldersgränsen är 18 år. Genom uttrycket ”enstaka glas” understryks ytterligare att det handlar om begränsade mängder dryck. Det förtydligas också i paragrafen att bjudregeln inte gäller på serveringsställe. Härmed menas sådant serveringsställe som riktar sig till allmänheten.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.1.

10 §

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 10 § gamla alkohollagen.

11 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 6 § gamla alkohollagen.

I första stycket har den förändringen gjorts i förhållande till bestämmelsen i gamla lagen att bestämmelsen blir tillämplig på samtliga de aktörer som bedriver verksamhet utifrån en rätt som ges i lagen, dvs. de som bedriver tillverkning av sprit och alkoholdrycker, partihandel med alkoholdrycker samt handel med teknisk sprit.

Andra stycket är oförändrat jämfört med gamla lagen.

4 kap. Partihandel m.m.

1 §

Paragrafen motsvarar huvudsakligen 4 kap. 1 § gamla alkohollagen.

Ett nytt *andra stycke* har tillförts som anger vad som avses med partihandlare enligt lagen. Partihandlare är den som har godkänts i enlighet med föreskrifterna i första stycket, dvs. godkännande som upplagshavare eller registrerad varumottagare för spritdrycker, vin, starköl eller andra

jästa alkoholdrycker enligt bestämmelserna i lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS).

2 §

Bestämmelsen motsvarar 4 kap. 5 § gamla alkohollagen med huvudsakligen redaktionella ändringar.

Punkten 4 i första stycket motsvarar i huvudsak 4 kap. 4 § gamla alkohollagen. Det är samma kategori av inköpare som avses. Den ändring som har gjorts är att kravet på inköpstillstånd har ersätts med en rätt för den som har godkänts som skattebefriade förbrukare enligt bestämmelserna i LAS att direkt från partihandlare köpa alkoholdrycker för att användas i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.3.

3 §

Bestämmelsen motsvarar 4 kap. 7 § gamla alkohollagen.

4 §

Paragrafen, som motsvarar 4 kap. 2 § gamla alkohollagen, anger vad som gäller för att föra in alkoholdrycker (undantaget folköl för vilket inga restriktioner finns) i landet. Begreppet ”föra in i landet” omfattar såväl införsel från annat EU-land som import från tredje land. All införsel och import ska enligt huvudreglerna i LAS, beskattas. Vissa undantag finns avseende privat införsel. Sålunda motsvaras punkterna 1–6 i paragrafen av 8 a § LAS, vari regleras när undantag från skattskyldighet för införande av varor till Sverige föreligger. Införsel enligt p. 7 är alltid skattepliktig enligt bestämmelser i LAS. Undantag från beskattning vid import från tredje land regleras i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import m.m.

Till ledning för vad som ska avses med ”dennes eller dennes familjs personliga bruk” finns s.k. indikativa nivåer i punktskattedirektivet²².

5 kap. Detaljhandel

1–3 §§

Bestämmelserna motsvarar 5 kap. 1–3 §§ gamla alkohollagen med smärre redaktionella ändringar.

4 §

Bestämmelsen motsvarar 5 kap. 5 § gamla alkohollagen, men förtydligas. Bestämmelsen reglerar Systembolagets skyldighet att bistå privatpersoner med införskaffande av alkoholdrycker som inte lagerförs av bolaget. Det gäller såväl alkoholdrycker som lagerförs av annan inom landet, som varor som måste införskaffas från utlandet.

²² Rådets direktiv 2008/118/EG av den 16 december 2008 om allmänna regler för punktskatt och om upphävande av direktiv 92/12/EG.

5 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 kap. 6 § gamla alkohollagen. I *första och andra styckena* har endast redaktionella ändringar gjorts.

I *tredje stycket* har ett förtydligande skett så att det klart framgår att försäljning av folköl inte får påbörjas förrän anmälan har gjorts.

I *fjärde stycket* har tillförts en bestämmelse som anger att näringsidkaren ska svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för försäljningen, dvs. vilka regler som lagen uppställer för försäljning av folköl, framför allt vad avser åldersgräns och ålderskontroll.

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 8.2.

6 kap. Handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat

1 §

I bestämmelsens *första stycke* anges att handel med teknisk sprit får bedrivas endast om det föreligger rätt därtill enligt lagen. Bestämmelsen avses vara heltäckande. Således får teknisk sprit inte säljas, köpas, införas, importeras, föras ut eller exporteras om det inte föreligger rätt därtill enligt lagen.

I *andra stycket* undantas sådan teknisk sprit som är fullständigt denaturerad i enlighet med kommissionens förordning (EEG) nr 3199/93 av den 22 november 1993 om ömsesidigt erkännande av förfaranden för att fullständigt denaturera alkohol för att erhålla punktskattebefrielse.²³

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.1.

2 §

I paragrafen anges vem som får sälja teknisk sprit. I förhållande till LFT har reglerna ändrats i flera avseenden. Framför allt har de särskilda försäljningstillstånden avskaffats. I stället föreskrivs när rätt att bedriva försäljning föreligger. Denna ordning kan jämföras med rätten att bedriva partihandel med och import av spritdrycker, vin och starköl under villkor som anges i 4 kap. 1 och 2 §§.

Rätt att bedriva försäljning föreligger endast för den som är godkänd som upplagshavare enligt LAS. Dessa subjekt är fysiska eller juridiska personer som såväl yrkesmässigt som regelmässigt tillverkar eller hantlar skattepliktiga varor och som har att ställa säkerhet för skattens betalning. Förvaring av en vara under skattesuspension kan ske endast i en upplagshavares skatteupplag. För sådana upplag finns föreskrifter, meddelade av Skatteverket, om säkerhet m.m.

För rätten att bedriva försäljning krävs att beskattningsmyndighetens beslut om godkännande avser sprit. Den som har godkännande som upplagshavare endast för spritdrycker har alltså inte rätt att bedriva försäljning av teknisk sprit. Eftersom godkännandet som upplagshavare tar sikte på vilken vara som hanteras, kommer rätten att försälja att omfatta förutom den som tillverkar eller bearbetar sprit även den som yrkesmässigt inför skattepliktiga varor från ett annat EU-land eller som importerar sådana varor.

²³ EGT L 288, 23.11.1993, s.12 (Celex 31993R3199).

Olovlig försäljning av sprit medför straffansvar, se 11 kap. 3 § i dess lydelse från den 1 januari 2011. Försäljning i strid med vad som föreskrivits angående bl.a. denaturering kan medföra straffrättsligt ansvar enligt 11 kap. 8 § (i dess lydelse från 1 januari 2011).

Någon på det nya regelverket grundad administrativ sanktion för den som är berättigad att bedriva försäljning av teknisk sprit men som bryter mot reglerna finns inte. Försäljning i strid med det skatterättsliga regelverket medför dock att skatten omedelbart förfaller till betalning. Det bör också beaktas att ett beslut av Skatteverket om återkallelse av ett godkännande som upplagshavare medför förlust av rätten att sälja teknisk sprit. Om det framkommer att en upplagshavare uppsåtligen har sålt sprit till någon som inte har rätt att inköpa varan så bör normalt godkännandet ifrågasättas.

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 12.1.

3 §

Bestämmelsen, som behandlas närmare i avsnitt 12.1, anger att teknisk sprit som ska användas eller säljas inom landet, och som inte är fullständigt denaturerad enligt 1 § andra stycket, ska vara denaturerad på ett sätt som så långt som möjligt hindrar förtäring av spriten utan att hindra den avsedda användningen. Bestämmelserna om denaturering är av central betydelse för hanteringen av teknisk sprit. I dag eftersträvas av Läke-medelsverket att all användning av teknisk sprit ska avse denaturerad sprit och med så kraftig och ändamålsenlig denaturering som möjligt. Tillstånd till inköp av odenaturerad sprit ges endast för det fall annan sprit inte kan komma i fråga med hänsyn till den avsedda användningen. Detsamma ska gälla även i fortsättningen. Skillnaden mot tidigare reglering är att det nu tydliggörs i lagen vad som gäller beträffande denaturering. Till denna bestämmelse finns ett bemyndigande i 10 § att utfärda föreskrifter om denaturering.

Denatureringskravet träffar all teknisk sprit som hanteras inom landet utom sprit som införs från annat EU-land och som är fullständigt denaturerad i enligt med den medlemsstatens krav.

4 §

I paragrafens *första stycke* slås fast att försäljare av teknisk sprit är skyldiga att förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller vid partihandel med alkoholdrycker, se 4 kap. 3 §.

Vid försäljningen har säljaren också att iaktta de föreskrifter som kan finnas om denaturering, jämför 3 §. Detta kan innebära t.ex. att en skattebefriad förbrukare som önskar köpa sprit för användning vid tillverkning av kosmetika inte kan medges sådant inköp om begäran avser sprit med annan denaturering än den som föreskrivits för tillverkning av kosmetika i fråga. Motsvarande gäller vid övriga inköp, t.ex. vid inköp med stöd av föreskrifter.

I dag sker den kontrollen genom att köparen företer ett inköpstillstånd utfärdat av Läke-medelsverket, där det framgår ändamålet, krav på denaturering m.m. Regleringen i den nya lagen utgår från att det i lagen fastslås vilka som har rätt att köpa samt vad som gäller beträffande denature-

ring. Det kommer även fortsättningsvis att åligga köparen att visa att han har rätt att köpa spriten och vilken denaturering som krävs för ändamålet.

I *andra stycket* föreskrivs att försäljning av teknisk sprit ska skötas på ett sådant sätt att otillåten användning av spriten förhindras. Något motsvarande aktsamhetskrav finns inte i LFT, som dock i 7 § innehåller bestämmelser om förbud mot försäljning av teknisk sprit om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusnings-syfte.

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 12.1.

5 §

I paragrafens *första stycke* föreskrivs att den som har rätt att sälja teknisk sprit i sin verksamhet även får köpa, föra in, importera, för ut och exportera sådan sprit.

I *andra stycket* anges vilka som, förutom annan upplagshavare som har rätt att bedriva handel med sådan sprit, har rätt att köpa teknisk sprit. Försäljning får ske till den som har rätt att tillverka alkoholdrycker, till den som har godkänts som skattebefriad förbrukare för sådan vara enligt 31 e § LAS, till apotek, till universitet eller högskola för vetenskapligt ändamål samt till sjukhus för medicinskt ändamål. Uppräkningen är dock inte uttömmande, se vidare kommentaren under 10 §.

Bland de näringsidkare som kommer att kunna köpa teknisk sprit som skattebefriade förbrukare finns bl.a. tillverkare av alkoholhaltiga preparat såsom färger, kosmetika och livsmedel.

Apotek kan vara antingen öppenvårdsapotek eller sjukhusapotek. I förslaget till ändring i läkemedelslagen (1992:859) från den 1 juli 2010 införs begreppet extemporeapotek, vilket avser apotek som tillverkar läkemedel. Även sådana apotek omfattas av begreppet apotek i denna lag. Med sjukhus avses en vårdinrättning som har möjlighet att ta in patienter för slutna vård. Även djursjukhus omfattas av begreppet sjukhus.

Bestämmelsen har sin motsvarighet i kraven på inköpstillstånd i 6 § LFT. Kretsen av förbrukare innebär ingen utvidgning mot vad som gäller i dag.

Försäljning i andra fall än de som anges i andra stycket eller i föreskrifter meddelade med stöd av 10 § första stycket 1 kan medföra straffrättsligt ansvar (11 kap. 3 § i dess lydelse från den 1 januari 2011).

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 12.1

6 §

I paragrafens *första stycke* slås fast att det i princip gäller fri handel med alkoholhaltiga preparat. Vissa allmänna krav på preparaten, som motiveras av skyddet för folkhälsan, har dock ställts upp i alkohollagen som förutsättning för att preparaten ska få säljas fritt inom landet, se 7–9 §§. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.2

Andra stycket innehåller en upplysning att det kan finnas andra begränsningar än i alkohollagen avseende handeln med varor som i denna lag definieras som alkoholhaltiga preparat, t.ex. när det gäller vissa livsmedel, desinfektionsmedel, bekämpningsmedel.

7 §

Enligt paragrafen får ett alkoholhaltigt preparat inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte. Paragrafen motsvarar 7 § LFT. Ett straffstadgande för den som bryter mot bestämmelsen finns i 11 kap. 8 § i dess lydelse från den 1 januari 2011.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.2.

8 §

I paragrafen föreskrivs att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring, får inte genom smak, färg, förpackningsutformning eller liknande medföra risk för förväxling med alkoholdryck eller på annat sätt uppmuntra till förtäring. Syftet är i första hand att motverka konsumtion av varor som kan vara direkt hälsofarliga. Bestämmelsen har ingen motvarighet i LFT. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.2.

9 §

I paragrafen finns bestämmelserna om denaturering av alkoholhaltiga preparat. I dag gäller, enligt LFT:s regler och genom Läke-medelsverkets praxis, att all hantering av såväl teknisk sprit som alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring, i princip ska avse denaturerade produkter. Läke-medelsverket har i sin verksamhet eftersträvat att denatureringen ska vara så kraftig och ändamålsenlig som möjligt. Även fortsättningsvis bör eftersträvas att de alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring är denaturerade med starkast möjliga denaturering,

I första stycket föreskrivs därför att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring och som ska användas eller säljas inom landet, ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de förtärs.

För alkoholhaltiga preparat som tillverkas i Sverige erhålls med den nya lagstiftningen viss kontroll av preparatens sammansättning redan genom inköpen av teknisk sprit. För de preparat som inte tillverkas i landet utan förs in eller importeras kan inträffa att de inte innehåller för preparatet i fråga i Sverige föreskriven denaturering. Möjligheten att meddela begränsningar för försäljningen får i sådana fall ta sikte på vilket sätt produkten, om den inte denatureras på föreskrivet sätt, får tillhandahållas konsumenterna.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.2.

10 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter avseende handeln med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat.

Första punkten avser föreskrifter om dels vem som utöver de uppräknade subjekten i 5 § som ska ha rätt att köpa teknisk sprit, dels till vilket ändamål. Dessa föreskrifter kan omfatta såväl näringsidkare som skolor på grundskole- och gymnasienivå, vilken mängd som får köpas och ändamålet med inköpet. Den praxis som tillämpas av Läke-medelsverket för inköpstillstånd bör lämpligen ligga till grund för vad föreskrifterna ska innehålla.

Andra punkten avser föreskrifter om krav på anlåtande av kontrollbolag. Kontrollbolag är en internationell företeelse som används av säl-

jare och köpare för att kontrollera och säkra leveranser av framför allt olja, etanol och andra värdefulla och volymmässigt omfattande varor. Läkemedelsverket ställer i dag ofta som villkor vid utfärdande av införsel- och importtillstånd att kontrollbolag ska användas. Krav på anlitan­de av internationellt kontrollbolag finns vidare i regelverket kring hanteringen av vinetanol avsedd till motorbränsle (art. 38 i kommissionens förordning (EEG) nr 377/93).

Tredje punkten avser föreskrifter om denaturering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat och i vilka fall denaturering får underlåtas. I dag finns sådana föreskrifter när det gäller teknisk sprit meddelade av Läke­medelsverket. Beträffande alkoholhaltiga preparat finns en instruktion till ledning vid godkännande av denaturering. Dessa föreskrifter m.m. bör tjäna till ledning för det kommande föreskriftsarbetet. I detta sammanhang kan erinras om att för alkohol som ingår i en vara som inte är avsedd att ätas eller drickas och som är denaturerad enligt föreskrifter i Sverige eller ett annat EU-land betalas inte alkoholskatt (se 7 § första stycket 6 LAS).

Fjärde punkten avser föreskrifter i övrigt om handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv och hälsa. Föreskrifterna kan gälla t.ex. vissa säkerhets- och kontrollåtgärder vid försäljning till den som har rätt att köpa teknisk sprit, men också hanteringen av spriten hos inköparen, t.ex. genom regler om hur spriten ska förvaras för att förhindra en inte avsedd användning av varan. Beträffande alkoholhaltiga preparat kan som exempel på sådana föreskrifter nämnas t.ex. att ett visst slag av alkoholhaltigt preparat endast får säljas till personer som har fyllt 20 år eller att ett visst preparat endast får säljas över disk.

7 kap. Marknadsföring av alkoholdrycker

1–4 §§

Paragraferna motsvarar 4 kap. 8–11 § gamla alkohollagen.

5 §

Paragrafen ersätter bestämmelserna i 4 kap. 11 a § gamla alkohollagen.

I *första stycket* ersätts den nuvarande bestämmelsen om vad framställning i bild får omfatta vid marknadsföring av alkoholdrycker genom kommersiell annons i periodiska skrifter utvidgas så att den också gäller annonsering i andra medier. Avsikten med utvidgningen är att bestämmelsen blir medieneutral och gäller annonsering på Internet, som vänder sig till svenska konsument­er, produktblad och annan direktreklam som placeras direkt på säljställen. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.

Andra stycket har justerats redaktionellt, men har samma innebörd som i gamla lagen.

Tredje stycket har överförts oförändrat.

6–9 §§

Bestämmelserna motsvarar 4 kap. 11 b–13 §§ gamla alkohollagen och har endast justerats redaktionellt.

8 kap. Servering av alkoholdrycker

1 §

Bestämmelserna i *första stycket* motsvarar 6 kap. 1 § första stycket och 7 kap. 12 § första stycket gamla alkohollagen. *Andra stycket* motsvarar 7 kap. 12 § andra stycket gamla alkohollagen. *Tredje stycket* motsvarar 6 kap. 1 § andra stycket gamla alkohollagen. *Fjärde stycket* motsvarar 5 kap. 3 § andra stycket gamla alkohollagen.

Ändringarna i bestämmelserna är endast av redaktionell karaktär.

2 §

Bestämmelserna i *första–tredje styckena* motsvarar 7 kap. 5 och 6 §§ gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

I *fjärde stycket* anges att tillstånd för provsmakning av alkoholdrycker kan ges enligt 6 och 7 §§. Detta är en ny sorts tillstånd, vilket liksom vad gäller serveringstillstånd ska kunna meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

I gamla alkohollagen finns i 7 kap. 5 § ett tredje stycke som anger att tillståndsmyndigheten får meddela villkor. Lagrådet har vid några tillfällen (se bl.a. yttrande 2006-03-24) uttalat sig beträffande villkor. En myndighet som på ansökan meddelar ett för sökanden positivt beslut har, utan författningsstöd, enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer rätt att till sitt beslut foga olika slag av villkor. En förutsättning är givetvis att villkoren ligger inom ramen för de syften ska tillgodoses genom tillståndsgivningen. En bestämmelse som den i 7 kap. 5 § tredje stycket gamla alkohollagen tjänar således inte något självständigt syfte och har inte förts över i den nya lagen.

3 §

Bestämmelsen är ny och innebär att restauranger med stadigvarande tillstånd ges en rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna rörelsen. Bestämmelsen avser just snaps i den vedertagna svenska betydelsen, dvs. kryddat brännvin. Brännvin är ett gammalt och vedertaget svenskt begrepp för sprit som tillverkas genom destillering av potatis eller säd. Avsikten är att göra det lagligt att kunna servera ställets egen snaps till julbord eller liknande tillställningar. Enligt dagens regler måste en restauratör ansöka om tillverkningstillstånd för att få göra detta. En anmälan måste dock göras till kommunen. Detta för att kommunen ska ha ett underlag för sin tillsyn av verksamheten. Se också 2 kap. 2 § tredje stycket där det anges att sådan kryddning av spritdryck som avses i denna paragraf inte är att anse som tillverkning av spritdryck. Bestämmelsen kommenteras närmare i avsnitt 11.9.

4 §

Bestämmelsen är ny och behandlas närmare i avsnitt 11.2. Innebörden är att cateringföretag inte ska behöva söka tillstånd vid varje serveringstillfälle, utan kunna erhålla ett stadigvarande tillstånd. En anmälan ska dock ges in till kommunen inför varje serveringstillfälle så att kommunen ska kunna godkänna den lokal där serveringen kommer att äga rum. Det finns ingen begränsning till var cateringföretaget ska ha sitt säte, utan ett företag i kommun x ska kunna erhålla tillstånd för servering i kommun y.

I *andra stycket* uppställs som villkor för stadigvarande tillstånd att cateringföretaget ska ha ett eget kök för tillredning av mat. Inte heller denna bestämmelse är begränsad till kommun. Det finns därutöver föreskrifter i livsmedelslagstiftningen om hur ett kök ska vara utrustat m.m. för att yrkesmässig tillagning av mat ska få bedrivas. Vanligt lägenhets- eller villakök torde därigenom inte kunna komma ifråga.

Ett cateringföretag som har ett stadigvarande serveringstillstånd kommer därigenom också att kunna inhandla alkoholdrycker hos en partihandlare, se 13 §.

5 §

Paragrafen anger att på hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler också har rätt att bedriva rumsservering. Detta har inte reglerats tidigare i alkohollagen. Det är i dag inte ovanligt att restaurangverksamhet på ett hotell bedrivs av någon annan på entreprenad. Det förhållandet ska inte utgöra hinder för tillåtligheten av rumsserveringen. Det avgörande är att restaurangverksamheten bedrivs i hotellets lokaler och att det finns ett serveringstillstånd som omfattar de drycker som erbjuds i rumsserveringen. För rumsservering ska inte gälla några begränsningar i tid, utan det får ankomma på restauratören och hotellet att besluta om detta. I paragrafen finns också en bestämmelse om minibar på hotell, vilken motsvarar 7 kap. 8 § femte stycket gamla alkohollagen, dock med den ändringen att bemyndigandet i andra meningen har tagits bort. Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 11.7.

6 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.8. Genom denna reglering blir det tillåtet att anordna vinmässor och liknande arrangemang med provsmakning av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker. Vad som är "liknande arrangemang" kan exemplifieras med Öl- och Whiskeymässan i Nacka strand, Mat- och köksmässan på Stockholmsmässan, provsmakningar som anordnas i vinkällare m.m. I begreppet provsmakning ligger att det handlar om små mängder av olika produkter för att kunna få en uppfattning om kvalitet och smak.

Det uppställs två olika möjligheter för att kunna anordna sådan provsmakning. En person eller ett företag med ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker och den lokal där provsmakningen avses äga rum kan inom ramen för detta tillstånd anordna provsmakning. Den andra möjligheten är att de partihandlare som deltar ansöker enskilt eller gemensamt om ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas.

I *andra stycket* anges att en tillståndshavare enligt första stycket 1 ska ge in en ansökan till kommunen innan arrangemanget äger rum.

7 §

I paragrafen ges tillverkare av alkoholdrycker från egenproducerade råvaror möjlighet att erbjuda provsmakning vid tillverkningsstället av de egentillverkade dryckerna. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.8. Två möjligheter att erbjuda provsmakning ges. Den tillverkare som också har en serveringsrörelse och för denna ett stadigvarande ser-

veringstillstånd har rätt att inom ramen för detta, och efter anmälan till kommunen, erbjuda provsmakning av de egna gårdsproducerade dryckerna. Producenter som inte har någon restaurangrörelse kan istället ansöka hos kommunen om ett särskilt tillstånd för provsmakning. Provsmakning har samma innebörd som anges i kommentaren till 6 §.

8 §

Paragrafen motsvarar huvudsakligen 6 kap. 1 a § gamla alkohollagen. I *tredje stycket* har förtydligats att servering inte får påbörjas innan anmälan till kommunen har gjorts. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.

9 §

I bestämmelsen anges att kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen. Dokumentet bör innehålla en sammanställning av vad som gäller enligt lag och andra författningar samt i övrigt i kommunen för serveringstillstånd. Riktlinjerna ska säkra en förutsebarhet och också utgöra en information till tillståndssökarna. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.1.

10 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 13 och 14 a §§ gamla alkohollagen.

11 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 7 kap. 14 § gamla alkohollagen. I *första stycket* har ett tillägg i förhållande till den gamla bestämmelsen gjorts innebärande att det ska vara obligatoriskt att inhämta polismyndighetens yttrande även vid tillfälliga arrangemang som inte är av obetydlig omfattning. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.1.

12 §

Första stycket motsvarar 7 kap. 7 § gamla alkohollagen.

Andra stycket anger att den som ansöker om serveringstillstånd ska avlägga ett prov för att visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett lagenligt sätt kunna utöva serveringsverksamheten. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.1.

I *tredje stycket* ges ett bemyndigande till regeringen eller, den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om sådant prov och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov. Sådana undantag kan t.ex. vara att sökande har lång väldokumenterad erfarenhet från någon annan kommun.

13 §

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 5 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

14 §

Första stycket motsvarar 7 kap. 10 § gamla alkohollagen.

I *andra stycket* regleras vad som gäller om flera tillståndshavare vill utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det ska utfärdas ett särskilt

tillstånd för detta och en förutsättning ska vara att samtliga som omfattas av ansökan sedan tidigare har ett eget serveringstillstånd som omfattar den egna lokalen. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.3.

15 §

Paragrafen ersätter 7 kap. 8 § första–tredje styckena gamla alkohollagen.

I *första stycket* föreskrivs vad som ska gälla med avseende på matsservering för att få serveringstillstånd. Serveringsstället ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen, det ska tillhandahållas lagad eller på annat sätt tillredd mat och gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. Den förändring som har gjorts i lagtexten i förhållande till den gamla alkohollagen syftar till att möjliggöra även för t.ex. vegetariska restauranger och restauranger med mat från andra delar av världen att få serveringstillstånd. Att maten ska vara lagad eller tillredd innebär att råvaror på något sätt ska ha förädlats. Vidare ska det kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Det innebär att det ska finnas ett flertal såväl förrätter, som huvudrätter och efterrätter att välja bland. Enbart sallader eller smörgåsar är således inte tillredd mat i lagens mening och tillgodoser heller inte kravet på ”varierat utbud av maträtter”. Efter kl. 23.00 ställs inte lika höga krav. Gästerna ska dock kunna erbjudas flera olika rätter, dock av enklare slag. Enbart chips eller nötter är dock inte att anse som maträtter.

I *fjärde stycket*, som motsvarar 7 kap. 8 § fjärde stycket gamla alkohollagen, har tillagts att det inte heller ska ställa upp något krav på matsservering vid provsmakning av alkoholdrycker enligt 6 eller 7 §.

Bestämmelserna i övrigt i paragrafen har överförts från 7 kap. 8 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

16 §

Bestämmelsen, som behandlas närmare i avsnitt 11.1, motsvarar 7 kap. 8 § första stycket tredje meningen gamla alkohollagen med tillägget att även lokaler som används för servering till slutna sällskap av den som har ett stadigvarande serveringstillstånd omfattas av kravet på brandsäkerhet. Det ligger i sakens natur att servering i någons hem inte omfattas.

17 §

Bestämmelsen motsvarar 7 kap. 9 § gamla alkohollagen den ändringen att serveringsställets belägenhet framhålls i bestämmelsen.

18 §

Bestämmelsen motsvarar, med endast redaktionella ändringar, 6 kap. 2 § gamla alkohollagen.

19 §

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar 6 kap. 3 § första och andra styckena gamla alkohollagen. En ändring har dock gjorts i förhållande till den gamla bestämmelsen, innebärande att serveringsansvarig person ska ha fyllt 20 år. Skälen för detta behandlas i avsnitt 11.6.

Andra stycket motsvarar 6 kap. 3 § tredje stycket gamla alkohollagen.

Tredje stycket motsvarar 6 kap. 3 § fjärde stycket gamla alkohollagen, med vissa ändringar. I bestämmelsen föreskrivs att köks- och serveringspersonal samt personal med uppgifter av betydelse för ordning och nykterhet ska vara anställda av tillståndshavaren eller inhyrda från ett bemanningsföretag. Ordningstvakter som är förordnade av Rikspolisstyrelsen eller av en polismyndigheten är undantagna. Restaurangskolor med serveringstillstånd får även fortsättningsvis anlita skolans elever. I den delen sker ingen ändring. Däremot utsträcks bestämmelsen till att en restaurangskolas elever även får anlitas, efter överenskommelse med skolan, av restauranger med serveringstillstånd.

20 §

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 6 kap. 4 § gamla alkohollagen.

21 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 6 och 7 §§ gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

22 §

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 6 § gamla alkohollagen. Placeringen av bestämmelsen i serveringskapitlet syftar till att tydligare framhålla serveringsställets skyldighet att tillhandahålla lättdrycker.

23 §

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 8 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

24 §

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 9 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

9 kap. Tillsyn m.m.

1 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 1 § första och andra styckena gamla alkohollagen med vissa redaktionella ändringar.

I första stycket har tydliggjorts att tillsynsansvaret omfattar efterlevnaden av lagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. I den gamla bestämmelsen angavs att Statens folkhälsoinstitut kunde meddela allmänna råd till vägledning för tillämpningen av lagen. En sådan rätt att ge vägledning följer av tillsynsansvaret och behöver inte föreskrivas i lag.

2 §

Paragrafens *första och andra stycken* motsvarar 8 kap. 1 § tredje stycket gamla alkohollagen.

Tredje stycket stadgar att kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.1.

3–5 §§

Paragraferna motsvarar 8 kap. 1 a § första och andra styckena samt 7 kap 15 § gamla alkohollagen.

6–8 §§

Paragraferna motsvarar 7 kap. 16 §, 7 kap. 22 § samt 8 kap. 2 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

9 §

Paragrafens *första stycke* motsvarar 8 kap. 7 § gamla alkohollagen.

Andra stycket tydliggör när polismyndighetens biträde kan begäras. En sådan begäran får endast göras om sådana särskilda omständigheter som gör att det kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter att använda våld enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller att det annars föreligger synnerliga skäl.

10 §

Bestämmelsen är ny och behandlas närmare i avsnitt 12. Statliga och kommunala myndigheter åläggs att underrätta den myndighet som regeringen bestämmer om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. Bestämmelsen är en del av det kontrollsystem som behövs i och med den nya regleringen av handeln med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. De uppgifter som det kan vara fråga om är sådana som kan behövas i tillsynsverksamhet. Det kan också avse information om att något alkoholhaltigt preparat har börjat missbrukas eller att denatureringen inte är tillräcklig för att förhindra missbruk.

11 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 3 § gamla alkohollagen.

12 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 17 § nuvarande alkohollag. Bestämmelserna, som reglerar vad som gäller om en tillståndshavare avlidit eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken, gäller i den gamla lydelsen den som fått tillstånd enligt alkohollagen, dvs. serverings- eller tillverkningstillstånd. Genom att tillverkningstillstånden har tagits bort, har bestämmelserna i *första och andra styckena* ändrats till att gälla enbart dem som har serveringstillstånd. I 3 kap. 11 § andra stycket regleras vad som ska hända med lager av sprit och alkoholdrycker vid konkurs eller dödsfall.

Tillverkare av sprit eller alkoholdrycker omfattas av de skatterättsliga reglerna för upplagshavare och skattebefriade förbrukare. Varken dödsfall eller konkurs är i sig en grund för återkallelse av ett godkännande enligt LAS. Det ankommer dock på den godkände aktören att rapportera till Skatteverket om det sker ändring av de förhållanden som grundat godkännandet. Både dödsfall och konkurs är sådan omständighet som ska anmälas till Skatteverket. I regel initieras ett ärende om återkallelse av godkännande när Skatteverket fått vetskap om ett dödsfall eller en konkurs, och även om Skatteverket får vetskap om de ändrade förhållan-

dena utan att de anmälts av aktören. Eftersom aktören i regel är en juridisk person behöver ett dödsfall bland t.ex. styrelse, firmatecknare eller VD inte betyda att ett godkännande återkallas. Är det en fysisk person som har godkännandet blir det i regel återkallat vid dödsfall. Det kan dock hända att dödsboet får fortsätta verksamhet under det medgivna godkännandet. En bedömning görs i varje enskilt fall. Även vid konkurs görs en bedömning i det enskilda fallet. I vissa fall är till gagn både för enskilda borgenärer och staten att konkursförvaltaren kan avveckla skatteupplaget under det tidigare godkännandet.

I *tredje stycket* föreskrivs att en anmälan (enligt första och andra styckena) om att den som bedriver tillverkning, partihandel eller handel med teknisk sprit enligt lagen har fått förvaltare, försatts i konkurs eller har avlidit och dödsboet eller förvaltaren respektive konkursboet vill fortsätta verksamheten ska ges in till Statens folkhälsoinstitut.

13–14 §§

Paragraferna motsvarar 8 kap. 4 och 5 §§ gamla alkohollagen. En utvidgning har gjorts i båda bestämmelserna så att de numera omfattar alla som bedriver verksamhet enligt lagen, således även de som bedriver partihandel med alkoholdrycker eller handel med teknisk sprit.

15 §

Paragrafens *första stycke* motsvarar 8 kap. 6 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

16 §

I bestämmelsen föreskrivs att Skatteverket ska anmäla till Statens folkhälsoinstitut så snart det finns anledning att anta att brott mot alkohollagen har begåtts. Bestämmelsen har tillkommit i första hand för att komplettera tillsynen och kontrollen över handeln med teknisk sprit, men är inte begränsad bara till det. Brott som det kan vara fråga om är försäljning till någon som inte har rätt att köpa varorna, försäljning av någon som inte har rätt till det, svinn som inte kan förklaras och andra brott mot alkohollagens bestämmelser som Skatteverket upptäcker i sin skattekontroll.

17 §

Bestämmelsen, som har sin motsvarighet i 7 kap. 20 § gamla alkohollagen, gäller i förhållande till innehavare av serveringstillstånd. I bestämmelsen införs en ny påföljd, erinran. Om innehavaren av ett serveringstillstånd inte uppfyller de förutsättningar som gällde för tillståndets meddelande eller följer de bestämmelser som gäller för servering enligt lagen eller de villkor eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, få kommunen meddela tillståndshavaren en erinran. Vid allvarigare fall eller upprepade förseelser får en varning meddelas utan att ha föregåtts av en erinran. Syftet med såväl erinran som varning är att tillståndshavaren ska ges en möjlighet att rätta till de förhållanden som har föranlett erinran eller varningen. Bl.a. genom att bestämmelsen har placerats före bestämmelsen om återkallelse anges att erinran eller varning ska vara ett förstahandsalternativ vid överträdelse mot alkohollagen.

Denna och följande paragraf behandlas i avsnitt 11.9.

18 §

Första stycket har sin motsvarighet i 7 kap. 19 § gamla alkohollagen med redaktionella ändringar.

I *andra stycket* regleras vad som ska om flera tillståndshavare delar på ett gemensamt serveringsutrymme. I första hand ska tillsynsmyndigheten försöka utröna vilken av tillståndshavarna som är ansvarig för överträdelserna och rikta sanktionen mot denne. Om det inte går, får kommunen återkalla tillståndet för det gemensamma serveringsutrymmet. Var och en av tillståndshavarna blir då hänvisade till att avskärma sina respektive serveringsytor om de önskar fortsätta sin verksamhet.

19 §

Bestämmelsen motsvarar 7 kap. 21 § gamla alkohollagen.

10 kap. Överklagande

1 §

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella justeringar 9 kap. 1 och 2 §§ gamla alkohollagen.

I 9 kap. 2 § gamla alkohollagen finns en bestämmelse om överklagande av beslut om information enligt 26 § och rättelse enligt 28 § personuppgiftslagen (1998:204), PUL. Efter att den bestämmelsen tillkom har det i 52 § PUL införts en rätt att överklaga myndigheters sådana beslut. Mot bakgrund härav har bestämmelsen om överklagande av beslut enligt PUL utmönstrats ur alkohollagen.

11 kap. Straffbestämmelser

Straffbestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 13.

1 §

Bestämmelsen motsvarar med vissa justering 10 kap. 1 § gamla alkohollagen. Eftersom rätten till tillverkning av sprit och spritdrycker följer direkt av lagen utan krav på särskilt tillstånd har första punkten justerats i enlighet därmed. Vidare benämns brottet i fortsättningen *olovlig befattning med sprit*. Andra punkten i den gamla bestämmelsen har tagits bort.

2 §

Bestämmelsen motsvarar 10 kap. 1 a § gamla alkohollagen.

3 §

Bestämmelsen motsvarar 10 kap. 2 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

4 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 3 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

5 §

Bestämmelsen har justerats i förhållande till sin motsvarighet i 10 kap. 4 § gamla alkohollagen med hänsyn till att rätten att tillverka alkoholdrycker inte längre knyts till ett tillstånd. Begreppet ”olovligen tillverkar” har således bytts ut mot ”tillverkar ... utan att ha rätt till det”. Vidare har benämningen på de olika alkoholdryckerna ändrats i enlighet med de nya definitionerna i 1 kap. Det är dock ingen skillnad på vilket förfarande straffstadgandet tar sikte på.

6 §

Bestämmelsen motsvarar 10 kap. 5 § gamla alkohollagen.

7 §

Bestämmelsen motsvarar 10 kap. 6 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

8 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 7 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

9–11 §§

Bestämmelserna motsvarar 10 kap. 8–10 §§ gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

12 kap. Förverkande

1 §

Paragrafen, som anger förutsättningar för förverkande, motsvarar 11 kap. 1 § gamla alkohollagen.

2–6 §§

Bestämmelserna motsvarar 10 kap. 2–5 §§ gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

13 kap. Register

1 §

Bestämmelsen motsvarar 12 kap. 1 och 2 §§ gamla alkohollagen med redaktionella ändringar.

2 §

Bestämmelsen motsvarar 12 kap. 3 § gamla alkohollagen med ett tillägg med hänsyn till att systemet med tillverkningstillstånd har upphört samt att alkohollagen nu även reglerar handeln med teknisk sprit. Således får registret innehålla uppgifter om de som har serveringstillstånd, tillverkare av sprit och alkoholdrycker, partihandlare samt de som bedriver handel med teknisk sprit.

3–5 §§

Bestämmelserna motsvarar 12 kap. 3–5 §§ gamla alkohollagen

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya alkohollagen träder i kraft den 1 juli 2010 utom vad avser de bestämmelser som avser handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, som börjar gälla den 1 januari 2011. De bestämmelser det är fråga om är dels definitionerna av teknisk sprit och alkoholhaltigt preparat i 1 kap. 4 resp. 10 §, dels 6 kap. Handel med teknisk sprit m.m. samt 9 kap. 10 och 16 §§.

I nya alkohollagen har begreppet öl (2,25–3,5 volymprocent alkoholhalt) ersatts av begreppet folköl. Det ska med anledning därav inte krävas en ny anmälan om detaljhandel med eller servering av folköl utan en anmälan enligt den gamla lagen avseende öl ska gälla som en anmälan avseende folköl enligt den nya lagen.

17.2 Förslaget till lag om ändring i alkohollagen (2010:000)

2 kap.

4 §

Paragrafen har ändrats så att hänvisningen till lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. har ersatts med en hänvisning till 6 kap. 5 §. Detta med anledning av att bestämmelserna om handel med teknisk sprit förs över till alkohollagen.

9 kap.

12 §

I paragrafens *andra stycke* har gjorts ett tillägg som innebär att även den som bedriver handel med teknisk sprit ska göra sådan anmälan som avses i första och andra styckena till Statens folkhälsoinstitut.

14 §

Ett tillägg har gjorts i *andra stycket* innebärande att även den som bedriver handel med teknisk sprit omfattas av skyldigheten att lämna sådana uppgifter till tillsynsmyndigheten som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna föra statistik över verksamhet som bedrivs enligt alkohollagen.

11 kap.

3 §

De närmare överväganden beträffande bestämmelsen finns i avsnitt 13. I paragrafens *första stycke 1* görs ett tillägg med innebörden att olovlig försäljning av teknisk sprit omfattas av straffstadgandet. Brottet benämns hädanefter *olovlig försäljning av alkohol*.

I ett nytt *andra stycke* anges att ansvarsbestämmelsen även omfattar försäljning i strid med 6 kap. 4 § första stycket och 5 §. I 6 kap. 4 § första

stycket anges att säljaren är skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare. Vem som får sälja teknisk sprit regleras i dag i 5 § 2 mom. LFT, där det stadgas att det erfordras särskilt försäljningstillstånd utom för tillverkare av sprit. Aktsamhetskravet i 4 § andra meningen motsvaras till stor del av 7 § LFT. I 6 kap. 5 § regleras till vem försäljning får ske. Uppräkningen motsvaras av de huvudsakliga kategorier som i dag ges inköpstillstånd av Läkemedelsverket (jfr 6 § LFT).

8 §

Straffansvar föreskrivs för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter om denaturering, som meddelats med stöd av 6 kap. 11 §. Påföljden för att bryta mot sådana föreskrifter är böter.

I paragrafens *andra stycke* föreskrivs – i likhet med regleringen i LFT – straffansvar för uppsåtliga överträdelser av bestämmelsen i 6 kap. 7 § om att alkoholhaltiga preparat inte får säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusnings-syfte. Straffansvar föreskrivs också för den som säljer teknisk sprit i strid med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 10 § 1. Sådana föreskrifter kan omfatta dels till vem, utöver de i 6 kap. 5 § uppräknade subjektet, som får köpa teknisk sprit, dels till vilket syfte spriten får köpas. I paragrafen föreskrivs vidare straffansvar föreskrivs även för den som uppsåtligen säljer eller i övrigt hanterar teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter enligt 6 kap. 10 § 4. Bestämmelsen i 10 § 4 innehåller ett bemyndigande för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela ytterligare föreskrifter om försäljning av teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat om det behövs till skydd för liv eller hälsa.

12 kap.

1 §

Ett tillägg har gjorts i förhållande till den gamla bestämmelsen, innebärande att alkoholhaltiga preparat har lagts till bland de objekt som kan förverkas med stöd av bestämmelsen. Tillägget är en konsekvens av att LFT upphör att gälla och att bestämmelserna i den lagen överförs till nya alkohollagen. De närmare övervägandena avseende förverkande finns i avsnitt 13.

17.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1961:181) om tillverkning av teknisk sprit m.m.

De ändringar som görs i 1 och 9 §§ är föranledda av att alkohollagen får en ny beteckning och att hänvisningarna görs till den nya alkohollagen samt ändrade paragrafnummer.

Ändringen i 14 § är föranledd av att 10 § upphör.

10 § upphör med anledning av de nya bestämmelserna som innebär att rening av sprit och borttagande av denaturering kommer att vara lik-

ställda med tillverkning av sprit. Olovlig tillverkning av sprit, som således omfattar gärning som beskrivs i 10 §, är straffbelagd enligt 11 kap. 1 § alkohollagen. Till undvikande av dubbelreglering av samma gärning upphör 10 § redan från 1 juli 2010.

17.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:592) om kassaregister

3 §

I paragrafen införs ett nytt *andra stycke*. Det undantag från skyldigheten att föra kassaregister som föreskrivs i punkt 7 ska inte gälla för den som har tillstånd för servering till allmänheten enligt 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:000). Undantaget i punkt 7 avser torg- och marknadshandel, vilket innefattar förutom arrangemang vid festivaler och liknande även s.k. sommarrestauranger. Genom att undantaget inte gäller den som har serveringstillstånd kommer all försäljning i dennes verksamhet att omfattas av kravet på kassaregister, om inte verksamheten är av endast obetydlig omfattning.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.5.

17.5 Förslaget till lag om ändring av offentlighets- och sekretesslagen

30 kap.

20 §

Den ändring som har gjorts i paragrafen är föranledd av att alkohollagen fått en ny beteckning.

Sammanfattning av betänkandet En ny alkohollag (SOU 2009:22)

Utredningen har haft till uppdrag att göra en total översyn av den nu gällande alkohollagen (1994:1738). I direktiven anges vissa frågor som särskilt skulle uppmärksammas. I förslaget har lagen omarbetats från redaktionell och språklig synpunkt. Åtskilliga bestämmelser har emellertid behållits oförändrade i sak. I det följande redogörs för lagens uppställning samt de huvudsakliga förändringar som föreslås i förhållande till nu gällande rätt.

Definitioner av alkoholdrycker återfinns i 1 kap. Definitionerna har betydelse främst för meddelande av tillverknings- och serveringstillstånd. I syfte att i någon mån anpassa reglerna till lagen (1994:1564) om alkoholskatt samt för att åstadkomma en viss förenkling föreslås att beteckningen vin reserveras för alkoholdrycker som har framställts genom jäsnings av druvor eller druvsaft. Vad som sägs om vin ska emellertid gälla även andra alkoholdrycker utom öl och starköl under förutsättning att alkoholvolymen uppgår till högst 22 procent. Drycker med högre alkoholhalt betecknas som spritdrycker. Den praktiska skillnaden i förhållande till vad som nu gäller är obetydlig.

Tillverkning behandlas i 2 kap. Beträffande vad som gäller för sådan föreslås inga andra ändringar än att vid tillämpning av sanktionssystemet varning ska vara ett förstahandsalternativ. I allvarigare fall får dock återkallelse ske utan föregående varning.

Allmänna bestämmelser för försäljning och utlämnande av alkoholdrycker finns i 3 kap. Här föreslås att kommersiell förmedling av försäljning av starköl, vin och spritdrycker ska bli förbjudet. Bakgrunden är att det, sedan det blev tillåtet för privatpersoner att föra in sådana drycker för privat konsumtion genom yrkesmässig befördran eller annan oberoende mellanhand, på marknaden har uppträtt aktörer som i vinstsyfte förmedlar eller planerar alkoholförsäljning från lager utomlands och vars verksamhet i längden kan utgöra ett hot mot detaljhandelsmonopolet. Förbudet ska dock inte gälla transporter. Överträdelse ska kunna bestraffas som olovligt anskaffande av alkoholdrycker.

Beträffande de i lagen uppställda åldersgränserna för utlämnande av alkohol till ungdomar har ett förtydligande gjorts så att det klart framgår att det som huvudregel är förbjudet att bjuda en underårig på alkoholdryck, men att detta kan vara tillåtet under förutsättning att det står klart att det inte kan vara till skada i den aktuella situationen.

Partihandel och införsel regleras i 4 kap. Regler om s.k. privatinförsel som sker genom yrkesmässig befördran eller annan oberoende mellanhand har behandlats i utredningens delbetänkande, SOU 2007:113.

Detaljhandel regleras i 5 kap. och behandlas i en allmänna motivering under avsnitt 8 främst beträffande frågan om s.k. gårdsförsäljning, dvs. försäljning av starköl, vin och spritdrycker direkt från tillverkaren till konsumenterna. Det framläggs inte något förslag om att sådan försäljning ska tillåtas. Grunden för detta ställningstagande är att det skulle strida mot EG-rätten att tillåta detaljhandel vid sidan av detaljhandelsmonopolet, som är en av hörnstenarna i den svenska restriktiva alkohollagpolitiken och vars existens inte ska ifrågasättas.

För detaljhandel med s.k. folköl föreslås smärre förändringar. Det ställs i lagtexten ett uttryckligt krav på att personalen ska ha nödvändiga kunskaper om alkohollagstiftningen, detta främst för att få ålderskontrollen att fungera bättre. Liksom hittills ska anmälan ske till kommunen när ölförsäljning påbörjas, men det införs en sanktion, böter, om denna skyldighet inte fullgörs.

Marknadsföringsreglerna har fått ett eget kapitel, kap. 6. Utvecklingen av främst reklam på Internet har föranlett vissa ändringsförslag. De bestämmelser som gäller vad framställning i bild får innehålla har utvidgats till att gälla annonsering även i andra medier än periodiska skrifter. Vidare har, med hänsyn till att dagstidningarna numera som regel kommer ut i tabloidformat, den högsta tillåtna annonsstorleken i periodiska skrifter reduceras till 950 spaltmillimeter.

Serveringstillstånd och andra frågor som rör servering är det mest omfattande avsnittet i betänkandet och det som innehåller flest förslag till förändring. Förutom några allmänna bestämmelser som är gemensamma för olika tillstånd har de samlats i ett kapitel, 7 kap.

Tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker ska liksom hittills meddelas av kommunen. Som en nyhet föreslås att cateringföretag som bedriver verksamhet för servering i slutna sällskap ska kunna få stadigvarande tillstånd.

Det ska bli obligatoriskt för kommunerna att utfärda riktlinjer som tydligt anger vad som gäller beträffande serveringstillstånd. För att åstadkomma större likformighet mellan kommunerna föreslås att Statens folkhälsoinstitut (FHI) ska få i uppdrag att i samråd med Sveriges kommuner och landsting (SKL) utarbeta modeller för riktlinjer samt se över blanketter och andra ansökningshandlingar som krävs.

Kraven på sökandens kunskaper om alkohollagstiftningen skärps. Den som söker serveringstillstånd ska sålunda som huvudregel ha genomgått av FHI godkänd examination.

Det fastslås att det är tillåtet för tillståndsinnehavare att under vissa förutsättningar utnyttja gemensamma utrymmen för servering.

Kraven på köksutrustning har fått en annan utformning. Det föreslås att ett serveringställe ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat och ha ett varierat matutbud. Med denna formulering blir det möjligt för t.ex. sushi- restauranger eller restauranger som uteslutande serverar vegetarisk mat att få tillstånd att servera alkoholdrycker. För tillfälliga tillstånd och för cateringstillstånd ställs något lägre krav.

Rumsservering på hotell, som nu inte är lagreglerat, ehuru det förekommer, föreslås bli tillåtet efter särskilt tillstånd.

Regeln om brandskydd föreslås omfatta även lokal som används för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd.

Kraven på personal och personalkontroll har förtydligats och i viss mån skärpts. Sålunda ska den som är serveringsansvarig ha fyllt 20 år. Köks- och serveringspersonal ska vara anställd av tillståndshavaren eller inhyrt bemanningsföretag. Detta ska även gälla annan personal som är av betydelse för ordning och nykterhet, t.ex. entrévärdar. Undantag görs för ordningsvakter som är förordnade av Rikspolisstyrelsen eller polismyndighet, då dessa vakter ändå står under kontroll.

Skyldigheten att föra kassaregister utvidgas till att omfatta alla som har serveringstillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande till slutet sällskap eller bedriver verksamhet i eller i anslutning till serveringsstället. Detta innebär att även tillfälliga tillstånd till festivaler och liknande omfattas. Vidare kommer t.ex. uthyrda verksamhetsgrenar av en restaurangrörelse som har serveringstillstånd, t.ex. en från tillståndshavaren fristående garderobsverksamhet, att omfattas av kravet på kassaregister. Förslagen förutsätter ändring i lagen (2007:592) om kassaregister, vilket föreslås.

Liksom hittills ska det vara upp till kommunen att för varje enskilt fall bestämma vilka öppettider som ska gälla vid alkoholserving. Vissa begränsning föreslås dock. Serving utanför den s.k. normaltiden, kl. 11.00–01.00, ska kunna medges till längst kl. 03.00. Den absoluta regeln ska inte gälla för rumserving.

För att inskräpa vikten av tillsyn föreslås att kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

Sanktionssystemet har förändras så att varning ska bli den normala påföljden framför återkallelse vid överträdelse av lagen eller vad som i övrigt gäller för tillståndet. För lindrigare fall införs en ny påföljd, erinran. Återkallelse bör övervägas om den som fått en eller flera varningar inte rättat till de förhållanden som föranlett varning. I vissa fall, t.ex. vid brottslighet, måste dock återkallelse kunna ske utan föregående varning.

Mässor och liknande arrangemang med provning och avsmakning av alkoholdrycker för allmänheten ska kunna tillåtas under förutsättning att det på mässområdet finns tillgång till lagad mat. Sådan måste alltså inte tillhandahållas av varje utställare. Däremot krävs att varje utställare ska ha serveringstillstånd. Härutöver får vinprovning inte tillåtas i vidare mån än vad som nu gäller.

Buteljering och kryddning av brännvin för serving på den egna restaurangen ska kunna tillåtas efter särskilt tillstånd.

Straffbestämmelser återfinns i 10 kap. och är oförändrade så när som på tillägg att kommersiell förmedling av försäljning, med undantag för transporter, liksom underlåtenhet att anmäla ölförsäljning ska bli straffbart.

Utredningens författningsförslag

1 Förslag till alkohollag (2009:000)

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Definitioner av alkoholdrycker m.m.

1 §

Denna lag gäller tillverkning, införsel och marknadsföring av samt handel med alkoholdrycker. Lagen gäller också tillverkning av sprit.

Bestämmelser om införsel och försäljning av teknisk sprit finns i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

2 §

Med sprit avses i denna lag en vätska som innehåller alkohol i en koncentration av mer än 2,25 volymprocent. Med tillverkning av sprit förstås varje förfarande varigenom alkohol i sådan koncentration framställs eller utvinns.

Öl, vin och andra drycker som nämns i 5 § anses inte som sprit. Inte heller utgör framställning av sådana drycker tillverkning av sprit.

Med alkohol avses etylalkohol.

3 §

Med alkoholdryck avses i denna lag öl, vin och andra drycker som omfattas av 5 § andra stycket samt spritdrycker, under förutsättning att alkoholhalten i drycken överstiger 2,25 volymprocent.

Andra drycker än som sägs i första stycket benämns lättdrycker.

4 §

Med öl avses i denna lag en jäst odestillerad dryck som är framställd med torkad eller rostad malt som huvudsakligt extraktgivande ämne och som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol.

Öl som innehåller mer än 3,5 volymprocent alkohol betecknas som starköl.

5 §

Med vin avses en alkoholdryck som är framställd genom jäsning av druvor eller druvsaft.

Vad som sägs i denna lag om vin ska gälla även andra alkoholdrycker än öl och starköl som innehåller högst 22 volymprocent alkohol.

6 §

Med spritdrycker avses i lagen alkoholdrycker som innehåller mer än 22 volymprocent alkohol.

7 §

Tillverkare kallas den som driver yrkesmässig tillverkning enligt denna lag.

Med försäljning avses varje form av tillhandahållande av dryck mot ersättning. Försäljning till konsumenter benämns detaljhandel eller servering. Annan försäljning benämns partihandel.

2 kap. Tillverkning av alkoholdrycker

1 §

Sprit och spritdrycker får inte tillverkas utan tillstånd (tillverkningstillstånd).

Öl, starköl eller vin får inte tillverkas utan tillstånd annat än om det sker i hemmet för eget behov.

Tillverkningstillstånd meddelas av Statens folkhälsoinstitut. Ansökan om sådant tillstånd ska göras skriftligen. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut, meddelar närmare föreskrifter om vilken utredning sökanden ska ge in.

2 §

Ett tillverkningstillstånd kan gälla öl, starköl, vin, spritdrycker eller sprit eller en eller flera av dessa varor.

3 §

Den som söker tillverkningstillstånd ska betala ansökningsavgift. Den som beviljas tillstånd ska även betala en årlig tillsynsavgift.

Regeringen beslutar om avgifternas storlek. Ytterligare föreskrifter om avgifterna meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut.

4 §

Tillverkningstillstånd får meddelas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag. Sökanden ska också visa att det finns tillfredsställande lagringsmöjligheter i verksamheten.

Vid tillståndsgivningen ska särskilt beaktas att sökanden är laglydig.

Tillståndsmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, begränsa tillståndets giltighet till viss tid. Myndigheten får också meddela de villkor som behövs, i samband med beslutet eller senare under den tid som tillståndet gäller.

5 §

Endast den som har tillstånd att tillverka spritdrycker eller sprit får inneha en apparat som uppenbarligen är ägnad för tillverkning av sprit (destillationsapparat) eller del till en sådan apparat. Destillationsapparat för spritdrycker eller sprit eller del till sådan får heller inte tillverkas för eller överlåtas till någon annan än den som har tillstånd att tillverka spritdrycker eller sprit.

Statens folkhälsoinstitut får medge undantag från kravet på tillstånd som sägs i första stycket. Ett sådant medgivande får ges tills vidare eller för viss tid och får återkallas om förhållandena föranleder det.

6 §

Närmare bestämmelser om tillverkning av alkoholdrycker och sprit meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut.

7 §

Den som tillverkar alkoholdrycker får förfoga över dessa för försäljning endast enligt de regler som gäller enligt denna lag.

8 §

Den som tillverkar sprit får förfoga över denna för försäljning endast för export och, efter medgivande av Statens folkhälsoinstitut, för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

9 §

Om tillverkaren inte längre uppfyller de förutsättningar som gällt för tillståndets meddelande eller följer de bestämmelser som gäller för tillståndet enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får Statens folkhälsoinstitut meddela tillverkaren en varning.

10 §

Statens folkhälsoinstitut ska återkalla tillverkningstillståndet om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. om tillverkaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som har föranlett varning har rättats till.

3 kap. Allmänna bestämmelser för försäljning och utlämnande av alkoholdrycker**1 §**

Starköl, vin och spritdrycker får säljas endast av den som har rätt till detta enligt denna lag.

Särskilda bestämmelser gäller för detaljhandel med och servering av öl.

2 §

Alkoholdrycker som inte får säljas i en butiklokal får inte heller förvaras i en sådan lokal eller tillhörande utrymmen.

Med butiklokal avses en lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra näringsställen.

3 §

Utan hinder av denna lag får starköl, vin, och spritdrycker serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Genom vad som föreskrivs i denna lag inskränks inte den rätt till försäljning som följer av gällande bestämmelser om tullager som har inrättats för förvaring av proviant m.m. eller rätten till försäljning av obeskattade varor i exportbutiker.

4 §

I fråga om rätt att förfoga över starköl, vin och spritdrycker som medförts som proviant på fartyg eller luftfartyg i internationell trafik gäller särskilda bestämmelser.

5 §

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället. Försäljningen ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån undviks.

6 §

Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bedriva försäljning av alkoholdrycker.

7 §

Vid detaljhandel med starköl, vin eller spritdrycker får varor inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Vid detaljhandel med öl gäller motsvarande för den som inte har fyllt 18 år.

Servering av alkoholdrycker får inte ske till den som inte har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i första och andra styckena.

8 §

Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförligt sätt anskaffa alkoholdrycker till den som enligt 7 § inte har rätt att få sådana varor utlämnade till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 6 § andra stycket 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker.

Kommersiell förmedling av försäljning genom införsel enligt 4 kap. 6 § andra stycket 7 är förbjudet utom såvitt avser transport genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand.

Starköl, vin eller spritdrycker får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. För öl är motsvarande åldergräns 18 år.

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven åldergräns på alkoholdryck under förutsättning att förtäringen sker på platsen och i kontrollerade former samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne.

9 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker om det finns synnerliga skäl till det.

Kommunen får för visst tillfälle förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker om det anses påkallat för att upprätthålla ordning.

4 kap. Partihandel, inköp och införsel*Partihandel och inköp***1 §**

Partihandel med starköl, vin eller spritdrycker får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller registrerats som varumottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Av detta följer att rätten till partihandel endast avser den dryck som omfattas av godkännandet som upplagshavare eller registrering som varumottagare enligt bestämmelserna i lagen om alkoholskatt.

Med partihandlare avses i denna lag den som har godkänts eller registrerats enligt första stycket.

Utöver vad som anges i första stycket får partihandel med starköl, vin eller spritdrycker bedrivas av detaljhandelsbolaget i enlighet med vad som anges i 5 kap. 1 § tredje stycket.

Den som har serveringstillstånd får sälja enstaka varor som omfattas av detta till partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor.

2 §

Statens folkhälsoinstitut får meddela tillstånd till inköp av starköl, vin eller spritdrycker som används i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet. Den som har inköpstillstånd får köpa in varorna hos partihandlare. Vad som sägs om tillverkningstillstånd m.m. i 2 kap. 1 § andra stycket, 3 och 4, 9 och 10 §§ gäller även för inköp enligt denna bestämmelse.

3 §

Partihandlare får sälja varorna endast till det i 5 kap. angivna detaljhandelsbolaget, till annan partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor och till den som har meddelats serveringstillstånd för sådana varor i enlighet med reglerna i 7 kap. Detta gäller dock inte tillfälliga tillstånd till servering i slutet sällskap. Partihandlare får också exportera varorna eller sälja dem till den som har inköpstillstånd enligt 2 §. Försäljning får också ske till den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg.

Endast partihandlare får, med undantag av vad som sägs i 7 kap. 17 §, förpacka om och buteljera varorna.

Skatteverket utövar tillsyn över efterlevnaden av denna bestämmelse.

4 §

Överlåts rörelse där det ingår verksamhet som är tillståndspliktig enligt denna lag eller partihandel får överlåtaren sälja sitt lager av starköl, vin

eller spritdrycker till sin efterträdare om denne har beviljats tillstånd som gäller för verksamheten eller bedriver partihandel med stöd av 1 § första stycket.

Ett konkursbo eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får utan hinder av bestämmelserna i denna lag sälja starköl, vin eller spritdrycker till partihandlare eller till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillstånd återkallats eller att det finns andra tvingande skäl.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även i fråga om öl.

5 §

Vid partihandel med starköl, vin eller spritdrycker är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan.

Införsel

6 §

Starköl, vin och spritdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §.

Utöver vad som anges i första stycket får starköl, vin och spritdrycker föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat varorna och själv transporterar dem till Sverige eller som utför arbete på transportmedel om varorna är avsedda för den enskildes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttat till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

5. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

6. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat land till en enskild person i Sverige som har fyllt 20 år om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk, och

7. av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för den enskilde eller dennes familjs personliga bruk.

Starköl, vin och spritdrycker som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

5 kap. Detaljhandel

Detaljhandel med starköl, vin och spritdrycker

1 §

För detaljhandel med starköl, vin och spritdrycker ska det finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten.

Detaljhandelsbolaget får inte exportera eller tillverka sådana drycker som anges i första stycket. Bolaget får importera sådana drycker endast för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 4 §.

Detaljhandelsbolaget får inte bedriva annan partihandel än försäljning till dem som har serveringstillstånd. Vad nu sagts gäller dock inte försäljning av enstaka partier av varor till partihandlare.

Bestämmelser om detaljhandelsbolagets verksamhet och drift samt om särskild kontroll från statens sida ska finnas i ett avtal mellan staten och bolaget.

2 §

Detaljhandel med starköl, vin och spritdrycker får bedrivas endast av detaljhandelsbolaget.

3 §

Detaljhandelsbolaget beslutar om försäljningsställets förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Försäljning får ske för avhämtning eller genom rekvisition. Försäljning får även ske vid auktion av starköl, vin eller spritdrycker för någon annans räkning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Detaljhandelsbolaget får utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket bedriva provning av alkoholdrycker enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

4 §

Starköl, vin och spritdrycker som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas på begäran.

Detaljhandel med öl

5 §

Detaljhandel med öl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel

1. som ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 8 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien, och

2. som är avsedda för stadigvarande försäljning av livsmedel och där det också säljs mat.

Utän hinder av vad som sägs i första stycket får detaljhandel med öl bedrivas av detaljhandelsbolaget samt av tillverkare av öl.

Den som bedriver detaljhandel med öl ska anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen sker. Anmälan ska göras senast när verksamheten påbörjas.

Den som bedriver detaljhandel med öl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har nödvändiga kunskaper om vad som gäller för ölförsäljning. För egenkontrollen ska det finnas ett särskilt program.

6 §

Kommunen och polismyndigheten utövar tillsyn över detaljhandeln med öl. Kommunen ska upprätta en plan för denna tillsynsverksamhet (tillsynsplan).

7 §

Föranleder detaljhandel med öl olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller följs inte bestämmelserna i denna lag, får kommunen förbjuda den som bedriver försäljningen att fortsätta verksamheten eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning.

Ett förbud enligt första stycket kan inskränkas till att gälla för vissa närmare angivna tider eller under vissa närmare angivna omständigheter. Förbud meddelas för en tid av sex månader eller, vid upprepad eller allvarlig försummelse, tolv månader räknat från det att den som bedriver försäljningen fått del av beslutet.

Den kommun där försäljningsstället är beläget beslutar om ingripande enligt denna paragraf. Saknas fast försäljningsställe beslutar den kommun där det företag som bedriver försäljningen har sitt säte eller där den person som bedriver försäljningen har sitt hemvist eller, om personen inte har hemvist inom landet, av Stockholms kommun.

6 kap. Marknadsföring

1 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande eller uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

2 §

Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker får i sin rörelse lämna sådana drycker som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker får sådana drycker inte lämnas som gåva.

3 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter får inte kommersiella annonser i ljudradio- eller TV-program användas. Detta gäller även för sådana TV-sändningar över satellit som omfattas av radio- och TV-lagen (1996:844).

4 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent alkohol till konsumenter får inte användas kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter. Detta gäller dock inte i fråga om skrifter som tillhandahålls endast på försäljningsställen för sådana drycker.

5 §

Vid marknadsföring till konsumenter av alkoholdrycker genom kommersiella annonser får framställning i bild omfatta endast en återgivning av

1. varan eller råvaror som ingår i varan,
2. enstaka förpackningar, eller
3. varumärke eller därmed jämförligt kännetecken.

Kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter får inte vara större än 950 spaltmillimeter. Annonsen ska på ett tydligt sätt ange dryckens alkoholhalt men får inte framställa en hög alkoholhalt som en positiv egenskap.

En sådan annons som avses i första och andra styckena får inte strida mot god sed genom det sammanhang där den förekommer, använda sig av metoder som är opassande med tanke på

konsumenten eller innehålla osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, alkoholens verkningar eller andra egenskaper.

6 §

Marknadsföring i en kommersiell annons av alkoholhaltiga lättdrycker till konsumenter ska utformas på ett sådant sätt att den inte kan förväxlas med marknadsföring av alkoholdrycker. Marknadsföring av alkoholdrycker i kommersiell annons som innehåller högst 15 volymprocent alkohol till konsumenter ska utformas på sådant sätt att den inte kan förväxlas med marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent alkohol.

Första stycket första meningen gäller inte i de fall då marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller högst 15 volymprocent alkohol är tillåten. Bestämmelserna om marknadsföring av alkoholhaltiga lättdrycker i första stycket tillämpas inte i de fall detta är oskäligt.

7 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter genom kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter ska annonserna på ett tydligt sätt återge en text som informerar om alkoholens skadeverkningar (informationstext). Om det finns flera informationstexter ska minst en av dem återges. Vid upprepad annonsering ska de olika informationstexterna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka texter som ska återges och hur dessa ska utformas.

8 §

En handling som strider mot 1–6 §§ och 7 § första stycket eller föreskrifter som utformats med stöd av 7 § andra stycket ska vid tillämpningen av 5, 23 och 26 §§ marknadsföringslagen (2008:486) anses vara otillbörlig mot konsumenter och, i fall som avses i 2 §, även mot näringsidkare. En handling som strider mot 3 § kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 29–36 §§ marknadsföringslagen.

9 §

Regeringen får med avseende på främmande stat bestämma att följande ska gälla.

Vid marknadsföring av alkoholdrycker är det förbjudet att använda oriktiga eller vilseledande ursprungsbeteckningar, genom vilka dryckerna direkt eller indirekt anges vara frambragta eller tillverkade i den främmande staten eller i en region eller ort i den främmande staten. Detta gäller även om det äkta ursprunget anges eller om beteckningen används bara i översättning eller åtföljs av uttryck som ”art”, ”sort”, ”typ”, ”kopia” eller liknande uttryck.

En handling som strider mot andra stycket ska vid tillämpning av marknadsföringslagen (2008:486) anses vara otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare.

10 §

För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i detta kapitel finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsställen, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 8 §.

7 kap. Servering

Allmänt om serveringstillstånd

1 §

För servering av starköl, vin eller spritdrycker krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte eller där den person som vill bedriva serveringen har sitt hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Serveringstillstånd krävs dock inte om serveringen

1. avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
2. sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och

3. äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol eller lättdrycker.

2 §

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande tillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd). Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande tillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen ska äga rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av tillståndsgivaren.

Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Tillståndsmyndigheten får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid.

I samband med beslut om serveringstillstånd eller senare får tillståndsmyndigheten meddela de villkor som behövs.

Serveringstillståndet kan gälla starköl, vin och spritdrycker eller en eller två av dessa drycker.

3 §

Kommunerna ska upprätta och tillhandahålla riktlinjer som ger hänvisning till vad som krävs enligt denna lag och gällande föreskrifter samt tydligt ange vad som i övrigt gäller i kommunen för att någon ska få serveringstillstånd.

4 §

Ansökan om serveringstillstånd görs skriftligen hos kommunen. Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige. Avgift får även tas ut för kostnad för tillsyn enligt 22 §.

5 §

En ansökan om serveringstillstånd, som avser servering året runt eller årligen under viss tidsperiod, får inte bifallas utan att polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller tillfälliga tillstånd för servering till allmänheten om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning.

Polismyndigheten ska i sitt yttrande redovisa samtliga omständigheter som lagts till grund för myndighetens bedömning i det enskilda fallet och särskilt yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten.

Om en ansökan avser servering inom eller invid ett militärt område ska yttrande dessutom inhämtas av vederbörande militära chef innan ansökan får bifallas.

6 §

Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag. Sökanden ska ha genomgått av Statens folkhälsoinstitutet

godkänd examination rörande kunskaper om alkohollagstiftningen eller på annat sätt visa att han eller hon har erforderliga kunskaper om denna. För meddelande av enstaka tillfälliga tillstånd krävs dock inte examination.

Lokaler och utrustning

7 §

Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. Efter särskild ansökan kan tillstånd medges för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Varje tillståndshavare ska då svara för att ordning och nykterhet samt vad som i övrigt gäller enligt denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering.

8 §

Tillstånd för servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod får, med det undantag som anges i fjärde stycket, medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. Efter kl. 23.00 får dock matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matsservering. Om det finns en drinkbar får den vara endast en mindre del av stället och ska vara belägen i nära anslutning till matsalen.

Tillstånd för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle får meddelas om serveringsstället tillhandahåller någon form av tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering till slutna sällskap. Cateringföretag ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

För hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker ske från minibar på hotellrum. I sådant hotell får alkoholdrycker efter särskilt tillstånd även serveras på hotellrum (rumsservering).

Tillstånd får, utan krav på matsservering, meddelas för servering av starköl och vin i foajéer till en teater eller konsertlokal under pauser i föreställningen eller konserten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut får meddela närmare bestämmelser om serveringen från minibar.

9 §

Tillstånd till mässor och liknande arrangemang med servering eller provsmakning av starköl, vin eller spritdryck till allmänheten får medges under förutsättning att varje deltagare har serveringstillstånd samt att det i den gemensamma lokalen finns tillgång till lagad eller på annat sätt tillredd mat.

10 §

Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga för sitt ändamål från brandsäkerhetssynpunkt.

11 §

Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

12 §

Servering av öl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten om verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel

1. som ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 8 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien, och

2. som är avsedda för stadigvarande verksamhet med livsmedel och där mat serveras samtidigt.

Utan hinder av första stycket får öl serveras i sådana fall som anges i 1 § andra stycket samt av den som har serveringstillstånd.

Den som bedriver servering av öl ska anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan ska göras senast när verksamheten påbörjas. Vad nu sagts gäller inte i fall som avses i 1 § andra stycket eller den som har serveringstillstånd.

Den som är anmälningsskyldig enligt tredje stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program.

Vad som sägs i 5 kap. 7 § angående försäljningsförbud m.m. vid detaljhandel med öl gäller även för servering.

*Personal och serveringsregler***13 §**

Vid servering av alkoholdrycker ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

14 §

Tillståndshavaren eller av denne utsedd personal ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och övriga omständigheter.

Tillståndshavaren ska till tillståndsmyndigheten anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller

för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Detta gäller dock inte ordningsvakter som är förordnade av Rikspolisstyrelsen eller en polismyndighet. Restaurangskolor med serveringstillstånd samt, efter överenskommelse med skolan, även andra restauranger med sådant tillstånd får i utbildningssyfte anlita restaurangskolas elever.

15 §

Tillståndsmyndigheten beslutar, med de begränsningar som anges i andra stycket, under vilka tider starköl, vin och spritdrycker får serveras. Vid tillståndsprövningen ska särskild hänsyn tas till risken för olägenheter i fråga om nykterhet och ordning eller störningar för närboende.

Servering av starköl, vin eller spritdrycker får inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och får inte pågå längre än till klockan 01.00. Efter särskild prövning får tillståndsmyndigheten medge att sådan servering får ske även efter klockan 01.00, dock inte i något fall senare än klockan 03.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 60 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelsen i andra och tredje styckena gäller inte hotellrum med minibar eller vid rumsservering. (Jfr AL 6:4)

16 §

Den som har serveringstillstånd får köpa starköl, vin och spritdrycker som behövs för rörelsen endast av partihandlare eller av detaljhandelsbolaget. Den som enbart har tillstånd för servering i slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle eller under en enstaka tidsperiod får dock göra motsvarande inköp endast hos detaljhandelsbolaget.

17 §

Den som har tillstånd att servera spritdrycker kan efter särskild prövning av kommunen få tillstånd att ombuteljera och krydda brännvin efter eget recept för servering i den egna verksamheten.

18 §

Priset för en alkoholdryck får vid servering inte sättas lägre än inköpspriset med skäligt tillägg. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller på annat sätt initieras att köpa alkohol.

19 §

Vid servering av alkoholdrycker ska lättdrycker finnas att tillgå i tillfredsställande urval och omfattning.

20 §

Från en lokal med serveringstillstånd får inte någon medföra eller tillåtas medföra starköl, vin eller spritdrycker som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

21 §

På ett serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon dricka eller tillåtas dricka andra alkoholdrycker än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

Det är vidare förbjudet att inta alkoholdrycker på ett serveringsställe som saknar tillstånd för servering av sådana drycker eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker inte är tillåten.

Alkoholdrycker som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Förbuden enligt denna paragraf gäller inte i fråga om öl.

*Tillsyn och sanktioner***22 §**

Kommunen och polismyndigheten ska ha tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av starköl, vin och spritdrycker. Kommunen ska för detta ändamål upprätta en särskild plan (tillsynsplan) som ska ges in till länsstyrelsen.

Kommunen och polismyndigheten ska också ha tillsyn över serveringen av öl.

23 §

Om tillståndshavaren inte uppfyller de förutsättningar som gällt för tillståndets meddelande eller följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får kommunen meddela tillståndshavaren en erinran eller, i allvarigare fall eller vid upprepade överträdelser, varning.

24 §

Kommunen ska återkalla serveringstillstånd

1. om tillståndet inte längre utnyttjas,
2. om det med tillståndshavarens vetskap har förekommit allvarlig brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
3. om tillståndshavaren brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varning har rättats till.

Återkallelse som skett enligt 3. får begränsas till att avse viss tid, högst en månad.

Om flera tillståndshavare har utnyttjat ett gemensamt serveringsutrymme får, om det inte kan utredas vilken tillståndshavare som är ansvarig för en händelse som bör föranleda återkallelse, serveringstillståndet återkallas beträffande samtliga tillstånd som omfattas av det gemensamma utrymmet.

8 kap. Allmänna bestämmelser om tillsyn och tillståndshavares skyldigheter

Tillsyn

1 §

Statens folkhälsoinstitut utövar, med de begränsningar som anges i 6 kap. 10 §, central tillsyn över efterlevnaden av denna lag. Institutet kan meddela allmänna råd till vägledning för tillämpningen av lagen.

Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet. Kommunen och polismyndigheten har den omedelbara tillsynen över servering av alkoholdrycker och detaljhandel med öl på sätt framgår av bestämmelserna i 7 kap. 22 § och 5 kap. 6 §.

2 §

Kommunens uppgifter enligt denna lag ska fullgöras av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer.

3 §

En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att uppgifter som kommunen har enligt denna lag ska ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta ärenden som avser meddelande av eller återkallelse av serveringstillstånd enligt 7 kap. 1 och 24 §§, meddelande av erinran eller varning enligt 7 kap. 23 § eller åtgärd enligt 3 kap. 9 § eller 5 kap. 7 §.

4 §

En kommun som har fattat ett beslut i ett ärende enligt denna lag ska sända en kopia av beslutet till Statens folkhälsoinstitut samt den länsstyrelse och polismyndighet som berörs av beslutet. Om beslutet avser de särskilda bestämmelserna om marknadsföring ska en kopia av beslutet sändas också till Konsumentverket.

En kommun ska utfärda bevis om tillstånd som kommunen har meddelat. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut, meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant bevis ska innehålla.

5 §

På begäran av en annan tillsynsmyndighet ska kommunen lämna de uppgifter som myndigheten behöver för sin tillsyn. Kommunen ska även på begäran av Skatteverket eller Tullverket lämna de uppgifter som behövs för beskattning eller påförande av tull.

Polismyndigheten ska underrätta andra tillsynsmyndigheter om förhållanden som är av betydelse för dessa myndigheters tillsyn.

Kronofogdemyndigheten ska underrätta vederbörande tillståndsmyndighet om en tillståndshavare brister i sina skyldigheter att erlägga skatter eller socialavgifter. På begäran av länsstyrelsen ska sådan underrättelse ges till denna.

På begäran av en tillsynsmyndighet ska polismyndigheter samt Skatteverket och andra myndigheter som uppbär eller driver in skatter eller

avgifter lämna uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för sin tillståndsprovning eller tillsyn.

6 §

Polismyndighet ska på begäran lämna annan tillsynsmyndighet den hjälp som behövs vid tillämpning av 9–11 §§.

Tillståndshavares skyldigheter

7 §

Den som har beviljats tillstånd enligt denna lag ska hos tillståndsmyndigheten i förväg, eller, om detta inte varit möjligt, utan dröjsmål anmäla när han eller hon avser att påbörja verksamheten. Anmälan ska också göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott sker i den. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägandeförhållandena.

8 §

Om den som har fått tillstånd enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan göras till tillståndsmyndigheten. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla efter tidens utgång.

Har den som fått tillstånd försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ansökan göras hos tillståndsmyndigheten. Myndigheten ska behandla en sådan ansökan med förtur.

9 §

Om en tillsynsmyndighet begär det ska tillståndshavaren lämna tillträde till driftsställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten samt utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna varuprover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling.

Vad som sägs i första stycket gäller även i förhållandet mellan en partihandlare och Skatteverket.

10 §

Bokföringen i en rörelse som är tillståndspliktig ska vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver rörelsen är skyldig att på begäran av en tillståndsmyndighet visa upp bokföringshandlingarna. Tillståndshavare och partihandlare är skyldiga att lämna statistiska uppgifter i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut meddelar.

11 §

På begäran av tillsynsmyndighet ska den som bedriver servering av eller detaljhandel med öl lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten har rätt att få tillträde till rörelsens lokaler för att kunna utöva tillsynen.

9 kap. Överklagande**1 §**

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

2 §

Statens folkhälsoinstitutets eller en kommuns beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut om rättelse enligt 28 § personuppgiftslagen (1998:204) och om information som ska lämnas enligt 26 § samma lag.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

10 kap. Straffbestämmelser**1 §**

Den som

1. olovligen tillverkar spritdrycker eller sprit eller,
2. förvarar, innehar, forslar, döljer eller förvarar sprit eller spritdrycker som är olovligt tillverkade döms till böter eller fängelse i högst två år.

2 §

Den som tillverkar, överlåter eller innehar en destillationsapparat eller apparatdel i strid med 2 kap. 5 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år.

3 §

Den som olovligen tillverkar öl, starköl eller vin döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer alkoholdrycker utan tillstånd, eller, om tillstånd inte behövs, utan rätt enligt denna lag,
2. serverar starköl, vin eller spritdrycker som har anskaffats på annat sätt än som sägs i 7 kap. 16 §,
döms för olovlig försäljning av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år.

5 §

Om ett brott som anges i 1 eller 4 § har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller har varit inriktad mot ungdomar.

6 §

Den som innehar alkoholdrycker i syfte att olovligen sälja dem döms för olovligt innehav av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år.

7 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker eller bjuder på sådana drycker i strid med 3 kap. 8 § döms för olovligt anskaffande av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

8 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker i strid med 3 kap. 7 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på det sätt som föreskrivs i 4 kap. 5 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig dryckeshantering döms också den som säljer öl i strid med förbud som meddelats enligt 5 kap. 7 § eller 7 kap. 12 §, tillåter alkoholförtäring i strid med 7 kap. 21 § första eller andra styckena eller förvarar alkohol i strid med 3 kap. 2 § eller 7 kap. 21 § tredje stycket.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § eller 7 kap. 21 § tredje stycket förvarar alkohol, om det framgår av den förvarade alkoholdrycken och omständigheterna i övrigt att drycken var avsedd för annat än försäljning respektive förtäring på platsen.

9 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att göra anmälan enligt 5 kap. 5 § tredje stycket eller 7 kap. 12 § tredje stycket döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

10 §

Är en gärning som avses i 1, 3–4 eller 6–9 att anse som ringa ska inte dömas till straff.

11 §

För försök eller förberedelse till brott som avses i 1, 4 och 7 §§ döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detta gäller dock inte gärningar som avses i 1 § 2 och endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker har anskaffats för personligt bruk ska vara fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.

12 §

Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av alkoholdrycker finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

11 kap. Förverkande**1 §**

Alkoholdrycker och sprit som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 10 kap. 11 § andra stycket.

2 §

Har alkoholdrycker eller sprit olovligen tillverkats ska även destillationsapparater, apparatdelar och redskap som har använts vid tillverkningen, råämnen som uppenbarligen har varit avsedda för tillverkningen och beredningen samt kärl och emballage som varorna har förvarats i, förklaras förverkade. Likaså ska förråd av renings- och filtreringsmedel vilka uppenbarligen avsetts för rening eller filtrering av olovligen tillverkad sprit förklaras förverkade.

Destillationsapparater och apparatdelar som har varit föremål för brott enligt 10 kap. 2 § eller värdet därav samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade.

3 §

Utöver vad som sägs i 2 § får egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag om brottet har fullbordats eller förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat.

4 §

Förordnande om förverkande enligt 1 eller 2 § ska inte meddelas om det skulle vara uppenbart oskäligt.

5 §

I fråga om sprit eller alkoholdrycker som kan antas bli förverkade gäller lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i tillämpliga delar. Alkoholdrycker som har lagts upp på sådant tillfälligt lager som nämns i 3 kap. 7 § tullagen (2000:1281) ska anses som förverkade om de inte har tagits ut från lagret inom 30 dagar från uppläggningsen. Vad som nu har sagts gäller även i fråga om sådana drycker som har omhändertagits av Tullverket för tillfällig förvaring utan att läggas upp på tillfälligt lager.

6 §

Chefen för Utrikesdepartementet får medge undantag från 7 kap. 16 och 21 §§ på begäran av främmande stater och internationella organisationer som avses i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

12 kap. Register**1 §**

Statens folkhälsoinstitut ska med hjälp av automatiserad behandling föra ett centralt register för tillsyn, uppföljning och utvärdering av lagens tillämpning samt framställning av statistik.

2 §

Registret får innehålla uppgifter om dem som har tillstånd enligt denna lag samt om partihandlare.

I registret får behandlas uppgifter om

1. namn eller firma, person-, samordnings- registrerings- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer samt
2. den verksamhet som tillståndet avser och om villkor som har meddelats för denna. Jfr 11:3

3 §

Regeringen får föreskriva att uppgifter till registret får hämtas från register som förs av en statlig eller kommunal myndighet.

4 §

Skatteverket får för sin tillsyn enligt denna lag ha direktåtkomst till uppgifter om serveringstillstånd i registret.

5 §

Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller även vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010 då alkohollagen (1994:1738) upphör att gälla.

2. Beträffande serveringsställe som vid ikraftträdandet har tillstånd till servering av starköl, vin eller spritdrycker under annan tid än som är tillåtet enligt 7 kap. 15 § andra stycket gäller äldre bestämmelser, dock längst till den 1 juli 2011.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:592) om kassaregister m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:592) om kassaregister m.m. att det ska införas ett nytt andra stycke i 3 § av följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Skyldigheterna enligt denna lag gäller inte för den som

1. endast i obetydlig omfattning säljer varor eller tjänster mot kontant betalning,
2. är befriad från skattskyldighet enligt inkomstskattelagen (1999:1229) för inkomst från sådan försäljning som avses i 2 §,
3. bedriver taxitrafik enligt 1 kap. 3 § 2 yrkestrafiklagen (1998:490),
4. säljer varor eller tjänster mot kontant betalning genom sådana distansavtal eller hemförsäljningsavtal som avses i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59),
5. säljer varor eller tjänster med hjälp av en varuautomat eller annan liknande automat eller i en automatiserad affärslokal,
6. anordnar automatspel enligt lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel eller enligt lotterilagen (1994:1000), eller
7. bedriver sådan torg- och marknadshandel som avses i lagen (1998:514) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.

De i 3 § 1. och 7. angivna undantagen gäller inte den som enligt alkohollagen (2010:00) har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering till slutet sällskap eller bedriver verksamhet i anslutning till serveringsställe med sådant tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

Förteckning över remissinstanser En ny alkohollag (SOU 2009:22)

Riksdagens ombudsmän (JO), Svea Hovrätt, Helsingborgs tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Dalarna, Länsrätten i Jönköping län, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Kommerskollegium, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut, Barnombudsmannen, Systembolaget AB, Tullverket, Skatteverket, Arbetsgivarverket, Länsstyrelsen i Skåne, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Länsstyrelsen i Dalarna, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Stockholms universitet (SoRAD), Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Konkurrensverket, Glesbygdverket, Verket för näringslivsutveckling (Nutek)/Tillväxtverket, Regelrådet, Visit Sweden AB, Ungdomsstyrelsen, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Granskningsnämnden för radio och TV (del avseende marknadsföring), Arbetsmiljöverket, Nacka kommun, Stockholms kommun, Norrtälje kommun, Vaxholms kommun, Uppsala kommun, Strängnäs kommun, Vadstena kommun, Jönköpings kommun, Alvesta kommun, Borgholms kommun, Emmaboda kommun, Gotlands kommun, Båstads kommun, Helsingborgs kommun, Malmö kommun, Simrishamns kommun, Staffanstorps kommun, Tomelilla kommun, Halmstads kommun, Göteborgs kommun, Mariestads kommun, Strömstads kommun, Arvika kommun, Säffle kommun, Hällefors kommun, Örebro kommun, Borlänge kommun, Mora kommun, Gävle kommun, Ljusdals kommun, Söderhamns kommun, Härnösands kommun, Åre kommun, Vilhelmina kommun, Haparanda kommun, Kiruna kommun, Stockholms läns landsting, Skåne läns landsting, Hallands läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Värmlands läns landsting, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Svensk handel, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Näringslivets Regelnämnd (NNR), Svenska Journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen (del avseende marknadsföring), ALNA, Blå bandet, Eldrimner, Föreningen länsstyrelsernas alkoholhandläggare (FLA), Föreningen Munksjäkarna, Föreningen Stoppa gatuvåldet, Föreningen Svenska Vinodlare, Gotlands turistförening, Grythyttan Vin AB, Handelsanställdas förbund, Hela Sverige ska leva, Hotell och Restaurangfacket, Hushållningssällskapet, Ideon Agro Food, IOGT-NTO, Kommunala alkoholhandläggares förening (KAF), Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotika frågor (KSAN), Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, Livsmedelshandlareförbundet (SSLF), Motormännens helnykterhetsförbud (MHF), Måltidsriket AB, Polisförbundet, Region Gävleborg, Sprit & Vinleverantörsföreningen (SVL), ST-polisväsendet, Svensk Dagligvaruhandel, Svenska Ekoturismföreningen, Svenska Fruktvinsringen, Svenska Hembryggareföreningen (SHBF), Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps), Sveriges annonser (del avseende marknadsföring), Sveriges Bryggerier, Sveriges

Hotell- och Restaurangföretagare (SHR), Sveriges konsumenter, Sveriges landsråd för alkohol- och narkotikafrågor (SLAN), Sveriges marknadsförbund (del avseende marknadsföring), Sveriges reklamförbund (del avseende marknadsföring), Sveriges Tidskrifter (del avseende marknadsföring), Tourism in Skåne AB, Ungdomens Nykterhetsförbund samt Verdandi,

Inkomna yttranden utöver remisslistan:

Vingården living art i Torsebro, Vingården i Åhus, Kullahalvöns Vingård AB, Oragården, Domän Sånana, Uddevalla kommun, Sveriges Camping- och Stugföretagares Riksorganisation, IOGT-NTO:s Juniorförbund Junis, Bromölla kommun, Biodlingsföretagarna, Österlennin HB, Kristianstads kommun, Föreningen Sveriges Småbryggerier, Svenska Liftanläggningsorganisation, SLAO, Sveriges Biodlares Riksförbund, Biodlarna, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Flädie Mat och Vingård, Föreningen Fruktdrycker, Alleboda Vingård, Svensk Turism AB, Svenska Ölfrämjandet, Höganäs kommun, Antipodes premium wines, Föreningen Alkoholpolitiskt forum, Alkoholpolitiskt forum väst, Nykterhetsrörelsens Scoutförbund, Karlshamns kommun, TK Buss AB, Folkhälso-, alkohol- och drogsamordnare i Skåne, Våra Gårdar, Hyresgästföreningen, Socialnämnden i Borlänge samt Sundmark, Kjell

1 Promemorians lagförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)

Härigenom föreskrivs i fråga om alkohollagen (1994:1738)
dels att 2 kap. 4 §, 7 kap. 1–4 och 18 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 7 kap. 1 och 5 §§ ska utgå,
dels att 1 kap. 1, 2 och 8 §§, 2 kap. 1–3 och 5 §§, 4 kap. 4 §, 7 kap. 20 §, 8 kap. 1 a, 4 och 5 §§, 10 kap. 2, 3, 8 och 10 §§, 11 kap. 1 § och 12 kap. 3 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas nitton nya paragrafer, 1 kap. 9 och 10 §§, 2 kap. 6–20 §§, 8 kap. 2 a § och 10 kap. 7 a § samt närmast före 2 kap. 7 och 15 §§ två nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap

1 §¹

Denna lag gäller tillverkning, marknadsföring och införsel av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit.

Bestämmelser om införsel och försäljning av teknisk sprit finns i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m. m.

Denna lag gäller tillverkning, marknadsföring och införsel *eller import* av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit *samt införsel, import och handel med sprit och alkoholhaltiga preparat.*

Med införsel förstås att en vara förs in eller tas emot från ett annat EG-land.

Med import förstås att en vara förs in eller tas emot från tredje land.

2 §

Med *sprit* förstås en vätska som innehåller alkohol i en koncentration av mer än 2,25 volymprocent. *Med tillverkning av sprit förstås varje förfarande, varigenom alkohol i sådan koncentration framställs eller utvinns.* Vin, starköl och öl anses dock inte som sprit. *Inte heller utgör framställning av*

Med *sprit* förstås en vätska som innehåller alkohol i en koncentration av mer än 2,25 volymprocent. Vin, starköl och öl anses dock inte som sprit.

¹ Senaste lydelse 1999:1001.

sådan dryck tillverkning av sprit.

Med *mäsk* förstås en jäsande vätska som blir sprit om den får fortsätta att jäsa.

Med *alkohol* avses i denna lag etylalkohol.

Med teknisk sprit förstås sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat jämförbart ändamål och som är hänförlig till KN-nr 2207 eller 2208 enligt den lydelse av den Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG)nr 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 19 oktober 1992.²

Med alkoholhaltigt preparat förstås en vara som färdigställts för slutlig användning, innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och som inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (1992:859).

8 §

Tillverkare kallas den som driver yrkesmässig tillverkning enligt denna lag.

Med *försäljning* förstås varje form av tillhandahållande av dryck mot ersättning.

Försäljning till konsument benämns *detaljhandel* eller, om det sker förtäring på stället, *servering*. Annan försäljning benämns *partihandel*.

Med *försäljning* förstås varje form av tillhandahållande av varor som omfattas av denna lag mot ersättning.

Försäljning till konsument benämns *detaljhandel* eller, beträffande alkoholdrycker, om den sker för förtäring på stället, *servering*. Annan försäljning benämns *partihandel*.

9 §

Med denaturering förstås ett förfarande varigenom ett eller flera ämnen sätts till sprit, eller en vara som innehåller sprit, för att göra spriten eller varan otjänlig för förtäring.

10 §

² EGT L 256, 7.9.1987, s. 1–675

Med tillverkning av sprit förstås varje förfarande varigenom sprit framställs eller utvinns.

Med tillverkning av sprit likställs, om inte annat följer av tredje stycket, rening och återvinning av sprit. Med tillverkning av sprit likställs även borttagning eller försvagning av denaturering eller andra förfaranden med sprit eller alkoholhaltiga preparat i syfte att göra dem tjänliga för förtäring.

Som tillverkning av sprit anses inte rening eller återvinning av sprit för användning i egen verksamhet hos den som är godkänd som skattebefriad förbrukare för sådan sprit enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

2 kap.

1 §³

Sprit och spritdrycker får inte tillverkas utan tillstånd (tillverkningstillstånd).

Apparat som uppenbarligen är ägnad för tillverkning av sprit (destillationsapparat) och del till sådan apparat (apparatdel) får endast tillverkas för, överlätas till eller innehas av den som har tillstånd enligt denna lag att tillverka sprit eller spritdrycker.

Vad som sägs i andra stycket gäller inte om Statens folkhälsoinstitut har medgivit undantag från kravet på tillstånd. Ett sådant medgivande får ges tills vidare eller för viss tid och får återkallas om förhållandena föranleder det.

Sprit och spritdrycker får tillverkas endast av den som enligt 9 § första stycket 1 lagen (1994:1564) om alkoholskatt godkänts som upplagshavare för tillverkning eller bearbetning av sprit eller spritdrycker.

Apparat som uppenbarligen är ägnad för tillverkning av sprit (destillationsapparat) och del till sådan apparat (apparatdel) får endast tillverkas för, överlätas till eller innehas av den som har rätt att tillverka sprit eller spritdrycker.

³ Senaste lydelse 2001:414. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

2 §

Vin, starköl eller öl får *inte tillverkas utan tillstånd om det inte gäller tillverkning i hemmet för eget behov.*

Vin, starköl eller öl får *endast tillverkas av den som enligt 9 § första stycket 1 lagen (1994:1564) om alkoholskatt godkänts som upplagshavare för tillverkning eller bearbetning av vin, starköl eller öl.*

Vad som föreskrivs i första stycket gäller inte tillverkning i hemmet för eget behov.

3 §⁴

Närmare bestämmelser om tillverkning av alkoholdrycker och sprit meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om tillverkning av alkoholdrycker och sprit.

5 §⁵

Tillverkare av sprit får förfoga över *av honom tillverkad sprit endast för export och, efter medgivande av Statens folkhälsoinstitut, för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.*

Tillverkare av sprit får förfoga över *den tillverkade spriten endast för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt 11 §.*

6 §

Överlåts rörelse vari ingår verksamhet för vilken det krävs godkännande som anges i 1 § första stycket för sprit, får överlåtaren sälja sitt lager av sprit till sin efterträdare, om denne är berättigad att bedriva verksamheten.

Konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får utan hinder av bestämmelserna i denna lag sälja sprit till den som enligt 1 § första stycket är berättigad att tillverka sprit. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att godkännande som avses i 1 § första stycket har åter-

⁴ Senaste lydelse 2001:414.

⁵ Senaste lydelse 2001:414.

kallats, eller då det finns andra tvingande skäl.

Handel med teknisk sprit

7 §

Teknisk sprit får inte säljas, köpas, införas, importeras eller exporteras om det inte föreligger rätt till det enligt denna lag.

Vad som sägs i första stycket gäller inte sprit som är fullständigt denaturerad i enlighet med kommissionens förordning (EEG) nr 3199/93 av den 22 november 1993 om ömsesidigt erkännande av förfaranden för att fullständigt denaturera alkohol för att erhålla punktskattebefrielse.⁶

8 §

Försäljning av teknisk sprit får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare för sådan sprit enligt 9 § första stycket 1 eller 2 lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

9 §

Teknisk sprit som ska användas eller säljas inom landet och som inte är fullständigt denaturerad enligt 7 § andra stycket, ska vara denaturerad på ett sätt som så långt möjligt försvårar förtäring av spriten utan att hindra den avsedda användningen.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om denaturering och i vilka fall denaturering får underlåtas.

10 §

Vid försäljning av teknisk sprit är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

⁶ EGT L 288, 23.11.1993, s. 12 (Celex 31993R3199).

Säljaren ska förvissa sig om att otillåten användning av spriten förhindras.

11 §

Den som har rätt att sälja teknisk sprit får också köpa samt föra in eller importera och exportera sådan sprit.

Försäljning får ske till

- 1. annan som har rätt att tillverka alkoholdrycker,*
- 2. den som har godkänts som skattebefriad förbrukare för sådan vara enligt 31 e § lagen (1994:1564) om alkoholskatt,*
- 3. apotek,*
- 4. universitet eller högskola för vetenskapligt ändamål,*
- 5. sjukhus för medicinskt ändamål.*

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vem som därutöver har rätt till inköp av teknisk sprit.

12 §

Utöver vad som anges i 11 § första stycket har den som godkänts som skattebefriad förbrukare för teknisk sprit enligt 31 e § lagen (1994:1564) om alkoholskatt rätt att i sin verksamhet föra in eller importera sådan sprit.

13 §

Bestämmelserna i 6 § gäller i tillämpliga delar även i fråga om rörelse vari ingår verksamhet för vilken det krävs godkännande som anges i 8 §.

14 §

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om apoteks försäljning och utlämnande av sprit.

15 §

Regeringen, eller den myndighet

regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om krav på anlitande av kontrollbolag vid införsel och import av teknisk sprit samt de ytterligare föreskrifter som behövs till skydd för liv och hälsa

Handel med alkoholhaltiga preparat.

16 §

Alkoholhaltiga preparat får, med de begränsningar som följer av denna lag, säljas inom landet under de villkor som gäller för handel i allmänhet.

17 §

Alkoholhaltiga preparat får inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte.

18 §

Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring, får inte genom smak, färg, förpackningsutformning eller annan liknande åtgärd, medföra risk för förväxling med alkoholdryck eller på annat sätt uppmuntra till förtäring.

19 §

Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring och som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de förtärs.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, meddelar närmare föreskrifter om på vilket sätt denaturering ska ske.

20 §

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela ytterligare föreskrifter om försäljning av alkoholhaltiga pre-

parat om det behövs för att skydda liv eller hälsa.

4 kap.

4 §

Tillstånd får ges till inköp av spritdrycker, vin eller starköl som används i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet. Inköpstillstånd medför rätt att köpa in varorna hos den som är berättigad att bedriva partihandel med sådana varor.

Den som har godkänts som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § lagen (1994:1564) om alkoholskatt för spritdrycker, vin eller starköl får köpa sådana varor för användning i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet av den som har rätt att bedriva partihandel med sådana drycker.

7 kap. Tillstånd m.m.

7 kap. Serveringstillstånd m.m.

20 §

I stället för återkallelse enligt 18 eller 19 § kan tillståndshavaren meddelas varning, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

I stället för återkallelse enligt 19 § kan tillståndshavaren meddelas varning, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

8 kap.

1 a §⁷

För tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna för marknadsföring i 4 kap. 8–11 och 13 §§ finns särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i 4 kap. 8–11 §§ gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsställen, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 4 kap. 12 §.

Skatteverket utövar tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna i 4 kap. 5 §.

Skatteverket utövar tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna i 2 kap. 5, 6 och 11 §§ samt 4 kap. 5 och 6 §§.

2 a §

Statliga och kommunala myndigheter ska underrätta den myndighet som regeringen bestämmer om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna i 2 kap. om försäljning av teknisk sprit och alkoholtäta preparat.

⁷ Senaste lydelse 2008:496.

4 §⁸

Om en tillsynsmyndighet begär det skall en tillståndshavare lämna tillträde till driftsställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten samt utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna varuprover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling.

Vad som sägs i första stycket gäller även i förhållande mellan *den som är berättigad att bedriva partihandel enligt 4 kap. 1 § första stycket och myndighet som anges i 1 a § andra stycket.*

Om en tillsynsmyndighet begär det ska en tillståndshavare lämna tillträde till driftsställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten samt utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna varuprover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling.

Vad som sägs i första stycket gäller även i förhållande mellan *myndighet som anges i 1 a § andra stycket och den som är berättigad att*

1. *tillverka sprit och spritdrycker enligt 2 kap. 1 §,*
2. *tillverka vin, starköl och öl enligt 2 kap. 2 § såvitt avser annat än tillverkning i hemmet för eget behov,*
3. *sälja teknisk sprit enligt 2 kap. 10 §, eller*
4. *bedriva partihandel enligt 4 kap. 1 § första stycket.*

5 §⁹

Bokföring i rörelse *som är tillståndspliktig* skall vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver rörelsen är skyldig att på anfordran av en tillsynsmyndighet förete bokföringshandlingarna. *Tillståndshavare och den som enligt 4 kap. 1 § första stycket är berättigad att bedriva partihandel* är skyldiga att lämna statistiska uppgifter i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut meddelar.

Bokföring i rörelse *vari bedrivs tillverkning eller försäljning av teknisk sprit, spritdrycker, vin eller starköl* ska vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver rörelsen är skyldig att på anfordran av en tillsynsmyndighet förete bokföringshandlingarna. *Den som har serveringstillstånd och den som avses i 4 § andra stycket* är skyldig att lämna statistiska uppgifter i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

⁸ Senaste lydelse 2000:483.

⁹ Senaste lydelse 2001:414.

10 kap.**2 §**

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer alkoholdrycker utan tillstånd eller, om tillstånd inte behövs, utan rätt enligt denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin eller starköl som har anskaffats på annat sätt än som sägs i 6 kap. 5 §, döms för olovlig försäljning av *alkoholdrycker* till böter eller fängelse i högst två år.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer *sprit eller* alkoholdrycker utan tillstånd eller, om tillstånd inte behövs, utan rätt enligt denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin eller starköl som har anskaffats på annat sätt än som anges i 6 kap. 5 §, döms för olovlig försäljning av *alkohol* till böter eller fängelse i högst två år.

Till samma påföljd döms den som säljer sprit i strid med bestämmelserna i 2 kap. 11 §.

3 §¹⁰

Om ett brott som anges i 1 eller 2 § har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt *skall* det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller har varit inriktad mot ungdomar.

Om ett brott som anges i 1 eller 2 § har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning, eller har varit inriktad mot ungdomar.

7 a §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter om denaturering meddelade med stöd av 2 kap. 9 eller 19 § döms till böter.

Till samma påföljd döms den som säljer alkoholhaltiga preparat i strid med 2 kap. 17 § eller hantlar alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 20 §.

8 §

Är gärning som avses i 1, 2 och 4–7 §§ att anse som ringa, *skall* inte dömas till straff.

Är gärning som avses i 1, 2 och 4–7 a §§ att anse som ringa, *ska* inte dömas till straff.

Första stycket gäller inte vid

¹⁰ Senaste lydelse 2005:470.

*olovlig försäljning av sprit enligt
2 § första stycket 1.*

10 §¹¹

Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av alkoholdrycker finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av *sprit och* alkoholdrycker finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

11 kap.

1 §¹²

Sprit, alkoholdrycker *och* mäsik som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott *skall* förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 10 kap. 9 § andra stycket.

Sprit, alkoholdrycker, mäsik *och alkoholhaltiga preparat* som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 10 kap. 9 § andra stycket.

12 kap.

3 §

Registret får innehålla uppgifter om dem som har tillstånd enligt denna lag samt om dem som *har rätt att bedriva partihandel enligt 4 kap. 1 § första stycket.*

Registret får innehålla uppgifter om dem som har tillstånd enligt denna lag samt om dem som *anges i 8 kap. 4 § andra stycket.*

I registret får behandlas uppgifter om

1. namn eller firma, person-, registrerings- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer och
2. den verksamhet som tillståndet avser och om villkor som har meddelats för denna.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010, då lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. ska upphöra att gälla.

2. Ett tillverkningstillstånd som före ikraftträdandet har meddelats annan än den som avses i 2 kap. 1 eller 2 § i dessa paragrafers nya lydelse, ska efter detta datum fortfarande gälla. Härvid gäller 7 kap. 1 §

¹¹ Senaste lydelse 2000:1256.

¹² Senaste lydelse 2005:307.

tredje stycket och 4, 18 och 20 §§, i paragrafernas äldre lydelse samt 8 kap. 1 § och 9 kap. 2 §.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,
2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),
3. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),
4. injektionssprutor och kanyler,
5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydaggar, spikkclubbor och liknande,
7. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m. m.,
8. hundar och katter för annat ändamål än handel,
9. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), *teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.* samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),
10. *sprit*, spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738) samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581).
10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,
11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,
12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,
13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,
14. varor som *skall* beskattas enligt lagen (2004:228) om beskattning av viss privatinförsel av
14. varor som *ska* beskattas enligt lagen (2004:228) om beskattning av viss privatinförsel av

¹ Senaste lydelse 2004:233.

tobaksvaror.

tobaksvaror.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 16 § och 3 kap. 1 § lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 16 §²

Om omhändertagandet av en alkoholvara upphävs men den som gör anspråk på varan saknar rätt enligt 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738) *eller 4 § lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.* att föra in varan, *skall* beslut fattas om att varan inte *skall* lämnas ut till denne.

Om omhändertagandet av en tobaksvara upphävs men den som gör anspråk på varan är under 18 år, *skall* beslut fattas om att varan inte *skall* lämnas ut till denne.

Om beslut fattats enligt första eller andra stycket om att en vara inte *skall* lämnas ut till en viss person, *skall* den som gjort anspråk på varan ges möjlighet att återutföra varan på villkor som Tullverket bestämmer

Om omhändertagandet av en alkoholvara upphävs men den som gör anspråk på varan saknar rätt enligt *2 kap 11 § eller* 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738) att föra in varan, ska beslut fattas om att varan inte ska lämnas ut till denne.

Om omhändertagandet av en tobaksvara upphävs men den som gör anspråk på varan är under 18 år, *ska* beslut fattas om att varan inte *ska* lämnas ut till denne.

Om beslut fattats enligt första eller andra stycket om att en vara inte *ska* lämnas ut till en viss person, *ska* den som gjort anspråk på varan ges möjlighet att återutföra varan på villkor som Tullverket bestämmer.

3 kap. 1 §³

Tullverket får undersöka postförsändelser, såsom paket och brev, för att kontrollera om de innehåller alkohol- eller tobaksvaror.

Sådana försändelser får öppnas om det finns anledning att anta att de innehåller sådana varor som nämns i första stycket samt om de finns hos Tullverket eller på utväxlingspostkontoret.

Om en försändelse innehåller ett förtroligt meddelande *skall* detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren.

Har en försändelse öppnats *skall* mottagaren och, om det är möjligt,

Om en försändelse innehåller ett förtroligt meddelande *ska* detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren.

Har en försändelse öppnats *ska* mottagaren och, om det är möjligt,

² Senaste lydelse 2002:883.

³ Senaste lydelse 2002:883.

avsändaren underrättas så snart som möjligt.

Om mottagaren av en alkoholvara som påträffas i en postförsändelse saknar rätt att föra in varan enligt bestämmelserna i 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738) eller 4 § lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m., skall varan tas om hand. Detsamma gäller om försändelsen innehåller en tobaksvara och mottagaren är under 18 år. Avsändaren skall ges möjlighet att återutföra varan på villkor som Tullverket bestämmer.

avsändaren underrättas så snart som möjligt.

Om mottagaren av en alkoholvara som påträffas i en postförsändelse saknar rätt att föra in varan enligt bestämmelserna i 2 kap. 11 § eller 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738), ska varan tas om hand. Detsamma gäller om försändelsen innehåller en tobaksvara och mottagaren är under 18 år. Avsändaren ska ges möjlighet att återutföra varan på villkor som Tullverket bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

Förteckning över remissinstanser
Departementspromemorian Teknisk sprit m.m.
(Ds 2009:32)

Riksdagens ombudsmän (JO), Svea hovrätt, Blekinge tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Dalarnas län, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Kommerskollegium, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Apoteket AB, Systembolaget AB, Statens folkhälsoinstitut, Tullverket, Skatteverket, Statens Jordbruksverk, Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Konkurrensverket, Regelrådet, Tillväxtverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Svensk handel, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Svensk Dagligvaruhandel, Livsmedelsföretagen, Svenska Petroleum Institutet, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), AstraZeneca, Sweden Operations, Domsjö Fabriker AB, Fisher Scientific GTF AB, Helachem Sweden AB, IOGT-NTO, Kemetyl AB, Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet, Lantmännen Agroetanol AB, Pfizer Health AB, SEKAB Biofuels and Chemicals AB, Solveco AB, Sprit & Vinleverantörsföreningen, Sveriges Bryggerier, Sveriges Domareförbund, Sveriges landsråd för alkohol- och narkotikafrågor, V&S Group/Pernod Ricard samt VWR International AB.

Följande remissinstanser har inte inkommit med yttrande.

Apoteket AB, Svensk handel, Svenskt Näringsliv, Svensk Dagligvaruhandel, Livsmedelsföretagen, AstraZeneca, Sweden Operations, Domsjö Fabriker AB, Fisher Scientific GTF AB, Helachem Sweden AB, Kemetyl AB, Lantmännen Agroetanol AB, Pfizer Health AB, Solveco AB, Sprit & Vinleverantörsföreningen, Sveriges Bryggerier, Sveriges Domareförbund, Sveriges landsråd för alkohol- och narkotikafrågor, V&S Group/Pernod Ricard samt VWR International AB.

Följande remissinstanser har uppgett att de avstår från att yttra sig eller att de lämnade förslagen inte föranleder ett yttrande.

Riksdagens ombudsmän (JO), Sveriges advokatsamfund, Företagarna, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO).

Jämförelse mellan den nuvarande alkohollagen och den föreslagna nya alkohollagen

Nuvarande alkohollag

Föreslagen alkohollag

1 kap.

1 § första stycket

1 kap. 1 §

1 § andra stycket

upphör

2 § första stycket

1 kap. 3 § första stycket, 2 kap. 2 §

2 § andra stycket

upphör

2 § tredje stycket

1 kap. 3 § andra stycket

3 §

1 kap. 5 § första stycket

4 §

1 kap. 6 §

5 §

1 kap. 7 §

6 §

1 kap. 8 §

7 §

1 kap. 5 § andra stycket

8 §

1 kap. 11 §

2 kap.

1 §

2 kap. 1 §

2 §

2 kap. 4 §

3 §

upphör

4 §

2 kap. 5 § andra stycket

5 §

2 kap. 5 § första stycket

3 kap.

1 §

3 kap. 1 §

1 a §

3 kap. 2 §

2 §

3 kap. 3 §

3 §

3 kap. 4 §

4 §

3 kap. 5 §

(5 § upphävd)

6 §	8 kap. 22 §
7 §	3 kap. 6 §
8 § första stycket	3 kap. 7 §
8 § andra – fjärde styckena	3 kap. 8 §
9 §	3 kap. 9 §
10 §	3 kap. 10 §

4 kap.

1 §	4 kap. 1 §
2 §	4 kap. 4 §
(3 § upphävd)	
4 §	upphör
5 §	4 kap. 2 §
6 §	3 kap. 11 §
7 §	4 kap. 3 §
8–13 §§	7 kap. 1–9 §§

5 kap.

1 §	5 kap. 1 §
2 § första stycket	5 kap. 2 §
2 § andra stycket	5 kap. 3 § första stycket
3 § första stycket	5 kap. 3 § andra stycket
3 § andra stycket	8 kap. 1 § fjärde stycket
(4 § upphävd)	
5 §	5 kap. 4 §
6 §	5 kap. 5 §

6 kap.

1 § första stycket	8 kap. 1 § första stycket
1 § andra stycket	8 kap. 1 § tredje stycket
1 a §	8 kap. 8 §
2 §	8 kap. 18 §
3 §	8 kap. 19 §

4 §	8 kap. 20 §
5 §	8 kap. 13 §
6 och 7 §§	8 kap. 21 §
8 §	8 kap. 23 §
9 §	8 kap. 24 §

7 kap.

1–4 §§	upphör
5 § första – andra styckena	8 kap. 2 § första – andra styckena
5 § tredje stycket	upphör
6 §	8 kap. 2 § tredje stycket
7 §	8 kap. 12 § första stycket
8 § första – fjärde styckena	8 kap. 15 §
8 § femte stycket	8 kap. 5 §
9 §	8 kap. 17 §
10 §	8 kap. 14 §
11 §	9 kap. 10 §
12 §	8 kap. 1 §
13 §	8 kap. 10 §
14 §	8 kap. 11 §
14 a §	8 kap. 10 §
15 §	9 kap. 5 §
16 §	9 kap. 6 §
17 §	9 kap. 12 §
18 §	upphör
19 §	9 kap. 18 §
20 §	9 kap. 17 §
21 §	9 kap. 19 §
22 §	9 kap. 7 §

8 kap.

1 § första – andra stycket	9 kap. 1 §
1 § tredje stycket	9 kap. 2 §

<i>1 a § första stycket</i>	<i>9 kap. 3 §</i>
<i>1 a § andra stycket</i>	<i>9 kap. 4 §</i>
<i>2 §</i>	<i>9 kap. 8 §</i>
<i>3 §</i>	<i>9 kap. 11 §</i>
<i>4 §</i>	<i>9 kap. 13 §</i>
<i>5 §</i>	<i>9 kap. 14 §</i>
<i>5 a §</i>	<i>upphör att gälla 2010.01.01</i>
<i>6 §</i>	<i>9 kap. 15 §</i>
<i>7 §</i>	<i>9 kap. 9 §</i>

9 kap.

<i>1 och 2 §§</i>	<i>10 kap. 1 §</i>
-------------------	--------------------

10 kap.

<i>1 §</i>	<i>11 kap. 1 §</i>
<i>1 a §</i>	<i>11 kap. 2 §</i>
<i>2 §</i>	<i>11 kap. 3 §</i>
<i>3 §</i>	<i>11 kap. 4 §</i>
<i>4 §</i>	<i>11 kap. 5 §</i>
<i>5 §</i>	<i>upphör</i>
<i>6 §</i>	<i>11 kap. 6 §</i>
<i>7 §</i>	<i>11 kap. 7 §</i>
<i>8 §</i>	<i>11 kap. 8 §</i>
<i>9 §</i>	<i>11 kap. 9 §</i>
<i>10 §</i>	<i>11 kap. 10 §</i>

11 kap.

<i>1 §</i>	<i>12 kap. 1 §</i>
<i>2 §</i>	<i>12 kap. 2 §</i>
<i>2 a §</i>	<i>12 kap. 3 §</i>
<i>3 §</i>	<i>12 kap. 4 §</i>
<i>4 §</i>	<i>12 kap. 5 §</i>
<i>5 §</i>	<i>12 kap. 6 §</i>

12 kap.

1 och 2 §§

3 §

4 §

5 §

6 §

13 kap. 1 §

13 kap. 2 §

13 kap. 3 §

13 kap. 4 §

13 kap. 5 §

Jämförelse mellan LFT och nya alkohollagen

<i>LFT</i>	<i>Nya alkohollagen</i>
1 § första stycket	1 kap. 4 §
1 § andra stycket	1 kap. 10 §
2 § första stycket	----
2 § andra stycket	9 kap 12–13 §§
2 § tredje stycket	10 kap. 1 § tredje stycket
3 §	6 kap. 3 och 9 §§
4 §	6 kap. 1 §
5 § 1 mom.	6 kap. 6 §
5 § 2 mom.	6 kap. 2 §
5 § 3 mom. och 5 a §	----
5 b §	6 kap. 10 § 4
5 c §	---- (motsvarande bestämmelse finns i läkemedelslagen)
6 §	6 kap. 5 §
7 §	6 kap. 4 och 7 §§
8–8 a §§	----
9 §	11 kap. 3 §
9 a §	----
10 § första och andra styckena	11 kap. 1 §
10 § tredje stycket	11 kap. 10 § i dess lydelse 1.1.11
11 §	----
12 §	11 kap. 8 § i dess lydelse 1.1.11
13–13 a §§	12 kap 1–3 §§
14 §	11 kap. 10§ i dess lydelse 1.1.11
16–18 §§	----

Jämförelse nya alkohollagen, gamla alkohollagen och LFT

Nya alkohollagen

*Gamla alkohollagen (AL) resp.
LFT*

1 kap.

<i>1 §</i>	<i>1 kap. 1 § AL</i>
<i>2 § (ny)</i>	----
<i>3 § första stycket</i>	<i>1 kap. 2 § första stycket, första meningen AL</i>
<i>3 § andra stycket</i>	<i>1 kap. 2 § tredje stycket AL</i>
<i>4 §</i>	<i>1 § första stycket LFT</i>
<i>5 § första stycket</i>	<i>1 kap. 3 § AL</i>
<i>5 § andra stycket</i>	<i>1 kap. 7 § AL</i>
<i>6 §</i>	<i>1 kap 4 § AL</i>
<i>7 §</i>	<i>1 kap. 5 § AL</i>
<i>8 §</i>	<i>1 kap. 6 § AL</i>
<i>9 § (ny)</i>	----
<i>10 §</i>	<i>1 § andra stycket LFT</i>
<i>11 §</i>	<i>1 kap. 8 § första och tredje styckena AL</i>
<i>12 § (ny)</i>	----

2 kap.

<i>1 §</i>	<i>2 kap. 1 § AL</i>
<i>2 § första stycket (andra och tredje styckena nya)</i>	<i>1 kap 2 § första stycket andra meningen AL</i>
<i>3 §</i>	<i>2 kap. 2 § AL</i>
<i>4 § första och andra styckena (tredje stycket är nytt)</i>	<i>2 kap. 5 och 4 §§ AL</i> ----

3 kap.

<i>1 §</i>	<i>3 kap. 1 § AL</i>
------------	----------------------

2 §	3 kap. 1 a § AL
3 §	3 kap. 2 § AL
4 §	3 kap. 3 § AL
5 §	3 kap. 4 § AL
6 §	3 kap. 7 §
7 §	3 kap. 8 § första stycket AL
8 §	3 kap 8 § andra – fjärde stycket AL
9 §	3 kap. 9 § AL
10 §	3 kap. 10 § AL
11 §	4 kap. 6 § AL
 4 kap.	
1 §	4 kap. 1 § AL
2 §	4 kap. 5 § AL
3 §	4 kap. 7 § AL
4 §	4 kap. 2 § AL
 5 kap.	
1 §	5 kap. 1 § AL
2 §	5 kap. 2 § första stycket AL
3 §	5 kap. 2 § andra stycket och 3 § AL
4 §	5 kap. 5 § AL
5 §	5 kap. 6 § AL
 6 kap.	
1 §	4 § LFT
2 §	4 § och 5 § 2 mom. LFT
3 §	3 § LFT
4 §	7 § LFT
5 §	6 § LFT
6 §	5 § 1 mom. LFT
7 §	7 § LFT

8 §	----
9 §	3 § LFT
10 § 1	6 § LFT
10 § 2	----
10 § 3	3 § LFT
10 § 4	5 b § LFT
11 §	3 § LFT
7 kap.	
1 §	4 kap. 8 § AL
2 §	4 kap. 9 § AL
3 §	4 kap. 10 § AL
4 §	4 kap. 11 § AL
5 §	4 kap. 11 a § AL
6 §	4 kap. 11 b § AL
7 §	4 kap. 11 c § AL
8 §	4 kap. 12 § AL
9 §	4 kap. 13 § AL
8 kap.	
1 § första stycket	6 kap. 1 § första st. och 7 kap. 12 § första st. AL
1 § andra stycket	7 kap. 12 § andra stycket AL
1 § tredje stycket	6 kap. 1 § andra stycket AL
1 § fjärde stycket	5 kap. 3 § andra stycket AL
2 § första – andra styckena	7 kap. 5 § AL
2 § tredje stycket	7 kap. 6 § AL
3 §	----
4 §	----
5 §	7 kap. 8 § femte stycket AL
6 §	----
7 §	----
8 §	6 kap. 1 a § AL

9 §	----
10 §	7 kap. 13 och 14 a §§ AL
11 §	7 kap. 14 § AL
12 §	7 kap. 7 § AL
13 §	6 kap. 5 § AL
14 §	7 kap. 10 § AL
15 §	7 kap. 8 § första – fjärde styckena AL
16 §	7 kap. 8 § första stycket, tredje meningen AL
17 §	7 kap. 9 § AL
18 §	6 kap. 2 § AL
19 §	6 kap. 3 § AL
20 §	6 kap. 4 § AL
21 §	6 kap. 6 och 7 §§ AL
22 §	3 kap. 6 § AL
23 §	6 kap. 8 § AL
24 §	6 kap. 9 § AL
 9 kap.	
1 §	8 kap. 1 § första och andra styckena AL
2 §	8 kap. 1 § tredje stycket AL
3 §	8 kap. 1 a § första stycket AL
4 §	8 kap. 1 a § andra stycket AL
5 §	7 kap. 15 § AL
6 §	7 kap. 16 § AL
7 §	7 kap. 22 § AL
8 §	8 kap. 2 § AL
9 §	8 kap. 7 § AL
10 §	----
11 §	8 kap. 3 § AL
12 §	7 kap. 17 § AL
13 §	8 kap. 4 § AL

14 §	8 kap. 5 § AL
15 §	8 kap. 6 § AL
16 §	----
17 §	7 kap. 20 § AL
18 §	7 kap. 19 § AL
19 §	7 kap 21 § AL

10 kap.

1 §	9 kap. 1 och 2 §§ AL
-----	----------------------

11 kap.

1 §	10 kap 1 § AL
2 §	10 kap. 1 a § AL
3 §	10 kap. 2 § AL
4 §	10 kap. 3 § AL
5 §	10 kap. 4 § AL
6 §	10 kap. 6 § AL
7 §	10 kap. 7 § AL
8 §	10 kap. 8 § AL
9 §	10 kap. 9 § AL
10 §	10 kap. 10 § AL

12 kap.

1 §	11 kap. 1 § AL
2 §	11 kap. 2 § AL
3 §	11 kap. 2 a § AL
4 §	11 kap. 3 § AL
5 §	11 kap. 4 § AL
6 §	11 kap. 5 § AL

13 kap.

1 §	12 kap. 1 och 2 §§ AL
2 §	12 kap. 3 § AL

3 §	<i>12 kap. 4 § AL</i>
4 §	<i>12 kap. 5 § AL</i>
5 §	<i>12 kap. 6 § AL</i>